

ESKİŞEHİR İKTİSADİ VE TİCARİ İLİMLER AKADEMİSİ

21/11/78
t
20

FİNANSAL ARACILAR AÇISINDAN FİNANS PİYASALARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA.

(1963 - 1975 Döneminde Türkiye'deki Mevcut Durum)

(Doktora Tezi)

T. G.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
MERKEZ KÜTÜPHANESİ

Davut AYDIN
Muhasebe Kürsüsü Asistanı

Eskişehir - 1978

İ Ç İ N D E K İ L E R

TABLolar LİSTESİ

EKLER LİSTESİ

SUNUŞ

G İ R İ Ő

I- FON KAVRAMI	1
II- FON GEREKSİNİMİ VE DOLAŞIMI	3
III- FON KAYNAKLARI VEYA FİNANSMANI	4

B İ R İ N C İ B Ö L Ü M

F İ N A N S P İ Y A S A L A R I

I- FİNANS PİYASALARININ DOĞUŞU VE TANIMI	9
II- FİNANS PİYASALARININ SINIFLANDIRILMASI	11
A.Fon kullanıcılarına göre finans piyasaları	11
B.İşlemlere göre finans piyasaları	11
C.Finansal Araçların Vadelerine göre finans piyasaları.	12
D.Para ve Sermaye piyasalarının birbirleri ile olan ilişkileri	13
III- FİNANS PİYASALARININ TEMEL FONKSİYONLARI	14
IV- FİNANS PİYASALARININ TEMEL ÖGELERİ	15
A.Fon Sunucuları ve kullanıcıları	15
B.Finansal Araçlar	15
C.Finansal kurumlar	18
1- Pazarlama Kurumları	18
2- Finansal Araçlar	19

İKİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL ARAÇILAR

I-FİNANSAL ARAÇILARIN FONKSİYONLARI	20
II- FİNANSAL ARAÇILARIN YARARLARI	22
A.Fon Maliyetlerini Azaltmak	22
B.Risk Ayarlaması Yapmak	23
C.Vade Ayarlaması Yapmak	23
D.Finansal Danışmanlık hizmeti sunmak	23
E.Miktar Ayarlaması yapmak	23
III- FİNANSAL ARAÇILARIN TÜRLERİ	25
A.Para Yaratın Finansal Araçılar	25
1- Merkez Bankası	25
2- Ticaret Bankaları	23
B.Para Yaratmayan Finansal Araçılar	29
1- Tasarruf Kurumları	29
2- Sigorta Kurumları	30
a. Hayat Sigortası Ortaklıkları	31
b. Mal ve Kaza Sigortası Ortaklıkları	32
c. Sosyal Güvenlik Kurumları	32
3- Öteki Finansal Araçılar	33
a. Yatırım Ortaklıkları	33
b. Holdingler	35
c. Kalkınma Bankaları	35
d. Finans Ortaklıkları	37

Ü Ç Ü N C Ü B Ö L Ü M

FINANSAL ANALİZ MODELİ VE TÜRKİYE'YE UYGULANMASI

Sahife

I- FINANSAL ANALİZ MODELİNİN KURULMASI	41
II- FINANSAL ANALİZ MODELİNİN TÜRKİYE'YE UYGULANMASI	46
III- TÜRKİYE'DE, TEKTEK, FINANSAL ARACILARIN FON KAYNAK VE KULLANIMLARI	48
A.Para Yaratan Finansal Araçlar	48
1- T.C.Merkez Bankası	48
2- Ticaret Bankaları	53
B.Para Yaratmayan Finansal Araçlar	83
1- Yardımlaşma Sandıkları	84
2- Sigorta Kurumları	85
a. Sigorta Ortaklıkları	85
b. Sosyal Güvenlik Kurumları	88
b.1. Sosyal Sigortalar Kurumu	89
b.2. T.C.Emekli Sandığı	100
b.3. Bağkur	113
b.4. Oyak	120
b.5.Özel Emekli ve Yardım Sandıkları	129
Güvenlik	
c. Tüm Sosyal Kurumlarının bir bütün halinde bir arada değerlendirilmesi	138
3- Öteki Finansal Araçlar	143
a. Yatırım Ortaklıkları	143
b. Holdingler	143
c. Kalkınma Bankaları	145
c.1. Özel Kalkınma Bankaları	146
c.2. Kamu Kalkınma Bankaları	151
d. Ticari ve Taksitle Satış Finans Ortaklıkları	157
e. Bir Tüketici finansman kurumu olarak Emiyet Sandığı	158

D Ö R D Ü N C Ü B Ö L Ü M

FİNANSAL ARACILARIN KONSOLİDE FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

	<u>Sahife</u>
I- FİNANSAL ARACILARIN, FON SUNUCU VE KULLANICI KESİMLERE GÖRE, KONSOLİDE VE BRÜT FON KAYNAK VE KULLANIMLARI	165
A. Finansal Araçlar- Hanchalkı İlişkileri	181
B. Finansal Araçlar- Şirketler Kesimi İlişkileri	191
II- FİNANSAL ARACILARIN, FON SUNUCU VE KULLANICI KESİMLERE GÖRE, KONSOLİDE VE NET FON KAYNAK VE KULLANIMLARI	196

SONUÇ

YARARLANILAN KAYNAKLAR

EKLER

TABLolar LİSTESİ

- Tablo:1- F1 T.C.Merkez Bankasının pasif yapısı
- Tablo:2- F1 T.C.Merkez Bankasının Finansal aktifleri.
- Tablo:3- T.C.Merkez Bankasının Sermaye piyasası için yıllık fon kullanımları
- Tablo:4- T.C.Merkez Bankasının sermaye piyasasına sunduğu orta vadeli kredilerle toplam kredilerinin karşılaştırılması
- Tablo:5- 31.12.itibariyle T.C.Merkez Bankasının net fon kaynak ve kullanımları
- Tablo:6- F2 Ticaret Bankaları Pasiflerinin Dağılımı
- Tablo:7- F2 Ticaret Bankaları mevduatlarının gelişimi
- Tablo:8- F2 Ticaret Bankaları Aktiflerinin dağılımı
- Tablo:9- İller Bankasının sermaye piyasası için yıllık fon kaynak ve kullanılması
- Tablo:10- T.C.Ziraat Bankasının sermaye piyasası için yıllık fon kaynak ve kullanılması
- Tablo:11- T.Emlak Kredi Bankasının Sermaye piyasası için yıllık fon kaynak ve kullanımları
- Tablo :12- Türkiye Halk Bankası'nın sermaye piyasası için yıllık fon kaynak ve kullanımları
- Tablo:13- T.Halk Bankası mesleki kredilerinin vade açısından dağılımı
- Tablo:14- 34 Adet Ticaret Bankası'nın yıllık fon kaynak ve kullanımları
- Tablo :15-31.12.itibariyle Ticaret Bankalarının net fon kaynak ve kullanımları
- Tablo:16- Ticaret Bankaları-Hanehalki İlişkileri
- Tablo:17- Ticaret Bankaları-Şirketler resmi ilişkileri
- Tablo:18- Sigorta Ortaklarının sermaye piyasası için yıllık fon kullanımları
- Tablo:19- 31.12. İtibariyle Sigorta ortaklıklarının net fon kaynak ve kullanımları
- Tablo:20- SSK'ın 1976-82 dönemleri için tahmini fon alımları
- Tablo:21- SSK'ın sermaye piyasası için dolaysız olarak yıllık fon kaynak ve kullanımları
- Tablo:22- SSK'ın 31.12.itibariyle net fon kaynak ve kullanımları
- Tablo:23- SSK-Hanehalkı ilişkileri
- Tablo:24 -T.C.Emekli Sandığının tahmini fon alımları analizi
- Tablo:25- T.C Emekli Sandığının sermaye piyasası için yıllık fon kullanımları

- Tablo:26- 31.12.itibariyle T.C.Emekli Sandığı'nın net fon kaynak kullanımları
- Tablo:27- T.C.Emekli Sandığı-Hanehalkı ilişkileri
- Tablo:28- Bağkur'un(1976-82 dönemleri için)tahmini fon alımları
- Tablo:29- Bağkur'un Sermaye piyasası için yıllıkfon kullanımları
- Tablo:30- 31.12 itibariyle Bağkur'un net fon kaynak ve kullanımları
- Tablo:31- Oyak'ın (1974-82 dönemleri için)tahminifon akımları
- Tablo:32- Oyak'ın sermaye piyasası için yıllık fonkullanımları
- Tablo:33- 31.12.itibariyle Oyak'ın net fon kaynak vekullanımları
- Tablo:34- Oyak-Hanehalkı ilişkileri
- Tablo:35- Özel Emekli ve Yardım Sandıklarının(1977-82 dönemleri için) tahmini fon akımları
- Tablo:36- Özel Emekli ve Yardım Sandıklarının Sermaye piyasası için yıllık fon kullanımları
- Tablo:37- 31.12.İtibariyle Özel Emekli ve Yardım Sandıklarının netfon kaynak ve kullanımları
- Tablo:38- Özel Emekli ve Yardım Sandıkları-Hanehalkı ilişkileri
- Tablo:39- Özel Emekli ve Yardım Sandıkları Ticaret Bankalar ilişkileri
- Tablo:40- Özel Emekli ve Yardım Sandıkları-Şirketler ilişkileri
- Tablo:41- Sosyal Güvenlik kurumlarının(1976-82dönemleri için) Tahmini fon alımları
- Tablo:42- Sosyal Güvenlik kurumlarının sermaye Piyasası için yıllık fon kullanımları
- Tablo:43- 31.12.İtibariyle Sosyal Güvenlik Kurumlarınınnetfon kaynak ve kullanımları
- Tablo:44- Türkiyedeki holdingleşme olayına ilişkin sayısal sonuçlar
- Tablo:45-Özel Kullanma Bankalarının sermaye piyasasıiçin yıllık fon kaynak ve kullanımları
- Tablo:46- 31.12. İtibariyle Özel Kullanma Bankalarının net fon kaynak ve kullanımları
- Tablo:47- Özel Kullanma Bankalar-Dış Finansal kesim ilişkileri
- Tablo:48- Özel Kullanma Bankalar-Şirketler ilişkileri
- Tablo:49- Devlet Yatırım Bankasının sermaye piyasası için yıllık fon kaynak kullanımları
- Tablo:50- 31.12.İtibariyle Devlet Yatırım Bankasınınnet fon kaynak ve kullanımları
- Tablo:51- Devlet Yatırım Bankası-Sosyal Güvenlik kurumları ilişkileri

- Tablo:52- Devlet Yatırım Bankası-Kamu iktisadi teşebbüsleri ilişkileri
- Tablo:53- Finansal Aracıların sermaye piyasası için Toplam, konsolide fon kullanımları (31.12 itibarıyla)
- Tablo:54- Finansal Aracıların sermaye piyasası için yıllık konsolide fon kullanımları
- Tablo:55- Türkiye'de ve bazı ülkelerde, hanehalkı Finansal aktiflerinin, finansal araçlara göre dağılımları
- Tablo:56- Hanehalkı Finansal aktiflerinin Harcanabilir gelirle ilişkileri
- Tablo:57- Bazı gelişmiş ülkelerde hanehalkının finansal aktiflerinin harcanabilir gelirle ilişkileri
- Tablo:58- Türkiyede hanehalkının reel yatırımlarının harcanabilir gelirle ilişkileri
- Tablo:59- Finansal aracılarda Şirketler kesimine sunulan Konsolide brüt fonların vadeleri (nitelikleri) açısından dağılımları
- Tablo:60- Finansal aracılarda Şirketler kesimine sunulan orta ve uzun vadeli fonların toplam özel sabit sermaye yatırımlarına oranları
- Tablo:61- Finansal Aracıların 31.12. itibarıyla konsolide sermaye fon kaynak ve kullanımları
- Tablo:62- Finansal Aracıların finans piyasasında fon arzı ve talebi

EKLER LİSTESİ

- Ek:1- Bazı ülkelerde finansal Aracıların türleri
- Ek:2- Finansal Aracıların analizlerinde kullanımları
Genelleştirilmiş Bilanço örneği
- Ek:3- Özel Emekli ve Yardım Sandıkları
- Ek:4- T.C.Merkez Bankasının yıllık fon kaynak ve kullanımları
- Ek:5- Toplam Vadeli Mevduatın vadelirine göre dağılımı
- Ek:6- Vadeli mevduatın tasarruf gruplarına göre dağılımı
- Ek:7- Vadeli Tasarruf mevduatının parasal büyüklükler açısından dağılımı
- Ek:8- Vadeli tasarruf mevduatının hesap adetleri açısından dağılımı
- Ek:9- Beş Bankanın toplam mevduatları
- Ek:10- Beş Bankanın tasarruf Mevduatları
- Ek:11- Beş Bankanın resmi mevduatları
- Ek:12- Ticaret Bankalarının sermaye piyasası için fon kullanımları
- Ek:13- Ticaret Bankalarının yıllık fon kaynak ve kullanımları
- Ek:14- Sigorta Ortaklarının Finansal aktifleri ve pasifleri
- Ek:15- Sigorta Ortaklarının sağladığı prim gelirlerinin Sigorta dalına göre dağılımı
- Ek:16- Sigorta Ortaklarının yıllık fon kaynak ve kullanımları
- Ek: 17- Sosyal Sigortalar kurumunun yıllık fon alımları
- Ek:18- SSK ilişkin olarak yapılan çoklu Regresyon analizlerinde kullanılan değişkenlerin yıllara göre gelişimi
- Ek:19- SSK'ın fon akımlarının çoklu regresyon analizlerinde kullanılan değişkenlerin istatistikî sonuçları ve seçilen regresyon modelleri
- Ek:20- SSK'ın finansal aktiflerinin kârlılık Tablosu
- Ek:21- Yıllık Toptan eşya fiyatları
- Ek:22- SSK'unun finansal aktifleri
- Ek:23- SSK'ın yıllık fon kaynak ve kullanımları
- Ek:24- T.C.Emekli Sandığının yıllık fon akım analizi
- Ek:25- T.C.Emekli Sandığına ilişkin olarak yapılan çoklu regresyon Analizlerinde kullanılan değişkenlerin yıllara göre gelişimi
- Ek:26- T.C.Emekli Sandığı fon akımlarının çoklu regresyon analizlerinde kullanılan değişkenlerin istatistikî sonuçları ve seçilen regresyon modelleri

- Ek:27- T.C.Emekli Sandığının finansal aktifleri
- Ek:28- T.C.Emekli Sandığının yıllık fon kaynak ve kullanımları
- Ek:29- Bağkur'un(1972-75 dönemleri için)fon akımları Analizi
- Ek:30- Bağkur'un çoklu regresyon analizlerinde kullanılan de-
ğişkenlerin yıllara göre gelişimi
- Ek:31- Bağkur fon akımlarının çoklu regresyon analizlerinde
kullanılan değişkenlerin istatistiki sonuçları ve seçi-
len regresyon modelleri
- Ek:32- Bağkur'un finansal aktifleri
- Ek:33- Bağkur'un yıllık fon kaynak ve kullanımları
- Ek:34- Oyak'ın yıllık fon akımlarının analizi
- Ek:35- Oyak'da çoklu regresyon analizlerinde kullanılan de-
ğişkenlerin yıllara göre gelişimi
- Ek:36- Oyak fon akımlarının çoklu regresyon analizlerinde kul-
lanılan değişkenlerin istatistiki sonuçları ve seçilen
regresyon modelleri
- Ek:37- Oyak'ın finansal aktifleri
- Ek:38- Oyak'ın yıllık fon kaynak ve kullanımları
- Ek:39- Özel Emekli ve Yardım Sandıklarının(1967-76 dönemleri
için)fon akımları analizi
- Ek:40- Özel Emekli ve Yardım Sandıklarında çoklu regresyon
analizlerinde kullanılan değişkenlerin yıllara göre ge-
lişimi
- Ek:41- Özel Emekli ve Yardım Sandıklarında çoklu regresyon ana-
lizlerinde kullanılan değişkenlerin istatistiki sonuçları
ve seçilen regresyon modelleri
- Ek:42- Özel Emekli ve Yardım Sandıklarının finansal aktifleri
- Ek:43- Özel Emekli ve Yardım Sandıklarının yıllık fon kaynak ve
kullanımları
- Ek:44- Sosyal Güvenlik Kurumlarının yıllık fon akımlarının ana-
lizi
- Ek:45- Sosyal Güvenlik Kurumlarının finansal aktifleri
- Ek:46- Özel Kalkınma Bankalarının finansal aktifleri
- Ek:47- Özel Kalkınma Bankalarının pasif yapısı
- Ek:48- Özel Kalkınma Bankalarının yıllık fon kaynak ve kul-
lanımları
- Ek:49- Devlet Yatırım Bankasının pasif yapısı
- Ek:50- Devlet Yatırım Bankasının finansal aktifleri
- Ek:51- Devlet Yatırım Bankasının yıllık fon kaynak ve kul-
lanımları

- Ek:52- Özel Kalkınma Bankalarınınca verilen kredilerin kesimlere göre dağılımı
- Ek:53- Devlet Yatırım Bankasınınca verilen kredilerin kesimlere göre dağılımı
- Ek:54- Emniyet Sandığınca verilen Tüketim Kredileri
- Ek:55- Emniyet Sandığı 1975 yılı plasmanlarının ihtiyacı türlerine göre dağılımı
- Ek:56- Finansal araçların pasiflerinin dağılımı (konsolide olarak)
- Ek:57- Finansal araçların finansal aktiflerinin dağılımları (konsolide olarak)
- Ek:58- Finansal araçların konsolide yıllık fon kaynak ve kullanımları
- Ek:59- Özel Sanayiın Sabit Sermaye Yatırımları
- Ek:60- Finansal araçlar, fon sunucu ve kullanıcı kesimler arası ilişkiler

SUNUŞ:

Son yıllarda üzerinde ençok durulan ve tartışılan ^{Konularolan} biri olan ekonomik kalkınma, genellikle, fiziki sermaye birikiminin artması ile açıklanmaktadır. Kuşkusuz, ekonomik kalkınmanın açıklanmasında benimsenen bu yaklaşım, ekonomik kalkınma ile sermaye birikim süreci arasında çok yakın bir ilişkinin varolduğu temeline dayanmaktadır. Sermaye birikim süreci;

- 1- Gelirlerin daha büyük bir bölümünü tasarrufa yönelterek tasarruf birikiminin sağlanması,
- 2- Biriken tasarrufların verimli yatırımlara kanalize edilmesi,
- 3- Yatırımların etkin biçimde kullanılması ,ve
- 4- Yatırım hacminin arttırılması,

aşamalarını kapsamaktadır. Söz konusu sermaye birikim sürecindeki özellikle ilk iki aşamanın, yani, "toplumu tüketimden caydırıp tasarrufa özendirerek tasarruf birikimlerinin sağlanması" ve "biriken tasarrufların verimli yatırımlara kanalize edilmesi" aşamalarının gerçekleşmesi için, tasarruflarla yatırımları birbirine bağlayacak kurumsal bir mekanizmaya büyük gereksinim vardır. İşte, bu, tasarruf-yatırım diyalogunu kurarak tasarrufları yatırımlara kanalize eden kurumsal mekanizmanın adı finans piyasalarıdır.

Bir ekonomide, daha fazla tasarruf, daha fazla yatırım, daha fazla üretim ve sonuç olarak, daha hızlı bir ekonomik kalkınma ve hızlı sermaye birikimi hedeflerine ulaşabilmek için mutlaka etkin biçimde gelişen ve ekonomik gelişmeye paralel olarak yapısal değişme ve gelişme gösterebilen, finans piyasalarının kurulup geliştirilmesine gerek vardır. Değilse, bir yandan, ekonomik bir birim olan işletmeler büyüme ve gelişme için gereksinim duydukları finansman kaynaklarına sahip oluncaya kadar yatırımlarını ertelemek zorunda kalırken, öte yandan, elde ettikleri gelirlerin bir bölümünü tüketimden alıkoymup da tasarruf olarak değerlendirmek isteyen kişi veya kurumlar, bu tasarruflarını değerlendirme olanağını bulamayacakları için, ister istemez, tüketime yöneleceklerdir. Bunun sonucunda daha az tasarruf, yatırım, üretim ve daha çok tüketim ve doğal olarak daha düşük ekonomik kalkınma ve sermaye birikimi ile karşılıklıya gelinecektir. O nedenle, özellikle gelişme süre-

çinde bulunan ülkelerde, tasarrufları özendirerek tasarruf hacmini yükseltecek ve bu tasarrufları verimli sanayi yatırımlarına kanalize ederek ekonomik kalkınmayı hızlandıracak biçimde finans piyasalarının düzenlenmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. Genellikle, temelde, gelişmekte olan ülkelerde, kurumsal yapının, toplumsal hedefler ile ulusal kesim dinamik değişkenleri arasında gerekli dengeyi sağlayamadığı, statikleştiği, toplumsal ve ekonomik gelişmelere ayak uyduramadığı, gelişmelerin gerisinde kaldığı ve hatta engellediği görüşünden esinlenerek, bazı çevreler, gelişme sürecinde bulunan bir ülke olarak Türkiye'de "finans piyasalarının ve finansal yapının ekonomik gelişmeye ayak uyduramayıp gelişmelerin kaldığını ve hatta ekonomik gelişmeyi engellediğini" iddia etmektedirler.

Bu çalışma, yukarıda belirttiğimiz gibi, finans piyasalarına yönelik olarak ileriye sürülen iddiaların, geçerli olup olmadıklarını veya ne ölçüde geçerli olduklarını araştırıp tartışmayı amaçlamaktadır. Söz konusu amaç doğrultusunda yapılan çalışmalar dört bölümde toplanmıştır.

İlkin, fon kavramı, dolaşımı ve kaynaklarına ilişkin olarak yapılan kısa bir girişten sonra, birinci bölümde, finans piyasalarının doğuşu, tanımı, değişik görüş açısından sınıflandırılmaları, temel fonksiyonları ve öğeleri incelenmiştir.

İkinci bölümde, finans piyasalarının temel öğelerinden birisi olan ve çalışmanın ağırlık noktasını oluşturan finansal araçların fonksiyonları, türleri, teorik bazda ve fonksiyonel bir yaklaşım içinde, bütün yönleri ile ayrıntılı biçimde ortaya konmuştur.

Üçüncü bölümde, finansal araçların, fon kaynak ve kullanımlarının, finans piyasasındaki davranışlarının incelenmesinde yararlı bir teorik araç olarak finansal analiz modeli ve bu modelin aşamaları belirtildikten sonra, Türkiye'deki finans piyasası için bir finansal analiz modeli geliştirilmiştir.

Geliştirilen finansal analiz modelinin Türk finans piyasasına ve bu piyasada faaliyet gösteren finansal araçlara uygulanması sonucu, finansal araçların tek tek, 31.12. itibarıyla kümülatif olarak ve yıllık değişimler biçiminde, fon kaynak ve kullanımları, para ve sermaye piyasaları ile, fon sunucu ve kullanıcılarla olan ilişkileri, onüç yıllık bir dönem için, ayrı ayrı incelenmiştir. Bu arada, Analiz ve yorumlarda daha sağlıklı bir sonuca ulaşabilmek için Sosyal Güvenlik kurumlarında yıllık fon akımları analizleri ve gelecek yıllara ilişkin fon akım tahminlerine gidilmiştir.

Dördüncü ve son bölümde ise, finansal araçlar arasında konsolidasyona gidilerek kendi aralarındaki fon akım işlemleri elemine edildikten sonra, Türkiye'deki fon Akımları Sistemi, finansal araçların konsolide, brüt vğ net fon kaynak ve kullanım, en büyük fon sunucu ve kullanıcı kesimlerle olan ilişkileri, bazı gelişmiş ülkelerde de karşılaştırmalar yapmak suretiyle sunulmuştur.

GİRİŞ

I. FON KAVRAMI

Fon kavramının, değişik yerlerde, birbirlerinden çok farklı anlamlarda kullanılması nedeniyle, karışıklığı vğ yanlış yorumları önleyebilmek için, ilkönce farklı fon kavramlarını ortaya koymak ve bu çalışmada, fonların hangi anlamda kullanılacağını belirlemek gerekmektedir.

Fon kavramı, sözlükte " Tekil anlamda, belirli bir amaç gerçekleştirilebil-
mek için tahsis edilen para miktarını; çoğul anlamda, nakdi ve kolaylıkla nakde
gevrilebilen senetleri, menkul değerleri ve alacakları ifade eden bir kavramdır.(1)
Fonların bu genel sözlük tanımları göstermektedir ki; fon kavramı, para ile yakın-
dan ilişkilidir. Fonlar kavramının çoğu kez para anlamında kullanılması da para
ile olan yakın ilişkilerinden doğmaktadır. Fon kavramı ile fonlar kavramı sözlük-
deki anlamları birbirinden içerik açısından farklı olmasına rağmen çalışmalarda,
cümlelerin ahenkliliği açısından çoğu kez eş anlamlarda kullanılacaklardır.

Devlet muhasebesinde ise fon, bir mali sorumluluk birimidir.(2) Burada,
para devlet tarafından önceden saptanan amaçlar doğrultusunda kullanılmak üzere
fon denilen mali sorumluluk birimine devredilir. Örneğin, geri kalmış bölgeleri
kalkındırma fonu, geçeköndü önleme fonu gibi.

-
- (1) THATCHER, Virginia S., The New Webster Encyclopedic Dictionary of The English Language, Grolier Inc. N.Y., 1963, OXFORD UNIVERSITY PRESS, The Oxford English Dictionary, London, Vol IV. F.G. 1961, ANTON, Hector R. Accounting for the Flow of Funds, Houghton Mifflin Company, 1962, S. 30-31
- (2) ANTON, a.g.k.S. 31

Fon kavramı, işletmecilikte, iki ayrı yerde ve birbirlerinden farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Birincisi, belirli bir amaç doğrultusunda tahsis edilen nakit ve menkul değerleri anlatmak için kullanılır. Örneğin, tahvil itfa fonu, kıdem tazminat itfa fonu gibi. İkinci kullanım alanı ise, finansal analiz aracı olarak kullanılan fonlar tablosunda rastlanmaktadır.

Fonlar tablosu ile ilgili olarak kullanılan fon kavramı yapılması planlanan analizlerin amaçlarına bağlı olarak değişik biçimlerde tanımlanıp kullanılmaktadır. Bu değişik yorum ve uygulamalar, fon kavramına ilişkin görüş ayrılıklarından çok tanımlama yaparken uygulanan yaklaşımların dar veya geniş olmasından kaynaklanmaktadır.

En dar bir yaklaşımla, fon kavramı, yalnızca parayı kasa mevcudunu ve bankalardaki vadesiz mevduatı, kapsar. (3) Bu tanıma göre, nakit hareketlerini ilgilendirmeyen işlemler fon işlemleri olarak kabul edilmez. Bu anlayış içerisinde analiz amacı ile düzenlenecek fonlar tablosu da nakit giriş ve çıkışlarının izlendiği kasa hesabının ayrıntılı biçimde analizinden başka bir şey olamaz.

Geniş anlamda, fon kavramı, toplam kaynakları (4) yada toplam aktifleri ifade eder. Bu tanımda yer alan toplam kaynaklar deyimi, nakit, nakde kolaylıkla çevrilebilen menkul değerler, senetler, taşınır ve taşınmaz mallar, haklar gibi para ile ifade edilebilen değerleri içermektedir. Ancak, sözü edilen toplam kaynakların herhangi bir işletmenin bilançosunun aktif kalemlerini oluşturdukları göz önünde tutulursa, buradaki toplam kaynakların toplam aktifler anlamında kullanıldığı ve fon kavramının geniş bir görüşle, toplam aktiflerden oluştuğu açıkça ortaya çıkar. Burada, fon kavramı satınalma gücü (5) olarak düşünülmektedir.

(3) MASON, Perry, Cash Flow Analysis and The Funds Statements, Accounting Research Study No:2 American Institute of CPAS, 1961, S.51

(4) ANTON, a.g.k.S.33

(5) MASON, a.g.k.S.54

Herhangi bir işletmenin bilançosunun aktifinde yer alan nakit şeklindeki fonlara ek olarak bu naktin kullanılması ile sağlanan hammadde, yarı mamül, alacaklar, makine ve teçhizat, haklar satın alma gücünü temsil ederler. O nedenle, fon kavramı, satın alma gücü kavramına denktir.

İki uç noktayı gösteren bu iki ayrı tanımın arasına düşen pek çok tanımlar (6) yapılmıştır. Ancak, biz bu çalışmamızda fon kavramını en geniş anlamda, toplam aktifler olarak ele alıp incelemelerimizi öylece sürdüreceğiz.

II. FON GEREKSİNİMİ VE DOLAŞIMI

Toplumsal gereksinimleri karşılayacak mal ve hizmetleri üretebilmek amacını güden işletmelerin doğru serpilmesi ve yaşaması, ekonomik faaliyetlerini sürdürebilmesi büyük ölçüde yeterli miktarda fonların varlığı ile ilişkilidir. Nasıl ki canlı bir organizmanın yaşamını sağlıklı biçimde sürdürebilmesi damarlarında dolaşan temiz kana bağlı ise, işletmelerinde doğru gelişebilmeleri, sağlıklı bir yaşam sürdürebilmeleri, elde yeterli ölçüde fonların bulunmasına ve bu fonların etkin biçimde değerlendirilmesine bağlıdır. Fon yaklaşımı açısından bakıldığında, işletmelerin sürekli olarak bir fon akım veya dolaşım süreci oldukları görülmektedir. Örneğin, faaliyetlerine öteden beri devam eden bir işletmede, fon akım yada dolaşım sistemi şöyle sürüp gitmektedir: İşletmeler amaçlarına ulaşabilmek için üretim, pazarlama, personel ve finansman faaliyetlerini yerine getirirler.

(6) Öteki fon tanımlarına ilişkin ayrıntılı bilgi için bakınız;

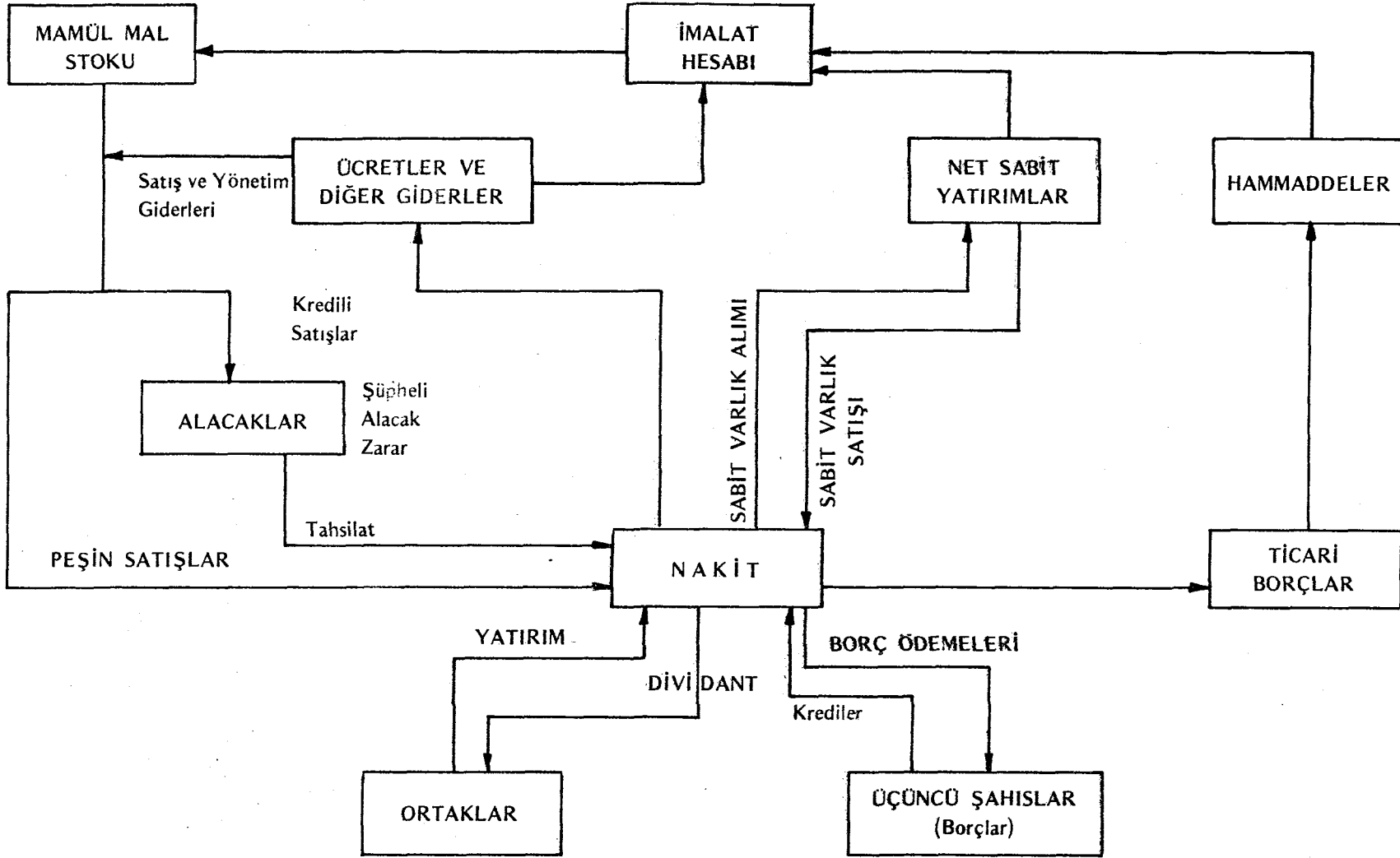
CEMALCILAR, Özgül, Fonların Kaynakları ve Uygulamaları Tablosu ile Para Akışı Analizleri, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları,
JAEDICKE, Robert, K ve SPROUSE, Robert T., Accounting Flow; Income Funds, and Cash,
Prentice-Hall Foundations of Finance Serives, 1965, Englewood Cliffs.

Bu faaliyetler sonucunda, Şekil-I (7)'de görüldüğü gibi, hammadde, işçilik ve sabit kıymet gibi çeşitli girdiler kullanılarak mamüllerin üretimi gerçekleştirilmektedir. Bu girdilerin bedelleri, büyük ölçüde nakit olarak ödendiği için, nakit biçimindeki fonların hammadde, sabit kıymet gibi değerlere dönüşümü söz konusudur. Üretilen mamüllerde uygulanan satış politikalarına, satışların, kredili veya peşin olmasına göre, alacaklara veya tekrar nakde dönüşmektedir. Alacakların tahsili ile birlikte alacak biçimindeki fonlar nakit haline gelmektedir. Bu fon dolaşım süreci içerisinde, belli bir dönem içinde mamüllerin satışından sağlanan gelir, mamüllerin maliyetini (amortismanlar dahil) aştığı takdirde kâr, aksi halde zarar söz konusu olacaktır. Başka bir deyişle, satış hasılatının nakit giderleri aşması, eldeki fonlarda artışlar, aksi davranış ise, fonlarda azalışlara neden olacaktır ve fon dolaşım sisteminin işleyişi olumlu ya da olumsuz biçimde etkilenecektir. Sonuç olarak işletmelerin, kurulması, gelişmesi, ekonomik faaliyetlerine devam edebilmeleri, yani, yukarıda sözü edilen dolaşım sürecinin sağlıklı ve kesinleşmiş işleyebilmesi için, fonlara büyük gereksinim duyulur. Bu fon gereksinimlerinin karşılanmasında çeşitli yollar veya kaynaklar söz konusudur.

III. FON KAYNAKLARI VEYA FİNANSMANI

İşletmelerin ekonomik faaliyetlerini sürdürebilmek için gereksinim duydukları fon kaynakları, farklı biçimlerde (8) sınıflandırılmakla beraber, genel olarak, bu kaynaklar iki ana grupta toplanırlar: (9)

-
- (7) VAN HORNE, JAMES C., Financial Management and Policy, Third Edition, Prentice-Hall International Editions, 1975, London, S.677
- (8) Ayrıntılı bilgi için bakınız: JOHNSON, Robert W., Financial Management, Second Edition, Allyn and Bacon, Inc., Boston, 1962, S.139
- (9) DOBROVOLSKY, Sergei E., The Economics of Corporation Finance, Tata Mc Graw-Hill Publishing Co. Ltd., New Delhi, 1976, S.3-4

ŞEKİL - I
İŞLETMELERDE FON DOLAŞIM SÜRECİ

Kaynak : VANHORNE, a.g.k., s.677.

- İç kaynaklar veya iç finansman
- Dış kaynaklar veya dış finansman

- İç Finansman: Sağlanan gelirlerin bir bölümünün, sabit aktiflerin yenilenmesi veya geliştirilmesi, istikrarlı bir kâr dağıtım politikasının izlenmesi, muhtemel olağanüstü zararların karşılanması gibi nedenlerle, işletmede alınması ile oluşur. İç finansman, amortismanlar (10) ve dağıtılmamış kârlar biçiminde iki ana unsuru vardır.

- Dış Finansman: Kredi ya da ortaklık sermayesi biçiminde işletme dışından yapılan fon aktermalarını gösterir.

Fon dolaşım süreci içerisinde, planlanan nakit girişleri, nakit çıkışlarını aşarsa, o zaman, öteki işletme veya kişilere başvurarak yeni fonların sağlanması gerekecektir.

Dış finansman, delaysız finansman ve delaylı finansman olmak üzere iki şekilde olur:

(10) Amortismanlar, aneak kazanıldıkları taktirde fon kaynağı olabilirler. Amortismanların kazanılmış sayılıp fon kaynağı olarak benimsenmesi, bunların, satış gelirlerinden öteki tüm maliyetler çıktıktan sonra geriye kalan bölümü aşmamasına, başka bir deyişle, satış gelirlerinin amortisman ve öteki maliyetler toplamasının üzerinde olmasına bağlıdır. Örneğin, Satış gelirlerinin 1.000.000 TL, amortismanların 150.000 TL ve amortismanlar dışında kalan öteki tüm maliyetlerin 900.000 TL, olduğu varsayalım. Bu durumda, amortismanların kazanılan ve fon kaynağı olarak benimsenen bölümü $(150.000 - 50.000 = 100.000)$ 100.000 TL ve amortismanların kazanılmayan kısmı ise $[100.000 - 900.000 = 100.000 - 150.000 = (50.000)]$ 50.000 TL olup bu miktar aynı zamanda, net zarara eşittir. Bakınız;

Dolaysız finansman, Hisse Senedi ve Tahvil gibi dolaysız finansal araçların (direct securities) (11) kullanılması suretiyle yapılır. Söz konusu dolaysız finansal araçların tasarruf sahiplerine ulaştırılmasında, doğrudan doğruya, broker (agenta) ve yatırım bankaları gibi, finansal araçların alım-satım işleri ile uğraşan pazarlama kurumlarının sundukları hizmetlerden yararlanılır. (12) İşletmeler ile tasarruf sahipleri arasında, yer alan, finansal araçlarında dağıtımını, pazarlamasını yapan agenta ve yatırım bankaları gibi pazarlama kurumlarına daha sonra kısaca tekrar değinilecektir.

Dolaylı finansman, fon gereksiniminin, Banka, Sigorta Emeklilik kurumu gibi aracı tipi işletmelere başvurarak karşılanması yoludur. Bu finansman yolu fona gereksinim duyan işletmelerin ihraç ettikleri dolaysız finansal araçları satın alıp dolaylı finansal araçlar (indirect securities) (13) ihraç ederek fon transferlerinde, aracılık faaliyetlerinde bulunan finansal araçların varlığına dayanır. (14)

-
- (11) Fona gereksinim duyan işletmelerce ihraç edilen ve tasarruf sahiplerinin işletmeler üzerindeki haklarını veya alacaklarını gösteren belgelerdir. Bakınız; GURELY, John, "Financial Institutions in The Saving-Investment Process," Readings in Financial Institutions, Houghton Mifflin Company, 1965 S.9
- (12) POLAKOFF, Murray, E ve Diğerleri, Financial Institutions and Markets, Houghton Mifflin Company, Boston, 1970, S.6
- (13) Fona gereksinim duyan işletmelerle tasarruf sahipleri arasında bir taraftan öbür tarafa fon ~~aktarılmaktadır~~ aracılık yapan kurumlarca (Örneğin Banka, Sigorta gibi) ihraç edilen ve tasarruf sahiplerinin doğrudan doğruya bu kurumlardan olan haklarını veya alacaklarını, dolaylı olarak, söz konusu kurumlardan fon sağlayan işletmeler üzerindeki haklarını veya alacaklarını temsil eden belgelerdir. Bakınız: GURELY, a.g.k. S.10
- (14) POLAKOFF, a.g.k. S.6

Örneğin, üretim kapasitesini arttırmayı plânlayan fakat elinde yeterli miktarlarda birikmiş fonu olmayan bir işletme, dolaylı ya da dolaysız finansman yöntemlerinden birisini veya her ikisini birden uygulayarak, işletme dışından fon sağlaması halinde, "FON KULLANICISI", öte yandan, emeklilik ikramiyesini almış bir memur, parasının bir bölümünü hisse senedi yada tahvillere yatırmak veya bir bankada mevduat olarak tutmak istemesi şeklindeki davranışı ile "FON SUNUCUSU" niteliğini kazanırlar.

Kullanılan finansman yöntemi ne olursa olsun; ister dolaylı ^{ister dolaysız} finansman yöntemi kullanılsın, fon kullanıcıları ile fon sunucularının karşı karşıya gelecek fon transferlerinin yapıldığı yerler, fon veya finans piyasalarıdır. Aşağıda, bu piyasaların fonksiyonlarından, özelliklerinden ayrıntılı olarak sözedilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

FINANS PİYASALARI

I. FINANS PİYASALARININ DOĞUŞU VE TANIMI

Finans piyasaları, para ekonomisinin ve iş bölümünün bir ürünü olup, toplumda, fon kullanıcıları ile fon sunucularının var olduğu temeline dayanır. Gerçekte, trampa sisteminin geçerli olduğu ekonomilerde, mal değişimi söz konusu olmakla beraber, tasarruf yapan birimlerle yatırım yapan birimler aynı olup bir finans piyasası yoktur. Ekonomik üretim aile işletmelerince gerçekleştirilmekte ve bunların tasarruf ve yatırımları (reel anlamda) birbirine denktir. Tasarruflarına eşit miktarda yatırım yapmak zorunda idiler. Hiçbir ekonomik birimin, istese de, tasarrufundan daha fazla yatırım ya da tasarrufundan daha az yatırım yapma olanağı yoktur. Bir aile işletmesince yapılan tasarruflar, söz gelişi, birikmiş karlar yine aynı işletmede reel yatırımların finansmanında kullanılıyordu.

Bu yüzden bir fon sunucu veya kullanıcısı söz konusu değildi. Ancak, para ekonomisine geçiş, ve iş bölümünün gelişmesi sonucu işletmeler büyümeye ve pazara yönelik çalışmaya başlaması ile işletmelerin fon gereksinimleri işletme sahiplerinin kendi tasarrufları ile (yani Birikmiş kârlarla) karşılanamayacak boyutlara ulaşıncaya, dış finansmana gitmek ve başka işletmelerin fazla fonlarından yararlanmak kaçınılmaz hale gelmiştir. Böylece, işletmelerin fon gereksinimlerini karşılamak amacı ile dolaysız finansal araçları ihraç edip doğrudan doğruya fazla fonu olan birimlere satma yolundaki çabalarının sonucu, finans piyasaları ortaya çıkmıştır. O nedenle, finans piyasalarının dayandığı temel unsurlar, fon kullanıcıları ile fon sunucuları olmaktadır. Finans piyasalarının doğuşunda, ilk aşama dolaysız finansman sürecidir. Ancak, sonraları dolaysız finansman sürecini desteklemek ve/veya bunun yerine geçmek üzere dolaylı finansman süreci geliştirilmiştir.

Finans piyasaları, çeşitli teknikler, araçlar ve kurumlar yolu ile milyonlarca tasarrufu (19) seferber ederek, fon sunucularından fon kullanıcılarına kanalize eden bir nakil cihazı (20) olarak tanımlanmaktadır.

Bu karmaşık nakil cihazı sayesinde; fonları, fon sunucularından fon kullanıcılarına çeşitli araçlar (hisse senedi, tahvil, ticari senetler, v.b.g) ve kurumlardan (Banka, Sigorta, yatırım bankaları, emeklilik kurumları, acenta, v.b.g) yararlanarak aktarmak mümkündür.

(19) Kısa, Orta ve Uzun Vadeli tüm fonları kapsar.

(20) RITTER, Lawrence S. ve SILVER, WILLIAM L. Principles of Money, Banking and Financial Markets, Basic Books, Inc. Publishers, N.Y. 1974, S. 312

II- FİNANS PİYASALARININ SINIFLANDIRILMASI

Finans piyasaları, çeşitli dolaylı ve dolaysız finansal araçların alınıp satıldığı birbirine bağlı, ~~enterkonnekte~~ bir pazarlar grubudur. Bu pazarlar grubu, en çok kullanılan ölçüler olarak, fon kullanıcılarına, piyasada cereyan eden işlemlere ve finansal araçların vadelerine, göre birçok alt gruplara ayrılabilirler. (21)

A. FON KULLANICILARINA GÖRE FİNANS PİYASALARI: Finans piyasalarında temel fon kullanıcıları, işletmeler, hanehalkı ve devlet olduğuna göre, finans piyasalarında söz konusu kullanıcıların fon sağlamada kullandıkları araçlar açısından, şirket tahvilleri piyasası, hisse senetleri piyasası, devlet tahvilleri piyasası, konut kredileri piyasası, tüketim kredileri piyasası gibi birçok piyasalara bölünebilir.

B. İŞLEMLERE GÖRE FİNANS PİYASALARI: İşlemler açısından, finans piyasaları birincil piyasalar (primary markets) ve ikincil piyasalar (secondary markets) olmak üzere iki ana bölümden oluşur. (22) Birincil piyasalar, fon kullanıcılarının gereksinim duydukları fonları sağlamak için fon sunucularına, ilk kez olarak, yeni sundukları finansal araçların satışları ile ilgilidirler. Öte yandan, ikincil piyasalar ise, daha önce fon kullanıcılarınca piyasaya sürülen, piyasada mevcut finansal araçların alım-satımına yönelik işlemlerin yapıldığı yerdir. Örneğin, bir işletmenin piyasaya yeni tahviller sürmesi birincil piyasayı ilgilendirdiği halde, daha sonra, piyasada bu tahvillerin fon sunucuları ve kullanıcıları arasında alım-satımları ikincil piyasayı ilgilendiren bir olaydır.

(21) ROBINSON, Roland, Financial Markets: The Accumulation and Allocation of Wealth, Mc Graw-Hill, 1974, S.9

(22) ROBINSON, a.g.k.S.17

C. FİNANSAL ARAÇLARIN VADELERİNE GÖRE FİNANS PİYASALARI: Finans piyasaları, kullanılan finansal araçların vadelerine göre "para piyasası" ve "sermaye piyasası" olmak üzere iki ana bölüme ayrılmaktadır.

Para piyasası, bir yıl veya daha kısa vadeli fonların (23) (veya finansal araçların) arz ve talebinin dengelendiği piyasadır. Bu piyasa, işletmelerin, hanehalkının veya devletin kısa vadeli fon gereksinimlerini finanse etmek için kullandıkları kısa vadeli borç araçlarının transferini kolaylaştırır. (24)

Sermaye piyasası, daha dar ve teknik anlamda hisse senedi ve tahvil piyasaları ile özdeşdir. (25)

En geniş anlamda, sermaye piyasası, orta vadeli (1 ile 5 yıla kadar) ve uzun vadeli (5 yıldan fazla) fonların işletme, devlet veya bireylerin yararına sunulduğu ve halihazırda piyasada bulunan çeşitli araçların (hisse senedi ve tahvil gibi) transfer edildiği (26) karmaşık bir kurum ve mekanizmadır. (27)

Tanımdan anlaşılacağı üzere, sermaye piyasası, yalnızca hisse senedi ve tahvil piyasalarını değil, yatırım kredileri, konut kredileri gibi orta vadeli ve uzun vadeli fonların alım-satımının yapıldığı tüm orta ve uzun vadeli birincil ve ikincil piyasaları kapsayan bir kavramdır.

(23) Kısa, orta ve uzun vadeli fon ayrımında saptanan bir yıllık vade sınırı, tamamen ihtiyaridir. Değişik vade sınırları saptamak mümkündür.

(24) DOUGALL, Herbert H. Capital Markets and Institutions, Foundations of Finance Series, Prentice-Hall Inc. Englewood Cliffs, New Jersey, 1975, S.4

(25) BANK FOR INTERNATIONAL SETTLEMENTS, Capital Markets, Monetary and Economic Department, Basle, January, 1964

(26) İkincil Piyasalar

(27) DOUGALL, a.g.k.S.3

D.PARA VE SERMAYE PİYASALARININ BİRBİRLERİ İLE OLAN İLİŞKİLERİ

Finans piyasaları, finansal araçların vadeleri ölçü olarak göz önünde tutularak para ve sermaye piyasaları olarak bölümlendirildikten sonra, ayrı ayrı analiz edilmelerine rağmen, bu piyasalar aşağıdaki nedenlerle birbirlerine sıkı-sıkıya bağlıdırlar. (28)

- Fon sunucuları yatırım politikalarına ve gelir oranlarına bağlı olarak tasarruflarını bir piyasaya ya da her iki piyasaya yöneltmeyi tercih edebilirler.
- Aynı şekilde, fon kullanıcıları, fonlarını bir piyasadan ya da her iki piyasadan sağlayabilirler. Örneğin, hammadde stokları için fona gereksinim duyan bir işletme, ticari senetleri bir bankaya vererek kısa vadeli fon sağlayabileceği gibi, hisse senedi ya da tahvilde çıkarabilir.
- Piyasalar arasında birisinden ötekisine, ileriye ve geriye doğru, sürekli bir fon akımı vardır. Devlet, tahvil çıkararak sağlanan fonlarla kısa vadeli bonolarını ödediğinde sermaye piyasasından para piyasasına, ya da bir banka vadesi gelen kredilerin tahsili ile bir işletmeye orta vadeli kredi açtığı zamanda para piyasasından sermaye piyasasına fon akımı olur.
- Bazı kurum ve olanakları her iki piyasaya da hizmet ederler. Örneğin, Ticaret Bankaları hem kısa vadeli, hemde orta vadeli kredi verebilirler.
- Para ve sermaye piyasalarındaki gelirler birbirleri ile yakından ilişkilidir. Para piyasasında kısa vadeli faiz hadleri yükseldiği zaman sermaye piyasasında uzun vadeli faiz hadlerinde de bir yükselme görülür. (29)

(28) DOUGALL, a.g.k.S.5-6

(29) Faiz hadlerinin, piyasada serbestçe oluştuğu, herhangi bir Devlet müdahalesinin olmadığı varsayımı altında.

Para ve sermaye piyasalarının bir birbirleriyle olan yakın bağımlılıkları yüzünden, bu çalışmada, analizler, her iki piyasa için, ayrı ayrı değil, ortak bir şekilde yürütülecektir.

III- FİNANS PİYASALARININ TEMEL FONKSİYONLARI

Finans piyasalarının temel ekonomik fonksiyonu tasarruflarla yatırımları birbirine bağlayarak fonları en faydalı yatırım projelerine, kanalize etmek, tüketim ve yatırım projeleri arasında etkin bir biçimde dağıtmak ve refahın yaratılmasını kolaylaştırmaktır. (30) Böylece, bir yandan fon sunucuları sundukları fonların karşılığında faiz yada kar payı alırken, öte yandan fon kullanıcıları, ellerindeki yatırım projelerini uygulayarak üretimi arttıracaklar ve daha yüksek gelir sağlayacaklardır. Sonuçta, ekonomide tasarruflar ve yatırımlar artacak ekonomik büyüme hızlanacaktır.

Modern bir ekonomide yeterli sermaye birikimini ve ekonomik gelişmeyi sağlayabilmek için, mutlaka etkin finansal piyasalara gerek vardır. (31) Aksi halde, işletmeler, gerekli fonları sağlayamadıkları takdirde yatırım projelerini uygulanmasını yeterli fonlar sağlayıncaya kadar ertelemek zorunda kalacaklardır. Öte yandan, elinde fazla fonu olup da gelir sağlamak umudunda olan tasarruf sahipleri, yatırım alternatiflerinin azlığı yüzünden, fonlarını para şeklinde tutmaya zorlanacak ve bir gelir kaybına uğrayacaklardır. Sonuç olarak yatırımlardaki gecikmeler nedeniyle ekonomik gelişme de yavaşlamalar olacak ve yaşam düzeyi olumsuz yönde etkilenecektir. Bu nedenle, tasarruf ve yatırımları arttırarak ekonomik gelişmeyi hızlandırmanın temel koşulu, finans piyasalarının geliştirilmesidir.

(30) ROBINSON, a.g.k.s.9

(31) KUZNETS, Simon, Capital In The Postwar Economy, National Bureau of Economic Research, 1961, S.16

IV. FINANS PİYASALARININ TEMEL ÖGELERİ

Fon kullanıcıları ile fon sunucuları birbirleriyle ilgilendirerek fonları yatırımlara kanalize etme fonksiyonunu yerine getiren bir mekanizma olarak finans piyasaları, fon sunucuları ve kullanıcıları, finansal araçlar ve finansal kurumlardan oluşan bir sistemdir. Bu sistemin şekli ve öğeleri ŞEKİL:11'de (32) sunulmuştur.

A. FON KULLANICILARI VE SUNUCULARI: Finans piyasalarının temel direklerini, fon kullanıcıları ve sunucusu olarak, işletmeler, hanhalkı ve devlet oluştururlar. Gelirlerinden daha fazla harcama yapan işletmeler, hanhalkı ve devlet, fon kullanıcıları yönünde; gelirlerinden daha az harcama yapanlar ise fon sunucuları tarafından yer alırlar. Şekil:II'nin incelenmesinden anlaşılacağı üzere, fon kullanıcıları gereksinim duydukları fonları ya yatırım bankaları, tehlâl, acenta ve simsatların pazarlama hizmetlerinden yararlanıp dolaysız finansal araçları fon sunucularına satarak suretiyle (dolaysız finansman yöntemi) yada para yaratan finansal araçlarla, örneğin, bankalar ve veya para yaratmayan finansal araçlara, örneğin, sigorta ortaklıkları, emeklilik sandıkları, yatırım ortaklıkları gibi, dolaylı finansal araçlar satarak (dolaylı finansman yöntemi) sağlamaktadırlar. (32)

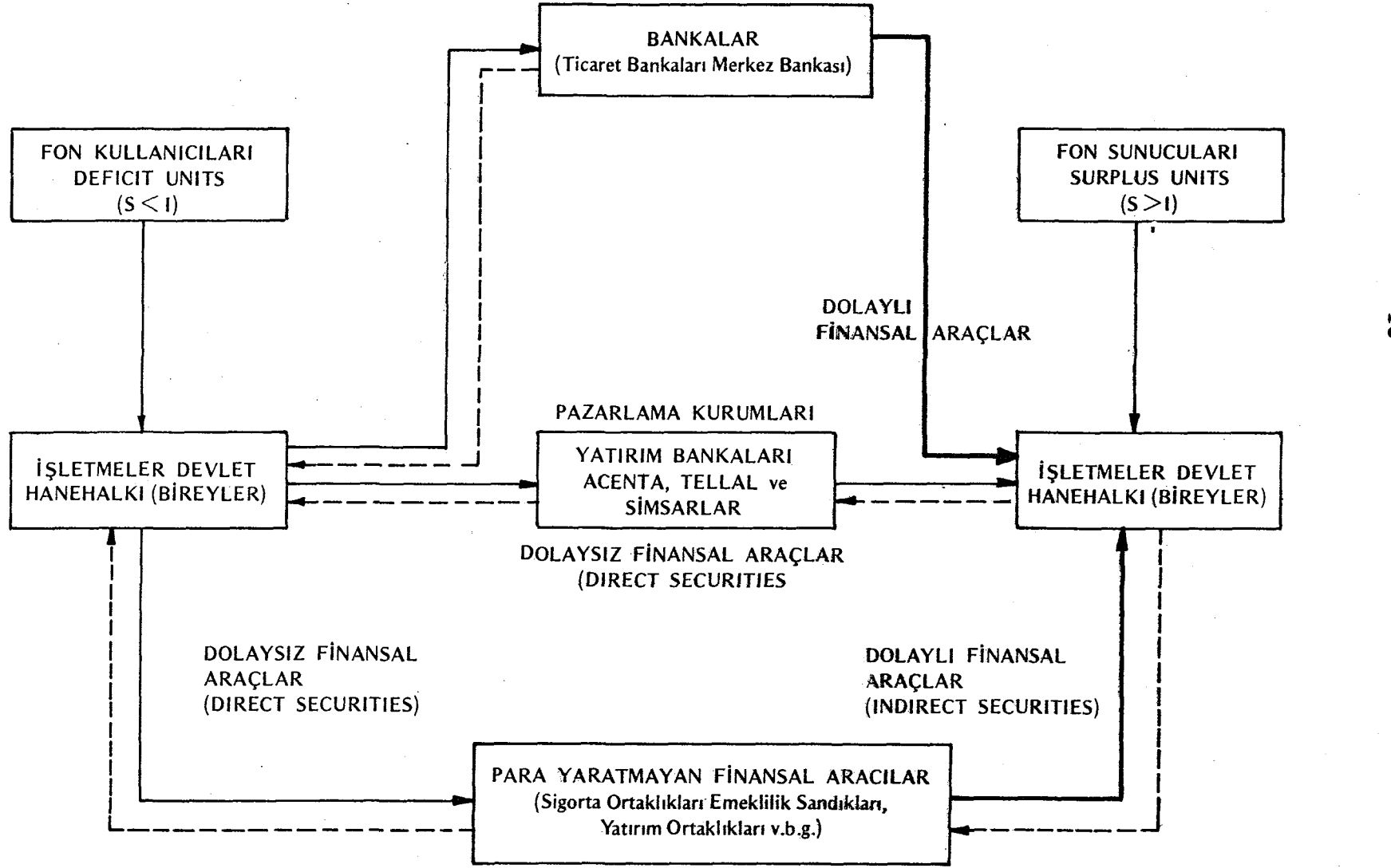
B. FINANSAL ARAÇLAR (Financial Instruments): Finansal araçlar, satınalma gücünün fon sunucularından fon kullanıcılarına aktarılması halinde, aktarılan fonlar üzerinde bir ortaklık hakkını ya da alacağı temsil eden (34) banknot, mevduat defterleri, ticari senetler, hayat sigortası poliçeleri, emeklilik söz-

(32) GURELY, John G., Liquidity and Financial Institutions in the Postwar period, Study Paper NO:14, Joint Economic Committee, Study of Employment Growth, and Price Levels, U.S. Compress, January 25, 1960, S.7

(33) POLAKOFF, a.g.k.S.6-7

(34) GOLDSMITH, Raymond W., Financial Structure and Development, Yale University Press, New Haven and London, 1969, S.3

PARA YARATAN FİNANSAL ARACILAR

ŞEKİL - II
FİNANS PİYASALARI

Dolaysız Finansal Araçların Akımı ———
Dolaylı Finansal Araçların Akımı ———
Satınalma Gücü Akımı - - - - -

meleri, kredi sözleşmeleri, hisse senetleri ve tahviller gibi yazılı belgelerdir.

Finans piyasalarında, yapılan sözleşmelerin temel niteliği, süre veya pazarlanabilme, sahip olanın veya çıkaranın niteliği, garantisi, sağlanacak gelirin seviyesi ve özelliği gibi önemli özellikler açısından birbirlerinden farklı pek çok finansal araç vardır. (35) Daha önceki bölümlerde sözü edilen ve Şekil: II de gösterilen dolaylı ve dolaysız finansal araçlar ayırımı; finansal araçları çıkaran işletmeler göz önünde tutularak yapılmış bir sınıflandırma biçimidir. İşletme, devlet veya bireylerin fon bulmak amacı ile çıkardıkları finansal araçlar dolaysız finansal araçları, fon kullanıcıları ile fon sunucuları arasında yer alan banka, sigorta gibi finansal araçların fon toplamak için çıkardıkları araçlar, dolaylı finansal araçları oluşturmaktadır.

İşletmelerin, devletin veya hanehalkının başka ekonomik bireyler üzerindeki alacak veya ortaklık haklarının kanıtlayıcısı durumunda bulunan finansal araçlar, fon gereksinimi duyan işletmelere yaratılarak fon sahiplerine satılır. Finansal araçlar, elinde tutanlar için finansal aktifleri, (financial assets) piyasaya sürenler içinde finansal borçları (liabilities) gösterirler. (36) Başka bir ifade ile, finansal aktifler finans piyasasına yapılan fon arzının, finansal borçlarda piyasadan yapılan fon talebinin bileşçoya yansıtılmış bir görüntüsüdür. Kullanılan finansal araçların özelliklerine ve kullanılan sınıflandırma yöntemlerine bağlı olarak, finansal aktifler ve borçlar birçok kalemlerden oluşurlar. Örneğin, yatırımlarını gerçekleştirebilmek amacıyla fona ihtiyaç duyan bir işletme hisse senedi ve tahvil gibi finansal araçlar ihraç ederse, ya da bir bankadan kredi sağlarsa finansal borçları doğacaktır.

(35) GOLDSMITH, a.g.k, S.7-9

(36) VAN HORNE, JAMES C. Function and Analysis of Capital Market Rates, Foundations of Finance Sertes, Prentice-Hall Inc, Englewood Cliffs, New Jersey, 1970, S.2

Öte yandan, bu işletmenin piyasaya sunduğu hisse senedi veya tahvilleri satın alan kişi veya kurumlar da finansal aktif sahibi olacaktırlar. Başka kişi veya işletmelerden olan alacak veya hakları gösteren finansal aktiflerin kanıtlayıcı belgeleri, finansal araçlar olmaktadır.

C. FİNANSAL KURUMLAR: Finansal kurumlar, temel aktifleri büyük ölçüde finansal araçlardan (dolaylı ve dolaysız aktiflerden) oluşan (37) faaliyetleri bunlar üzerinde yoğunlaşan ve böylece gelirlerini, esas olarak, finansal araçlarla ilgili işlemlerden sağlayan kurumlardır. (38)

Finansal kurumlar Şekil:II'nin incelenmesinden anlaşılacağı üzere, temel fonksiyonları açısından pazarlama kurumları ve finansal araçlar olmak üzere iki ana grupta toplanmaktadır. (39)

1- PAZARLAMA KURUMLARI: Pazarlama kurumları dolaysız finansal araçların fon kullanıcılarından son sunucularına aktarılmasına, fon sunucuları ve kullanıcıları arasında etkin bir şekilde dağıtımını sağlarlar. (40)

Bunlar, finans piyasasında, dolaysız finansman süreci üzerinde dolaysız finansal araçların transferini sağlamak amacı ile araştırma yapmak, bilgi vermek, satış yapmak ve risk taşımak gibi hizmet fonksiyonlarını yerine getirirler.

-
- (37) Finansal olmayan işletmelerde (örneğin, sanayi ve ticaret işletmelerinde) aktifler büyük ölçüde makine, teçhizat, bina, hammadde ve mamül stokları gibi reel varlıklardan oluşurlar. Bu durum, finansal kurumlar ile finansal olmayan kurumları ayıran en önemli özelliktir.
- (38) GOLDSMITH, Financial Structure and Development, S.4
- (39) GURELY, John G. Financial Institutions in the Saving, Investment Process-I. Readings in Financial Institutions, Derleyen: Marshall D. Ketchum and Leon, T Kendall, Houghton Mifflin Company, Boston, 1965, S.9-10
- (40) GURELY, a.g.k. S.9

Yatırım bankaları (41) broker'ler (42) bu çeşit pazarlama kurumlarıdır. Bu kurumlar yardımı ile dolaysız finansman sürecinde fon akımı kolaylaşmaktadır. Fon sahipleri kendilerine sunulan kârlılıkları birbirinden farklı yatırım alternatifleri karşısında, fonlarını nakit şeklinde tutma eğiliminden vazgeçerek finansal araçlara yatırıp bir gelir sağlamak isteyeceklerdir. Bu durum finansal aktiflere yapılacak yatırımları arttıracaktır. Böylece, finansal aktif yatırımları arttıkça fon sahiplerinden fon kullanıcılarına doğru, dolaysız, fon akımı hızlanacak ve fon kullanıcıları yatırımlarını daha kolay ve zamanında finanse etme olanağına kavuşacaklardır. Sonuç olarak, kaynakların dağılımı daha etkin olacak; fonlar sürekli olarak en yüksek gelir sağlayan yatırımlara yönelecektir.

Finans piyasasında dolaylı finansman süreci üzerinde faaliyet gösteren bankalar, sigorta şirketleri, sosyal güvenlik kurumları gibi kurumlardır. Temel görevleri, fon sunucuları ile fon kullanıcıları arasında fon akımlarını sağlamaktır.

(41) Birincil piyasada, finansal araçları çıkaran işletmelerle bir satış anlaşması (under writing agreement) yaparak hisse senedi ve tahvillerin satışını yapan bir finans piyasası pazarlama kurumudur. Ayrıntılı bilgi için bakınız:

DOBROVOLSKY, a.g.k.S.196, JOHNSON, a.g.k.S.389-423, WATERMAN, M.H. Investment Banking Functions, University of Michigan Press, 1958

(42) Borsalar, ikincil piyasada, müşterileri adına, finansal araçlar alım-satımını yapan bir uzman pazarlama kurumudur.

İ K İ N C İ B Ö L Ü M
F İ N A N S A L A R A C I L A R

Bu çalışmanın temel amacı, fon sunucuları, fon kullanıcıları, finansal araçlar, pazarlama kurumları ve finansal araçlardan oluşan finans piyasaları sisteminde önemli bir öge olan finansal araçların fonksiyonlarını, tiplerini, çeşitlerini, özelliklerini, fon kaynak ve kullanımlarını detaylı olarak incelemek olduğundan, bu bölümde, finansal araçlar incelenecektir.

I - FİNANSAL ARACILARIN FONKSİYONLARI

Finans piyasalarının söz konusu olması için, fon kullanıcıları ve sunucularının varlığı yeterli idi. Fakat, finansal araçların doğup gelişmesi, için de fon sunucuları ile fon kullanıcılarının varlığı zorunlu bir koşul olmasına rağmen tek başına yeterli bir koşul değildir. (43) Çünkü, fonları çeşitli pazarlama hizmeti yapan finansal kurumların olanaklarından yararlanarak, dolaysız finansman yöntemi ile, aktarma olanağı vardır. Böyle durumlarda, finans piyasaları mevcut olmasına karşılık finansal araçlar, dolaylı finansman yöntemi, henüz devreye girmemiştir.

Finansal araçlar, ancak dolaysız finansman yöntemi yerine, dolaylı finansman yöntemini ikame etmek veya dolaysız finansman yöntemini dolaylı finansman yöntemi ile desteklemek alternatifleri tercih edildiği veya gerekli görüldüğü zaman doğup gelişirler. (44) Bu nedenle, finansal araçların doğup gelişmesi, devreye girebilmesi için fon sunucularının veya fon kullanıcılarının ikinci koşul olarak dolaylı finansman yönteminin kullanılmasını tercih etmeleri veya gerekli görmeleri gerekir. Fon sunucu veya kullanıcılarını dolaylı finansman yöntemini kullanmaya

(43) GOLDSMITH, Financial Institutions, S. 25

(44) GOLDSMITH, a.g.ç.k. S. 25

zorlayan nedenler nelerdir ? Dolaylı finansman süreci, dolaysız finansman sürecine oranla taraflara ne gibi üstünlükler sağlamaktadır? Bu ve benzeri soruların cevaplarını finansal aracılardan dolaylı finansman süreci içerisinde fonksiyonlarını, sundukları hizmetleri, fon sunucu ve kullanıcılarına oranla sahip oldukları özellikleri inceleyerek cevaplandırmak mümkündür.

Finansal aracılar, fon sunucuları ile fon kullanıcıları arasında, fon kullanıcılarının dolaysız finansal araçlarını satın alan ve dolaylı finansal araçlar ihraç eden kurumlardır. (45) Ancak, finansal aracılar bazen, birbirleri ile olan ilişkileri nedeniyle dolaylı finansal araçlara sahip olabilirler. Örneğin, bir banka, finansal aracı olarak, başka bir bankaya mevduat yatırarak, bir dolaylı finansal aracı elinde bulundurabilir. Bu durum, finansal aracılardan, genelde, dolaysız finansal araç satın alan ve dolaylı finansal araçlar ihraç eden kurumlar olma özelliğini bozamaz. Satın aldıkları dolaysız finansal araçlar karşılığında kullanıcılara satın alma gücü sağlarken ihraç ettikleri dolaylı finansal araçlar ile de sunuculardan fon tedarik ederler. Bu süreç içerisinde, finansal aracılardan fonları aktarma (transfer) ve dönüştürme görevleri vardır. (46) Örneğin, finansal aracı olarak, ticaret bankaları, fon gereksinimi içinde bulunan işletmeler, devlet veya hanehalkından hisse senedi, tahvil, kısa ve orta vadeli kredi sözleşmeleri gibi dolaysız finansal araçlar satın alırlar. Ancak, söz konusu dolaysız finansal araçlara karşı fon gereksinimlerini karşılayabilmeleri için ellerinde yeterli miktarda fonların bulunması gerekir. Bu amaçla, mevduat, hisse senedi, tahvil gibi dolaylı finansal araçları elinde fazla fonu olan işletmelere, devlete, veya bireylere satarlar. Bu yolla sağlanan fonlarla, kullanıcıların gereksinimleri, dolaylı olarak ticaret bankalarınınca karşılanmış olur. Ancak, ticaret bankaları burada fon transferi ve dönüşümü gibi iki ayrı fonksiyonu birlikte meydana getirmektedirler. Zira, mevduat biçimindeki fonlar, kredi verme veya hisse senedi ve tahvil alımına ilişkin işlemler sonucu, hem kullanıcılara aktarılacakla, hem de mevduattan krediye veya hisse senedi ve tahvillere doğru bir fon dönüşümü söz konusu olmaktadır.

(45) GURELY, a.g.k. S. 10

(46) DOBROVOLSKY, a.g.k. S. 200-211

II - FINANSAL ARACILARIN YARARLARI

Finansal aracilar, fonlari aktarma ve dönüştürme fonksiyonlarını yerine getirirken, fon kullanıcıları ve sunucularının sahip olmadıkları üstünlüklere ve özelliklere sahip kurumlar olarak, aşağıdaki tasarruf ve hizmetleri sunarak yararlı olurlar : (47)

- Fon maliyetlerini azaltmak
- Risk ayarlaması yapmak
- Vade ayarlaması yapmak
- Finansal danışmanlık hizmeti sunmak
- Miktar ayarlaması yapmak

A - Fon maliyetlerini azaltmak

Finansal aracilar, portföy yönetimini, piyasa araştırması işlemlerini, finansal analiz ve yatırım faaliyetlerini, bağımsız bir şekilde çalışan birçok fon sunucularından veya kullanıcılarından daha düşük maliyette yerine getirerek (48) maliyet tasarrufu sağlarlar. Zira, finansal işlem hacminin artışı ile birim başına sabit maliyetler düşeceğinden, daha düşük bir ortalama birim maliyete ulaşacaktır. Örneğin, fon sahipleri tek tek birbirlerinden bağımsız olarak fonlarını kullanmak isterlerse; fon gereksinimi duyan kişi veya kurumları araştırıp ortaya çıkarabilmek için, bir finansal piyasa araştırması yapmak ve bu nedenle bir maliyete katlanmak zorunda kalacaklardır. Oysaki, bu birbirinden bağımsız yatırım faaliyetinde bulunan çok sayıda fon sunucuları adına bir tek finansal aracı piyasaya girip fonların transfer ve dönüşümlerini üslendiği takdirde, finansal araştırma ve yönetim maliyetlerinde her bir sunucuya düşecek pay çok daha düşük olacaktır. Böylece, bir taraftan, fon kullanıcıları daha düşük maliyetli fonlar sağlama olanağına kavuşurken, öte yandan, fon sunucularıda daha yüksek bir gelir sağlama fırsatını bulacaklardır.

(47) VAN HORNE, a.g.k. S. 6-7

(48) ROBINSON, a.g.k. S. 41

B - Risk ayarlaması yapmak :

Finansal aracilar, çok sayıda, finansal yapıları farklı, değişik sanayi ve bölgelerde çalışan, kişi ve kurumlardan, dolaysız finansal araçlar satın alarak finansal aktifleri farklılaştırarak risk ayarlaması yapmak ve riski dağıtma üstünlüğüne sahiptirler. Oysaki, normal bir kişinin riski dağıtabilmesi için elinde büyük fonların bulunması gerekir.

C - Vade ayarlaması yapmak :

Finansal aracilar, fonları aktarma ve dönüştürme fonksiyonlarını yerine getirirlerken, kullanılan dolaylı ve dolaysız finansal araçların vadelerini farklılaştırarak, araçları hem fon sahipleri hem de fon kullanıcıları için cazip bir hale getirirler. Böylece fon kullanıcısı ve sunucuları gereksinmelerine uygun araçlar satınalma veya satma olanağı bulurlar.

D - Finansal danışmanlık hizmeti sunmak

Finansal aracilar, dolaylı ve dolaysız finansal araçların alım-satım işlemlerinde uzmanlaşmış kurumlardır. Bu yüzden, pazar analizi, portföy yönetimi, finansal aktif değerlemesi faaliyetlerini kolaylıkla ve çok daha başarılı bir şekilde yürütürler. Fon sunucu ve kullanıcıları, ilişkide buldukları finansal araçların bu uzmanlık hizmetlerinden yararlanarak fonlarını başarılı bir biçimde yönetme olanağı bulabilirler.

E - Miktar ayarlaması yapmak

Finansal aracilar, farklı büyüklükte (tutar olarak) dolaylı ve dolaysız finansal araçlar satın alıp satarak miktar (tutar) ayarlaması yaparlar. Böylece, fon sunucuları, fazla, miktarı ne olursa olsun, her büyüklükte fazla fonları yatırabilecekleri finansal yatırım alternatiflerini önlerinde kendilerine sunulmuş olarak bulabilmektedirler. Bu durum, daha fazla fonun tüketimden kısılarak finans piyasasına akımını hızlandırarak toplam finansal tasarrufları yükseltir. Öte yandan, fon kullanıcıları, yatırımlarını finanse edebilmek için gereksinim duyduk-

ları her büyüklükte fonları bulma olanağına veya şansına sahip olduklarından, doğrudan doğruya fon sunucularından fon sağlama alternatifine oranla daha çok alternatifle karşı karşıya olduklarından daha esnek bir tutum içine girebilirler. Sonuçta, fon kullanıcısının istediği büyüklükte fonun piyasada var olması ve bunu sağlayan kanalların açıklığı ve çokluğu "dış finansmanda fon büyüklüğünün kısıtlayıcı olma" özelliğini ortadan kaldıracağından veya azaltacağından, yatırım kararlarının verilmesini kolaylaştırıcı ve ertelenmelerini önleyici etkiler yapar.

Ancak, finans piyasalarında, fon sunucuları ile fon kullanıcılarının gereksinimleri aynı değildir. Fon sunucuları Likidite düzeyi yüksek (kısa vadeli) finansal araçlara sahip olma eğilimleri gösterirken, fon kullanıcıları likidite derecesi düşük yani orta ve uzun vadeli fon gereksinimi içindedirler. (49) İşte, finansal araçların piyasadaki başarısı bu farklı gereksinimleri dengeleme çabasına bağlıdır. Finansal araçlar, bu birbirine zıt koşullar altında, her iki tarafın da gereksinimlerini karşılayacak bir mekanizma olarak çalışmak zorundadırlar. Bu zorunluluk, araçların, bazı ilkeler doğrultusunda fonları aktarma ve dönüştürme faaliyetlerinde bulunmaları gereğini ortaya çıkarmaktadır.

Bir sanayi işletmesinde sabit aktiflerin uzun dönemde yavaş yavaş amortismanlar yolu ile paraya dönüşmesi nedeniyle, sabit aktiflerin uzun vadeli kaynaklarla, döner aktiflerin ise kısa vadeli kaynaklarla finanse edilmesinin uygun olacağı yolundaki ilkeye paralel bir ilkede, finans piyasalarında, finansal araçlar için geçerli kabul edilmektedir. Bu ilkeye göre, finansal araçlar, aktiflerini kurarken, uzun vadeli kaynaklar ile uzun vadeli aktiflerini, kısa vadeli kaynaklarla da kısa vadeli aktiflerini finanse etme ilkesini benimsemelidirler. (50) Ancak bu ilkeye uyulduğu ölçüde, fon sunucuları ve kullanıcıları açısından başarılı sayılırlar. Bu ilke, ileride, finansal araçların aktif ve pasif yapılarındaki uzun vadeli değişimleri analiz ederken yararlı bir ölçü olarak kullanılacaktır.

(49) ROBINSON, a.g.k. S. 41-42

(50) DOUGALL, a.g.k. S. 19-20

III - FINANSAL ARACILARIN TÜRLERİ

Finansal araçlar, para yaratan finansal araçlar ve para yaratmayan finansal araçlar olmak üzere iki ana grupta toplanırlar. (51) Para yaratan finansal araçlar, pasifleri çoğunlukla para (banknot ve vadesiz mevduat) olan Merkez Bankası ile Ticaret Bankalarından oluşmaktadır. Para yaratmayan finansal araçlar ise, pasifleri para olan araçların dışında kalan tüm finansal kurumları kapsamaktadır.

A - PARA YARATAN FINANSAL ARACILAR

1. Merkez Bankası

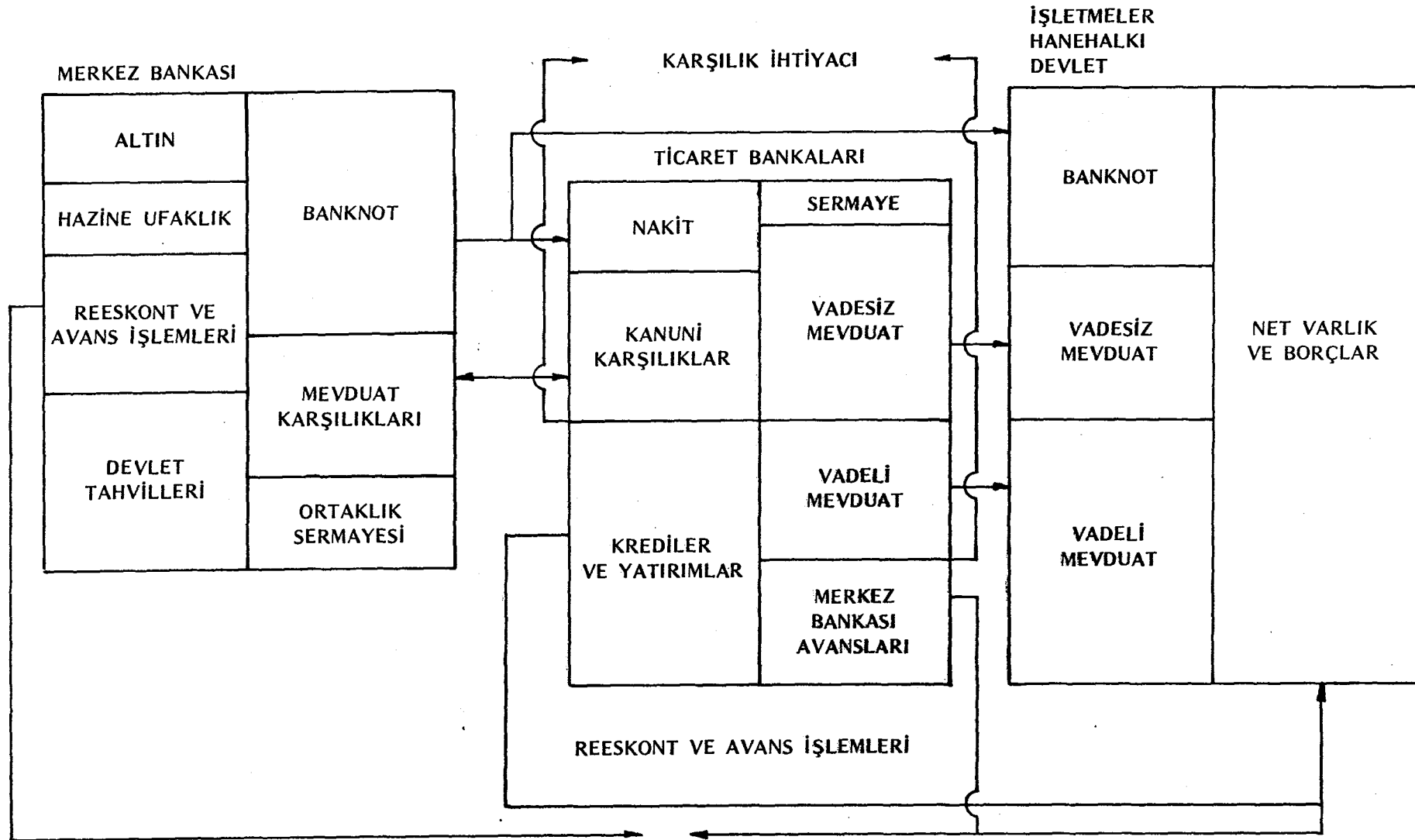
Merkez Bankası, devlet organı olarak para yaratma ve devlet bankası olarak çalışmak biçimindeki klasik fonksiyonuna ek olarak, kaynakların yönünü, kullanımını, fon maliyetini, seviyesini ve durumunu etkileyici çeşitli araçlar kullanılarak ekonomik amaçlara uygun biçimde para ve kredi politikalarını formüle edip uygulayan bir finansal para kurumu ve uluslararası finansal sistemin bir parçasıdır. (52) Merkez Bankasının temel fonksiyonu ekonomik ve sosyal hedeflere uygun biçimde para ve kredi politikalarını kurup uygulayarak ekonominin likiditesini (para arzını) yönetmektir. (53) Ekonominin likidite sorununun çözümü ile uğraşırken reeskont oranları, açık piyasa işlemleri ve mevduat karşılıkları araçlarından yararlanarak, para arzını etkilemeye çalışır. Bu yüzden, esas olarak finans piyasasının para piyasası bölümünde faaliyet gösteren anahtar bir kurumdur. Para piyasasının anahtar kurumu olarak para yaratan öteki finansal araçlarla - Ticaret Bankaları ve Likidite yönetimi araçları ve fon sunucu ve kullanıcıları ile olan yakın ilişkisi Şekil - III (54) de ayrıntılı olarak sunulmuştur.

(51) GOLDSMITH, Financial Structure and Development, S. 15-16

(52) TAMAGNE, M.Frank, Central Banking'in Development Planning, Cento Symposium On Central Banking Monetary Policy and Economic Development Held in İzmir, Turkey, April 5 to 12, 1971, S. 73-81

(53) ROBINSON, a.g.k. S. 138

(54) ROBINSON, a.g.k. S. 181-195

ŞEKİL - III
PARASAL İLİŞKİLER

Şekil III' in incelenmesinden de anlaşılacağı gibi Merkez Bankasının fon kaynakları, tedavüldeki banknotlar, mevduat karşılıkları ile ortaklık sermayesi ve birikmiş kârlardan, fon kullanımları ise altın, döviz, avans ve reeskont işlemleri ile devlet tahvil ve bonolarından oluşmaktadır. Merkez Bankasının kaynaklarının çoğu kısa vadeli olması nedeniyle, aktiflerinin (fon kullanımlarının) çoğu da kısa vadeli, likit olması gerekir. Kaynakların kısa vadeli olması Merkez Bankasını kısa vadeli fon piyasalarına yani para piyasasına yatırım yapmaya itmektedir. Bu nedenle, Merkez Bankası sermaye piyasasından çok, para piyasası aracısı clup sermaye piyasasına olan etkileri direkt olmaktan çok endirekt yani finansal aracılar yoluyla olur. (55) Merkez Bankasının sermaye piyasasına direkt etkisi açık piyasa işlemleri ile devlet ve hazine tahvillerine yatırımla ve Bankalardan sağladıkları mevduat karşılıklarını orta ve uzun vadeli kredilere yatırarak gerçekleşir. Endirekt etkisi ise, özellikle faiz hadleri ve para arzı ile finansal aracıların çalıştıkları makro koşullar ve Merkez Bankasından bankalara akan fonların hacmini ve koşullarını etkileyerek, finansal aracıların sermaye piyasasındaki faaliyetlerini etkilemek suretiyle mümkün olur. Örneğin, Merkez Bankası kredi hacminde ve tedavülde para miktarında bir artış finansal aracıların (Ticaret bankalarının) elindeki likit fonları arttıracak ve bankalar müşteri taleplerine kadar daha çok tahvil satın alacaklardır. Bu durum, aracıları sermaye piyasası araçlarına yatırım yapmaya itecektir. (56) Böylece Merkez Bankası, aracılarının sermaye piyasasındaki faaliyetlerini etkileyerek, piyasasının gelişmesinde dolaylı olarak rol oynayacaktır. Merkez Bankasının sermaye piyasasına yapacağı en büyük dolaylı etki, kendi para ve kredi politikaları ile aracıların uygulayacağı yatırım ve kredi politikalarını etkilemektir. Başka bir deyişle, mevduat karşılıkları, reeskont oranları ve açık piyasa işlemlerinin hacim ve yönündeki değişimler bankaların mevduatlarının ve yatırım faaliyetlerinin daralması veya genişlemesine neden olur. Ayrıca, genel faiz oranları yapısındaki değişimler kısa ve uzun vadeli yatırım araçlarının fiyatları üzerinde etkili olacağından aktifler arasında kaymalara götürür.

(55) DOUGALL, a.g.k. S. 46-49

(56) EINSENBK, Robert, The Role of Banks in Development of The Capital Markets, Cento Symposium On Central Banking, 1971, S. 82-87

2. Ticaret Bankaları

Ticaret bankaları, vadeli ve vadesiz mevduat hesapları, gibi dolaylı finansal araçlar karşılığında topladıkları fonları fon kullanıcılarının çıkarımları hisse senedi, tahvil ve çeşitli kredi araçlarına yatıran diğer en önemli finansal araçlardır. Fon kaynakları, vadeli ve vadesiz mevduat hesapları, Merkez Bankası avansları ile ortaklardan sağlanan sermaye ve birikmiş kârlardan, fon kullanmaları ise nakit, mevduat karşılıkları, kredi, hisse senedi ve tahvil yatırımlarından oluşur.

Ticaret Bankalarının klasik fonksiyonu fon kullanıcılarının (işletmeler, hanehalkı ve devlet) kısa vadeli fon gereksinmelerini karşılamaktır. (57) Geleneksel olarak ticaret bankalarının yatırım faaliyetleri kısa vadeli fon arzı ile sınırlıdır. Müşterilerine (fon sunucu ve kullanıcılar) likidite sağlama fonksiyonunu yerine getirirler. (58) Bu nedenle, finans piyasasında, para piyasası kurumu olarak bakılır. Ancak, sermaye piyasası ile para piyasasının yakın ilişkileri nedeniyle sermaye piyasası alanında da faaliyetlerini sürdürürler. Bir taraftan fon kullanıcılarının kısa vadeden uzun vadeye doğru değişen ve gittikçe büyüyen fon istekleri, öte yandan fon sunucularının bankalara sundukları vadeli mevduatlardaki artışlar, klasik bankacılık fonksiyonuna (kısa vadeli fon sunma) yeni boyutlar kazandırarak bankaları sermaye piyasası alanına daha fazla yaklaştırmıştır.

Ticaret bankalarının sermaye piyasasındaki fonksiyonları banka kurumlarının tiplerine ve ülkeden ülkeye değişmekle beraber genel olarak şöyle sıralanabilir. (59)

- Yatırım bankaları ve broker gibi (dolaysız finansman süreci üzerinde faaliyet gösteren) pazarlama kurumlarına fon sağlayabilirler,
- Müşterileri adına portföy yönetimi yapabilirler,
- Broker'ler gibi müşterileri adına finansal araç alım satımı yapabilirler.
- Yeni çıkarılan kıymetli evrakları bir anlaşma ile (komisyon karşılığı) fon sunucularına satabilirler,

(57) DUJGALL, a.g.k. S. 28

(58) ROBINSON, a.g.k. S. 14

(59) EINSENBERG, a.g.k. S. 82-87

- Yatırım ortaklıklarına (60.) kefil olma ve yatırım danışmanlığı gibi teknik hizmetleri yerine getirebilirler,
- Bankacılık faaliyetlerinde bulunan işletmelere ve sanayi işletmelerine katılımda bulunabilirler,
- Fon kullanıcılarının gereksinimleri için orta ve uzun vadeli kredi sağlarlar.

Ticaret Bankalarının bu yukarıda sözü edilen sermaye piyasasına yönelik çabaları, günümüzde bankaların rollerinde meydana gelen değişikliğin açık kanıtıdır. (61) Para piyasası yanında sermaye piyasası alanında da faaliyet gösterme biçimindeki rol değişikliği sonucunda, ticaret bankaları kısa vadeli fon sunma yanında, tahvil ve hisse senetlerine yatırım yapma, orta ve uzun vadeli kredi sağlama fonksiyonları ile tasarruf-yatırım sürecinin vazgeçilmez finansal aracısı durumuna gelmişlerdir.

B - PARA YARATMAYAN FİNANSAL ARACILAR

Merkez Bankası ve Ticaret Bankaları gibi para yaratan finansal araçların dışında kalan adacılar, aktifleri, pasifleri ve faaliyetleri açısından birbirlerinden ayrıcalıklar gösteren tasarruf kurumları, sigorta kurumları ve diğer finansal kurumlar olmak üzere üç ana grupta toplanabilirler. (62)

1. Tasarruf Kurumları (Thrift Institutions)

Tasarruf kurumları, kaynaklarının büyük bölümünü fon sunucularından sağlayan orta ve uzun vadeli tasarruf mevduatlarından oluşan ve aktiflerinin çoğunu uzun vadeli krediler ile tahvillere (şirket ve devlet tahvilleri) yatıran finansal araçlardır. Tasarruf Bankaları, yapı dernekleri (Building Societies), posta biriktirme sandıkları ve kredi kooperatifleri bu grup içerisinde yer alırlar. (63)

(60) İleriki bölümlerde açıklanacaktır.

(61) GEORGE, Budzeika, " Commercial Banks as Suppliers of Capital Funds to Business ", Readings in Financial Markets and Institutions, Derleyen: J. Van Fenster, Appleton-Century-Crafts, Educational Division, 1961, New York S.174-182

(62) GOLDSMITH, Financial Structure and Development, S. 16-25

(63) GOLDSMITH, a.g.k. S. 16-17

Bunlar, vadeli mevduat hesapları gibi dolaylı finansal araçlar çıkararak, mevduat toplayan ve sonra bu uzun vadeli ve devir hızları düşük mevduat tipi kaynakları, yine uzun vadeli finansal araçlara, sermaye piyasası araçlarına (tahviller ve çoğu kez ipotek ve konut kredileri) yatırarak değerlendiren sermaye piyasası kurumlarıdır.

Tasarruf kurumları, fon sunucularının fazla fonlarını vadeli mevduat biçiminde değerlendirebilecekleri Ticaret Bankalarının alternatif kurumlar olduğu için, mevduat piyasasında vadeli mevduatları toplamak amacı ile Ticaret Bankaları ile rekabet halinde faaliyette bulunurlar. Sonuçta, Ticaret Bankalarından farklı olarak, toplanan fonların sadece uzun vadeli fon piyasasına, özellikle ipotek kredileri piyasasına aktararak sermaye piyasası kurumları olarak çaba gösterirler. (64)

2. Sigorta Kurumları

Sigorta kurumlarının temel görevi, çeşitli riskleri dağıtmak ya da azaltmak amacı ile üyelerine sigortacılık hizmetlerini yerine getirmektir. Ancak, bu kurumlar sundukları hizmetlerin karşılığı olan primleri peşin olarak tahsil etmeleri nedeniyle riskin neden olacağı hasarlar meydana gelinceye kadar prim şeklindeki fonları çeşitli piyasalara aktararak fon kullanıcılarının fon gereksinmelerini karşılama yönündeki çabaları ile finansal aracı niteliğini kazanırlar. Finansal aracı olarak, sigorta kurumları fon sunucularının fonlarını çekmek amacı ile kişi ve mal sigortası poliçeleri ve emeklilik sözleşmeleri gibi çeşitli dolaylı finansal araçlar çıkarıp sağlanan fonları fon kullanıcılarının çıkardıkları hisse senedi, tahvil v.b.g. dolaysız finansal araçlara yatırarak değerlendirirler. Başka bir deyişle, kendilerinin fon sağlamak için çıkardıkları dolaylı finansal araçlar yerine, satın aldıkları dolaylı finansal araçları ikame ederek, fon aktarma ve dönüştürme fonksiyonunu yerine getirirler.

Sigorta kurumları, sigorta yapısı içerisinde özel sigorta (65) alanında faaliyet gösteren Hayat Sigortası ve Mal Sigortası ortaklıkları ile, sosyal sigorta (66) alanında çaba gösteren Sosyal Güvenlik Kurumlarını kapsar.

a - Hayat Sigortası Ortaklıkları : Hayat sigortası ortaklıklarının birinci ana görevi sigortalıyı ölüm ve yaşama hali risklerine karşı korumaktır. Fon akımı açısından, bu, ilkönce, fon sumucularından hayat sigortası şirketlerine ve sonra da tekrar geri geriye fon sumucularına doğru fon transferi demektir. Çünkü, sunulan sigorta hizmetleri karşılığında başlangıçta fon sumucularından hayat sigortasına akan fonlar, riskin neden olduğu hasarlar meydana geldikten sonra sigortalıya geri ödenir. Fakat belli bir süre içinde genellikle tahsil edilen primler, ödenen tazminatları aştığı için de fon kullanıcıları için elde büyük ölçüde fonlar birikir. (67) Hayat sigortası ortaklıklarının ikinci fonksiyonu toplanan uzun vadeli fonları sermaye piyasasına yatırarak finansal aracılık fonksiyonunu göstermektedir. (68) Hayat sigortası ortaklıklarında biriken fonların çoğu tahvillere (şirket ve devlet tahvillerine) ipotek kredilerine ve hisse senetlerine yatırılır. Çünkü, hayat sigortası ortaklıkları ile sağlanan fonlar, tasarruf kurumları ve Ticaret Bankalarının sağladıkları fonlara oranla, en az üç yönden farklılıklar gösterirler. Hayat sigortası fonları uzun vadeli sözleşmeye dayanır ve delaysıyla istikrarlıdır. Risk nedeniyle uğranılacak gelir kaybından aile fertlerini korumak isteği ile güdülenirler ve normal olarak sigortalının ölümüne kadar çekilmeden kalacakları umulur ve ölüm riskleri daha kolaylıkla tahmin edilir. (69) Bu nedenlerle, sağlam bir uzun vadeli fon kaynağı olarak kârlılık, likidite ve emniyet ilkelerinin ışığı altında sermaye piyasasına aktarılır.

(65) Ana İlkeleri : Özel çıkarların korunmasına ağırlık verilir. İsteğe bağlı, herkese açık ve mukavele esasına dayanır. Prim oranları ünitelerin tehlike derecelerine göre belirlenir. Bakınız: PEKİNER, Kâmuran, Sigorta İşletmeciliği Prensipleri, Hesap Bünyesi, Fakülteler Matbaası, 1970, İstanbul, S. 31-32

(66) Ana İlkeleri: Genel çıkarların korunmasına ağırlık verilir. Zorunludur. Sadece belirli bir gruba açık olup kamun esasına dayanır. Prim oranları sigortalıların gelirlerine ve mesleklerine göre belirlenir. PEKİNER, a.g.k. S. 31-32

(67) DOBROVOISKY, a.g.k. S. 203

(68) DARKTZ AND SPİTZNAS, " Insurance-Type Intermediaries; Insurance Companies ", Financial Institutions, Derleyen Murray and Polakoff, Houghton Mifflin Company, 1970, S. 136

(69) COMMISSION AND MONEY AND CREDIT, Life Insurance Companies as Financial Institutions, Prentice-Hall, Inc, Englewood Cliffs, 1961. S. 19

b - Mal ve Kaza Sigortası Ortaklıkları : Mal ve kaza sigortası ortaklıkları hem sigorta ettikleri risklerin türleri ve hemde finansal aracı olarak piyasadaki davranışları açısından hayat sigortası ortaklıklarından farklıdır. (70)
Tunların temel amacı sigortalıyı kaza, yangın, sel, hırsızlık gibi çeşitli risklere karşı korumaktır. Ancak, bu ortaklıklar, mal ve kaza sigortası risklerinin doğru tahmin olasılığı hayat sigortası risklerine oranla daha az olduğundan, muhtemel hasarlar için daha fazla karşılık ayırmak ve likidite tutmak gereğini duyarlar. Bu yüzden, mal ve sigorta ortaklıklarının finansal aracı olarak, sermaye piyasasındaki davranışları ve yatırım politikaları hayat sigortası ortaklıklarından farklılıklar gösterirler. Bu davranış farklılığı, aktiflerinde daha fazla likit tutmak ve likiditesi yüksek finansal araçlara yatırımı yapmak biçiminde ortaya çıkmaktadır. Başka bir deyişle, finansal yatırımları likiditesi yüksek hisse senedi ve tahvillerden oluşmakta olup yatırım kararları, kârlılıktan çok likidite ve emniyet ilkelerinin etkisi altında alınır.

c - Sosyal Güvenlik Kurumları : Belirli bir grubun, hastalık, maluliyet, ölüm, emeklilik ve işsizlik gibi risklere karşı, genel çıkarlarını korumak amacı ile zorunlu olarak, kanuna dayanarak üyenin mesleğine ve gelirine göre saptanan primleri toplayarak fon kullanıcılarının gereksinmelerini karşılamak için fon transferleri yapan aracı kurumlardır. Zorunlu olarak, fon sunucularından sağlanan fonlar daha sonra tekrar kendilerine iade edilir. Ancak, prim gelirleri tazminat ödemelerinden fazla olduğu için elde edilen bir fon birikimi olur. Hayat sigortası ortaklıklarında olduğu gibi saptanan fonlar uzun vadeli ve istikrarlıdır. Emekli olacakların sayıları ve emeklilik tarihleri kolaylıkla tahmin edilebileceği için fazla likit fon tutmaya da gerek yoktur. Bu nedenle, sermaye piyasası için vazgeçilmez kaynaklardır. (71)

(70) BARKEZ AND SPITZNAS, a.g.k.S. 159

(71) ROBINSON, a.g.k.S. 53-56

Sosyal güvenlik sisteminin yaygınlaşmasına paralel olarak, fon birikimlerindeki artışlar bu kurumları, sermaye piyasasının kilit kurumu haline getirmektedir. Bu biriken fonlar her tipteki (hisse senedi, tahvil, konut ve işletme kredileri) sermaye piyasası araçlarına yatırabilir. Ancak, emeklilik ödemeleri ile üyelerin emeklilik tarihlerindeki maaş veya ücretleri arasındaki yakın ilişki (emeklilik ödemelerinin üyelerin son maaş veya ücretleri üzerinden hesaplanması) nedeniyle çoğunlukla fonların sermaye piyasası araçlarına yatırılması sırasında fiyat seviyelerinden korunmak için hisse senedi yatırımlarına tahvillerden daha fazla ağırlık verilmektedir. (72)

3. ÖTEKİ FİNANSAL ARACILAR

Yukarıda sözü edilen mevduat fonlarını toplayan tasarruf kurumları ile sigorta hizmetleri karşılığı prim şeklindeki fonları toplayan sigorta kurumlarının dışında kalan Yatırım Ortaklıkları, Holdingler, Kalkınma Bankaları ve Finans Ortaklıkları ve İpotek Bankaları gibi diğer tüm araçlar bu bölümde toplanmıştır.

a - Yatırım Ortaklıkları

Yatırım ortaklıkları, finansal olmayan işletmelerce ihraç edilen hisse senetleri (veya hisse senedi ve tahviller) yerine kendi hisse senetlerini (veya hisse senedi ve tahvillerini) ikame etmede uzmanlaşmış kurumlardır. Bu ikamenin ve dolayısıyla var olmalarının temel nedeni küçük fon sahiplerine sunulan portfolyo farklılaştırması ile yönetime danışmanlığı hizmetlerine dayanır. (73) Yatırım ortaklıkları topladıkları fonları çeşitli işletmelere yatırarak riski dağıtma olanağına sahiptirler. Bunların temel özelliği hisse senedi ve tahvil yolu ile topladıkları fonları yine hisse senedi ve tahvil yatırımlarında kullanmalarındır.

Yatırım ortaklıkları, aktifleri arasında pazarlanabilir hisse senetlerinin çokluğu ile belirmektedir. Hem fon kaynakları ve hem de fon kullanımları açısından hisse senetlerine ağırlık verirler. (74) Başka bir deyişle, çoğunlukla hisse senetleri, hem sattıkları ve hem de satın aldıkları finansal araçları oluştururlar. Bu nedenle, finans piyasasına öz sermaye sunan en önemli finansal araçlardır. (75)

(72) DOUGALL, a.g.k. S. 104

(73) DOBROVOLSKY, a.g.k. S. 203

(74) GOLDSMITH, a.g.k. S. 18

(75) ETTIN, Edward C., "The Development of American Financial Intermediaries", Private Financial Institutions, Prentice Hall, S. 256-258

En yaygın yatırım ortaklıkları, sabit ve değişir sermayeli yatırım ortaklıklarıdır. (76)

Sabit sermayeli yatırım ortaklıkları, sürekli olarak kendi hisse senetlerinin alım-satımını yapamayan, adi hisse senetlerine ek olarak tercihli hisse senetleri ve tahvil çıkarma yetkisi bulunan ve daha çok ikincil piyasada faaliyet gösteren kurumlardır. (77) Bunların hisse senetleri finansal olmayan ortaklıklar için uygulanan genyöntem içinde alınıp satılabildiği için, hisse senedi sahipleri ellerindeki sabit sermayeli yatırım ortaklıklarına ait hisse senetlerini sadece başka fon sunucularına satarak paraya çevirebilirler. (78) Başka bir deyişle, bu ortaklıklar, biraz aşağıda göreceğimiz değişir sermayeli ortaklıklar gibi, kendi ihraç ettikleri hisse senetlerini geriye alma yetkisine sahip değillerdir.

Değişir sermayeli yatırım ortaklıkları, sürekli olarak, ya kendilerine bağlı satış örgütleri veya bağımsız çalışan acentalar, simsar ve komisyoncular yolu ile kendi hisse senetlerinin alım-satımını yapabilen finansal araçlardır. (79) Bu yolla toplanan fonlar başka işletmelerin hisse senetlerine yatırılarak kullanılır. Bu ortaklıklar, fon sunucularına genellikle tek tip hisse senetleri (adi hisse senetleri) sunarlar ve portföylerinde bulunan finansal araçların piyasa değerleri üzerinden kendi hisse senetlerini satın alma taahhüdünde bulunurlar. O nedenle, fon sunucuları, herhangi bir zamanda likiditeye gerek duydukları zaman ellerindeki hisse senetlerini ortaklığa geri satabilirler. Başka bir deyişle, çıkardıkları hisse senetleri kendilerine sunulduğunda geriye alıp bedelini iade yetkisine sahiptirler. Bu durum, likidite sorununun çözümünü kolaylaştırarak, özellikle küçük fon sahipleri açısından büyük bir avantaj sağlar. Sabit sermayeli yatırım ortaklıklarına oranla diğer bir üstünlükleri de hem birincil ve hem de ikincil piyasalarda, sadece hisse senedi piyasalarında yoğun bir şekilde faaliyet göstermeleridir.

(76) Sabit Sermayeli Yatırım Ortaklıkları, İngiltere'de "Investment Trusts", A.B.D.'de "Close-End Investment Company", Değişir Sermayeli Yatırım Ortaklıkları, İngiltere'de "Unit Trusts", A.B.D.'de "Mutual Funds" veya "Open-End Investment Company", adları ile anılmaktadır.

(77) DOUGALL, a.g.k. S. 117

(78) DAUTEN, Carl A. ve WELSHANS, Merle T., Principles of Finance, South-Western Publishing Company, S.181, 1970

(79) GOLDSMITH, Financial Institutions, S. 121-131

b - Holdingler

Holdingler, aktifleri çoğunlukla finansal araçlardan oluşan gelirlerinin büyük bölümünü finansal araçlara yönelik faaliyetlerden sağlayan işletmeler olarak finansal araçlar kapsamına alınması gerekmektedir. (80) Yatırım ortaklıkları gibi, uzun vadeli finansal araçlar karşılığı topladıkları fonları, yine fon sunucularına uzun vadeli olarak aktararak, dolaylı finansal araçları (hisse senedi ve tahviller) dolaysız finansal araçlar ile ikame etmektedirler. Bununla beraber, yatırım ortaklıkları ile Holdingler arasında çok ince (ama önemli) bir fark vardır. Holdinglerin temel amacı, hisse senetlerini elinde tutarak başka işletmeleri yönetimini etkilemek ve kontrol etmektir. (81) Başka işletmelerin yönetimlerini kontrol etme çabaları sırasında fon sunucuları ile fon kullanıcıları arasında bir fon aktarma ve dönüştürme söz konusu olmaktadır. Bu nedenle, finansal aracılık görevi, yönetim kontrolü fonksiyonuna oranla ikinci derecededir. Oysaki, yatırım ortaklıklarında temel amaç yönetim kontrolü değil, yatırımdır. Yapılan yatırımların, hiçbir zaman başka işletmelerinin yönetimlerini kontrole olanak sağlayacak düzeye ulaşmasına fırsat verilmez. Fon transferi yoluyla bir taraftan fon kullanıcılarının uzun vadeli fon gereksinimi karşılarken, öte yandan fon sunucularına en yüksek finansal yatırım alternatifleri sunmaktadır. Holdingler ile yatırım ortaklıkları arasındaki bu çizgi, kesin ve net olarak belirlenmediği takdirde, yatırım ortaklıkları rahatlıkla holdingler gibi ortaklıkların yönetimlerini etkileme ve kontrol etme faaliyetlerinde bulunabilirler.

c - Kalkınma Bankaları

Kalkınma bankaları, ikinci dünya savaşı sonrasında gelişmekte olan ülkelerde yaratılan ve gittikçe yoğunlaşan finansal kurumlardır. Söz konusu ülkelerin kalkınma çabalarının bir ürünü olup, bugün sayıları ve varlıkları açısından büyük boyutlara ulaşmıştır. (82)

(80) GOLDSMITH, Financial Structure and Development S. 18-19

(81) GOLDSMITH, a.g.k. S. 19

(82) O.E.C.D.'nin yaptığı araştırmaya göre, gelişmekte olan ülkelerde 340 adet kalkınma bankası bulunmaktadır. Bakınız, NYARD, J. D. ve JANSSENS, Edmond F., A Global Directory Of Development Finance Institutions in Developing Countries, O.E.C.D. 1967

Kalkınma bankaları, bankaca muteber (bankable) ekonomik kalkınma projelerine orta ve uzun vadeli fon sunan ve projelere çeşitli hizmetleri sağlayan finansal araçlar olarak tanımlanabilirler. (83) Kalkınma bankaları bir yandan, kalkınma projelerine orta ve uzun vadeli fon sağlayarak finanse etme, ve öte yandan araştırma, fizibilite çalışmaları, proje değerlendirme, sermaye piyasasının gelişmesini teşvik etme gibi yönlendirici ve teşvik edici faaliyetlerde bulunarak, finansman ve kalkınma gibi iki ayrı fonksiyonu birlikte yerine getirmeye çalışan kurumlardır. (84) Finansman fonksiyonunu yerine getirirken, finansal aracı olarak, fon sunucuları ile fon kullanıcıları arasında, fon sunucularından hisse senetleri, tahvil, orta ve uzun vadeli kredi sözleşmeleri gibi dolaylı finansal araçlarla topladıkları fonları yine hisse senedi, tahvil, orta ve uzun vadeli krediler gibi dolaysız araçlar satın alarak fon kullanıcılarına aktaran, sermaye piyasası alanında görev yapan kurumlardır. Hem fon kaynakları ve hem de fon kullanımları uzun vadeli niteliktedir. Fon sunucuları devlet (85), Uluslararası ve çokuluslu finansal kurumlar (Dünya Bankası grubu gibi), yabancı devletler, özel yerli ve yabancı işletmelerdir. (86)

Kalkınma bankaları, mülkiyet tiplerine göre üç ana grupta toplanırlar: (87)

- Özel Kalkınma Bankaları : Sermayenin tamamı özel kesime ait olan ve dolayısıyla eylem planları özel kesimin kontrolü altında bulunan bankalardır. Kâra yönelik oldukları için sosyal faydası fazla projelerden ziyade yüksek gelir getiren projeleri destekleme eğilimi taşırlar. (88)
- Kamu Kalkınma Bankaları : Sermayesinin tamamı kamu kesimine ait olduğu için faaliyet ve yatırım politikaları kamu kesiminin etkisinde olan bankalardır. Kâr amacı ile ilgilenmedikleri için kalkınmaya etkisi yüksek olan projeleri desteklerler.

(83) KANE, Joseph A. , Development Banking, An Economic Appraisal, Lexington Books, Doc Heath and Company, Lexington, 1975, S. 14

(84) HOUK, DOCK J.D. , Financing and Problems of Development Banking, Praeger Publishers, New York, 1968, S. 1-2

(85) Bütçe tahsisleri, Merkez Bankası transferleri ve devlet garantili krediler biçiminde fon sunar.

(86) KANE, a.g.k. S.26

(87) KANE, a.g.k. S. 24

(88) KANE, a.g.k. S. 24

- Karma Kalkınma Bankaları : Sermayesi özel ve kamu kesimlerince ortaklaşa sağlanan bankalardır. Ancak, sermayesinin çoğu özel kesim yada kamu kesimince karşılanması durumuna göre özel kesim ya da kamu kesimi eğilimli oluşurlar. Eylem planlarında da bu eğilimlere göre değişmektedir. Dolayısıyla, fon kullanıcıları sermayelerinin bileşimlerine göre kamu ve/veya özel kesim işletmelerinden oluşmaktadır.

d - Finans Ortaklıkları

Finans ortaklıkları, fon sunucularına, bankalara veya öteki finansal araçlara kısa ve uzun vadeli dolaylı finansal araç satmak suretiyle topladıkları fonların çoğunu ya direkt olarak nakdi kredi isteyen tüketicilere veya genellikle dayanıklı tüketim mallarının finansmanı amacı ile işletmelere kısa veya uzun vadeli kredi biçiminde sunan aracı kurumlardır. (89)

Finans ortaklıkları, ticari finans ortaklıkları (business finance companies), taksitle satış finans ortaklıkları (sales finance companies) ve tüketici finans ortaklıkları (consumer finance companies) biçiminde üç grup finansal aracıyı içermektedir. (90)

Ticari Finans Ortaklıkları : Perakendeci ve toptancı işletmelerin finansmanında uzmanlaşmış kurumlardır. (91) Bu ortaklıklar, sözü edilen işletmelere müşteri senetlerini iskonto ederek, ticaret bankaları gibi kısa vadeli ticari kredi sağlarlar. Bu nedenle, kısa vadeli krediler piyasasında ticaret bankalarına rakip olarak çalışan para piyasası finansman kurumlarıdır.

(89) GOLDSMITH, Financial Institutions, S. 94-98

(90) GOLDSMITH, a.g.k. S. 94-98

(91) KAUFMAN, GEDRGE G. , Money, The Financial System and The Economy, University of Oregon, 1973 S. 54

Taksitle Satış Finans Ortaklıkları : Başlangıçta üretici ve toptancı işletmelerce kısa vadeli ticari kredi sağlamak amacı ile kurulmuşlardır. (92) Ancak, ticaret bankalarının, araştırma, kredi tahsili ve yönetim maliyetlerinin yüksekliği, iyi yetişmiş kalifiye personelin azlığı gibi nedenlerle (93) tüketim kredileri (94) alanına girmemeleri sonucu yatırım politikalarında değişiklik yaparak perakendeci, bayii ve tüketicilere kısa veya orta vadeli tüketim kredileri sağlama hedefine yönelmişlerdir. Ancak, toplam fon kullanımları içerisinde, tüketicilere doğrudan doğruya açılan kredilerin payı düşüktür. Genellikle, perakendeci, bayii veya toptancı tipi işlemler aracılığı ile, tüketicilere, tüketim kredisi sunma politikası izlerler. Her ne kadar bağımsız olarak faaliyetlerini sürdüren taksitle satış finansman ortaklıkları göze çarpmakta ise de (95), genellikle, bu ortaklıklar, büyük üretim veya pazarlama ortaklıklarına bağlı olarak çalışırlar. Temel amaçları, bağımlı buldukları ana ortaklıklarca üretilen ya da pazara sunulan mamüllerin satışları ile uğraşan, perakendeci, bayii veya toptancı tipi işletmelere ya da doğrudan doğruya tüketicilere, finansman kaynağı sağlayarak, satışları artırmaktır.

(92) CHAPMAN, John M, The Consumer Finance Industry, its costs, and Regulation, Columbia University Press, New York and London, 1967, S. 14

(93) ETTİN, a.g.k. S. 251-255

(94) Şahsi tüketim amacı ile yapılan mal veya hizmet alımlarını veya bu amaçla daha önce tahakkuk eden borçları finanse etmek için açılan kısa veya orta vadeli (Otomobil kredisi, diğer dayanıklı tüketim malları televizyon, buzdolabı, çamaşır makinesi v.b.g. kredileri, ev tamir ve modernleştirme kredileri, şahsi krediler, tatil kredileri gibi) kredileri kapsar.

CHAPMAN , a.g.k. S. 1

(95) SELDEN, Financial Institutions, Derleyen : Polakoff, S. 209-226

Tüketici Finans Ortaklıkları : Gelir düzeyi düşük tüketicilerin finansmanında uzmanlaşmış finansal araçlardır. (96) Bu ortaklıklar, fonlarının çoğunu düşük gelir grubuna giren tüketicilere, küçük miktarlarda nakdi kredi vermek için kullanırlar. Çünkü, tefecileri bertaraf etme ve düşük gelir grubuna giren aileleri büyük faiz yüklerinden kurtarmak amacı ile, finans piyasasında, tüketim kredisi verecek bir sistem kurma çabalarının sonucu olarak doğmuşlardır. Sözü edilen ortaklıkların doğup gelişmesinde, taksitle satış finans ortaklıklarında olduğu gibi , ticaret bankalarının tüketim kredileri piyasasındaki ürkek davranışları önemli rol oynamıştır. (97) Taksitle satış finans ortaklıklarından farklı olarak, perakendeci, bayii veya toptancı tipi işlemler kullanmadan, doğrudan doğruya tüketicilere küçük tutarlarda fon aktarmak suretiyle aracılık fonksiyonlarını yerine getirirler.

(96) KAUFMAN, a.g.k. S. 54

(97) ETTİN, a.g.k. S. 251-255

Ü Ç Ü N C Ü B Ö L Ü M

FİNANSAL ANALİZ MODELİ VE TÜRKİYE'YE UYGULANMASI

Finansal araçların finans piyasalarındaki tutum ve davranışlarını, fon kullanıcı ve sunucularla, birbirleriyle ilişkilerini, kullandıkları finansal araçlar ve bunlardaki gelişmeleri inceleyip değerlendirebilmek amacı ile teorik bir finansal araç olarak fon akım modeli kullanılır. Bu model, finans piyasalarındaki olaylara ilişkin geniş, anlamlı ve sistemli bilgiler sağlar. Bunlara dayanarak finansal araçların, araçların ve piyasaların anlamlı analizleri yapılabilir. maktadır.

Finansal analizlerde yararlı bir araç olan fon akım kodeli; ekonominin bir çok alt kesimlere bölüdüğü her kesimin ayrı ayrı fonlar tablolarının (fon kaynak ve kullanım tablolarının) hazırlanmış bir sosyal muhasebe (98) sisteminin parçasıdır. Bütün kesimlerin bilançoları da birleştirilerek tüm ekonomi için fon akımları matrisi elde edilir. (99) Bu modelin, sağlayacağı bilgilere dayanarak;

- Fonlar, finans piyasalarında hangi biçimde yani hangi araçlar kullanılarak fon kullanıcılara sunulmaktadır?
- Fon kullanıcıları ile fon sunucuları, finansal araçlar ve araçlar ne yönde gelişme göstermektedirler?
- Finans piyasalarının özellikleri nelerdir?

(98) Sosyal Muhasebe; Milli Gelir hesapları, Input-Output muhasebesi ve fon akım modelinden oluşan bir sistemdir.

(99) RITTER, Lawrence S, The Flow of Funds Accounts, A framework for Financial Analysis, New York University, Graduate School of Business Administration, Institute of Finance, The Bulletin NO:52, August, 1968

- Finansal aracilarin ~~tektek~~ ve toplu bir şekilde fon kaynaklari ve kullanimlari nelerdir? Nasil bir bileşim ve gelişme göstermektedirler?

- Finansal aracilar fonlarini hangi kesimlerden sağlayıp hangi kesimlere aktarmaktadırlar? Fon sunuculari ve kullanıcıları ile ilişkileri ne yönde gelişmektedir?

- Finansal aracilarin para ve sermaye piyasaları ile olan ilişkileri ve bu pazarlandaki fon kaynak ve kullanım politikaları nelerdir? Nasil bir yön izlemektedir?

- Finans piyasalarında toplam fon arz ve talebinde, tektek herbir finansal aracının payı nedir?

- Her bir kesimin tasarruf, yatırım, ödünç verme ve alma işlemleri nelerdir? Nasil bir gelişme göstermektedirler? gibi pek çok finansal nitelikteki sorulara cevap vermek ve değerlendirmeler yapmak mümkündür. (100)

I- FINANSAL ANALİZ MODELİNİN KURULMASI

Finansal analizlerde kullanılacak fon akım modelinin kurulması; Ekonomiye kesimlere bölmek, Bütün kesimler için ayrı ayrı fon kaynak ve kullanım tablolarını hazırlamak, Tüm ekonomi için fon akım matrisini düzenlemek, aşamalarından oluşmaktadır.

- Ekonomiye kesimlere bölmek:

Fon akımları yaklaşımında, başlangıç noktası, ekonomiyi birçok alt kesimlere bölmektir. Bu bölümlendirme işleminde, yapılacak analizlerin anlamlı olması isteniyorsa, kesimlerarası fon hareketleri de inceleneceğinden mümkün olduğu ölçüde benzer davranışta bulunan homojen karar birimlerinin bir araya getirilmesi temel ilke olarak göz önünde bulundurulmalıdır. O nedenle, ekonominin kesimlere ayırımı işlemlerinde bilançolarının aktif ve pasif yapıları bir baz olarak alınıp aktif ve pasifleri birbirlerine benzeyen ekonomik birimler içinde incelenmelidir. (101)

(100) GOLDSMITH, Financial Institutions,

(101) VAN HORNE, a.g.k.S.16

Bölümlendirmede, kesimler arası ilişkileri kurabilmek için kesim sayısının birden fazla olması zorunludur. Öte yandan, en yüksek kesim sayısı ise elde mevcut verilere, veri toplama maliyetine, analizin amacına ve karar birimlerinin riski homojenitesine göre değişir. (102) Ancak, kesim sayısının çok fazla olması ilişkiler sayısını arttıracığı için yapılacak analizleri olumsuz yönde etkileyebilir.

- Her kesim için ayrı ayrı fon kaynak ve kullanım tablolarının hazırlanması,

Ekonominin kesimlere ayrılması işlemleri tamamlandıktan sonra, ikinci aşamada her kesim için ayrı ayrı fon kaynak ve kullanım tabloları hazırlanmalıdır. Bunun sağlanmasında ilk etapta, her kesime uygulanacak genel, standart, geliştirilmiş model bir bilanço örneğinin geliştirilmesidir. Bu amaçla, geliştirilmiş bir bilanço örneği aşağıda sunulmuştur. (103)

AKTİFLER	GENELLEŞTİRİLMİŞ KESİM BİLANÇOSU	PASİFLER
FINANSAL AKTİFLER		FINANSAL PASİFLER
Para		1-Kısa Vadeli borçlar
Hisse senedi		2-Uzun vadeli borçlar
Tahviller		
Alacaklar		
Krediler		
REEL AKTİFLER		NET VARLIK
Binalar		Birikmiş kârlar
Makine ve teçhizat		Amortismanlar
Hammadde stokları		
Mamül stokları		
	$\Sigma = \Sigma$	

(102) RITTER, a.g.k.S.6

(103) POLAKOFF, a.g.k.S.21-23

Yukarıda sunulan genelleştirilmiş bilanço örneğinde dikkati çeken en önemli özellik, aktif ve pasiflerin şimdiye kadar alışıla gelen sınıflandırmalarının (örneğin, döner aktifler, sabit aktifler; döner borçlar, uzun vadeli borçlar ve öz sermaye gibi) dışında, aktiflerin, finansal ve reel aktifler; pasiflerinde finansal borçlar ve net varlık olarak bölümlendirmeye gidilmesidir.

Reel aktifler; hammadde, mamül ve yarı mamül stoklar, binalar, fabrika, makine ve teçhizat, nakil vasıtaları gibi reel değerleri kapsar. Finansal aktifler ise, daha öncede belirtildiği gibi finansal araçları elinde bulunduranların alacaklarını veya haklarını göstermektedir. Başka bir deyişle, her finansal aktif iki bilançoda görülür. Finansal araçlar, elinde tutanların bilançolarında finansal aktifler, ihraç edenlerin bilançolarında finansal borçlar olarak yer alırlar. (104) Oysa ki, reel aktifler, yalnızca bir tek hesabı ilgilendirdiklerinden sahip olanın bilançosunda yer alırlar.

Bilançonun pasifinde, dış finansman yöntemi uygulanarak sağlanan fonların kaynakları, çıkarılan aracın özelliğine göre finansal borçlar başlığı altında değişik isimlerde görülürler. Örneğin, hisse senetleri, tahviller, krediler, ticari borçlar, v.b.g, iç finansman yöntemi kullanarak elde edilen fonların kaynakları da Net Varlık (105) içerisinde yer alırlar. Başka bir deyişle, toplam aktifler ile toplam finansal borçlar arasındaki farktır. Buna bütün geçmişteki tasarrufların birikimi gözü ile bakılabilir. (106)

İkinci aşamada, genelleştirilmiş kesim bilançolarına dayanarak, kesimlere göre, fon kaynak ve kullanım tabloları düzenlenir.

(104) Örneğin, bir işletme bankadan kredi sağladığı zaman, bu işlemin etkisi, bir yandan, bankanın bilançosunda finansal aktifler altında olacıklar bölümünde, öte yandan, işletmenin bilançosunda pasifte finansal borçlar içerisinde görülecektir.

(105) Öz sermayeden farklı bir kavramdır. Yanlız birikmiş kârları ve Amortismanları kapsar

(106) ROBINSON, a.g.k.S.9-10

Ancak, Bilançoların pasiflerinin fon kaynaklarını ve aktiflerinin de fonların kullanım alanlarını gösterdikleri görüşünden hareketle, stok olarak, 31.12.itibariyle, fon kaynak ve kullanım tabloları düzenlenebileceği gibi, yıllık değişimleri incelemek amacı ile, yıllık fon kaynak ve kullanım tablolarıda hazırlanabilir. Yıllık fon kaynak ve kullanım tablolarında; fonların kaynakları; finansal ve reel aktiflerdeki azalışlar ile finansal borçlar ve net varlıklardaki artışlardan; fonların kullanımları; finansal ve reel aktiflerdeki artışlar ile finansal borçlar ve net varlıklardaki azalışlardan oluşacaktır.

- Tüm ekonomi için fon akımları matrisinin düzenlenmesi

Ekonomiyi kesimlere bölme ve her kesim için aynı ayrı fon kaynak ve kullanım tabloları hazırlama işlemlerinden sonra son aşamada, bu tabloların birleştirilmesi ile tüm ekonominin fon kaynak ve kullanım tabloları, başka bir deyişle, fon akımları matrisi elde edilir. Örneğin, üç kesimden oluştuğu varsayılan bir ekonominin fon akım matrisi aşağıdaki gibi olacaktır. (107)

	A KESİMİ	B KESİMİ	C KESİMİ	TOPLAM	
	Kullanım	Kaynak	Kullanım	Kaynak	Kul. Kay.
A FİNANSAL AKTİFLER (ödünç verme)	l	l	l		L
A FİNANSAL BORÇLAR (ödünç alma)		b	b	b	B
A REEL AKTİFLER	i	i	i		İ
A NET VARLIK		s	s	s	S
	$\Sigma = \Sigma$	$\Sigma = \Sigma$	$\Sigma = \Sigma$		$\Sigma = \Sigma$

(107) RITTER, a.g.k.S.21

Tablonun incelenmesinden de anlaşılacağı gibi, tüm ekonomi için düzenlenen fon akımları matrisinde, her kesimin ayrı ayrı fon kaynak ve kullanımlarının yanısıra tüm ekonominin tasarruf ve yatırımları ve aralarındaki ilişkiler kolayca gözlenmektedir. (103) Bu tablonun sağlayacağı çok değerli bilgilere dayanarak, gayrisafi milli hasıla, milli gelir, Tasarruf ve Yatırımlarla ilgili olarak anlamlı analizler yapıp ilişkiler kurarak tahminler yapmak ve makro düzeyde ekonomik politika kararları almak mümkündür. Böyle bir bilgi sağlama aracının oluşturulabilmesi için ülke düzeyinde her kesimde faaliyet gösteren işletmelerden bilanço ve gelir tablolarının elde edilmesi gerekir. Çünkü, fon akım matrisi, işletmelerin faaliyet sonuçlarına yansıtan finansal tablolardan bilanço ve gelir tablolarının üzerine oturmaktadır. O arada, Muhasebe Kavram ve Prensiplerinin ülke düzeyinde benimsenip uygulama alanlarının yaygınlaştırılması, fon akım matrisinin dayandığı bilgilerin daha sağlıklı ve güvenilir olmasını sağlayarak bu açıdan da ekonomik plânlama ve kontrole olumlu katkılarda bulunacaktır.

Finansal analiz aracı olarak, fon akım modeli, ekonominin tüm kesimlerini içerecek biçimde hazırlanıp uygulanabileceği gibi, yalnızca ekonominin belli kesimleri içinde düzenlenebilir. Zaten, bilgi kaynaklarının önemli bir kısıtlayıcı olduğu ülkelerde, tüm kesimler için gerekli bilgileri sağlamak güç olduğundan bu tür bir uygulama, kaçınılmazdır. Bu araştırmada, finans piyasalarında, faaliyetlerini sürdüren finansal araçlar incelendiğinden, finansal analiz modeli yalnızca finans kesimini içerecek biçimde kurularak, finansal araçların birbirleriyle, fon sunucu ve kullanıcılarla ilişkileri incelenecektir. O nedenle, çalışmada, finansal analiz modelinin üçüncü aşamasını oluşturan, tüm ekonomi için fon kaynak ve kullanım matrisinin kurulması yer almayacaktır.

(103) Tabloda yer alan küçük sembollerden; i =yatırım, s =tasarruf, I =fon arzı (ödünç verme), b =fon talebi (ödünç alma) verilerini göstermektedir.

Büyük semboller ise, makro düzeyde, ekonomide I =Toplam Yatırımlar, S =Toplam Tasarruflar, L =Toplam fon arzı, B =Toplam fon talebini temsil ederler.

II- FİNANSAL ANALİZ MODELİNİN UYGULANMASI

Finansal analiz modelinin Türkiye'ye uygulanması çalışmalarımızda, finansal araçların faaliyet sonuçlarını açıklamakla yükümlü olmaları, bilgi toplama ve analizleri kolaylaştıran önemli bir unsur olmasına rağmen, sunulan bilgilerin istenilen açıklıkta ve nitelikte olmaması yüzünden doğan sorunlar, başka bilgi sağlama kanallarına başvurarak çözümlenmeye çalışıldı. Fakat, yinede, zaman zaman, bilgi toplama da önemli darboğazlarla karşılaşıldı. Söz konusu darboğazları aşabilmek için, hiç istenmediği halde, çalışmalarını, ya eksik bilgi sürdürmek yada gerçeğe yakın verbayımlar yapmak kaçınılmaz bir zorunluluk oldu.

Finansal Analiz Modelinin kurulması bölümünde ortaya konan aşamalara bağlı olarak önce, ekonomi, finansal araçlar, fon sunucu ve kullanıcıları olmak üzere iki ana gruba bölünmüştür. Her iki ana grubun alt kesimleri, aşağıda ve finansal araçların analizlerinde kullanılan geliştirilmiş bilanço örneği Ek-2 de belirtilmiştir:

Türkiye Ekonomisinin Kesimlere Bölünmesi:

- FİNANSAL ARAÇILAR

- Para Yaratan Finansal Araçlar

F1 T.C. Merkez Bankası

F2 Ticaret Bankaları (109)

- Para Yaratmayan Finansal Araçlar

F3 Sigorta Ortaklıkları

F4 Sosyal Güvenlik Kurumları

(109) Bu kesim, mevduat toplama faaliyetlerinde bulunan tüm bankalar ile, mevduat toplama yetki ve olanakları son derece kısıtlı olan İller Bankası ile, mevduat toplama yetkisine sahip bulunmayan Turizm Bankasını da, içermektedir. Fakat, gerektiğinde, özellikle Sermaye piyasası açısından yapılan analizlerde Ticaret Bankaları kesimi, hatalı analizler yaparak sonuçlara ulaşma olasılığını ortadan kaldırmak için, daha alt kesimlere bölünmüştür.

F4a Sosyal Sigortalar Kurumu

F4b Emekli Sandığı

F4c Bağkur

F4d Ordu Yardımlaşma Kurumu(OYAK)

F4e Özel Emekli ve Yardım Sandıkları(110)

F5 Özel Kalkınma Bankaları:Türkiye Sınai Kalkınma Bankası ile Sınai Yatırım ve Kredi Bankasını kapsamaktadır.

F6 Kamu Kalkınma Bankaları

-FON SUNUCU VE KULLANICILARI

R1 Resmi Finans Kesimi: Hazine,Genel ve Katma Bütçeli İdareler
İl Özel İdareler ile Belediyeleri kapsa-
maktadır.

R2 Kamu İktisadi Teşebbüsleri(İşletme Kuruluşları)

R3 Ziraat Kesimi(Zirai İşletmeler)

R4 Esnaf ve Sanatkarlar

R5 Şirketler(Ticaret ve Sanayi İşletmeleri)

R6 Hançerli (111): Bireyler ile kâr amacı gütmeyen dernekler,
Vakıflar ve sendikaları kapsar.

R7 Dış Finansal Kesim

R8 Diğer Fon Hareketleri(112)

- (110) 506 Şayılı SSK yasaının geçici 20. maddesi hükmüne göre Banka ve Sigorta Ortaklıklarında çalışanların Sosyal Güvenliklerini sağlayan 24 Adet Vakıf tipi Özel Emekli sandıklarını kapsamaktadır.Gerekli bilgiler sağlanarak araştırma kapsamına alınabilen 18 sandığın isimleri ve faaliyet yılları ile araştırılmaya sokulamayan sandıkların listesi Ek:3'de sunulmuştur.
- (111) Fon kullanıcısı olarak,Ziraat kesimi ile Esnaf ve Sanatkarların dışında kalan bireylerle,kâr amacı gütmeyen örgütlerden oluşur
- (112) Finans piyasaları ile ilişkili olmasına karşın hangi kesimden sağlandıkları ya da hangi kesimini finansmanında kullanıldıkları kesinlikle saptanamayan fon kaynak ve kullanımları bu bölümde toplanmıştır.

Sabit Varlıklar

Dağıtılmamış Kârlar(113)

III- TÜRKİYE'DE TEK TEK FİNANSAL ARACILARIN FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Bu bölümde, kurulan finansal analiz modelinin uygulanması sonucu sağlanan bilgilere dayanarak fonksiyonel bir yaklaşımla Türk finans piyasasında faaliyet gösteren finansal araçlar, teker teker fon kaynak ve kullanımları analiz edilerek değerlendirilecektir. Bu analiz ve değerlendirme sırasında, finansal araçlar, teorik bölümde olduğu gibi, para yaratan ve yaratmayan ayrımına tabi tutulacaktır. Para yaratan finansal araçlar bölümünde, T.C. Merkez Bankası ile Bankalar, Para yaratmayan finansal araçlar başlığı altında ise, Yardımlaşma Sandıkları, Sigorta Kurumları ve diğer finansal araçlar incelenecektir.

A- Para Yaratan Finansal Araçlar

1- T.C. Merkez Bankası

Tablo:1'de görüldüğü gibi, T.C. Merkez Bankasının fon kaynakları, banknot, mevduat ve mevduat munzam karşılıkları ile Sair finansal borçlar ile dağıtılmamış kârlardan oluşmaktadır,

Söz konusu fon kaynakları içersinde, 1963-75 dönemlerinde ortalama olarak en büyük pay, son yıllarda nispi ağırlığı azalmakla beraber, banknot ihracına ait bulunmaktadır. Mevduat Munzam karşılıkları yolu ile sağlanan fonlarda, son yıllarında, git-tikçe büyüme eğilimi içersindedirler. Böylece, banknot, Mevduat Munzam karşılıkları ve sair finansal borçlar yolu ile finans piyasasından sağlanan fonlar, Tablo:2'de görüldüğü gibi, ortalama % 44.6 sı reeskont ve avans işlemleri yolu ile kısa vadeli reeskont kredi ve avansları biçiminde finansal araçlarla, geriye kalan itfaya tabi hesaplar(114) ve Sair finansal aktifler(115) ile piyasaya sunulmaktadır.

(113) İç finansman kaynağı olarak dağıtılmamış kârla, yedekler ve amortismanlardan oluşmaktadır.

(114) 154 ve 1902 sayılı yasalar gereğince taksitli bağlanan alacakları göstermektedir.

(115) Döviz ve Altın stok ve alacaklar ile öteki alacaklar bu bölümde toplanmıştır.

Tablo: I

Fİ T.C. MERKEZ BANKASI'NIN PASİF YAPISI

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1963-75 ORTALAMASI
Banknot	5581	6611	7347	8351	9948	9925	10974	13915	17032	20055	25332	32860	40938	16067
Mevduat: Munzam Borç	829	1058	1563	2304	2602	3904	4999	5398	8688	14701	18550	23226	34238	9389
Mevduat	1636	1287	963	766	882	1227	1102	2314	2328	1962	2405	2894	2705	1735
Ödenmiş Sermaye	15	15	15	15	15	15	15	25	25	25	25	25	25	20
Sair finansal borçlar*	2410	2381	2519	3015	3049	3898	6376	10147	9867	16867	22071	26169	41165	11533
Toplam finansal borç	10471	11352	12407	14451	16496	18969	23546	31799	37940	53610	68383	85174	119071	38744
Dağıtılmamış karlar	235	242	254	271	314	368	459	774	884	1001	1421	2119	2883	863
Pasif Toplamı	10706	11594	12661	14722	16810	19535	24005	32573	38824	54611	69804	87293	121954	39607
% DAĞILIMI	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Banknot	52,1	57,0	58,0	56,7	59,2	51,3	45,7	42,7	43,9	36,7	36,3	37,6	33,6	40,6
Mevduat Munzam borç	7,7	9,1	12,3	15,7	15,5	20,2	20,8	16,6	22,4	26,9	26,6	26,6	28,1	23,7
Mevduat	15,4	11,1	7,7	4,9	5,2	6,3	4,9	7,1	6,0	3,6	3,4	3,3	2,2	4,4
Ödenmiş Sermaye	,1	,1	,1	,1	,1	,1	,1	,1	,1					-
Sair finansal borç	22,5	20,5	19,9	20,5	18,1	20,2	26,6	31,2	25,4	30,9	31,6	30,0	33,8	29,1
Toplam finansal borç	97,8	97,9	98,0	98,2	98,1	98,1	98,1	97,6	97,7	98,2	98,0	97,6	97,6	97,8
Dağıtılmamış kar	2,2	2,1	2,0	1,8	1,9	1,9	1,9	2,4	2,3	1,8	2,0	2,4	2,4	2,2
Pasif Toplamı	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,

* : Döviz ve TL. olarak ödenecek borçları kapsamaktadır.

Kaynak: T.C. Merkez Bankası Aylık Bültenleri ve Yıllık Faaliyet Raporları

Tablo:2

T.C. MERKEZ BANKASI'NIN FİNANSAL AKTİFLERİ

MİLYON TL

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1963-1975 ORTALAMASI
KASA	59	62	64	64	61	62	62	61	60	64	64	64	66	63
DOLAYSIZ M.B KREDİ.	1865	2524	3070	4086	4992	5738	7154	8265	11839	13541	13767	22638	26480	9689
DOLAYLI SANAYİ KR.	134	223	273	331	724	629	867	1035	907	962	1899	2628	3158	1059
DOLAYLI ESNAF KR.	44	73	142	225	314	405	506	490	359	399	421	341	441	320
DOLAYLI TARIM KR.	362	208	480	595	1035	1437	1824	2296	1990	1966	2501	2949	790	1418
DOLAYLI İHRACAT KR.	746	1112	700	1435	1711	1959	2569	2479	1030	2170	6506	13704	21472	4430
DOLAYLI O.V.A KREDİ	-	-	-	-	-	-	-	-	148	496	2792	3556	2415	724
KREDİ TOP.	3151	4140	4665	6671	8776	10168	12920	14565	16273	19534	27886	45816	54756	17640
DEVLET TAHVİLİ	7	7	11	45	63	71	54	64	62	61	61	60	60	48
D.Y.B. TAHVİLLERİ	8	2	2	2	2	2	12	5	1	1	1	1	1	2
ÖZEL ŞİRKET TAH.	20	27	13	10	9	7	6	1	4	4	3	3	2	8
TAHVİLLER TOPLAMI	29	36	26	57	74	80	72	70	67	66	65	64	63	58
İDRAYA TABİ HES.	5404	5401	5399	5396	5393	5391	5388	5809	6323	6316	6267	6217	20482	6860
HİSSE SENET	7	7	7	7	7	7	7	12	12	12	14	14	14	10
SAİR FİNANSAL AK.	2023	1914	2465	2486	2459	3579	5476	11907	15929	28455	35327	34922	46382	14869
TOPLAM FİNANSAL AK.	10673	11560	12626	14681	16770	19287	23925	32424	38664	54447	69623	87097	221763	39500

Kaynak: T.C. Merkez Bankası Aylık Bültenleri ve Yıllık Faaliyet Raporları

Tablo:2

T.C. MERKEZ BANKASI'NIN FİNANSAL AKTİFLERİ

%

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1963-1975 ORTALAMASI
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
KASA	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4	0,3	0,3	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2
DOLAYSIZ M.B. KREDİ	17,5	21,8	24,3	27,3	29,8	29,8	29,9	25,5	30,6	24,9	19,8	25,0	21,7	24,5
DOLAYLI SANAYİ KRE.	1,3	1,9	2,2	2,3	4,3	3,3	3,6	3,2	2,3	1,8	2,7	3,0	2,6	2,7
DOLAYLI ESNAF KREDİ	0,4	0,6	1,1	1,5	1,9	2,1	2,1	1,5	0,9	,7	,6	0,4	,4	,8
DOLAYLI TARIM KREDİ	3,4	1,8	3,8	4,0	6,2	7,5	7,6	7,1	5,1	3,5	3,5	3,4	,6	3,5
DOLAYLI İHRACAT KRE.	7,0	9,6	5,5	9,8	10,2	10,2	10,7	7,6	2,7	4,0	9,3	15,7	17,6	11,2
DOLAYLI ORTA KREDİ	-	-	-	-	-	-	-	-	0,4	0,9	4,0	4,1	2,0	1,8
KREDİLER TOPLAMI	29,5	35,8	36,9	45,4	52,3	52,7	54,0	44,9	42,1	35,9	40,1	52,6	45,0	44,6
DEVLET TAHVİLLERİ	-	-	-	0,3	0,3	0,4	0,2	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
M.B. TAHVİLLERİ	-	-	-	-	-	-	0,1	-	-	-	-	-	-	-
ÖZEL ŞİRKET TAHVİL.	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TAHVİLLER TOPLAMI	0,2	0,2	0,1	0,4	0,4	-	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
İTFAYA TABİ HESAP	50,6	48,8	42,9	35,8	32,2	27,9	22,5	17,9	16,4	11,6	9,0	7,1	16,8	17,4
HİSSE SENEDİ	0,1	0,1	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SAİR FİNANSAL AKTİF	19,0	16,6	19,5	17,0	14,7	18,7	22,9	36,7	41,2	52,3	50,7	40,1	38,0	37,7
TOPLAM FİNANSAL AKTİF	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,

Reeskit ve Avans İşlemleri

Vadeli Döviz ve Altın Alacakları

Kaynak: T.C. Merkez Bankası Aylık Bültenleri ve Yıllık Faaliyet Raporları

T.C.Merkez Bankası'nın finansal borçları içersinde mevduat munzam karşılıklarının, finansal aktiflerinde de, reeskont ve avans işlemleri karşılığı kredi biçiminde sunulan fonların büyüklüğü ve önemi, para piyasası yönetiminde mevduat munzam karşılık oranları ile reeskont ve avans işlemlerinin ^{cok kullanıldığını} Tahviller'in % 1-2 düzeyinde bir yer tutması diğer çarşda, esnek ve para piyasası ile sermaye piyasasının bütünleşmesini sağlayacak olan, açık piyasa işlemlerinden bugüne kadar ne ölçüde uzak kalındığını kanıtlamaktadır.

T.C.Merkez Bankası, finansal aktiflerinin kısa vadeli nitelikte olmasında dan da anlaşılacağı gibi para piyasası alanında çalışmaktadır. Ancak Uygulaya geldiği çeşitli finansal politikalarla, sermaye piyasasını, dolaylı yada dolaysız olarak, etkileyerek gelişmesine katkıda bulunmaya çalışmaktadır. Banka faaliyetlerinin sermaye piyasası üzerindeki dolaysız etkileri, 1963-75 dönemlerinde, Bankanın iki ayrı döneme ayırarak incelemek gerekmektedir.

T.C.Merkez Bankası, 1715 Sayılı yasanın yürürlükte bulunduğu 1963-69 dönemlerinde yetkisizlik nedeniyle ne orta vadeli kredi uygulamalarına yönelik politikalar geliştirecek ve ne de açık piyasa işlemlerine başvurarak, sermaye piyasasını, dolaysız biçimde, fon sunarak etkilemeye yönelik herhangi bir çaba göstermiştir. Bu dönemde, tam anlamı ile bir para piyasası kurumu olarak faaliyetlerini sürdürmüştür.

Söz konusu dönemlerde Sermaye piyasası aktifi olarak, Devlet Tahvilleri- ne yaptığı yatırımlar Tablo:3'de sunulmuştur.

Tablo:3 T.C.Merkez Bankası'nın Sermaye piyasası için yıllık fon kullanımları

	964.	965.	966.	967.	968.	969.	970.	971.	972.	973.	974.	975.	976
Devlet Tahvili	-	4	34	18	8	(17)	10	(2)	(1)	-	(1)	-	-
O.V.Krediler	-	-	-	-	-	-	-	148	348	2296	764	(1141)	1396
Toplam	-	4	34	18	8	(17)	10	146	347	2296	763	(1141)	1396

Kaynak:T.C.Merkez Bankası Aylık Bültenleri ve Yıllık faaliyet raporları

T.C. Merkez Bankası^{nın} 1970 yılında yürürlüğe giren 1211 Sayılı yasa sermaye piyasasını, dolaysız olarak, orta vadeli kredi uygulamaları ve açık piyasa işlemleri ile etkileyerek para piyasası ile birlikte bütünleşerek gelişmesine katkıda bulunmak amacı ile ileri ve yeni hükümler getirmiştir. 1211 Sayılı Merkez Bankası yasasının 46. maddesi, "Banka, Banka meclisinde tespit edilecek esas ve şartlar dahilinde, bankalar tarafından tevdi edilecek, vadelerine en çok beş yıl kalmış olan senetleri reeskonta kabul edebilir veya mukabilinde avans verebilir." hükmü ile, Merkez Bankası, banknot ve mevduat munzam karşılıkları yolu ile topladığı fonları bizzat, Ticaret Bankaları aracılığı ile, kullanıcılara sunarak, sermaye piyasasını etkileme olanağına kavuşmuştur. Söz konusu maddenin uygulaması altında banka, kalkınma planı ve programlarının genel teşvik Tablosunda yer alan faaliyet kollarına, yatırım kredileri, teçhizat kredileri (mevcut tesislerin tevsi, ıslah ve yenilenmesi için) ve işletme kredileri (116) biçiminde sermaye piyasasına fon sunmaktadır. Sermaye piyasasına sunulan orta vadeli krediler, Bankanın Toplam kredileri ile karşılaştırılmalı olarak aşağıda Tablo:4'de sunulmuştur.

TABLO:4 T.C. Merkez Bankasının Sermaye piyasasına sunduğu orta vadeli kredilerle Toplam kredilerinin karşılaştırılması.

(31.12. itibariyle)

MİLYON TL

Yıllar	(1)	(2)	C.N. Krediler	Toplam Kredi
	Orta Vadeli Krediler	Toplam Krediler		
1971	148	16273	% 1.0	
1972	496	19534	% 2.5	
1973	2792	27886	% 10.	
1974	3556	45316	% 8.0	
1975	2425	54756	% 4.0	
1976	4311	96324	% 4.0	

Kaynak: T.C. Merkez Bankası Yıllık Faaliyet Raporları

(116) Araştırmanın sürdürüldüğü dönemlerde verilmemekte idi.

Tablo:3 ve 4'ün incelenmesinde görüleceği gibi,Orta Vadeli krediler 1970-73 dönemlerinde aşırı talebe bağlı olarak hızlanarak artışlarını sürdürürken 1974-75 yıllarında,Ticaret Bankaları'nın kendi kaynaklarının orta vadeli krediler alanına çekilmesine yönelik politikaların uygulamaya konulması nedenlerle büyük daralmalar göstererek,zaten yetersiz olan sermaye piyasasını etkileme olanakları iyice gerilemiştir.Öte yandan,1211 Sayılı Merkez Bankası yasasının §2.maddesi,Bankaya,para arzını ve ekonominin likiditesini düzenlemek amacı ile,osnek ve çağdaş bir para politikası aracı olan açık piyasa işlemlerine girerek sermaye piyasasını dolaysız olarak etkileme olanağında sağlamıştır.

Ancak,bugüne,kadar,Tablo:3'de görüldüğü gibi,açık piyasa işlemlerinin konusunu oluşturan tahvil yatırımlarının son derece sınırlı ölçüde,sıfıra yakın düzeyde kalmaları,söz konusu çağdaş araçtan hiç yararlanılmadığının açık göstergesidir.Ö nedenle,bugüne kadar Bankanın açık piyasa işlemleri ile sermaye piyasasına fon sunarak herhangi bir şekilde etkileme olanağı kesinlikle söz konusu değildir.

T.C.Merkez Bankasının,dolaylı olarak,kendisi ile yakın ilişkilerde bulunan finansal araçları,uyguladığı çeşitli özendirici veya caydırıcı para politikaları ile sermaye piyasası alanına çekerek,bu piyasayı dolaylı olarak etkileme yolundaki çabalarının sonuçları Ticaret bankaları bölümünde ayrıntılı olarak incelenecektir.

Tablo:3'de görüldüğü gibi Merkez Bankasının kaynaklarından olan Tedavüldeki banknotların,fon sunucu ve kullanıcı kesimler arasındaki dağılımı hakkında da hiçbir bilgi mevcut olmadığı için,banknot dağılımının mevduat hesabı ile ilgili olduğu varsayılmıştır.(117) Bu varsayım ,göz önüne alınarak yapılan analizler sonucu hazırlanan 31.12.itibariyle T.C.Merkez Bankasının net fon kaynak ve kullanımları Tablo:5'de verilmiştir.

(117) Ertuna,İ.Özer"Türkiye'de Fon Akımları üzerine bir inceleme" Türkiye Sınai

31.12.itibariyle T.C.MERKEZ BANKASI'NIN NET FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

MİLYON TL

Tablo:5

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
F2 TİCARET BANKASI	+251	+235	+775	+685	-167	+593	+441	+438	+6698	+12242	+8683	+6403	+10355
F5 KALKINMA BANKASI	+4	+3	-	+3	+3	+24	+5	+2	+1	-50	-74	-107	-123
F6 D.Y.BANKASI	+13	+5	+18	+16	+28	+38	+40	+7	+1	+17	+24	-5873	-6960
F4 SOSYAL GÜV.KURUMU	+1	+2	+2	+5	+9	+5	+8	+5	+13	+23	+4	+5	+6
R1 RESMİ FİNANS KES.	-4905	-5364	-6165	-6795	-6986	-7911	-9041	-9508	-11380	-12079	-11273	-14997	-31728
R2 KAMU İKTİSADİ TEŞ.	-779	-667	-540	-1015	-1253	-1308	-1313	-1470	-3280	-3525	-2747	-6815	-6220
R5 ŞİRKETLER	+334	+340	+494	+768	+936	+1040	+1150	+1623	+1635	+2031	+2439	+4118	+4858
R6 HANEHALKI	+3292	+3907	+4444	+5099	+6737	+6584	+6283	+8349	+9811	+11095	+114430	+17503	+22024
R7 DIŞ FİNANSAL KES.	+2385	+1341	+1271	+1492	+1529	+2009	+2737	+4034	+1384	-2785	-9175	-167	+20178
R8 DİĞER FON HAREKETİ	-796	-10	-518	-488	-410	-492	-669	-4105	-2839	-7806	-3489	-1993	-15082
SABİT VARLIK	-33	-34	-35	-41	-40	-50	-80	-149	-160	-164	-181	-196	-191
DAĞITILMAMIŞ KAR	+239	+242	+254	+271	+314	+368	+459	+774	+884	+1001	+1421	+2119	+2883
TOPLAM	+6515	+6075	+7288	+8339	+8856	+9761	+11123	+15232	+19043	+26409	+26939	+30148	+60364
	-6515	-6075	-7258	-8339	-8856	-9761	-11123	-15232	-19043	-26409	-26939	-30148	-60364

Merkez Bankasının sağladığı fonların sunucuları, büyüklük ve önem sıraları ile, hanehalkı, Ticaret Bankaları ve Şirketler, sunduğu fonların kullanıcıları da, Resmi finans kesimi ile Kamu İktisadi Teşebbüsleri kesiminden oluşmaktadır. Dış finansal kesim, 1972-74 dönemi dışında, sürekli olarak fon sunucusu olma durumunu korumuştur. Ticaret Bankalarının mevduat munzam karşılıkları ve banknot gibi dolaylı finansal araçlar karşılığında, sunduğu fonların seviyesi, Merkez bankasından reeskont ve avans işlemleri yolu ile sağlanan kredilerin daima üzerinde kalmaktadır. Başka bir deyişle, Ticaret Bankalarının Merkez Bankasından sağladıkları fonlar, ona sundukları fonların altında bir düzeyde gelişme gösterdiğinden Ticaret Bankaları Merkez Bankasının kaynağıdır. Ek:4 incelendiği zamanda görüleceği gibi, Merkez Bankası, gerekli fonları hanehalkı ve şirketler gibi fon sunucu kesimlerden banknot yolu ile, Ticaret Bankalarından Mevduat Munzam karşılıkları ve banknotla dış finansal kesimden borçlanma ve yardımlarla sağlamaktadır.

Fon kullanıcı kesimlerden Resmi finans kesimi ve Kamu İktisadi Teşebbüsleri uygulanan reeskont ve avans işlemlerine bağlı olarak kısa vadeli krediler biçiminde fon kullanılmaktadır. Merkez Bankasının finans piyasasına sunduğu fonların % 70'inin Resmi finans kesimi ve % 12'sinin Kamu İktisadi Teşebbüsleri tarafından kullanılmaktadır. O arada, 1974-75 dönemlerinde Devlet Yatırım Bankası önemli ölçüde fon kullanıcı düzeyine ulaşmış olduğu gözönüne tutulursa Kamu İktisadi Teşebbüslerinin doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak ne büyük beyutlarda fon sağladığı tartışılmaz bir gerçek olarak ortaya çıkmaktadır.

Finansal araçlar ve kesimler açısından ayrı ayrı yapılan değerlendirmeler birleştirildiğinde, Merkez Bankası'nın genel olarak, Banknot ve Mevduat Munzam karşılıkları ve döviz borçları gibi dolaylı finansal araçlar karşılığında Hanehalkı, Ticaret Bankaları, Şirketler ve Dış finansal kesimden topladığı fonları, büyük ölçüde, reeskont ve avans işlemleri, itfaya tabi hesaplar, döviz stok ve alacakları gibi kısa vadeli finansal araçlar karşılığı, Resmi finans kesimi, Kamu İktisadi Teşebbüsler ile bazı yıllarda dış finansal kesime aktararak finanse eden bir para piyasası kurumu olarak faaliyet gösterdiği, sermaye piyasası üzerinde dolaysız etkileri son derece yetersiz ve zayıf kalan bir finansal aracı olarak geliştiği

sonuçlarına varılmaktadır.

A- Ticaret Bankaları

Türkiye'de, Ticaret Bankaları, Batıda olduğu gibi, büyüklük sırasına göre, vadesiz ve vadeli mevduat hesapları, Merkez Bankası reeskont ve avansları, taahhütler, ödenmiş sermaye gibi dolaylı finansal araçlar karşılığı finans piyasasından topladıkları fonlar ile kendi birikmiş tasarruflarını oluşturan dağıtılmamış kârları, çeşitli krediler, Mevduat manzâm karşılıkları, Hisse senetleri ve tahviller gibi dolaylı ve dolaysız finans piyasası araçları satan alarak kullanıcı-lara akteran finansal araçlardır.

Ticaret Bankalarının temel fon kaynağını, Vadesiz ve Vadeli mevduatlar oluşturmaktadır. Tablo:6'da görüldüğü gibi, mevduat araçları yolu ile sağlanan fonlar Ticaret Bankaları'nın toplam fon kaynakları içersinde ortalama olarak % 50 nin üzerinde yer tutmaktadır. Mevduatın bileşiminde Vadeli Mevduatlar Vadesiz Mevduatlara oranla daha hızlı bir büyüme ve gelişme (Tablo:7) göstermektedir. Nitekim 1963-75 dönemlerinde vadesiz mevduatlar % 22,9, vadeli mevduatlar % 26,5 oranında artış göstermiştir. Vadeli mevduat oranlarının toplam mevduatın % 30'nun üzerine pek çıkmamış olması, mevduat sahiplerinin davranışları açısından önemli bir olay olup, bu konunun üzerinde önümüzdeki bölümlerde tekrar durulacaktır. Ancak, Ticaret Bankalarının sermaye piyasası alanındaki faaliyetleri analiz edilirken, vadeli mevduat hesapları gibi dolaylı finansal araçlar karşılığında sağlanan fonlar, hisse senetleri, tahviller, orta ve uzun vadeli her türlü krediler gibi sermaye piyasasına fon arzında kullanılan finansal aktifler için kaynak olarak kabul edilip analizler yapılacaktır. Çünkü, Toplam Vadeli mevduatını, vade, tasarruf grupları, parasal büyüklükler ve hesap adotleri açısından dağılımları ve gelişmeleri (Ek:5,6,7,8) söz konusu fon kaynağına dayanıp sermaye piyasasına fon sunabileceğini açıkça göstermektedir. Nitekim, 1963 yılında toplam vadeli mevduatın % 41,8 'i bir ve daha uzun yıl vadeli mevduat iken, 1975 sonunda, bu oran, % 92,5'e yükselmiş bulunmaktadır. Aynı, şekilde toplam vadeli mevduat içinde tasarruf mevduatının payı da yükselen bir trend göstermektedir. 1963'de toplam vadeli mevduatın % 65,7'si tasarruf mevduatı iken, 1975'de % 90'a ulaşmış bulunması vadeli mevduatların sermaye piyasası

Tablo 6

F2 TİCARET BANKALARI PASİFLERİNİN DAĞILIMI

MİLYON TL

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1963-1975 ORTALAMASI
Vadesiz Mevduat	8443	9676	11619	14241	15931	19908	23487	26441	34368	43354	58097	71998	98412	33537
Vadeli Mevduat	2073	2337	3163	4245	5084	6207	7272	9805	14108	19640	22307	27070	33962	12098
Toplam Mevduat	10516	12010	14782	18486	21015	26115	30759	36246	48476	62994	80404	99068	132374	45635
Hedavüldeki Tahviller	499	534	540	535	502	474	443	418	402	360	375	386	767	480
Ödenmiş Sermaye	3325	3437	3557	3847	4212	4542	4921	5074	6677	8639	9976	10768	13029	6308
M.B. Heskont ve Avans	1266	1599	1583	2578	3777	4427	5766	6300	4434	5942	14041	23069	28250	7926
Tahhütler	2637	3152	3819	4303	4721	5449	6261	5806	6019	6542	7852	9369	15361	6253
Sair Borçlar	6123	8355	11527	12086	13997	17925	22119	21013	21904	24417	29328	40271	52675	21672
Toplam Finansal Borç	24366	29087	35808	41835	48224	58932	70269	74857	87912	108894	141976	182931	242456	88274
Dağıtılmamış Kar	1165	1343	1420	1582	1793	1951	2231	2337	2598	2970	3045	3017	3406	2219
Pasif Toplamı	25531	30430	37228	43417	50017	60883	72500	77194	90510	111864	145021	185948	245862	90493

Tablo:7

31.12 itibariyle

#2 TİCARET BANKALARI MEVDUATLARININ GELİŞİMİ

31.12 itibariyle

Yıllar	Vadesiz Mevduat	Sabit Esaslı Index 1963=100	Değişken Esaslı Index	Vadeli Mevduat	Sabit Esaslı Index 1963=100	Değişken Esaslı Index	Vadesiz Mevduat	Vadeli Mevduat	Toplam %					
1963	8443	100	-	2073	100	-	80,3	19,7	100,					
1964	9676	114	% 14,6	2337	112	% 12,7	80,6	19,4	100,					
1965	11619	137	% 20,0	3163	152	% 35,3	78,6	21,4	100,					
1966	14241	168	% 22,5	4245	204	% 34,2	77,0	23,0	100,					
1967	15931	188	% 11,9	5084	245	% 19,7	75,8	24,2	100,					
1968	19908	235	% 24,9	6207	299	% 22,1	76,2	23,8	100,					
1969	23487	278	% 18,0	7272	350	% 17,1	76,3	23,7	100,					
1970	26441	313	% 12,6	9805	472	% 34,8	72,9	27,1	100,					
1971	34368	407	% 30,0	14108	680	% 43,8	70,9	29,1	100,					
1972	43354	513	% 26,0	19640	947	% 39,2	68,8	31,2	100,					
1973	58097	688	% 34,0	22307	1076	% 13,6	72,2	27,8	100,					
1974	71998	852	% 23,9	27070	1305	% 21,3	72,7	27,3	100,					
1975	98412	1165	% 36,7	33962	1638	% 25,4	74,3	25,7	100,					
ORTALAMA	33537	397	% 22,9	12098	583	% 26,6	73,5	26,5	100,0					

için güvenilir bir kaynak olabileceği görüşünü en açık ve tartışmasız desteklemektedir.

Ticaret Bankaları'nın aktiflerinin dağılımı incelendiği zaman (Tablo:3) verilen krediler'in aktifleri içinde büyük yeri kapladığı ve giderek önemli boyutların ulaştığı gözlenmektedir. Geleneksel olarak, Ticaret Bankalarının kısa vadeli nitelikte krediler sunmak suretiyle bir para piyasası aracı olma özelliğini yavaş yavaş bırakarak, daha çok orta ve uzun vadeli kredilerle, sermaye piyasası alanına ne ölçüde yönelip, ne miktarda sermaye piyasası aktiflerine yatırarak uzun vadeli piyasaya fon aktarmaları yaptıklarını, kısaca çağdaş bankaolulğunun gerektirdiği uzun vadeli fon sunma fonksiyonunu, araştırıp tartışmak amacı ile kredilerin vadeleri açısından incelenmesi gerekmektedir.

Türkiye'de Ticaret Bankalarının sermaye piyasası alanındaki faaliyetlerini inceleyebilmek, öncelikle, analiz ve yorumlarda herhangi bir hataya düşmemek ve T.C. Merkez Bankası'nın, dolaylı olarak, bankaları sermaye piyasasına çekebilmek amacı ile uyguladığı özendirici veya caydırıcı para ve kredi politikalarında hesaba katabilmek için, bankaları, İller Bankası, T.C. Ziraat Bankası, T. Emalâk Kredi Bankası ve İstanbul Emniyet Sandığı ile T. Halk Bankası gibi amaçları açısından birbirlerinden ayrıcalıklar gösteren beş banka bir grupta toplanarak tek tek ve bir arada analiz edileceklerdir. Bu tür bir gruplandırma, Merkez Bankasının, bankaları, orta vadeli kredi uygulamaları ile sermaye piyasası alanında sokan kararlarının (118) da bir gereğidir. Çünkü, bu beş banka, söz konusu orta vadeli kredi uygulamalarına yönelik kararnamelemlerin dışında tutulmuştur. Sayıları 34 dolaylarında olan tüm bankalar bir grup altında inceleneceklerdir.

(118) Ticaret Bankalarını kendi kaynaklarından T.C. Merkez Bankasının, orta vadeli kredi uygulamasına yönelttiği kararı 11.3.1972, 9.9.1972 tarih ve sırasıyla, 14125 ve 14301 sayılı Resmi Gazetelerde Yayınlanmıştır.

Tablo 38

F2 TİCARİT BANKALARIN AKTİFLERİNİN DAĞILIMI

MİLYON TL

AKTİF	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1963-1975 ORTALAMASI
KASA	817	950	1181	1364	1439	1921	2122	2323	3400	4427	5016	7140	8561	3127
MERDİAT KONZAM KARŞI	2365	2554	3022	3827	4193	5505	5705	7402	10908	17056	20878	25371	36452	11265
TİCARİ VE SAİR KREDİ	7597	8193	10331	12648	14331	16534	20129	22393	27194	39131	51991	61323	92340	29641
KİRALI KREDİLER	2408	2993	3206	4531	5551	7115	8554	9030	8867	9778	14287	24798	33249	10334
MESLEKİ KREDİLER	202	247	312	427	585	777	971	1008	1287	1538	1972	2533	3940	1221
KONUT KREDİLERİ	1294	1528	1658	1768	1858	1901	2030	2342	2527	2704	3075	3391	3792	2228
KREDİLER TOPLAMI	11501	12959	15507	19374	22325	26327	31684	34873	40445	53161	71305	92354	133921	43494
DEVLET TAHVİLLERİ	171	412	518	554	764	1415	1617	1575	3125	4089	3191	2883	4131	1880
M.Y.B. TAHVİLLERİ	49	39	59	76	25	37	34	34	5	33	35	42	45	40
ÖZEL ŞİRKET TAHVİL.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TAHVİLLER TOPLAMI	220	451	577	630	789	1452	1651	1609	3130	4122	3226	2925	4176	1920
HİSSE SENETLERİ	1275	1408	1453	1542	1567	1676	2049	2137	2469	2686	3445	4263	5257	2402
SAİR FİNANSAL AKTİF	7297	9664	12837	13599	16614	18674	21972	25001	25784	25497	36220	47876	49751	23907
TOPLAM FİNANSAL AKTİF	23475	27986	34577	40336	46927	65555	66183	73345	86136	106939	140090	179820	238128	86115

Tablo:8 F2 TİCARET BANKALARIN FİNANSAL AKTİFLERİNİN DAĞILIMI

%

AKTİF	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1963-1975 ORTALAMASI
KASA	3,5	3,4	3,4	3,4	3,1	3,5	3,2	3,2	3,9	4,1	3,6	4,0	3,6	3,6
MEVDUAT KARŞILIK	10,1	9,1	8,7	9,5	8,9	9,9	10,1	10,1	12,7	15,9	14,9	14,2	15,3	13,1
TİCARİ VE SAİR KREDİ	32,4	29,3	29,7	31,4	30,5	29,8	30,4	30,5	32,3	36,6	37,1	34,1	39,0	34,4
ZİRAİ KREDİLER	10,3	10,7	9,3	11,2	11,8	12,8	12,9	12,3	10,3	9,1	10,2	13,8	13,9	12,0
MESLEKİ KREDİ	,9	,9	,9	1,1	1,2	1,4	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4	1,4	1,7	1,4
KONUT KREDİLERİ	5,5	5,5	4,8	4,4	4,0	3,4	3,1	3,2	2,9	2,5	2,2	1,9	1,6	2,7
KREDİLER TOPLAMI	49,2	46,3	44,3	48,0	47,6	47,4	47,9	47,5	47,3	49,7	50,9	51,2	56,2	50,5
DEVLET TAHVİLLERİ	,7	1,5	1,5	1,4	2,6	2,5	2,4	2,1	3,6	3,3	2,3	1,6	1,7	2,2
Y.B. TAHVİLLERİ	,2	,1	,2	,2	,1	,1	,1	-	-	-	-	-	-	-
ÖZEL ŞİRKET TAHVİLLERİ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TAHVİLLER TOPLAMI	,9	1,6	1,7	1,5	1,7	2,6	2,5	2,2	3,6	3,3	2,3	1,6	1,7	2,2
HİSSE SENETLERİ	5,4	5,0	4,2	3,3	3,3	3,3	3,1	2,9	2,9	2,5	2,5	2,4	2,2	2,7
SAİR FİNANSAL AKTİF	31,1	34,5	37,1	33,7	35,4	33,6	33,2	34,1	29,9	23,8	25,9	26,6	20,1	27,9
TOPLAM AKTİFLER	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,

İller Bankası, İl Özel İdarelerle, Belediye ve Köy İdareleri ve bunlara bağlı kurumların fon gereksinmelerini karşılamak ve çeşitli mühendislik hizmetlerini yerine getirmek amacı ile kurulmuştur. (119) Sermaye piyasasına ve hatta para piyasasına aktarmak üzere mevduat hesapları yolu ile fon sağlama olanakları son derece sınırlı olup yok denecek düzeyde (Tablo:9) bulunmaktadır. Bankaların sermaye piyasası için temel kaynakları ödenmiş sermaye ile dağıtılmamış kârlardan, kullanımları uzun vadeli kredilerden oluşmaktadır. Hisse senetleri ve Tahviller gibi sermaye piyasası aktifleri karşılığında sermaye piyasasına fon arzının yetersizliği (Tahvillerin hiç yer almaması) banka kaynaklarından yararlanan İl Özel İdareler, Belediyeler ve Köyler ile bağlı kuruluşlarının fon gereksinmelerini karşılamada söz konusu sermaye piyasası araçlarından yararlanmadıklarını göstermektedir.

TABLO:9 İller Bankasının piyasası için yıllık fon kaynak ve kullanımları

YILLIK FON KAYNAKLARI	MİLYON TL											
	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Ödenmiş Sermaye	16	96	50	51	71	61	72	83	89	126	123	179
Dağıtılmamış kâr	3	(1)	2	18	(4)	(3)	-	12	11	3	11	10
Kontrol edilebilen mevduat. (120)	12	1	14	14	(2)	(51)	6	-	4	5	4	-
Toplam	31	96	66	83	65	7	78	95	104	134	138	189

(119) 4759 Sayılı İller Bankası yasası madda,7

(120) Vadeli Mevduatlardan, Mevduat Münzam karşılık oranları uygulanarak hesaplanan karşılıklar indirildikten sonra kalan ve bankanın kontrolünde kalan bölümleri içermektedir.

YILLIK FON

MİLYON TL

KULLANIMLARI	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Uzun Vadeli Kredi	73	(574)	154	139	116	169	264	(497)	428	490	(145)	(571)
Hisse Senetleri	-	-	-	-	-	-	5	1	-	2	-	8
Toplam	73	(574)	154	139	116	169	269	(496)	428	492	(145)	(573)

Kaynak:İller Bankası Faaliyet Raporları

Yukarıdaki tablo'daki,yıllık fon kaynakları ile yıllık fon kullanımları karşılaştırıldığında,fon kullanımlarının 1966,72,74 ve 75 dönemleri dışında fon kaynakları üzerinde gelişmesi,bankanın olindoki hem uzun vadeli nitelikte olup da sermaye piyasasına aktarabilecek durumdaki fonları,hemde,para piyasası alanından bir miktar fonu da,uzun vadeli krediler biçiminde,sermaye piyasası alanına aktarmaktadır.Böylece,İller Bankası,Resmi finans kesiminde yer alan İl Özel İdareler,Belediyeler ve köyler ile bağlı kuruluşlarının yatırım izin gereksinim duydukları uzun vadeli fon gereksinimlerini i kendi olanakları ölçüsünde karşılamaya çalışmaktadır.

T.C.Ziraat Bankası,tarım kesiminin kısa ve uzun vadeli finansmanına yönelik faaliyet gösteren bir finansal araçtır.

T.C.Ziraat Bankasının uzun vadeli fon kaynakları ve kullanımları,Yıllık fon kaynak ve kullanımları biçiminde Tablo:10'da gösterilmiştir.

Tablo:10'da görüleceği gibi,Ziraat Bankasının uzun vadeli fon kaynakları,önem sırasına göre,vadeli mevduat,ödenmiş sermaye ve dağıtılmamış fonlar ile,tarım kesiminin gelişmesini özendirme amacı ile banka yönetimine verilen çeşitli Ziraat fonlarından oluşmaktadır.

TABLO:10 T.C.Ziraat Bankasının sermaye piyasası için yıllık fon kaynakları ve kullanımları

FON

<u>KAYNAKLARI</u>	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Ödenmiş Ser- maye ve kâr	32	61	69	120	81	54	33	17	145	228	165	380
Tedavüldeki Tahviller	(10)	(13)	(8)	(11)	(12)	(14)	(12)	(12)	(12)	(9)	(6)	(7)
Zirai fon- lar	(80)	25	84	(21)	32	252	188	22	32	112	217	631
Kontrol edi- lebilen va- deli mevduat	146	229	186	184	262	322	418	960	1663	273	776	4183
TOPLAM	88	302	331	272	363	614	627	987	1828	604	1152	5187

FON

KULLANIM

Orta ve uzun vadeli Zirai kredi(121)	42	(16)	163	1939	999	976	855	64	(680)	3464	9354	7253
Hisse Senet- leri(konso- lide)	36	3	6	1	(1)	22	6	8	1	92	80	30
Devlet Tah- villeri	1	(1)	3	147	61	1212	65	(27)	143	(78)	(19)	37
TOPLAM	79	(14)	172	2087	1059	1119	926	45	(536)	3478	9415	7320

Kaynak:T.C.Ziraat Bankası Genel Müdürlük Raporları

İnceleme kapsamına giren fonlar 1964-1975 yıllarda uzun va-
deli fonlar sağlamak amacı ile tahvil ihracına hiç başvurulmamıştır. Yukarıda
bahsedilen biçimde toplanan fonlar genel olarak orta ve uzun vadeli kredilerle
sermaye piyasasına sunulmaktadır. Ancak, son yıllarda, hisse senetleri alım yolu
ile fon arzında yavaş da olsa bir gelişme gözlenmektedir.

(121) Orta vadeli Zirai Reeskont kredilerini içermemektedir.

Yıllık fon kaynak ve kullanımları karşılaştırıldığı zaman özellikle son yıllarda yıllık fon kullanımlarının, fon kaynaklardan çok daha hızla büyüyerek geliştiğini, olındaki sermaye piyasası kaynaklarından çok daha fazla oranda, sermaye piyasası aktiflerine yatırım yapıldığını görüyoruz. Bu durumda, para piyasasına aktarılması gereken kaynaklarında, Sermaye piyasasına aktarılması ve bu uygulamanın giderek yaygınlaşması ve orta vadeli kredilerin bir bölümünün zamanında geriye dönmesi sonucunda bir likidite ve yeni finansman kaynakları bulma (refinancemant) sorunları ile karşı karşıya kalınabilir.

Konut kesiminin finansmanına yönelik T. Emlâk Kredi Bankasının Sermaye piyasasına konut kredileri biçiminde sunulan uzun vadeli krediler ile bu kredilerin kaynakları Tablo:11'de aşağıda sunulmuştur.

TABLO:11 T. Emlâk Kredi Bankasının sermaye piyasası için yıllık fon kaynak ve kullanımları

FON	MİLYON TL.											
KAYNAKLARI	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Ödenmiş Sermaye	-	-	167	53	61	33	9	-	2	22	16	41
Dağıtılmamış kâr	36	5	-	(18)	(25)	1	4	1	(1)	17	47	13
Tedavüldeki Tahviller	23	30	(5)	(18)	(20)	(20)	(22)	(22)	(24)	(25)	(25)	174
Çeşitli Fonlar	(16)	972	1091	941	452	(3477)	294	137	108	395	(730)	(148)
Kontrol edilebilen vadeli mevduat.	20	24	59	75	54	46	96	156	146	12	36	155
Toplam	63	1031	1312	1033	522	(3417)	381	272	231	420	(656)	240

FON KULLANIMLARI	MİLYON TL											
	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Konut Kredileri	218	129	122	21	3	117	343	172	201	366	327	343
Hisse Senetleri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Devlet Tahvil- leri	-	-	(9)	-	52	23	(5)	94	(2)	(105)	(10)	(10)
Toplam	218	129	113	21	55	145	337	266	199	261	317	335

Kaynak: T.Emlâk Kredi bankası faaliyet raporları

T.Emlâk Kredi Bankasının yıllık fon kaynakları, vadeli mevduat, ödenmiş sermaye ve dağıtılmamış kârlar ile konut kesiminin finansmanında kullanılmak üzere banka yönetimine verilen çapıtlı fonlardan oluşmaktadır. Ancak, 1974-75 dönemlerinde söz konusu fonlarda önemli azalmalar gözlenmektedir. Fon kaynakları arasında en ilginç olanı da tedavüldeki tahvillerdeki gelişmedir. 1975 yılı dışında, Tedavüldeki Tahvillerde görülen azalışlar, bu finansal araçtan, fon sağlamak için, hiç yararlanmadığını göstermektedir.

T.Emlâk Kredi Bankası, yukarıda sözü edilen finansal araçları kullanarak sağladığı fonları sadece konut kredileri biçiminde sermaye piyasası alanına sunmaktadır. Genel olarak, çoğunlukla yıllık fon kaynaklarının fon kullanımları üzerinde gelişme göstermesi uzun vadeli fonları uzun vadeli piyasaya tam olarak aktarmadığı müşahede edilmektedir.

İstanbul Emniyet Sandığı da yuva tasarrufu sistemi ile sermaye piyasasına konut kredileri sunmakla beraber temel amacı dar gelirliilerin küçük kredi gereksinmelerini karşılamak olduğu için, bu konu, tüketici finansman kurumları bölümünde değinilecektir.

Küçük esnaf ve sanatkarların fon gereksinmelerini karşılamayı amaçlayan T.Halk Bankasının'da sermaye piyasası için yıllık fon kaynak ve kullanımları aşağıda Tabld:12'de sunulmuştur.

TABLO:12 T.Halk Bankası'nın sermaye piyasası için yıllık fon kaynak ve kullanımları

FON	MİLYON TL.											
KAYNAKLARI	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Ödenmiş Ser- maye ve dağı- tılmamış kâr	19	2	18	6	88	23	21	(2)	32	23	2	97
Tedavüldeki Tahvil	8	(11)	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	-	(1)	-	(1)	-
Geliştirme Fonları	17	26	23	38	22	18	32	60	79	344	163	535
Kontrol edi- lebilen vade- li mevduat	1	4	8	9	25	32	47	99	155	165	292	300
Toplam	45	21	48	52	134	72	99	157	265	532	446	932
FON KULLANIMLARI												
Orta Vadeli Mesleki Kre- di	4	13	56	68	90	114	76	78	173	249	273	853
Hisse Senet- leri	(8)	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Devlet Tahvil- leri	(1)	-	(1)	-	3	(1)	2	6	3	4	(1)	-
Toplam	(3)	13	55	69	93	113	78	84	176	253	272	853

Kaynak:T.Halk Bankası faaliyet raporları

T.Halk Bankasının sermaye piyasası aktiflerine kaynak olan fonları,büyüklikleri açısından,geliştirme fonları,vadeli mevduat ile ödenmiş sermaye ve dağıtılmamış kârlardan gelmektedir.Özellikle,geliştirme fonları ile vadeli mevduat giderek büyümektedir.

Tahvil ihracı yolu ile fon sağlama yöntemi bu bankada da kullanılmayarak önceki yıllarda tedavüle çıkarılan tahvillerin itfası yoluna gidilmiştir.

Sermaye piyasası aktifleri orta vadeli mesleki kredilerden oluşmaktadır. Hisse senedi ve Tahvil yatırımları hemen hemen hiç yoktur. T.Halk Bankası'nın esnaf ve sanatkârlara sunduğu mesleki kredilerin vade açısından dağılımı aşağıda Tablo:13'de gösterilmiştir.

TABLO:13 T.Halk Bankası Mesleki kredilerinin vade açısından dağılımı

(31.12.itibariyleMİLYON TL)

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Kısa Va- deli Mes- leki Kredi	154	195	424	301	391	493	578	634	715	813	998	1286	1040
O.V.Mesle- ki Kredi	48	52	70	126	194	248	393	474	552	725	974	1247	2100
Toplam	202	195	312	427	585	777	971	1108	1262	1538	1972	2533	3940

Kaynak:T.Halk Bankası faaliyet Raporları

Tablo:13'de görülen mesleki kredilerin vade açısından dağılımı incelendiği zaman orta vadeli mesleki kredilerin toplam krediler içindeki payı giderek artması ve hatta son yılda kısa vadeli kredilerin önüne geçmesi son derece olumlu gelişmeler olarak değerlendirilebilir. Ancak, toplam olarak yıllık fon kaynak ve kullanımları karşılaştırıldığında, fon kullanımlarının fon kaynaklarının altında bulunması, yukarıda orta vadeli kredilerle gözlenen gelişmelerin yeterli olmadığını, banka kontrolünde uzun vadeli piyasaya kanalize edilebilecek nitelikte olupda kanalize edilemeyen fonların bulunduğu görülmektedir.

Yukarıda sözü edilen,beş banka dışında kalan,öteki 34 Ticaret Bankasını bir grup altında inceleyeceğiz,Bugün finans piyasasında faaliyet gösteren söz konusu bankaların,yıllık fon kaynak ve kullanımları,aşağıda Tablo:14'de verilmiştir.

TABLO:14 34 Adet Ticaret Bankası'nın yıllık fon kaynak ve kullanımları

FON K	MİLYON TL.											
<u>KAYNAKLARI</u>	<u>1964</u>	<u>1965</u>	<u>1966</u>	<u>1967</u>	<u>1968</u>	<u>1969</u>	<u>1970</u>	<u>1971</u>	<u>1972</u>	<u>1973</u>	<u>1974</u>	<u>1975</u>
Ödenmiş Ser- maye	52	(37)	(8)	138	36	209	14	1487	1687	927	468	1587
Dağıtılmamış Kâr	131	70	153	126	175	280	58	263	364	61	(72)	320
Kontrol edile bilen toplam vadeli mevduat (122)	56	399	585	381	547	496	1432	2172	2392	1684	2756	1830
Toplam	239	432	730	645	758	985	1504	3922	4443	2672	3152	3737
FON <u>KULLANIMLARI</u>												
Hisse Senet- leri	105	42	83	23	110	351	77	323	216	665	738	954
Devlet Tah- vili	234	109	49	79	512	51	(99)	1513	1817	(730)	(278)	3983
Orta vadeli Sanayi Kre- dileri(123)	-	-	-	-	-	-	-	505	1001	2757	2865	3983
KİT Tahvil- leri	5	(1)	(8)	(20)	17	(3)	(4)	(37)	2	8	(4)	68
Toplam	344	150	124	82	639	399	(26)	2304	2036	2700	3321	6151

- (122) Kontrol edilebilen vadeli mevduatın hesaplanmasında,mevduat munzam karşılıklarında uygulanan oranlara ek olarak 26.8.1974 gün ve 718809 Sayılı ve 28.5.1975 tarih ve 7/10058 Sayılı kararname hükümleride gözönünde bulundurulmuştur.
- (123) 1970 öncesinde,bankaların sınırlı ölçüde olsa,orta vadeli kredi uygulamaları olmasına rağmen,verilen krediler sayısal olarak saptanamamıştır.

34 Bankanın sermaye piyasası aktiflerinde kullanılacak fon kaynakları vadeli mevduat, ödenmiş sermaye ile dağıtılmamış kârlardır. İncelenen dönemlerde, vadeli mevduat sürekli olarak fon kaynağı olma özelliğini sürdürmüştür. Ancak, ödenmiş sermaye 1965-66 dönemlerinde, dağıtılmamış kârlar 1974'de azalarak fon kaynağı olmaktan çıkmışlardır.

Sermaye piyasası aktifleri ise, hisse senetleri, devlet tahvilleri ve orta vadeli sanayi kredilerden oluşmaktadır. Hisse Senetleri ile, sermaye piyasasına her dönem, devlet tahvilleri ile 1970-73 ve 74 dönemleri dışında, her yıl sürekli fon aktarılırken, orta vadeli Sanayi kredileri ile, 1970'lerde sanayinin orta vadeli kredi gereksinimlerinin ileri boyutlara ulaşması ile, aşırı talepler sonucu, başlamıştır.

T.C. Merkez Bankası, ilk kez olarak 11.3.1972 gün ve 14125 Sayılı ve 9.9.1972 gün ve 14301 sayılı değiştirilerek genişletilen tebliğlerle belli büyüklüğün üzerindeki (124) bankaları, plasmanları (125) toplamalarının en az % 10'unu projeye dayalı orta vadeli kredilere tahsis etmeye zorlamıştır. Böylece, T.C. Merkez Bankası söz konusu tebliğlerle, bankaları kendi kaynaklarından orta vadeli kredi biçiminde sermaye piyasasına fon arzında bulunmalarını sağlamayı amaçlamıştır. Ancak, alınan zorlayıcı önlemlerle beklenen sonuçlara ulaşılammıştır. Örneğin, 31.12.1972'de orta vadeli kredi verme yükümlülüğüne tabi 20 bankadan 6 adeti hiç orta vadeli kredi vermemiş ve 10 adetide 10'luk sınırın altında kalmışlardır. (126) Bunun üzerine T.C. Merkez Bankası alınan zorlayıcı önlemleri destekleyici ve özendirici nitelikte mevduat munzam karşılık oranlarında farklılaştırma yapmak gibi özendirici bir para politikası aracını kullanma gereğini duymuştur.

(124) Öngörülen uygulama, İller Bankası, T.C. Ziraat Bankası, T. Emlak Kredi Bankası, İstanbul Emniyet Sandığı ve T. Halk Bankası dışında kalan, ödenmiş sermayeleri ihtiyatları ve tüm mevduatları (bankalar arası mevduat hariç) 100 Milyon Lira ve daha fazla olan bankaları içermektedir.

(125) Bankaların hesap vaziyetlerinin aktifinde yer alan Senetler Cüzdanı, Avanslar ve Borçlu cari hesaplar ile ipotek mukabili kredilerden (Hazine bonoları ve Ziraat krediler dışında) oluşmaktadır.

(126) T.C. Merkez Bankası Kaynakları

Buna göre, Bankalar, kalkınma planları yıllık programlarında veya teşvik yasalarında belirtilen kesimlere verilen orta vadeli kredi olarak tahsis edip kullandırdıkları mevduat kaynakları için, vadeli ve vadesiz mevduat munzam karşılık oranları ilk önce sırası ile % 25 ve 30 yerine % 20'ye (127) daha sonraki dönemde % 5 düzeyine (128) ^{düçürülmüş ve} uygulamalar sürdürülürken, en son alınan bir karar ile (129) sıfıra indirilmiştir. Kademeli olarak mevduatların orta vadeli kredilere tekabül eden kısmına uygulanacak mevduat munzam karşılıklarında yapılan indiriler yolu ile sonuna kadar uygulanan teşvik politikası ne ölçüde başarılı olabilmıştır? T.C. Merkez Bankası, bu konuda uyguladığı politika ile bankaları dolaylı olarak, sermaye piyasasına yöneltme konusunda ne kadar etkili olabilmıştır?

Tablo:14'te yer alan yıllık fon kaynak ve kullanımlar karşılaştırıldığı zaman, 1973 dönemine kadar, sürekli biçimde, yıllık fon kullanımları, yıllık fon kaynaklarının altında bir çizgi izlerken, 1973 döneminden itibaren, kullanımlardaki artışların kaynaklardaki artışlardan daha hızlı olduğunu görüyoruz.

Toplam yıllık uzun vadeli fon kullanımlarının, yıllık uzun vadeli fon kaynaklarının altında bir çizgi izlemesi sermaye piyasasından para piyasasına; uzun vadeli fon kullanımlarındaki artışların kaynakların üzerinde yer alması da para piyasasından sermaye piyasasında doğru bir fon akımının olduğunu vurgulamaktadır. Sermaye piyasasından para piyasasına doğru fon akımlarının söz konusu olduğu dönemlerde (1973 yılına kadar) uzun vadeli fonların çok daha kısa vadelerle kullanıcılara aktarılması, örneğin 1-2 yıl vadeli mevduatların 3-4 aylık kredi olarak verilmesi gibi, nedenlerle, çok kısa rakımlarla bankalara dönen fonların sahiplerine iade edilinceye kadar tekrar değerlendirilmesi amacı ile yeniden yatırım

(127) 26.11.1973 gün ve 7/1471 Sayılı Bakanlar Kurulu kararı

(128) 26.8.1974 gün ve 7/3809 Sayılı Bakanlar Kurulu kararı

(129) 12.5.1975 tarihli ve 1182/10781 Sayılı Bakanlar Kurulu kararı

(reinvestment) kararlarının alınması politikasının izlenmesi sözkonusudur. Fakat, bankaların kendi kaynaklarından orta vadeli kredi biçiminde sermaye piyasasına fon sunma zorunluluğunun getirilmesi ile birlikte 1973'den itibaren para piyasasından sermaye piyasasına fon akımlarının başladığı, başka bir ifade ile, fonların daha uzun vadelerle kullanıcılara sunulması ve verilen fonların daha uzun süre kullanıcılar üzerinde kalması nedeniyle, fon yönetiminde yeniden finansman (Re-financing) kararları olarak ek fonlar sağlama gibi radikal bir politika değişikliğinin benimsenip uygulandığı dönemlere girildiği izlenimi alınmaktadır. Kuşkusuz, fon yönetiminde, sürekli yeniden yatırım kararları almaya alışan bir yönetimin bu alışkanlığını kısa sürede bırakarak daha riskolu yeniden finansman kararlarının sık sık alınmasına gerektirecek nitelikte bir yatırım politikasını benimseyen kurumlar sorumluluklarını yerine getirmiş görünmek için yeni yollar araştırıp bularak fonların daha kısa aralıklarla geri dönmesini sağlayan yeniden yatırım kararları verme politikasını sürdürmek isteyeceklerdir. İşte, uygulamada karşılaşılan seyya-layatinin kaybetmiş dünü ticari kredilerin orta vadeli kredi haline dönüştürülerek tasfiye edilmek istenmesi yolundaki girişimleri (130) ile orta vadeli kredi kaşu-larında anlaşmalar yaparak kredilerin kısa vadeli kredi koşullarına uygun biçimde kullandırılması yeniden finansman kararları alma politikasından bir kaçış olarak nitelendirmek mümkündür.

Para piyasasından sermaye piyasasına doğru fon akımları uzun vadeli fon kaynaklarındaki yetersizliğin bir sonucu olup olmadığını anlayabilmek için ser-maye piyasası için fon kaynak ve kullanma stoklarını (131) incelemek yararlı olacaktır. 31.12.1975 itibarıyla, stok olarak uzun vadeli fon kaynaklarının fon kullanımlarının çok üzerinde bulunduğu ve uzun vadeli kaynakların ortalama olarak ancak, % 44,4'ünün sermaye piyasası aktiflerine yatırılmış olduğu müşahade edilmektedir.

(130) ÖNAL, Recep, Türkiye'de orta ve uzun vadeli kredi uygulaması (Sorunlar, alınan önlemler, Eleştiriler ve Öneriler) Maliye Bakanlığı Tetkik Kurulu Neşriyatı NO:170, 1976, Ankara, S.67

Bir yandan,yıllık fon kaynak ve kullanım verilerine dayanarak yapılan analizlerde uzun vadeli kaynaklardaki artışlar yeterli gelmediği için kısa vadeli kaynaklardan yararlanıldığı ve böylece kısa vadeli piyasadan uzun vadeli piyasaya fon akımlarının olduğu yolunda bir sonuçla karşılaşırken,öte yandan,kümülatif olarak,31.12.itibariyle fon kaynak ve kullanım stoklarına bakıldığında uzun vadeli kaynakların % 66'nin uzun vadeli piyasaya aktarılmaması,gerçekten çok önemli bir gelişkidir.Bu gelişki,uzun vadeli piyasa için sağlam bir kaynak olduğu kabul edilen dağıtılmamış kârların bütünü ile ödenmiş sermayenin tama yakın kısmının sermaye piyasası yerine,sabit varlıkların alımları için inşaat piyasasına kanalize edilmesi nedeniyle geri kalan uzun vadeli kaynakların sermaye piyasası aktifleri için yeterli gelmemesinden ve uzun vadeli fon taleplerini karşılamada para piyasası fonlarından yararlanma yollarının zorlanmasından ileri gelmektedir.Gerçekten,temelde şubeleşme olgusundan kaynaklanan ve kira maliyetlerindeki ve fiatlardaki büyük ve hızlı artışlarla desteklenen etkenlerin etkisi altında,bankaların işyeri olarak kullanacakları binalarda satın alma alternatifinin kiralamaya teroâh edilmesi nedeniyle sabit aktiflere bağladıkları fonlar giderek büyük boyutlara ulaşmıştır.Bu Bankaların,uzun vadeli piyasaya aktaracakları fon hacmini önemli ölçüde daralttığı gibi gelecekte önemli finansal sorunlar yaratabilecek nitelikte para piyasasından sermaye piyasasına doğru bir fon akımının başlamasında büyük rol oynamaktadır. Öte yandan,bazı Banka yöneticileri(131) sanayi işletmelerinin,yatırım için,talepte buldukları fon büyüklerinin bankaların,orta vadeli kredi araçları karşılığı piyasaya sundukları fon büyüklüklerinden çok yüksek düzeyde olduğunu,o nedenle,bir tek bankanın tek başına işletmenin fon taleplerini karşılamkata güçlük çektiğini belirterek orta vadeli kredi sunmak istemelerine rağmen müşteri bulamama sorunundan yakınmışlardır.Böyle bir ortamda doğal olarak işletme yöneticileri,belli büyüklükteki fon gereksinimi sorunlarını bir kaç banka ile ilişkiler

(131) Küçük bankaların yöneticileri

içersine girerek karşılamak yerine, bir tek büyük banka ile anlaşarak özneyi ter-
cih etmektedirler. Kaldı ki, Türkiye'de, yatırım için uzun vadeli fon arayışı içinde
bulunan işletmelerle, miktarının küçüklüğü nedeniyle orta ve uzun vadeli fon sata-
mayan ama fon sunma konusunda istekli olan bankaları bir araya getirerek birleştire-
cek, Örneğin, bankalar arası konsorsiyum gibi herhangi bir düzende yoktur. Sonuç
olarak, aynı piyasada, bir kısım bankalar orta vadeli krediler için müşteri bulamaz-
ken, başka bir bölümü aşırı fon talepleri ile karşı karşıya kaldıklarından, orta
vadeli kredi uygulamalarında ek koşullar ileri sürerek daha hızlı bir tutum içine
girebilmektedirler. Bu durum bizi hiç değilse, özellikle küçük bankaların piyasada
daha önceki bölümlerde, sözünü ettiğimiz miktar ve vade ayarlama fonksiyonunu ye-
rine getiremedikleri ve Tablo:14'de fon kullanımları içersinde yer alan orta vade-
li kredilerin, gerçekte daha aşağı düzeyde kalmalarına neden olduğu sonucuna götür-
mektedir. Buraya kadar iki ayrı grup halinde, incelemeye çalıştığımız, tüm bankaların
sermaye piyasası alanına yönelik faaliyetlerini ve bu piyasada yükledikleri fi-
nansal fonksiyonları karşılaştırmalar yaparak ortaya koymak anlamlı olacaktır. Yu-
karıda sözü edilen beş banka, mevduat piyasasında, 1963-75 dönemlerinde ortalama
olarak, toplam mevduatların(Ek:9) % 35,6'sını toplam tasarruf mevduatların(Ek:19)
% 30'unu ve Resmi mevduatların(Ek:11) % 78'ini alırken, öteki 34 banka ise, özelli-
le sermaye piyasası için, önemli bir kaynak olan tasarruf mevduatının % 70'ine
sahip bulunmaktadır. Oysaki, sözkonusu her iki bankalar grubunu sermaye piyasasında-
ki faaliyetleri, mevduat piyasasındaki paylarına paralel bir gelişme göstermemekte-
dir.

Mevduat piyasasında % 30'luk bir payı bulunan beş banka, sermaye piyasası
aktiflerine(Ek:12)% 65,4'lük bir yatırım yaparak, bu piyasada en büyük finansal yü-
kü taşırken, sermaye piyasası için güvenilir bir kaynak olan tasarruf mevduatının
% 70'ini alan 34 banka, sermaye piyasasına % 34,6 oranında fon sunarak daha az fae-
liyette bulunması, bankalar arası dengesizliği ve mevduatların, sermaye piyasası ye-
rine başka piyasalara(para piyasasına) yönelmiy olduğunu en açık biçimde vurgula-
maktadır.

Tablo:15

31.12.itibariyle TİCARET BANKALARI'NIN NET FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

MİLYON TL

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
F1 Merkez Bankası	-251	235	-775	-685	+167	-593	-441	-438	+6698	-12242	-8621	-6403	-10555
F5 Özel Kalkınma Bank	+24	-15	-43	-122	-183	-167	-270	-246	-203	-385	-313	-452	-340
F6 Devlet M. Bankası	-73	+445	+568	+841	+1062	+1092	+1487	+770	+890	+1509	+1770	+2301	+2927
F4 Sosyal Güvenlik K.	+1558	+1845	+1913	+1876	+1833	+2115	+2320	+2294	+3329	+4278	+5490	+6307	+10951
F3 Sigorta Ortaklık	+113	+132	+141	+158	+171	+207	+215	+237	+310	+401	+406	+442	+592
R1 Resmî Finans Kesim	+3477	+3453	+3673	+3730	+4562	+4353	+4668	+5276	+6110	+8728	+12813	+14389	+20131
R2 KİT'LER	-154	-74	-523	-527	-680	-290	-234	-243	-311	-248	-2538	-2854	-16978
R3 Ziraat Kesimi	-2408	-2991	-3206	-4531	-5551	-7115	-8554	-9030	-8867	-9778	-14267	-24796	-35249
R4 Esnaf ve Sanatkarlar	-202	-247	-312	-427	-585	-777	-971	-1108	-1267	-1538	-1972	-2533	-3940
R5 Şirketler	-6161	-6705	-7886	-9444	-10613	-12222	-15181	-16637	-20382	-29184	-37973	-41655	-63905
R6 Menhalkı	+5546	+6222	+8398	+11115	+12688	+16157	+19185	+24053	+31203	+39919	+51261	+62072	+80051
R7 Dış Finansal Kesim	+14	+14	+14	+14	+14	+14	+15	+15	+16	+16	+16	+16	+16
R8 Diğer Fon Hareket	-592	-743	-731	-508	-1688	+603	+1847	-3431	-2254	+479	-4186	-3801	+8400
Sabit Varlıklar	-2056	-2444	-2651	-3081	-3090	-5328	-6317	-3849	-4374	-4925	-4931	-6128	-7734
Dağıtılmamış kârlar	+1165	+1343	+1420	+1582	+1793	+1951	+2231	+2337	+2598	+2970	+3045	+3017	+3400
Toplam	+11897	+13754	+16127	+19325	+22350	+26492	+31968	+34982	+44456	+58300	+74801	+88624	+126467
	+11897	+13754	+16127	+19325	+22350	+26492	+31968	+34982	+44456	+58300	+74801	+88624	+126467

31.12 itibariyle TİCARET BANKALARI'NIN NET FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

%

Tablo:15

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	
F1 Merkez Bankası	-2,0	-2,0	-5,0	-4,0	+1,0	-2,0	-1,0	-1,0	-15,0	-21,0	-12,0	-7,0	-8,0	
F5 Özel Kalkınma Bankası	-	-	-	-	-	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-	-1,0	-	
F6 Devlet Yatırım B.	-1,0	+3,0	+3,0	+4,0	+5,0	+4,0	+5,0	+2,0	+2,0	+3,0	+2,0	+3,0	+2,0	
F4 Sosyal Güvenlik K.	+13,0	+14,0	+12,0	+10,0	+8,0	+8,0	+7,0	+6,0	+7,0	+7,0	+7,0	+7,0	+9,0	
F3 Sigorta Ortaklık	+1,0	+1,0	+1,0	+1,0	+1,0	+1,0	+1,0	+1,0	+1,0	+1,0	+1,0	+1,0	-	
R1 Resmi Finans Kesimi	+29,0	+26,0	+23,0	+19,0	+20,0	+16,0	+15,0	+15,0	+14,0	+15,0	+17,0	+16,0	+16,0	
R2 KİT'LER	-1,0	-1,0	-3,0	-3,0	-3,0	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0	-	-3,0	-3,0	-5,0	
R3 Ziraat Kesimi	-20,0	-22,0	-20,0	-23,0	-25,0	-27,0	-27,0	-26,0	-20,0	-17,0	-19,0	-28,0	-26,0	
R4 Esnaf ve Sanatkar	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	
R5 Şirketler	-52,0	-50,0	-49,0	-49,0	-46,0	-46,0	-48,0	-48,0	-46,0	-50,0	-51,0	-47,0	-51,0	
R6 Hançhalkı	+47,0	+46,0	+52,0	+58,0	+57,0	+61,0	+60,0	+69,0	+70,0	+68,0	+69,0	+70,0	+63,0	
R7 Dış finansal Kesim	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
R8 Diğer Fon Hareket	-5,0	-5,0	-5,0	-3,0	-3,0	+3,0	+5,0	-9,0	-4,0	+1,0	-5,0	-4,0	+7,0	
Sabit Varlıklar	-17,0	-18,0	-16,0	-16,0	-14,0	-20,0	-20,0	-11,0	-10,0	-8,0	-7,0	-7,0	-7,0	
Dağıtılmamış Karlar	+10,0	+10,0	+9,0	+8,0	+9,0	+7,0	+7,0	+7,0	+6,0	+5,0	+4,0	+3,0	+3,0	
Toplam	±100,0	±100,0	±100,0	±100,0	±100,0	±100,0	±100,0	±100,0	±100,0	±100,0	±100,0	±100,0	±100,0	

Ticaret Bankaları, vadeli ve vadesiz mevduat, ödenmiş sermaye, tedavüldeki tahviller, avanslar, taahhütler ve sair finansal borçlar (Tablo:15 ve Ek:13) karşılığı, büyüklük sırasına göre, fon sunucuları olarak, hanehalkı, resmi finans kesimi, Sosyal Güvenlik Kurumları, Devlet Yatırım Bankası, Sigorta Ortaklıkları ve Dış finansal kesim den sağladıkları kısa ve uzun vadeli nitelikteki fonları, krediler, hibbe senetleri, konut kredileri, mevduat manzam karşılıkları, tahviller, ufaklık ve sair finansal aktifleri kullanarak, fon kullanıcı olarak, Şirketler-Ziraat kesimi, Merkez Bankası, Esnaf ve Sanatkarlar, Kamu İktisadi Teşebbüslere ve Özel Kalkınma Bankalarına aktararak fon dönüştürme fonksiyonunu yerine getiren, büyük ölçüde, para piyasası alanında çalışan finansal araçlardır.

Ticaret Bankalarının, en büyük fon sunucusu olarak hanehalkı ile olan ilişkileri, aşağıda Tablo:16'de sunulmuştur.

TABLO:16 Ticaret Bankaları, hanehalkı ilişkileri (Yıllık değişmeler olarak)

	MİLYON TL.											
	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Tasarruf Mevduatı	+914	+2304	+2792	+1731	+3369	+3153	+4177	+8186	+8874	+11575	+11926	+18262
Ödenmiş sermaye	-4	+2	+35	+32	+43	+4	+3	+139	+39	+128	+201	+118
Konut Kredileri	-234	-130	-110	-90	-43	-129	+688	-1175	-197	-361	-316	-401
Toplam	+914	+2306	+2827	+1763	+3412	+3157	+4868	+8325	+8913	+11703	+11127	+18380
	-234	-130	-110	-90	-43	-129	-	-1175	-197	-361	-316	-401
Net fon kaynak ve kullanım	+676	+2176	+2717	+1673	+3369	+3028	+4868	+7150	+8716	+11342	+10811	+17979
Hanehalkının fon kullanma oranı	% 25	% 6	% 4	% 5	% 1	% 4	-	% 14	% 2	% 3	% 3	% 2

Kaynak:Ek:13

Tablo:16'de görüldüğü gibi Ticaret Bankalara, fonlarının % 60'dan fazlasını hanehalkından, tasarruf mevduatı ve ödenmiş sermaye araçları ile sağlamalıdır. Öte yandan, hanehalkı konut kredileri yolu ile Ticaret Bankalarının fonlarından yararlanma olanağına sahip bulunmaktadır. Ancak, hanehalkı'nın Ticaret Bankalarına sunduğu fonlar ile dolaysız olarak sağladığı fonlar karşılaştırılacak olursa, 1970 yılında hiç fon sağlamamışken, diğer yıllarda yararlanma olanakları çok düşük olup son yıllarda % 2-3 dolaylarında seyretmektedir.

Ticaret Bankaları, genel olarak Resmi finans kesiminden, resmi mevduat ve ödenmiş sermaye ve taahhütler karşılığı fon sağlarken, Devlet Tahvilleri ve krediler, ufaklık para ve sair finansal aktifler satın alarak fon sunmaktadır. Ancak, resmi finans kesimi, sağladığı fonlardan daha fazla fon sunarak, sürekli olarak, hanehalkından sonra, Ticaret Bankalarının ikinci fon sunucusu olma özelliğini korumaktadır.

Ticaret Bankaları fonlardan yararlanan en büyük kullanıcı kesim, Şirketler Sektörüdür. Ticaret Bankaları Şirketler kesimi ilişkileri aşağıda Tablo:17'de gösterilmiştir.

TABLO:17 Ticaret Bankaları-Şirketler kesimi ilişkileri (Yıllık değişimler olarak)

	MİLYON TL.											
	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Ticari Mevduat	-74	+400	+821	+365	+833	+713	+696	+979	+1883	+1985	+5160	+4112
Tedavüldeki Tahvil	+23	+24	-8	-29	-24	-30	-12	-16	-36	+30	+37	+373
Hisse Senetleri	-133	-45	-89	-25	-109	-373	-38	-332	-217	-759	-818	-994
Verilen Krediler	-360	-1560	-2282	-1480	-2309	-3269	-2052	-4376	-10432	-10045	-8061	-25741
Toplam	+23	+424	+821	+365	+833	+713	+696	+979+1883	+2015	+5197	-4485	-567
Net fon kaynak ve kullanım	-544	-1181	-1558	-1169	-1609	-2959	-1456	-3745	-8802	-8789	-3682	-22250

Ticaret Bankaları, Şirketler'den Ticari Muvduat ve zaman zaman tedavüldeki tahviller gibi dolaylı finansal araçlar karşılığı fon sağlarken, krediler ve hisse senetleri gibi dolaysız finansal araçlar karşılığı fon sunmaktadırlar. Fakat, Şirketler kesiminin, Ticaret bankalarından kullandığı fonlar % 50 civarında olup giderek büyük boyutlara ulaşmakla beraber, Ticaret bankaları, serhaye piyasası ilişkileri incelenirken belirtildiği gibi, sunulan fonların çoğu kısa vadeli niteliktedir. 303 şirketi içeren bir araştırmada, belirtildiği gibi (132) döner aktiflerin dışında sabit kıymet varlıkları dahi kısa vadeli banka kredileri ile finans edilecek, şirketlerin kısa vadeli fon kaynağı ile bankalara olan bağımlılıkları giderek artmaktadır. Şirketlerin, genellikle, mevsimlik çalışma sermayesi gereksinimlerini karşılamak için kısa vadeli banka kredilerine başvurması ve sürekli çalışma sermayeleri için bu kaynaklardan yararlanmaması gerekir. (133) sabit varlıkların dahi kısa vadeli banka kredileri ile finanse edilir hale gelmesi, şirketlerin toplam finansman kaynakları içinde öz kaynaklar ile uzun vadeli yabancı kaynak toplamalarının ne ölçüde düşük ve finansal yapılarının zayıf düzeyde bulunduğunu göstermektedir.

Ziraat kesimi ile esnaf ve Sanatkarların sağladığı fonlar da mutlak olarak artmakla beraber nisbi olarak pek fazla bir değişiklik söz konusu değildir. Ancak, daha öncede belirtildiği gibi vade açısından dağılımları incelendiğinde görüldüğü gibi uzun vadeli nitelikteki fonların toplam fonlar içersindeki payı giderek büyümesi sevindirici bir gelişme olarak değerlendirilmelidir.

Ticaret Bankalarının, fon sağlamak için yaptıkları giderlerle fonları kullandırmaları karşılığında elde ettikleri gelirlerin işletmede alıkonmalarından oluşan, finans piyasasını ilgilendirmeyen ve bankaların birikmiş öz tasarruflarını gösteren dağılmamış karlar ile yine finans piyasasını ilgilendirmeyen fakat bir fon kullanım biçimini ifade eden sabit varlıklar karşılaştırıldığı zaman, sabit varlıkların dağıtılmamış karlardan çok yüksek düzeyde bulunduğu saptanmaktadır.

(132) Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, A.Ş. Mali Sektör Araştırması, Yatırım ve Finansman Araçları, Ağustos, 1977

(133) Sabri İşletmelerde çalışma sermayesi Analizi İ.T.İ.A. Yayınları, 1970

Bu durum, Ticaret Bankaların kendi tasarrufları olan dağıtılmamış kârları dışında finans piyasasından hisse senedi ihraçı karşılığı elde edilen fonların bir bölümü için sabit kıymet alımlarında kullanılması sonucu, kullanıcılarına aktarmadığını açıkça kanıtlamaktadır. Başka bir deyişle, finans piyasasından çektikleri fonlardan daha az finans piyasasına fon sunarak, fon sunucularından fon kullanıcılarına doğru fon akımı hacmini daraltarak finansal aracılık fonksiyonlarına ters düşen bir davranış içinde bulunmaktadırlar. Teorik olarak, Ticaret Bankaları fon sunucularından sağladıkları fonlara, kendi tasarruflarını da (Dağıtılmamış Kârları) ekleyerek daha fazla fon arzında bulunup, kullanıcılarına daha fazla miktarda fon sunmalarından dolayı fon sunucuları yanında yer almaları gerekirken (134) kendi tasarruflarından sonra finans piyasasındaki sunuculardan sağlanan fonların bir bölümünü sabit kıymet alanlarında kullanıp fon arzını daraltarak fon kullanıcıları yanında yer alarak teoride ve hiçbir gelişmiş ülkede (135) görülmeyen bir uygulama yaratmışlardır.

B- Para Yaratmayan Finansal Araçlar

(Ek:1)'in incelenmesinden de anlaşılacağı gibi, gelişmiş ülkelere göre, Türkiye dahil gelişme sürecinde bulunan ülkelerin finans piyasalarında görülen en belirgin özelliklerden birisi para yaratmayan finansal araçların yetersizliğidir.

Türkiye'de para yaratmayan finansal araçlar; Yardımlaşma Sandıkları, Sigorta Ortaklıkları, Sosyal Güvenlik Kurumları, Holdingler, Özel ve Kamu Kalkınma Bankaları ve bir adet tüketici finansman kurumundan oluşmaktadır.

Özellikle, Türk mevduat piyasasında da, para yaratan ve büyük ölçüde geleneksel olarak kısa vadeli piyasada çalıştıkları yukarıda kanıtlanan Ticaret Bankaları ile tam rekabet kuralları içersinde, özgürec rekabet ederek mevduat toplayan ve toplama

(134) VAN HORNE, James C. Function and Analysis of Capital Markets Rates, S.3-20 ve ayrıca, DOUGALL, a.g.k.S.10-11

(135) O.E.C.D., General Report and Statistical Annex, Capital Markets Study, 1967

2- Sigorta Kurumları

Türkiye'de Sigorta Kurumları, özel sigorta alanında faaliyet gösteren sigorta ortaklıkları ve genel sigorta alanında faaliyette bulunan Sosyal Sigortalar Kurumu, T.C. Emekli Sandığı, Bağkur, Ordu yardımlaşma kurumu ile özel emekli ve yardım sandıklarının kapsayan, Sosyal Güvenlik kurumlarından oluşmaktadır: (138)

a- Sigorta Ortaklıkları

Sigorta ortaklıkları, finansal aktifleri açısından, finans piyasasının en küçük finansal aracı kurumlarıdır. Ek:14'de görüldüğü gibi, Fon kaynaklarının % 33,2'si dağıtılmamış kârlardan, ve % 86,8'i de finans piyasasından teknik ihtiyatlar, ödenmiş sermaye ve sair finansal borçlar'la sağlanmaktadır. Toplam prim gelirleri içersinde hayat sigortası primleri payının düşük düzeyde bulunmasından (Ek:15) çıkarılacak sonuçta anlaşılacağı gibi, Türkiye'de, Sigorta Ortaklıkları, sigortalıyı yaşam ve ölüm hali risklerinden çok kaza, yangın, hırsızlık, seş gibi çeşitli rizikolara karşı koruyarak, sundukları sigorta hizmetlerinin karşılığında öncelikle Sigortalıdan sigorta ortaklıklarına doğru akan fonları, hasar meydana gelinceye kadar kullanarak aracılık faaliyetlerini sürdüren mal ve kaza sigortası ortaklıkları olarak tanımlanabilir.

Sigorta ortaklıkları, mal ve kaza sigortaları hizmetleri karşılığında topladıkları fonları, Ek:14'de görüldüğü gibi, ortalamam olarak, % 13,1'ini çeşitli tahviller, % 9,9'unu hisse senetleri, % 11,5'unu mevduat, % 4,7'sini kısa vadeli ipotek mukabil krediler ve % 60,8'ini sair finansal aktifler gibi dolaylı ve dolaysız finansal aktifler karşılığında finans piyasasına sunmaktadır. Her ülkede, Sigorta ortaklıkları, mal ve kaza sigortalarında, hasarların meydana gelme olasılıklarını, kolaylıkla tahmin edilememesi nedeniyle fonların büyük kısmını likid olarak tutma gereğini duyarlar.

(138) Kasa adı MEYAK olan Memur Yardımlaşma Kurumu henüz kurumsallaşmadığı için araştırma kapsamının dışında tutulmuştur.

Nitekim, finansal aktifler içerisinde mevduat ile özel şirket tahvillerine oranla kârlılıklarını düşük olmakla beraber, her an paraya çevrilebilecek nitelikte olan Devlet tahvillerinin toplam oranı ortalamam % 20 civarında olması likidite ve emniyet ilkelerinin kârlılık ilkesine ağır bastığını göstermektedir. Finansal aktiflerin dağılımında göze çarpan bir başka özellikte banka hisse senetleri ve Tahvillerinin önemli bir yer tutmasıdır.

Sigorta ortaklıklarının, sermaye piyasası aktiflerine yatırım yaparak bu piyasaya sundukları fonların büyüklükleri ve kullanılan araçlar, Tablo:18'da aşağıda sunulmuştur.

TABLO:18 Sigorta Ortaklıklarının sermaye piyasası için yıllık fon kullanımları

	MİLYON TL.											
	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Devlet Tahvilleri	(4)	6	16	9	8	15	(3)	33	48	118	66	111
Özel Şirket Tahvil(139)	3	1	(7)	5	(5)	1	8	3	5	5	17	8
Hisse Senetleri	5	5	3	8	4	7	14	9	12	38	72	7
Toplam	4	12	12	22	7	23	19	45	65	161	155	126

Kaynak: Sigorta Ortaklıkları Faaliyet Raporları

(139) Sigorta ortaklıklarının, sermaye piyasasında kullanıcılara sunulan net fon hacmini saptıyabilmek için banka hisse senetleri ve Tahvilleri hesaba katılmamıştır.

Tablo:19

31.12 itibariyle F3 SİGORTA ORTAKLIKLARININ NET FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

MİLYON TL

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
F2 Ticaret Bankaları	-113	-132	-141	-158	-171	-207	-215	-237	-310	-401	-406	-442	-591
F4 Sosyal Güvenlik K.	-	-	+1	+1	+1	+7	+11	+13	+18	+20	+29	+33	+47
F6 Devlet Yatırım B.	-21	-25	-22	-18	-17	-18	-13	-12	-9	-6	-5	-22	-4
R1 Resmî Finans Kes.	-27	-23	-28	-43	-51	-57	-70	-64	-88	-125	-248	-302	-404
R5 Şirketler	+150	+171	+165	+184	+201	+240	+276	+318	+419	+597	+770	+958	+1302
R6 Hanehalkı	+17	+19	+13	+22	+22	+25	+28	+25	+26	+20	+30	+29	+0
R7 Dış Finansal Kes.	-	+2	+2	+2	+2	+2	+2	+2	+2	+2	+3	+3	+2
R8 Diğer Fon Hareket.	-54	-74	-68	-85	-90	-110	-141	-164	-184	-243	-362	-489	-524
Sabit Yatırımlar	-30	-32	-34	-34	-43	-52	-73	-85	-101	-128	-149	-152	-204
Dağıtılmamış Kar	+78	+94	+112	+129	+146	+170	+195	+204	+227	+264	+338	+384	+368
Toplam	-215	-286	-293	-338	-372	-444	-512	-562	-692	-903	-1170	-1406	-1727
% DAĞILIMI	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
F2 Ticaret Bankası	-46,1	-46,2	-48,1	-46,7	-46,0	-46,6	-42,0	-42,2	-44,8	-44,4	-34,7	-31,4	-34,2
F4 Sosyal Güvenlik K.	-	-	+4	+3	+3	+1,6	+2,1	+2,3	+2,6	+2,2	+2,5	+2,3	+2,7
F6 Devlet Yatırım B.	-8,6	-8,7	-7,5	-5,3	-4,6	-4,1	-2,5	-2,1	-1,3	-7	-4	-1,6	-2
R1 Resmî Finans Kes.	-11,0	-9,0	-9,6	-12,7	-13,7	-12,8	-13,7	-11,4	-12,7	-13,8	-21,2	-21,5	-23,4
R5 Şirketler	+61,2	+59,8	+56,3	+54,4	+54,1	+54,1	+53,9	+56,6	+60,5	+66,2	+65,8	+68,1	+75,4
R6 Hanehalkı	+7,0	+6,6	+4,4	+6,5	+5,9	+5,6	+5,5	+4,4	+3,8	+2,2	+2,6	+2,1	+5
R7 Dış Finansal Kes.		+7	+7	+6	+5	+4	+4	+4	+3	+2	+3	+2	+1
R8 Diğer Fon Hareket	-22,3	-25,9	-23,2	-25,3	-24,2	-24,8	-27,5	-29,2	-26,2	-26,9	-30,9	-34,7	-30,3
Sabit Varlıklar	-12,0	-11,2	-11,6	-10,0	-11,5	-11,7	-14,3	-15,1	-14,6	-14,2	-12,8	-10,8	-11,9
Dağıtılmamış Kar	+31,8	+32,9	+38,2	+38,2	+39,2	+39,3	+38,1	+36,3	+32,8	+29,2	+28,8	+27,3	+21,3
Toplam	+100,	+100,	+100,	+100,	+100,	+100,	+100,	+100,	+100,	+100,	+100,	+100,	+100,
	-100,	-100,	-100,	-100,	-100,	-100,	-100,	-100,	-100,	-100,	-100,	-100,	-100,

Sigorta ortaklıkları, likide ilkesine verdikleri önceliğin bir uygulaması olarak, Devlet Tahvilleri yolu ile sermaye piyasasına fon arzı, giderek büyümektedir. Özel şirket tahvilleri ve hisse senetleri ile yapılan yatırımlarda büyüklük olarak önemli bir değişme görülmektedir.

Sigorta ortaklıklarının finans piyasasından sunduğu sigorta hizmetleri karşılığı sağladığı fonların kaynakları, sunucuları, Tablo: 19'de görüldüğü gibi, sırasıyla, Şirketler, hanehalkı, Sosyal güvenlik kurumları (Özel Emekli ve Yardım Sandıkları) ile dış finansal kesimdir. Söz konusu sunucu kesimlerin, finansal aracı olarak, sigorta ortaklıkları vasıtası ile, sundukları fonlardan yararlanan kesimler, kullanıcılar, başka Ticaret Bankaları olmak üzere Resmi finans kesimi ile sınırlı ölçüde Devlet Yatırım Bankasından oluşmaktadır. Ek: 16'da görüldüğü gibi, sigorta ortaklıklarının en önemli fon sunucusu durumunda bulunan Şirketler, Teknik ihtiyatlar karşılığı çok büyük oranda fon sunarken, hisse senetleri ve tahviller karşılığı daha düşük oranda söz konusu finans aracının fonlarından yararlanarak sürekli olarak fon sunuculuğu görevini yerine getirmektedir.

Sigorta ortaklıklarının finans piyasasına sunduğu fonlardan yararlanan en önemli kesim olan Ticaret Bankaları (Ek: 16) mevduat, hisse senetleri ve Tahviller gibi dolaylı finansal araçlar karşılığı sigorta ortaklıklarının fonlarını kendi alanlarına çekmektedirler.

b Sosyal Güvenlik Kurumları

Bu bölümde, Türkiye'de, işçi, ve memur grupları ile esnaf ve Sanatkarlar ile bağımsız çalışanların iş kazası, meslek hastalığı, malullük, yaşlılık, ölüm ve emeklilik gibi risklere karşı genel çıkarlarını korumak amacı ile zorunlu olarak, kanuna dayanarak, üyelerinin gelir düzeylerine ve mesleklerine göre saptanan ve daha sonra riskler doğdukça kendilerine geri iade etmek üzere alınan, primleri, kullanıcılara aktararak, finans piyasasında aracılık fonksiyonunu ifa eden, Sosyal Sigortalar Kurumu, T.C. Emekli Sandığı, Bağkur, Oyak ile Özel Emekli ve Yardım Sandıkları incelenecektir.

Sosyal Güvenlik Kurumlarında, kurumların net aktiflerinin büyümesi gerçekte yıllık net fon girişleri (brüt fon giriş ve çıkışları arasındaki olumlu fark) ile sisonim (140) olduğundan, öncelikle, yıllık fon akımlarını yani, brüt fon giriş ve çıkışları ile net fon girişlerinin ayrıntılı biçimde incelenmesi gerekir. Bu incelemeyi yaparken geçmiş yıllara dönük analiz ve yorumlara ek ek olarak geçmiş verilere dayanarak, çoklu regresyon modeli ile (141) geleceğe dönük fon akımları tahmin edilerek Sosyal Güvenlik Kurumlarının gelecek yıllardaki fon biriktirme potansiyelleri kestirilmeye çalışılacaktır. Ancak, bundan sonra, birikmiş fonların değerlendirilmesinde, finansal aracı olarak hangi piyasalarda nasıl davranış gösterdikleri, hangi finansal araçlarla kimleri ve ne şekilde finanse ettikleri incelenecektir.

b.1. Sosyal Sigortalar Kurumu

Bir Sosyal Güvenlik Kurumu olarak, SSK'da, yıllık brüt fon giriş ve çıkışları ile net fon birikimlerini gösteren Ek:17'de görüldüğü gibi, kurum brüt yıllık fon girişlerinin % 84-85'i, iş kazası, meslek hastalıkları, yaşlılık, malüllük ve ölüm gibi risklere karşı üyelerini korumak amacı ile sunduğu Sosyal Güvenlik hizmetleri karşılığında elde edilen prämlerden (contributions) % 11,5'i finansal yatırım gelirlerinden ve % 3,7'side sair gelirlerden (reel yatırım gelirleri) oluşmaktadır.

Finansal yatırım gelirlerinin 2/3'si tahvil gelirlerinden meydana gelmesi bir anlamda, birikmiş fonların hangi araçlar kullanarak değerlendirildiğinin açık göstergesi olmaktadır.

(140) POLAKOFF, a.g.k.S.75

(141) Çoklu regresyon modeli ile yapılan fon akımları analizlerinde, öncelikle, tanımlanan bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkileri saptamak amacı ile doğrusal ve logaritmik regresyon modelleri ayrı ayrı test edildikten sonra, alınan istatistiki sonuçlara göre, en uygun regresyon modeli seçilerek kullanılacaktır. Test edilen regresyon modellerine ilişkin ayrıntılı istatistiki bilgiler ekler bölümünde sunulacaktır.

Brüt yıllık fon çıkışlarının iki temel unsuru; iş kazaları, meslek hastalıkları, mülüllük, yaşlılık ve ölüm riskleri karşılığında üyelere yapılan ödemeleri (Benefits) gösteren dolaysız sigorta giderleri ile yönetim işletme giderleridir. Dolaysız sigorta giderlerinin brüt fon girişlerine oranı giderek azalan bir trend göstermektedir. Örneğin, 1963 döneminde, brüt fon girişlerinin % 36,5'i üstlenilen rizikolar karşılığı üyelere ödenirken, bu oran, 1975'de % 5,7 düzeyine inmiş bulunmaktadır. Söz konusu dolaysız sigorta giderleri içinde, hastalık riski için yapılan ödemeler en büyük yeri tutmaktadır. 1963-75 dönemlerinde giderler nispi olarak azalmakla beraber fon girişlerinin % 10,6'sı bu amaçla kullanılmaktadır. Fakat, dolaysız sigorta giderlerinin çok üzerinde bulunan, Yönetim ve İşletme giderlerinin fon girişlerinin büyük bir kısmını, ortalama % 22,3'ü absorbe etmektedir. Öyleki Yönetim ve İşletme giderlerini yalnızca yatırım gelirleri ile kesinlikle karşılamak mümkün değildir. Üyelerden sağlanan primlerin ortalama % 32,6'sı söz konusu giderlerinin finansmanı için kullanılmaktadır.

Net fon girişleri, yukarıda sözü edilen yıllık brüt fon giriş ve çıkışları arasındaki pozitif fark olup, fon birikimini, net aktiflerdeki büyümeyi göstermektedir.

Fon çıkışlarında dolaysız sigorta giderlerindeki azalışlar yönetim ve işletme giderlerindeki artışlarla birçok yıllar için dengelenmekle beraber fon çıkışlarının (% 27,5), fon girişlerinden (% 23,7) daha hızlı olduğundan, özellikle 1971 yılından itibaren yükselmeye başlamıştır. Net fon girişlerinde dolayısıyla net aktiflerdeki büyüme ne zamana kadar, hangi oranda devam edecektir? Gelecek yıllarda, kurumun fon biriktirme gücü ne olacaktır? Kurumun biriken, fonları hangi piyasalarda, hangi amaçlarla ve nasıl değerlendirdiği, kimleri ve nasıl finanse ettiği konusuna girmeden önce, gelecekte beklenen fon akımlarını, fon giriş ve çıkışlarını tahmin etmek, yukarıda sıralanan birçok sorular cevaplarını bulmak ve kurumun fon potansiyelini görmek açısından yararlı olacaktır.

Bu amaçla brüt, fon girişlerinden prim gelirleri, ile fon çıkışlarının iki temel unsuru olan dolaysız sigorta giderleri ile yönetim ve işletme giderleri, çoklu regresyon modeli kullanılarak kestirilmeye çalışılacaktır.

SSK'nun Prim Gelirlerinin Analizi

Yıllık brüt fon girişlerinin önemli bir alt bölümü olan prim gelirlerinin çoklu regresyon analizleri yapılırken tanımlanan ve regresyon modeli, değişkenler ve istatistiki sonuçlar şöyledir.

$$\text{Log}y = \text{Log}a + b\text{log}x_1 + c\text{log}x_2 + d\text{log}x_3 + e\text{log}x_4 + f\text{log}x_5$$

Değişkenler

Bağımlı Değişken

y=Toplam prim gelirleri

Bağımsız Değişkenler

x₁=Sigortalı İşçi Sayısı

1

x₂=Sigorta kapsamına giren iş yeri sayısı

2

x₃=Toplam Gayrisafi Milli Hasıla(GSMH)

3

x₄=Ortalama Günlük Ücret

4

x₅=Zaman

5

$$\text{Log}y = \text{Log} 1,975 - .11520\text{log}x_1 + .22241\text{log}x_2 + .10951\text{log}x_3 + 1.46941\text{log}x_4$$

(.601) (.082) (.127) (.203)

$$- .10491\text{log}x_5$$

(.116)

R² =Belirlilik(determinasyon) Katsayısı : .99811

Tahmini Standart Hata : .4711

Durbin-Watson Test : 1.9118

Bu regresyon modelinin kullanılması sonucu hesaplanan tahmini prim gelirleri aşağıda verilmiştir.

<u>Yıllar</u>	<u>Tahmini Prim Gelirleri(MİLYON TL)</u>	<u>Yıllık Artış Hızı %</u>
1976	12923	-
1977	15931	% 23,3
1978	17146	% 7,6
1979	21076	% 22,9
1980	29775	% 41,3
1981	36624	% 23,0
1982	45051	% 23,0

Görüldüğü gibi,geçmiş yıllardaki koşullar gelecekte de devam ettiği takdirde,gelirlerinin artış hızları 1978 yılında en düşük düzeye indikten sonra,yeniden yükselme beraber,1980'den itibaren düşme eğilimi gösterecektir.

Dolaysız Sigorta Giderlerinin Analizi

Dolaysız sigorta giderlerinin analizinde tanımlanan değişkenler;

Bağımlı Değişken

y=SSK'nun üyelerâ için yaptığı malüllük,yaşlılık,ölüm ve işkaza-
sı gibi dolaysız sigorta giderlerinin toplamı

Bağımsız Değişkenler

- x =Sigortalı işçi sayısı
1
- x =Sigorta kapsamına giren işyeri sayısı
2
- x =İş kazaları(vakaları) sayısı
3
- x =Ortalama günlük ücret
4
- x =Zaman
5

Seçilen doğrusal regresyon modeli ve istatistikî sonuçları;

$$y=3885.384 -6.3289x_1+2.7528x_2-4.0800x_3+70.525x_4-411.352x_5$$

R² =Belirliklik(determinasyon) Katsayısı: .99130

Standart Hata : 149.333

Durbin-Watson Test : 2.8636

TABLO:22

<u>Yıllar</u>	<u>Tahmini Dolaysız Sigorta Giderleri</u>	<u>Yıllık Artış Oranı</u>
1976	4106	-
1977	4949	20,5
1978	5252	6,1
1979	6314	20,2
1980	8268	30,9
1981	9699	17,3
1982	11324	16,8

Yukarıdaki Tablo'da görüldüğü gibi, dolaysız sigorta giderleri 1978'de en düşük düzeyde bir artış gösterirken, 1980'de yıllık artış hızı en yüksek düzeye çıkmakta ve sonraki yıllar tekrar azalmaktadır. Ancak, Projekte edilen prim gelirlerinin Tablo:22 yıllık artış hızı ile karşılaştırıldığında her dönemde, dolaysız sigorta giderlerinin yıllık artış hızının prim gelirleri artış hızının daha alt düzeyinde olduğu görülmektedir.

Yönetim ve İşletme Giderlerinin Analizi

Fon çıkışları içinde en büyük yer tutan Yönetim ve İşletme projelerinin analizi için seçilen logaritmik regresyon modeli, değişkenleri ve istatistiksel sonuçları aşağıda gösterilmiştir.

$$\text{Log}y = \text{log}a + b \text{log}x_1 + c \text{log}x_2$$

Değişkenler

Bağımlı Değişken

y= Toplam Yönetim ve İşletme Giderleri

Bağımsız Değişkenler

x = Çalışan personel sayısı

1

x= Zaman

2

$$\text{Logy} = -\log.15098 + 2.3627\log x_1 - .2634\log x_2$$

(0.350) (0.194)

R² = Belirlilik Katsayısı : .97038

Standart Hata : .14429

Durbin-Watson Test : 1.825

Logaritmik regresyon modeline göre yapılan gider projeksiyonları;

~~Tablo 20~~

<u>Yıllar</u>	<u>Tahmini Yönetim ve İşletme Giderleri (MİLYON TL)</u>	<u>Yıllık Artış hızı%</u>
1976	3715	-
1977	4695	26,4
1978	5958	26,9
1979	7561	26,9
1980	9595	26,9
1981	12176	26,89
1982	15451	26,89

Gelecek yıllarda, Tahmini Yönetim ve İşletme Giderlerinin Artış Hızı % 26,9 olup, genel olarak, prim gelirlerinin yıllık artış hızlarının üzerinde sey-
redecektir.

Prim gelirleri, Dolaysız Sigorta Giderleri ile Yönetim ve İşletme Gi-
derilerine ilişkin çoklu regresyon analizleri sonuçları ve projeksiyonları bir ara-
da, bütün halde, değerlendirilmek üzere Tablo 20'de verilmiştir. Tablo 20'de görül-
düğü gibi, dolaysız sigorta giderlerinin prim gelirlerine oranı giderek azalan bir
trend gösterirken, yönetim ve işletme giderleri yükselen bir davranış içinde bu-
lunmaktadırlar. Sonuçta, kuruma, geçmişteki koşullar gelecek yıllarda da devam et-
tiği taktirde, net fon birikimi ve dolayısıyla net aktiflerdeki büyüme, 1980 yılı-
na kadar azalan oranda, artışlarla devam edecektir. Acaba, biriken fonlar nasıl de-
ğerlendirilmektedir? biriken fonların yatırım kârlılıkları nedir? Bu ve benzeri
soruların cevaplarını bulabilmek için geride bırakılan dönemlerde birikmiş fonla-
rın yatırım kârlılıklarının incelenmesi gerekir.

TABLO-20

E4a SSK PRİM GELİRLERİ, SOSYAL ÖDEMLERİ İLE YÖNETİM VE SAİR GİDERLERİN KARŞILANMASI

Yıllar	Prim Gelirleri		Toplam D. Sigorta Gider		Yönetim ve Sair Gider		Toplam Giderler (4=2+3)		Net Gelirler (5=4+1)	
	TL	(1) %	TL	(2) %	TL	(3) %	TL	%	TL	%
1963	734	100,0	317	43,2	179	24,4	496	67,6	238	32,4
1964	855	100,0	370	43,3	215	25,1	585	68,4	270	31,6
1965	1069	100,0	174	16,3	270	25,3	444	41,6	625	58,4
1966	1335	100,0	208	15,6	354	26,5	562	42,1	773	57,9
1967	1640	100,0	240	14,6	429	26,2	669	40,8	971	58,2
1968	2040	100,0	295	14,5	500	24,5	795	39,0	1245	61,0
1969	2543	100,0	352	13,8	616	24,2	968	38,0	1575	62,0
1970	2978	100,0	387	13,0	835	28,0	1222	41,0	1759	59,0
1971	3466	100,0	427	12,3	1103	31,8	1530	44,1	1936	55,9
1972	4438	100,0	503	11,3	1222	27,5	1725	38,8	2713	61,2
1973	6423	100,0	565	8,8	1805	28,1	2370	36,9	4053	63,1
1974	8820	100,0	683	7,8	2470	28,0	3153	35,8	5667	64,2
1975	13459	100,0	875	6,5	2953	21,9	3828	28,4	9631	71,6
			TAHMİNLER							
1976	19660	100,0	4106	20,9	3715	18,9	7821	39,8	11839	60,2
1977	22687	100,0	4944	21,8	4695	20,7	9639	42,5	13048	57,5
1978	23953	100,0	5252	21,9	5958	24,9	11210	46,8	12743	53,2
1979	27556	100,0	6314	22,9	7561	27,4	13875	50,3	13681	49,6
1980	34534	100,0	8268	23,9	9595	27,8	17363	51,7	16671	48,3
1981	39569	100,0	9699	24,5	12176	30,8	21875	55,3	17694	44,7
1982	45265	100,0	11324	25,0	15451	34,1	26775	59,1	18490	40,9

1963-75 dönemlerinde biriken fonların yatırım kârlılıkları oranı (Ek:20) ortalama 5,75 olarak gerçekleşmiştir. Oysaki, ülkemizde hüküm süren enflasyon oranları (Ek:21) ile yatırımların kârlılık oranları karşılaştırıldığında her yıl biriken fonların büyük bir erazyona uğradığı görülmektedir. Üneğin, yalnız 1975 dönemi için enflasyon oranının % 18,8 ve yatırım kârlılığının % 5 olduğu göz önünde tutulursa, kurumun bir dönemlik zararının 1.857 Milyon TL. $(13459 \times (\% 18,8 - \% 5))$ olacaktır. Bu uygulama altında, yıllık prim gelirleri ile yıllık fon çıkışlarının karşılanamaması durumunda, sorumlulukların yerine getirilmesi için, aktiflerin tüketilmesi anlamına gelen aktiflerin paraya çevrilmesi alternatifinin seçimi kaçınılmazlaşacaktır.

SSK 1963-75 dönemlerinde biriken fonların, ortalama % 53,9'unu tahviller, % 17,2'sini krediler ve % 10,9'unu mevduat araçları ile finans piyasasına sunarak değerlendirmiştir. (Ek:22) Devlet Yatırım Bankası tahviller % 47,9 ile finansal aktifler içerisinde en büyük yer tutması da açıkça göstermektedir; SSK, bir başka finansal aracı olan Devlet Yatırım bankası aracılığı ile kullanıcıların fon gereksinmelerini karşılamaya zorlanmıştır. Oysaki, finansal araçlarla ilgili teorik çalışmalar sırasında, finansla araçlar dolaylı finansal araçlar ihraç etmek suretiyle topladıkları fonları dolaysız finansal araçlar satın almak suretiyle kullanıcılara aktaran kurumlar olarak tamamlanmış ve finansal araçların aktifleri içinde dolaylı finansal araçların bulunabileceği ve fakat bunun finansal araçlar tanımı ile, finansal aktifler içinde küçük bir yer tuttuğu için gelişmeyeceği vurgulanmıştır. Oysaki; SSK'ın finansal aktiflerinin yarısından fazlasının devlet yatırım bankası tahvilleri ile mevduat gibi dolaylı finansal araçtan oluşması temel de finansal araçlar kavramına ters düşmektedir. Zira, fon sorumluları ile fon kullanıcıları doğrudan doğruya birbirlerine bağlanamamıştır. Böylece, Sosyal Güvenlik kurumu olarak, SSK, iş kazası, meslek hastalıkları, analık, malüllük, yaşlılık ve ölüm rizikolarını sigorta ederek üstlendiği sorumluluğun bedeli olarak tahsil ettiği primlerin doğrudan doğruya kullanıcılara aktarma konusundaki karar verme yetkileri kısıtlanarak yönetim teorisindeki yetki ve sorumluluğun denkliği kuralı sorumluluk alay-

hine bozulmuştur. Çünkü, kurumun üyelerin karşı risk taşıma sorumlulukları giderek artarken, bu risklerin karşılanması ile yakından ilgili bulunan fonların yönetimi konusunda karar alma yetkileri devlet yatırım bankası gibi başka bir finansal aracının insiyatifine terk edilmiştir.

Sermaye piyasası için en ideal bir fon kaynağı olan prim gelirlerinden bu piyasaya, dolaysız olarak (142) sunulan fonların hacmi aşağıdaki Tablo:21'de gösterilmiştir.

TABLO:21

MİLYON TL.

	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Konut Kredileri	51	55	106	106	188	228	319	459	507	631	1107	1180
Orta V. Kredileri	(6)	(6)	(4)	20	(5)	(7)	4	(3)	-	-	(9)	(12)
Devlet Tahvilleri	(15)	(15)	(20)	(25)	(15)	(18)	(19)	(22)	1	(48)	16	16
KİT Kredileri	5	(5)	-	3	-	(1)	-	(1)	-	(1)	-	-
Toplam	35	29	82	104	168	202	304	433	508	582	1064	1184

Kaynak: SSK Faaliyet Raporları

Tablo:21'de görüldüğü gibi, SSK'u sermaye piyasasına sürekli olarak yalnızca konut kredileri karşılığı fon sunmaktadır. Hisse senetleri gibi sermaye piyasası aktifleri ile hiç fon arası yoktur.

(142) Devlet Yatırım Bankası Tahvilleri karşılığı piyasaya sunulan fonlar, daha sonra söz konusu banka tarafından, kullanıcılara, çeşitli finansal araçlarla, aktarıldığından, mükerrer hesaplamaları önlemek ve doğrudan doğruya kullanıcılara sunulan net uzun vadeli fon hacmini saptamak amacı ile, Tablo:24'e dahil edilememiştir.

31.12.itibariyle F4a SOSYAL SİGORTALAR KURUMUNUN NET FON KAYNAK VE KULLANIMLARI MİLYON TL

Tablo:22

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	
F1 Merkez Bankası	-	-1	-	-	-7					-1	-1	-1	-1	
F2 Ticaret Bankası	-1037	-1274	-1320	-1212	-1232	-1383	-1467	-1473	-1627	-2085	-2520	-2980	-4330	
F6 Devlet Yatırım Bank	-133	-323	-843	-1550	-2360	-3321	-4558	-5489	-6000	-6889	-8843	-11738	-15063	
R1 Resmi Finans Kesim	-574	-559	-544	-525	-553	-538	-520	-501	-479	-427	-379	-395	-411	
R2 Kamu İktisadi Teş.	-	-5	-	-	-3	-3	-2	-2	-1	-1	-	-	-	
R5 Şirketler	-207	-245	-261	-319	-377	-445	-560	-727	-975	-1316	-1652	-2385	-3630	
R6 Hanehalkı	+2697	+3211	+3327	+4623	+5664	+6911	+3625	+9967	+11193	+13087	+16011	+20274	+27364	
R8 Diğer Fon Hareket	-98	-92	-94	-166	-145	-74	-212	-157	-258	-328	-409	-436	-1254	
Sabit Varlıklar	-648	-702	-765	-951	-907	-1147	-1306	-1618	-1853	-2040	-2207	-2339	-2675	
Toplam	-2697	-3211	-3327	-4623	-5664	-6911	-3625	-9967	-11193	-13087	-16011	-20274	-27364	
	2697	3211	3327	4623	5664	6911	3625	9967	11193	13087	16011	20274	27364	
% DAĞILIMI	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
F1 Merkez Bankası	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
F2 Ticaret Bankaları	-38,5	-40,0	-34,5	-26,2	-21,8	-20,1	-17,0	-14,8	-14,5	-15,9	-13,7	-15,0	-15,8	
F6 Devlet Yatırım Bank	-4,0	-10,1	-22,0	-33,5	-51,7	-48,1	-52,8	-55,1	-53,6	-52,6	-55,2	-57,9	-55,0	
R1 Resmi Finans Kesim	-21,3	-17,4	-14,2	-11,4	-9,8	-7,8	-6,0	-5,0	-4,3	-3,3	-2,4	-1,9	-1,5	
R2 Kamu İktisadi Teş.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
R5 Şirketler	-7,8	-7,6	-6,8	-6,9	-6,7	-6,4	-6,5	-7,3	-8,7	-10,1	-10,3	-11,8	-13,3	
R6 Hanehalkı	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	
R8 Diğer Fon Hareket	-4,2	-2,9	-2,5	-3,6	-2,6	-1,1	-2,5	-1,6	-2,3	-2,5	-2,6	-1,9	-4,6	
Sabit Varlıklar	-24,2	-22,0	-20,9	-18,4	-17,4	-16,5	-15,2	-16,2	-15,6	-15,6	-13,8	-11,5	-9,8	
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

Öte yandan, 1967 ve 1970 dönemleri dışında, Orta vadeli kredilere hiç yatırım yapılmamış ve tam tersine, söz konusu kredilerin azalması yoluna gidilmiştir. 1974 ve 1975 dönemleri bir yana bırakılacak olursa, Devlet Tahvillerine hiç yatırım yapılmamıştır.

Fon sunucuları ve kullanıcıları açısından, SSK'a bırakıldığında ise, Tablo:22'de ayrıntılı biçimde sunulduğu gibi kurumun temel ve tek fon sunucusu hanehalkıdır. Kurumu, hanehalkından sağladığı fonlarla, sırasıyla, Devlet Yatırım Bankası, Ticaret Bankaları, Şirketler ve Resmi Finans kesimi gibi kullanıcı kesimlere aktararak finansman fonksiyonunu yerine getirmektedir.

SSK'ların hanehalkından sağladığı ve ona sunduğu fonlardaki yıllık brüt venet değişmeler aşağıda Tablo:23'da sunulmuştur.

TABLO: 23

SSK HANE HALKI İlişkileri

MİLYON TL.

	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Tahsis Karşılıkları	+565	+671	+902	+1147	+1435	+1942	+1661	+1685	+2401	+3555	+5320	+8270
Konut Kredileri	-51	-55	-106	-106	-138	-228	-319	-459	-507	-631	-1057	-1180
Yıllık Net Fon Kaynak	-514	-616	-769	-1041	-1247	-1714	-1342	-1226	-1894	-2924	-4263	-7090
Hanehalkının Yıllık fon kullanım oranı	% 9,0	% 8,2	% 11,7	% 9,2	% 13,1	% 11,7	% 19,2	% 27,2	% 21,1	% 17,7	% 19,9	% 14,3

Kaynak: Ek:23

Hanehalkından SSK'a sigorta hizmetleri karşılığı akan ve bir iken net fonlar ile, SSK'dan hanehalkına tekrar gerisi geriye konut kredileri yolu ile giden fonlardaki yıllık değişmeler karşılaştırıldığında, kuruma doğru akan net fonların son yıllarda giderek artmakla birlikte % 8-27'si arasında değişen oranlardaki bölümün hanehalkına, her dönem, konut kredisi olarak aktığı görülmektedir.

Devlet Yatırım Bankasından sonra,SSK fonlarından yararlanan en büyük kesim Ticaret Bankalarıdır.Ticaret Bankaları büyük oranda vadeli ve vadesiz mevduat araçları karşılığı fon kullanmaktadır.SSK' u 1970 dönemine kadar,fonların büyük kısmını(Ek:22)vadeli mevduat olarak Ticaret Bankalarında tutarken,1970'den sonraki dönemlerde,tam ters bir uygulama içine girerken,mevduatlarının % 60-70' ini vadebizz mevduat olarak yatırarak likid fon tutma eğilimini her geçen yıl yükselten bir finansal aracı görünümünü kazanmıştır.Oysaki,fon giriş ve çıkışları büyük olasılıklarla tahmini mümkün olan bir sosyal güvenlik kurumunda, o denli yüksek düzeyde bir mevduat ve mevduatın da büyük bir bölümünü likid olarak tutmanın gerekli olup olmadığını ayrı bir proje halinde ele alınarak incelenmelidir.

SSK'nun fon kullanımları arasında göze çarpan bir diğer önemli özellik Ticaret Bankaları gibi,kendi sabit yatırımları için inşaat piyasasına büyük fonlar aktararak(Tablo:22)finans piyasasına akması gereken fonları daraltıcı bir davranış içinde bulunmasıdır.

b.2.T.C.Emekli Sandığı

T.C.Emekli Sandığının sosyal güvenlik hizmetinin bedeli olarak üyelerinden sağladığı prim gelirlerinin brüt fon girişlerine oranları,her yıl yükselirken,biriken fonların yatırım gelirlerinin aynı fon girişlerine(143)oranları kârlı bir fon yönetim politikası altında yükselmesi gerekirken düşme eğilimi içinde bulunmaktadır.(Ek:24)Örneğin,1963'te toplanan fon girişlerinin % 79'u prim gelirleri ve % 21'i yatırım gelirleri (finansal ve reel yatırım gelirleri)iken,1975 döneminde,fon girişleri içinde prim gelirleri % 92'ye yükselirken,yatırım gelirlerinin % 3'e inmesi üzerinde önemle durulması gereken bir noktadır.Zira,yatırım gelirleri yetersiz düzeyde olduğundan,gelecek yıllarda,alınan primlerin çoğu aynı dönemde fon çıkışlarının finansmanı için kullanılacağından sorumlulukların yerine getirilmesinde beki de aktiflerin paraya çevrilmesi tek ve geçerli bir alternatif olacaktır.

Fon çıkışları, bölümünde çoğu, üyeler için ödenen emekli aylıklarından oluşan sosyal giderlerin brüt fon girişlerine oranı, 1963'den itibaren yükselerek 1971'de % 89 ile maksimum düzeye ulaştıktan sonra tekrar inişe geçmiştir. Yönetim ve sair giderler ise ortalama olarak fon girişlerinin % 2'si civarındadır.

Yatırım gelirlerinin fon girişlerine oranı düşme eğilimi göstermekle birlikte, yatırım gelirleri ile Yönetim vesair giderler karşılaştırıldığında, yatırım gelirleri, yönetim giderlerini karşıladıktan sonra elde bir miktar fon birikimi olmaktadır. Öte yandan, net fon girişleri, yani net aktif büyüme oranları, sosyal giderlerin fon girişlerinden daha hızlı oranda artması sonucu azalarak 1971'de % 9'la en düşük düzeye indikten sonra, yeniden tırmanışa geçmiştir. 1963-75 döneminde, net aktiflerde % 30 dolaylarında bir büyüme gerçekleşmiştir. Sonra, finans piyasasındaki davranışlarına incelenmesinden önce söz konusu fon birikimlerinin gelecek dönemlerde nasıl bir gelişme gösterebileceğini, fon birikiminin beklenip beklenmeyeceğini, çoklu regresyon modeli ile araştırıp tartışmak yararlı olacaktır.

Emekli Sandığı Prim Gelirlerinin Analizi

Fon akımlar içinde, fon girişlerinin en büyük parçası olarak belirlenen prim gelirlerinin analizi için tanımlanan değişkenler, seçilen çoklu regresyon modeli, istatistikî sonuçları ve prim gelirleri projeksiyonları aşağıda ayrıntılı biçimde sunulmuştur.

$$\text{Log}y = \text{Log}a + b \text{log}x_1 + c \text{log}x_2 + d \text{log}x_3 + e \text{log}x_4$$

Değişkenler

Bağımlı Değişken

y = Toplam Prim gelirleri

Bağımsız Değişkenler

x = Sandığın üye sayısı

1

x = Toplam brüt maaşlar

2

x = GSMH

3

x = Zaman

4

$$\text{Log}y = \text{log}13.734 + 1.878\text{log}x_1 + 1.0118\text{log}x_2 - 0.041\text{log}x_3 - 3.3341\text{log}x_4$$

(1.597) (.421) (.053) (.213)

R²=Belirlilik Katsayısı : .97192

Standart Hata : .19701

Durbin-Watson Test : 2.9486

<u>Yıllar</u>	<u>Tahmini Prim Gelirleri (MİLYON TL)</u>	<u>Yıllık Artış Hızı %</u>
1976	13298	-
1977	17365	% 30,6
1978	22483	% 29,5
1979	28904	% 28,6
1980	36865	% 27,5
1981	46698	% 26,6
1982	58883	% 26,0

Yıllık artış hızları, 1976-82 dönemlerinde, prim gelirlerindeki artışların azalarak devam edeceğini göstermektedir.

T.C.Emekli Sandığına Ödenen Emekli Aylıklarının Analizi

Sandık tarafından her dönem üyelere ödenen emekli aylıklarının analizinde kullanılmak üzere seçilen regresyon modeli ile sonuçları şöyledir.

$$\text{Log}y = \text{Log}a + b\text{log}x_1 + c\text{log}x_2 + d\text{log}x_3 + e\text{log}x_4 + f\text{log}x_5$$

1 2 3 4 5

Değişkenler

Bağımlı Değişken

y=Üyelere ödenen toplam emekli aylıkları

Bağımsız Değişkenler

x =Maaş bağlanan memur sayısı

1

x =Sandık üye sayısı

2

x =Toplam brüt sayısı

3

x =GSMH

4

x =Zaman

5

$$\text{Log}y = -1.96187 + 1.82059 \log x_1 - .5347 \log x_2 + 1.229 \log x_3 - .6198 \log x_4$$

$$- .2569 \log x_5$$

(.162)

R² =Belirlilik Katsayısı : .98884
Standart Hata : .15096
Durbin-Watson Test : 2.3089

Yıllar	<u>Ödenecek Tahmini Emekli Aylıkları (MİLYON TL)</u>	<u>Yıllık Artış Hızı %</u>
1976	8995	-
1977	11723	% 30,3
1978	14139	% 20,6
1979	18806	% 33,0
1980	23262	% 24,0
1981	28373	% 22,0
1982	34162	% 20,4

Görüldüğü gibi, ödenecek tahmini emekli aylıkları, artış hızları, 1977-78 dönemlerinde düşerken, 1979'da % 33 oranında yükselecek ve sonraki yıllarda yeniden düşme eğilimi gösterecektir. Prim gelirlerindeki artış hızları ile karşılaştırıldığında, 1979 yılı dışında, prim gelirlerindeki artış hızlarının emekli aylıklarındaki artış hızlarının üstünde seyrettiği görülecektir.

Toplu Emeklilik Ödemelerinin Analizi

Sandık üyelerinin emekliliği durumunda, ödenene toplu emeklilik ödemelerinin analizlerine ilişkin sonuçlar aşağıda verilmiştir.

$$\text{Log}y = \text{Log}a + b \log x_1 + c \log x_2 + d \log x_3 + e \log x_4$$

Değişkenler

Bağımlı Değişken

y = Toplu emeklilik ödemeleri

Bağımsız Değişkenler

x = Üye sayısı

1

x = Toplam brüt maaşlar

2

x = GSMH

3

x = Zaman

4

$$\text{Log}y = -\log 25.41617 + 92874 \log x_1 - 5.3113 \log x_2 + 5.9462 \log x_3 - 0.3294 \log x_4$$

(3.410) 1 (2.028) 2 (1.612) 3

-0.3294 log x₄
(.45)

R² = Belirlilik Kat sayısı : .79329

Standart Hata : .42241

Durbin-Watson Test : 2.740

<u>Yıllar</u>	<u>Tahmini Toplu Ödemeler (MİLYON TL)</u>	<u>Yıllık Artış Hızı %</u>
1976	38	-
1978	23	% 25,8
1979	18	% 21,7
1979	15	% 16,7
1980	12	% 20,0
1981	11	% 8,3
1982	10	% 9,1

Geçmiş yıllardaki trend devam ettiği takdirde tahmini toplu ödemeler

azalacaktır.

Diğer Sosyal Ödemelerin Analizi

T.C.Emekli Sandığının, doğum, ölüm gibi nedenlerle üyelerine yaptığı tüm ödemeler fon akımlarının fon çıkışları bölümünde diğer sosyal ödemeler alt başlığı içinde toplanmıştır.(Ek:24) söz konusu ödemelerin analizinde kullanılan çoklu regresyon modeli ile istatistikî sonuçlar(144) ve yapılan tahminlerde aşağıdaki gibidir.

$$y=a+bx$$

Değişkenler

Bağımlı Değişken

y=Diğer Sosyal Ödemeler

Bağımsız Değişkenler

x=Zaman

$$y=7.954+.35455x$$

(.18078)

R²=Belirlilik Katsayısı : .299941

Standart Hata : 1.896

Durbin-Watson Test : 1.072

<u>Yıllar</u>	<u>Tahmini Diğer Sosyal Ödemeler(</u>	<u>Yıllık Artış Hızı(%)</u>
1976	13	-
1977	13	-
1978	13	-
1979	14	% 8,0
1980	14	-
1981	14	-
1982	15	% 7,1

(144) Diğer sosyal ödemeleri, analizinde kullanılan regresyon modelinin Belirlilik katsayısı düşük olmasına rağmen, fon çıkışları için yapılan analizlerdeki bütünlüğü bozmamak amacı ile, analiz çerçevesi içine alınması ve tahminler yapılmıştır,

Görüldüğü gibi, diğer sosyal ödemelerde 1979 ve 82 yıllarında da önemli değişiklikler olmayacaktır.

Yönetim ve Sair Giderlerin Analizi

Fon çıkışlarının diğer bir unsuru olan Yönetim ve Sair giderlerin analizi için benimsenen regresyon modeli ile modelin sonuçları aşağıda verilmiştir.

$$\text{Log}y = \text{Log}a - b\text{Log}x$$

Değişkenler

Bağımlı Değişken

y= Yönetim ve sair giderler

Bağımsız Değişkenler

x= Zaman

$$\text{Log}y = 3.24327 - .14957 \text{log}x$$

(.01365)

R² = Belirlilik Katsayısı : .89741

Standart Hata : .20358

Durbin-Watson Test : 1.70242

<u>Yıllar</u>	<u>Tahmini (MİLYON TL) Yönetim ve Sair Gider</u>	<u>Yıllık Artış Hızı %</u>
1976	179	-
1977	208	% 16,2
1978	241	% 15,9
1979	280	% 16,3
1980	326	% 16,4
1981	378	% 16,0
1982	439	% 16,1

Yönetim ve sair giderler, ortalama % 16 dolayısında bir artış ile büyüyecektir. Bu artış hızında, prim gelirlerindeki artış hızının altında kalmaktadır.

Buraya kadar, prim gelirleri, emekli aylıkları, toplu emeklilik ödemeleri diğer sosyal giderler ile yönetim ve sair giderler için yapılan bamiit ve çoklu regresyon analizlerine bağlı kalarak elde edilen tahminleri bir araya getirip karşılaştırarak genel bir yorumlama gidilebilir. 1976-82 dönemleri için tahmini fon akımları Tablo: 24'de toplu olarak sunulmuştur.

Tablo 24'nin incelenmesinden de anlaşılacağı gibi, geçmiş yıllardaki koşullar gelecekte de geçerli olduğu takdirde, 1976-82 dönemlerinde, net fon girişlerinin brüt fon girişlerine oranları, 1979 yılı hariç, her yıl bir önceki yıldan daha büyük oranda, artarak devam edecektir. Brüt yıllık fon girişlerinin (prim gelirlerinin) artış hızları, fon çıkışlarındaki artış hızlarından daha büyük olacağından, fon giriş ve çıkışları arasındaki olumlu fark gittikçe genişleyecek ve net aktifler daha büyük ölçüde artacaktır. 1976-82 dönemlerinde beklenen, ortalama net aktif büyüme hızı % 36,9 olup bu orana biriken fonların yatırım gelirleri de eklenecek olursa net aktif büyümesi % 36,9'un üzerinde gerçekleşmesi beklenebilir.

Başka bir deyişle, sandığın fon biriktirme potansiyeli 1976-82 dönemlerinde artarak devam edecektir. Gelecek dönemlerdeki fon potansiyelini nasıl ve hangi piyasalarda ve hangi araçlarla kullanılabileceğini araştırmak için, sandığın geçmiş dönemlerdeki fon yönetim politikasını incelemek gerekir.

T.C. Emekli Sandığı geride bırakılan on üç yıllık dönemde (1963-75) dönemlerinde) net fon girişlerini, yani bantıkta her dönem biriken fonların, ortalama olarak, % 45,9'unu tahviller, % 17,5'ini mevduat, % 8,6'sını hâsse senetleri, % 4,7'sini tüketim kredileri ve % 23'ünü sair finansal aktifler gibi dolaylı ve dolaysız finansal araçlar karşılığı finans piyasasına sunarak kullanmaktadır. (Ek: 27) Finansal aktiflerin en büyük bölümünü oluşturan tahvillerin % 65'i Devlet Tahvillerinden ve % 35'i Devlet Yatırım Bankası tahvillerinden oluşmaktadır.

F4b T.6. EMEKLİ SANDIĞININ (1976-82 dönemleri için) TAHMİNİ FON AKIMLARI ANALİZİ

Tablo: 24

Yıllar	Toplam Priz Ge- lirleri (1)	Emekli Aylıkla- rı (2)	Toplu Ödemeler (3)	Diğer Sosyal Ödemeler (4)	Toplam Sosyal Ödeme 5=2+3+4	Yönetim ve Sair Gider (6)	Toplam Giderler (7=5+6)	Net Fon Gi- rişleri (8=1-7)										
1976	13298	8995	31	13	9039	179	9218	4080										
1977	17365	11723	23	13	11759	208	11967	5398										
1978	22483	14139	18	13	14170	241	14411	8072										
1979	28904	18806	15	14	18835	280	19115	9789										
1980	36865	23268	18	14	23288	126	23414	13251										
1981	46698	28553	18	14	28398	178	28576	17922										
1982	58888	34562	10	15	34187	439	34626	24262										
ORTALAMA	20070	19922	14	14	19952	293	20246	10824										
%	%	%	%	%	%	%	%	%										
1976	100,0	67,6	2,2	-	68,0	1,3	69,3	30,7										
1977	100,0	67,5	1,3	-	67,7	1,2	68,9	31,1										
1978	100,0	62,9	-	-	63,0	1,1	64,1	35,9										
1979	100,0	65,0	-	-	65,1	1,0	66,1	33,9										
1980	100,0	63,1	-	-	63,1	,9	64,0	36,0										
1981	100,0	60,7	-	-	60,8	,8	61,6	38,4										
1982	100,0	58,0	-	-	58,9	,7	58,7	41,3										
ORTALAMA	100,0	62,2	-	-	62,2	,9	63,1	36,9										

Ancak her geçen yıl, toplam tahviller içerisinde Devlet Yatırım Bankası tahvillerinde çok önemli değişimler olmamakla beraber, Devlet Tahvillerinin payı azalma gösterirken, mevduatlar özellikle vadesiz mevduatlar giderek yükselmekte ve finansal aktifler içinde önemli bir unsur haline gelmektedir. Örneğin, 31.12.1975 tarihindeki mevduat hacmi, 3856 Milyon TL vadesiz ve 132 Milyon TL vadeli mevduat olmak üzere 3988 Milyon TL'sine ulaşmış bulunmaktadır. Başka bir deyişle mevduatın hacminin % 97'si vadesiz ve % 3'ü vadeli mevduattan oluşmaktadır. Bu sonuçlar, sandığın hatalı bir fon yatırım politikası izlediğini kanıtlamaktadır. Öte yandan, izlenen fon yönetim politikası kârlılık ve emniyetten çok likidite ilkesine dayanmaktadır. Nitekim, finansal aktiflerin % 43'nün Devlet tahvilleri ile vadesiz mevduattan oluşması, fonları büyük ölçüde likid olarak tutma politikasının en bariz göstergesidir.

Emekli sandığının, fon sunma açısından, sermaye piyasası ile olan ilişkileri aşağıda Tablo:25'de sunulmuştur. (145)

TABLO:25 T.C.Emekli Sandığının sermaye piyasası için yıllık fon kullanımları (yıllık Değişmeler olarak)

	MİLYON TL.											
	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Devlet Tahvilleri	92	59	52	200	55	12	(33)	(33)	(236)	-	741	1608
Hisse Senetleri	49	78	19	44	36	(13)	62	164	9	286	29	23
Toplam	141	137	71	244	91	(1)	393	76	(277)	286	770	1631
Net fon Girişleri	338	398	400	422	504	560	637	438	589	611	2614	5040

Kaynak: T.C.Emekli Sandığının Faaliyet Raporları

(145) Tüketim kredileri, vadeleri bir yılı aşmakla beraber, tüketim harcamalarının finansmanında kullanıldığı varlığını ile tabloda gösterilmemiştir.

31.12 itibariyle T.C. EMEKLİ SANDIĞININ NET FON KAYNAK VEYA KULLANIMLARI MİLYON TL

Ek:26

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
F1 Merkez Bankası	-1	-1	-2	-5	-2	-5	-8	-5	-18	-17	-2	-4	-5
F2 Ticaret Bankaları	-499	-549	-543	-573	-488	-613	-723	-627	-1462	-1552	-1863	-1402	-4056
F6 Devlet Yatırım Ban.	-162	-240	-475	-502	-742	-1012	-1094	-1035	-1115	-1439	-1560	-1663	-1937
R1 Resmî Finans Kesimi	-1536	-1653	-1610	-1822	-1904	-1980	-2369	-3865	-3448	-2711	-2682	-4463	-5717
R5 Şirketler	-159	-208	-286	-305	-349	-385	-372	-434	-598	-607	-893	-922	-945
R6 Hanehalkı	+2893	+3291	+3628	+4007	+4445	+4939	+5475	+6181	+6513	+7097	+7774	+10161	+14167
R8 Diğer Fon Hareket	-133	-145	-147	-180	-277	-242	-121	-423	+923	+57	+47	-879	-1130
Sabit Varlıklar	-403	-495	-565	-620	-683	-702	-788	-792	-800	-818	-821	-828	-857
Toplam	-2893 +2893	-3291 +3291	-3628 +3628	-4007 +4007	-4445 +4445	-4939 +4939	-5475 +5475	-6181 +6181	-7436 +7436	-7144 +7144	-7821 +7821	-10161 +10161	-14627 +14627
% DAĞILIMI													
F1 Merkez Bankası	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,3	-	-	-
F2 Ticaret Bankaları	-17,2	-16,7	-15,0	-14,3	-11,0	-12,4	-13,2	-10,1	+19,7	-21,7	-23,8	-13,8	-27,6
F6 Devlet Yatırım Ban.	-5,6	-7,3	-13,1	-12,5	-16,7	-20,5	-20,0	-16,7	-15,0	-20,1	-20,0	-16,4	-13,2
R1 Resmî Finans Kesimi	-53,1	-50,2	-44,4	-45,5	-42,8	-40,1	-43,3	-46,4	-46,4	-37,9	-34,3	-43,9	-39,1
R5 Şirketler	-5,5	-6,3	-7,9	-7,6	-7,9	-7,8	-6,8	-7,0	-8,0	-8,5	-11,4	-9,1	-6,5
R6 Hanehalkı	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+87,6	+99,3	+99,4	+100,0	+100,0
R8 Diğer Fon Hareket.	-4,7	-5,5	-4,0	-4,6	-6,2	-5,0	-2,3	-7,0	+12,4	+7	+6	-8,7	-7,7
Sabit Varlıklar	-13,9	-15,0	-15,6	-15,5	-15,4	-14,2	-14,4	-12,8	-10,9	-11,5	-10,5	-8,1	-5,9
Toplam	+100, -100,	+100, -100,	+100, -100,	+100, -100,	+100, -100,	+100, -100,	+100, -100,	+100, -100,	+100, -100,	+100, -100,	+100, -100,	+100, -100,	+100, -100,

Tablo:25'de görüldüğü gibi, Sandık, Devlet Tahvilleri ve hisse senetleri gibi iki finansal araçla sermaye piyasasına fon sunmaktadır. Şirket tahvilleri, orta vadeli krediler karşılığı fon sunma söz konusu değildir. 1971, 72 ve 73 dönemlerinde, Devlet Tahvillerine hiç yatırım yapılmamış ve hatta, 1971-72 döneminde efdaki tahviller paraya çevrilerek bu piyasadan, fon çekilmiştir. Hisse senetleri yatırımları, 1969 dışında her yıl sürekli olarak devam etmiştir. Her dönem Devlet Tahvilleri ve hisse senetleri yolu ile sermaye piyasasına sunulan fonlar ile ödemeler de elde biriken fonlar yani net fon girişleri birbirleri ile karşılaştırıldığında, sermaye piyasasına dolaysız olarak sunulan fonların ne ölçüde düşük ve yetersiz düzeyde kaldığı görülecektir.

T.C. Emekli Sandığının temel fon sunucu, hanehalkıdır. Bütün fonlarını, sunulan sosyal güvenlik hizmetleri karşılığı olarak hanehalkından (memurlardan) sağlamaktadır. Hanehalkının zorunlu olarak Emekli sandığında biriktirdiği fonların kullanıcıları, başta resmi finans kesimi olmak üzere Ticaret Bankalara, Devlet Yatırım Bankası ve Şirketler kesimidir. (Tablo: 26)

Emekli sandığının temel fon kaynağı hanehalkı ile olan ilişkileri, yıllık fon kaynak ve kullanımları biçiminde aşağıda Tablo:27'de sunulmuştur.

TABLO:27	MİLYON TL.											
	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Tahsis Karşılıkları	+396	+405	+378	+471	+501	+548	+702	+324	+556	+680	+2584	+4995
Tüketim Kredileri	+1	-68	-	-32	-7	-18	+4	+5	+12	-34	-193	-534
Sair finansal Aktifler	+1	-	+1	-1	-	+6	-	+3	+16	+31	-4	+5
Net fon Kaynağı	+398	+337	+378	+438	+494	+536	+706	+332	+584	+677	+2387	+4466

T.C.Emekli Sandığı,yukarıda tabloda görüldüğü gibi,hanehalkına yalnızca tüketim kredileri yolu ile fon sunmaktadır.Ancak,tüketim kredileri itibariyle büyük bir dalgalanma göstermektedir.Son yıllarda,tüketim kredilerinde büyük artışlar gözlenmektedir.

En büyük fon kullanıcısı olarak,resmi finans kesimi,Devlet Tahvilleri ve sair finansal araçlar karşılığı emekli sandığı fonlarından yararlanmaktadır.Ancak,resmi finans kesiminin kullandığı fonlar oranlal olarak azalırken,ikinci büyük fon kullanıcısı,Ticaret Bankalarının fon kullanım oranları azda olsa yükselen bir trend izlemektedir.Böylece,Ticaret Bankalarının emekli sandığı fonlarından yararlanma oranı,diğer bir fon kullanıcısı olan Devlet Yatırım Bankasının yararlanma oranlarından daha hızlı bir gelişme göstermektedir.Sandığın şirketler kesimine sunduğu fon hacminde,mutlak olarak bir artış olmakla beraber nispi olarak çok büyük bir değişme gözlenmektedir.

Sandığın fon kullanımları arasında sabit kıymet yatırımlarının,özellikle,1970'den sonra nispi düşme eğilimi içine girmesini secindirici bir gelişme olarak kabul etmek gerekir.Çünkü,bu eğilim uzun vadeli fonların inşaat piyasasına kanalize edilmesi politikasının yavaş yavaş terkedilmeye başladığının en belirgin göstergesidir.Söz konusu yatırım politikasındaki değişikliğe paralel olarak sermaye piyasasına kanalize edilen fon hacimlerine de önemli gelişmeler olmadığı göz önüne alınırsa,biriken fonların sermaye piyasası yerine para piyasasına aktarıldığı sonucuna varılır.Nitekim,finansal aktiflerinin içinde mevduatların ve özellikle,vadesiz mevduat oranların yükselmesi ve Ticaret Bankalarının giderek Devlet Yatırım Bankasının önüne geçerek,resmi finans kesiminden sonra ikinci büyük fon kullanıcısı durumuna gelmesi,fon akımının para piyasasına yöneldiğinin en açık belgeleridir,Sabit kıymet akımları karşılığı inşaat piyasasına sunulan fon hacmi daralırken,hisse senetleri tahviller gibi finansal aktifler karşılığı sermaye piyasası alanına aktarılan fon hacminin arttırılması gerekirdi.

Oysaki, inşaat piyasasına aktarılmasından vazgeçilen fonların da para piyasasına sunulması ile, sandığın para piyasasındaki etkinliği artmaktadır. Sandığın elinde biriken fonların sermaye piyasasına kanalize edilecek nitelikte olduğundan, fonların vadesiz mevduat yolu ile para piyasasına sunulması da, sabit kıymetlere yatırılması gibi, çok sakıncalı fon yönetim politikasıdır.

b.3. Bağkur

Bağkur, esnaf ve sanatkarlar ile diğer bağımsız çalışanları, malüllük, yaşlılık ve ölüm rizikolarına karşı sigorta ederek (146) fon toplayan en yeni sosyal güvenlik kurumudur.

1972-75 dönemleri için hazırlanan yıllık fon akımları analiz tablosunda (Ek:29) görüldüğü gibi, brüt fon girişlerinin prim gelirlerine oranları azalırken, yatırım gelirleri ve özellikle finansal yatırım gelirleri, yükselen bir eğilim içinde bulunmaktadır. Öte yandan, malüllük, yaşlılık ve ölüm rizikoları nedeniyle üyelere yapılan sosyal ödemeler ile yönetim ve sair giderlerin brüt fon girişlerine oranları yükseldiğinden net fon girişlerinde nispi azalışlar müşahade edilmektedir. Ancak, birkaç yıl için, net fon girişlerinde gözlenen nispi azalışlara rağmen, sosyal sigortalar ve Emekli sandığı ile karşılaştırıldığında fon birikim oranlarının çok yüksek düzeyde bulunduğu görülecektir. Geride kalan yıllarda % 90 nun üzerinde seyreden net fon girişleri yahi net aktif büyümeleri gelecek dönemlerde nasıl bir gelişme gösterecektir. Bağkurun, gelecekteki fon biriktirme gücünün ne olacağı ve hangi yönde bir gelişme göstereceğine ilişkin soruların cevaplandırılmasında yine çoklu regresyon modeli kullanılacaktır. Ancak, geçmişe dönük dört yıllık bilgilere dayanarak geleceğe dönük fon akım tahminlerine girişmek sakıncalı bir davranış olabilir. Fakat, sosyal güvenlik kurumları için yapılan çoklu regresyon analizlerinde bütünlüğü bozmamak ve tüm Sosyal Güvenlik Kurumlarının fon biriktirme potansiyellerine genel bir yaklaşım yapabilmek için, sakıncalarını bile bile Bağkur içinde regresyon analizlerine girerek fon akım tahminleri yapılacaktır.

Bağ-kur Prim Gelirlerinin Analizi

Bağ-kur prim gelirlerinin çoklu regresyon analizlerinde kullanılan çoklu regresyon modeli ile istatistikî sonuçları ve tahmini prim gelirleri aşağıda sunulmuştur.

$$y=a+bx_1+cx_2$$

Değişkenler

Bağımlı Değişken

y=Prim gelirleri

Bağımsız Değişkenler

x₁=Üye sayısı

x₂=GSMH

$$y=-1667,62242 + 3,68926x_1 - 0,00479x_2$$

(,20685) (,00037)

R²=Belirlilik Katsayısı : ,998397

Standart Hata : 21,26097

Durbin-Watson Test % 2,952

<u>Yıllar</u>	<u>Tahmini Prim Gelirleri (MİLYON TL)</u>	<u>Yıllık Artış Hızı %</u>
1976	1236	-
1977	1680	% 35,9
1978	2108	% 22,5
1979	2519	% 19,5
1980	2910	% 15,5
1981	3281	% 12,7
1982	3630	% 10,6

Prim gelirlerinin artış hızlarında her geçen yıl bir azalma gözlemlenmektedir.

Sosyal Ödemelerin Analizi

Sosyal Ödemelerin analizi için seçilen regresyon modeli ile sonuçları aşağıda verilmiştir.

$$y = a + bx_1 + cx_2$$

Değişkenler

Bağımlı Değişken

y = Sosyal Ödemeler

Bağımsız Değişkenler

x = Bağ-kurum üye sayısı

x_1 = GSMH

x_2

$$y = -6.76925 + .02013x_1 + .00009x_2$$

(.00789) (.00001)

$$R^2 = .99624$$

Standart Hata : .81070

Durbin-Watson Test : 3.157

<u>Yıllar</u>	<u>Tahmini Sosyal Ödemeler (MİLYON TL)</u>	<u>Yıllık Artış Hızı %</u>
1976	13,9	-
1977	14,3	% 2,8
1978	15,0	% 4,8
1979	16,0	% 6,6
1980	17,4	% 8,7
1981	19,	% 9,2
1982	21,3	%12,1

Sosyal ödemeler, yavaşta olsa, bir artış müşade edilmektedir. Kuşkusuz, Prim gelirleri azalırken, Sosyal Ödemelerin artış içinde bulunması net fon akımlarını olumsuz yönde etkileyecektir.

Yönetim ve Sair Giderlerin Analizi

Yönetim ve Sair giderlerin tahminde kullanılan regresyon modeli ve sonuçları şöyledir.

$$y = a + bx_1 + cx_2$$

Değişkenler

Bağımlı Değişken

y= Yönetim ve Sair Giderler

Bağımsız Değişkenler

x= Zaman

$$y = 10.650 - 4.350x_1 + 2.750x_2$$

(3782) (2.450)

$$R^2 = .99747$$

Standart Hata : 1.56525

Durbin-Watson Test : 3.400

<u>Yıllar</u>	<u>Tahmini Yönetim Giderleri (MİLYON TL)</u>	<u>Yıllık Artış Hızı %</u>
1976	37,2	-
1977	57,6	% 54,8
1978	83,5	% 55,0
1979	114,9	% 37,6
1980	151,8	% 32,1
1981	194,2	% 27,9
1982	242,1	% 24,7

Yönetim giderleri mutlak olarak artmakla beraber, nispi olarak yıllık artış hızları azalan bir trend göstermektedir. Ancak, fon girişleri olarak prim gelirlerinin artış hızları ile yönetim ve sair giderlerinin artış hızları karşılaştırıldığında, yönetim giderlerinin artış hızlarının prim gelirlerinden daha hızlı olduğu görülecektir. O nedenle de, yönetim giderleri, net aktiflerdeki büyümeyi azaltıcı bir etki yapacak nitelik göstermektedir.

F4c BAĞ-KUR'UN (1976-82 dönemleri için) TAHMİNİ FON AKIMLARI

Tablo:28

FON GİRİŞLERİ

FON ÇIKIŞLARI

MİLYON TL

Yıllar	Prim Gelirleri		Sosyal Ödemeler		Yönetim Gider		Toplam Giderler		Net Fon Girişleri	
	MİLYON TL	%	MİLYON TL	%	MİLYON TL	%	MİLYON TL	%	MİLYON TL	%
1976	1236	100,0	13,9	1,1	37,2	3,0	51,1	4,1	1184,9	95,9
1977	1680	100,0	14,3	,9	57,6	3,4	71,9	4,3	1680,1	95,7
1978	2108	100,0	15,0	,7	83,5	4,0	98,5	4,7	2009,5	95,3
1979	2519	100,0	16,0	,6	114,9	4,6	130,9	5,2	2388,1	94,8
1980	2910	100,0	17,4	,6	151,8	5,2	169,2	5,8	2740,8	94,2
1981	3281	100,0	19,0	,6	194,2	5,9	213,2	6,5	3067,9	93,5
1982	3630	100,0	21,3	,6	242,1	6,7	263,4	7,3	3366,6	92,7

Yukarıdaki fon tahminleri bir birleştirilmiş halde, Tablo 28'de sunulmuştur. Tablodan anlaşılacağı üzere, sosyal ödemelerin prim gelirlerine oranları düşme eğilimi göstermekle beraber, yönetim giderlerindeki yükselme nedeniyle toplam giderler artmakta ve dolayısıyla, 1976-82 dönemleri için yapılan net fon girişleri tahminlerinde nispi azalmalar görülmektedir. Ancak, muhtemel net fon girişlerinin % 90'nın üzerinde bulunmasından da, anlaşılacağı gibi kurum büyük bir fon biriktirme gücüne sahip olduğu, bunu 1976-82 dönemleri için sürdürebileceği söylenebilir.

Geride bırakılan 1972-75 dönemlerinde, kurum, elinde biriken fonların, ortalama % 65'ini mevduat, % 18,2'sini krediler, % 14'ünü Devlet Tahvilleri karşılığı finans piyasasına transfer etmiştir. (Ek:32) Mevduatın, ortalama % 92'si Vadeli ve % 8'i Vadesiz mevduat olup Vadeli Mevduatın içindeki payı T.C. Emekli Sandığının aksine olarak yükselme eğilimi içinde bulunmaktadır.

Bağ-kurum finans piyasasının sermaye piyasası bölümüne doğrudan doğruya, sunduğu fon hacmi ve kullandığı sermaye piyasası aktifleri aşağıda Tablo 29'de sunulmuştur.

TABLO:29 Bağ-kurum sermaye piyasası için yıllık fon kullanımları

(Yıllık değişmeler olarak)
(MİLYON TL)

	1973	1974	1975
Toplu Konut Kredileri	-	-	30
Devlet Tahvilleri	180	-	124
Toplam	180	-	154
Yıllık net fon girişleri	715	771	815

Görüldüğü gibi, Bağ-kur doğrudan doğruya sermaye piyasasına sadece toplu konut kredileri ve Devlet Tahvilleri ile fon sunmaktadır. 1974 döneminde, söz konusu piyasaya hiç fon sunmamıştır. Diğer yıllarda sunulan fon hacmi aynı dönemlerde söz konusu piyasayla aktarılabilen nitelikteki yıllık net fon girişleri ile karşılaştırıldığında ne ölçüde yetersiz kaldığı açıkça görülür.

F4c BAĞ-KUR'UN 31.12 itibariyle NEFT FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

MİLYON TL

Tablo:30

	1972	1973	1974	1975										
F2 Ticaret Bankası	-79	-459	-1204	-1498										
R1 Resmî Fin.Kes.	+8	-182	-187	-313										
R4 Esnaf ve San.	-	-145	-165	-528										
R6 Hanehalkı	+75	+788	+1559	+2343										
R8 Diğer Fon Har.	-4	-1	-2	-3										
Sabit Varlıklar	-	-1	-1	-1										
Toplam	+83	-788	-1559	-2343										
	-83	+788	+1559	+2343										
% DAĞILIMI	%	%	%	%										
F2 Ticaret Bankası	-95,1	-58,2	-77,2	-63,9										
R1 Resmî Fin.Kes.	+9,6	-23,1	-12,0	-13,4										
R4 Esnaf ve San.	-	-18,4	-10,6	-22,5										
R6 Hanehalkı	+90,4	+100,0	+100,0	+100,0										
R8 Diğer fon Har.	-4,8	-,3	-,2	-,2										
Sabit Varlıklar	-,1	-	-	-										
Toplam	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0										
	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0										

Bağ-kurun, temel fon sunucusu, hanehalkı kesimidir. Hanehalkından (esnaf ve Sanatkarlar ile diğer fonların yaklaşık % 60'ına mevduat gibi dolaylı finansal araçlar karşılığı Ticaret Bankalarına % 20'sini krediler karşılığı esnaf ve Sanatkarlara ve geriye kalanında Devlet Tahvillerinin resmi finans kesimine sunarak finansman fonksiyonunu yerine getiren bir aracı kurumdur. (Tablo:30 ve Ek:33)

Ordu Yardımlaşma Kurumu (OYAK)

Ordu yardımlaşma kurumu, üyelerine bir defaya mahsus olmak üzere, emeklilik, malüüllük ve ölüm toplu yardımlarında bulunan ek sosyal sigorta ve yardımlaşma (147) kurumudur. Öteki Sosyal Güvenlik kurumlarından, örneğin, emekli sandığının, üyelere sağladığı Sosyal güvencelere ek olarak, toplu emeklilik, malüüllük ve ölüm yardımları yapan ek bir sosyal güvenlik kurumudur. Ek:34'de görüldüğü gibi, Oyak'ın üyelerine sunduğu ek sosyal güvenliğin bedeli olarak sağladığı prim gelirlerinin brüt yıllık fon girişlerine oranları, genel olarak, 1970 ve 1971 yılları dışında, düşme eğilimleri gösterirken, yatırım gelirleri yükselen bir tutum içinde bulunmaktadır. Yatırım gelirlerinin brüt fon girişlerine oranları ortalama olarak, Emekli Sandığında % 10, Sosyal Sigortalar kurumu ile Bağ-kur'da % 15 dolaylarında iken, Oyak'ta % 20'nin üzerinde bulunması ve hatta zaman zaman % 30'lara yükselmesi son derece olumlu ve ilginç bir gelişmedir. Zira, yatırım gelirleri, Yönetim ve sair giderlerinden sonra sosyal ödemelerin önemli bir bölümünde karşılayacak düzeydedir. O nedenle de, Prim gelirleri ile Sosyal Ödemeler arasındaki bağımlılık yukarıda sözü edilen Sosyal Güvenlik kurumlarından daha düşük orandadır. Prim gelirleri ile fon çıkışlarının karşılanamaması durumunda aradaki farkın büyük ölçüde yatırım gelirleri ile kapatılması olanağı bulunduğundan, aktiflerin paraya çevrilmesi olasılığı daha zayıftır. Çünkü, Yatırım gelirlerinin fon girişleri arasındaki payının yüksekliği, aktiflerin paraya çevrilmesi arasında ters yönlü bir ilişki vardır. Bu ters yönlü ilişki bu yüzden, Oyak'ta aktiflerin likidite edilmesi olasılığı diğer Sosyal Güvenlik Kurumlarına oranla daha zayıftır.

Oyak'ın yatırım gelirlerinin yüksek düzeyde bulunması kurumun, elinde biriken fonlarını sermaye piyasasına özellikle hisse senetleri piyasasında değerlendireci yöndeki yatırım politikasının bir sonucudur. Oyak'ın ulaştığı olumlu sonuçlar, Türkiye'de, zaten niteliği itibariyle uzun vadeli olan prim gelirlerini yine uzun vadeli piyasalara, özellikle hisse senetleri piyasasında sunarak yüksek gelir sağlamanın ve en doğru yol olduğunu kanıtlamaktadır.

Oyak'ın, geçmiş dönemlerdeki fon biriktirme gücünün gelecekte de devam edip edemeyeceğini araştırıp tartışmak amacı ile aşağıda prim gelirleri, Sosyal Ödemeler ile Yönetim ve Sair giderleri için, çoklu regresyon analizlerinin yapılması yoluna gidilecektir.

Oyak Prim Gelirlerinin Analizi

Oyak prim gelirlerinin analizleri için seçilen regresyon modeli, değişkenleri, istatistikî sonuçları ve yapılan tahminler aşağıda ayrıntılı olarak verilmiştir.

$$\text{Log}y = \text{log}a + b\text{log}x_1 + c\text{log}x_2 + d\text{log}x_3$$

Değişkenler

Bağımlı Değişken

y = Toplam Prim Gelirleri

Bağımsız Değişkenler

x = Toplam brüt maaşlar

1

x = GSMH

2

x = Zaman

3

$$\text{Log}y = \text{Log } 3.9988 + 2.1374\text{log}x_1 + 1.5692\text{log}x_2 - 0.19076\text{log}x_3$$

(1.135) (1.467) (.1259)

R² = Belirlilik Katsayısı : ,93129

Standart Hata : ,13791

Durbin-Watson Test : 3.0249

<u>Yıllar</u>	<u>Tahmini Prim Gelirleri (MİLYON TL)</u>	<u>Yıllık Artış Hızları %</u>
1974	372	-
1975	437	17,4
1976	508	16,2
1977	586	15,4
1978	671	14,5
1979	763	13,7
1980	861	12,8
1981	966	12,2
1982	1078	11,6

Görüldüğü gibi tahmini prim gelirlerinin artış hızları azalan bir seyir izlemektedir.

Sosyal Ödemelerin Analizi

Sosyal Ödemelerin analizlerinin sonuçları ve tahmini ödemeler aşağıda gösterilmiştir.

$$y=a+bx_1+cx_2$$

Değişkenler

Bağımlı Değişken

y=Yapılan sosyal ödemeler

Bağımsız Değişkenler

x₁=Yardım gören üye sayısı

x₂=Zaman

$$y=-47.770+ .0418x_1+2.72058x_2$$

(.0660) (2.324)

R²=Belirlilik Katsayısı : .95154

Standart Hata :14.393

Durbin-Watson Test : 1.335

Anadolu Üniversitesi
Merkez Kütüphane

<u>Yıllar</u>	<u>Tahmini Sosyal Ödemeler</u>	<u>Yıllık Artış Hızı</u>
1974	227	-
1975	271	19,4
1976	320	18,1
1977	373	16,6
1978	431	15,5
1979	493	14,3
1980	559	13,4
1981	630	12,7
1982	705	11,9

Tahmini Sosyal Ödemelerin artış hızları da, prim gelirlerinde olduğu gibi, azalan bir gelişme göstermekle beraber, prim gelirleri ile karşılaştırıldığında zaman, sosyal ödemelerin, prim gelirlerinden daha büyük bir artış içinde olduğu görülmektedir.

Yönetim ve Sair Giderlerin Analizi

Fon akımlarının önemli bir unsurunu oluşturan Yönetim ve Sair Giderlere ilişkin Değişkenler ve Sonuçlar şöyledir.

Değişkenler

Bağımlı Değişken

y= Yönetim ve Sair Giderler

Bağımsız Değişkenler

x= Zaman

$$\text{Log}y = 1.24485 - .18500x$$

$$(.0092)$$

$$R^2 = \text{Belirlilik Katsayısı} : .97791$$

$$\text{Standart Hata} : .09668$$

$$\text{Durbin-Watson Test} : 2.403$$

Yıllar	Tahmini Yönetim ve Sair Giderler (MİLYON TL)	Yıllık Artış Hızı %
1974	26	-
1975	32	23,1
1976	38	18,8
1977	46	21,0
1978	55	19,6
1979	66	20,0
1980	79	19,7
1981	95	20,2
1982	114	20,0

Yönetim ve sair giderlerin ortalama % 20 oranında bir artış göstereceği tahmin edilmekte olup söz konusu artış hızı fon girişi olarak prim gelirlerinin artış hızlarının üstünde bir düzeyde bulunmaktadır.

Prim gelirleri ile fon çıkışları arasındaki olumlu fark (Tablo:31) prim gelirleri ile fon çıkışlarının karşılandıktan sonra elde bir miktar fonun birikmesini göstermektedir. Ancak, net fon girişlerinin prim gelirlerine olan oranlarının giderek azalan bir trend göstermesi fon biriktirme prim gelirlerinden artı kalan ve biriken fonların azalma içinde bulunacağını göstermektedir. Ancak, yukarıda belirtildiği gibi, Oyak'ın fon girişleri içinde yatırım gelirlerinin yüksekliği göz önüne alınacak olursa, net fon girişlerindeki artışların ve fon birikiminin çok yüksek bir düzeye ulaşacağı gözden uzak tutulmamalıdır.

Kurum, 1963-75 dönemlerinde, elinde biriken fonların, ortalama % 40'ını hisse senetleri, % 32'sini konut kredileri, % 5,3'ünü Özel Şirket Tahvilleri, % 6,7'sini Tasarruf Bonoları, % 5,6'sını Tüketim Kredileri, % 1,9'unu Mevduat ve geriye kalan % 7,7 sair finansal aktifler karşılığında finans piyasasına sunarak aracılık faaliyetlerinde bulunmuştur. (Ek:31)

F4d OYAK'IN (1974-82 dönemleri için)TAHMINİ FON AKIMLARI

Tablo:31

FON GİRİŞLERİ

FON ÇIKIŞLARI

Yıllar	Prim Gelirleri		Sosyal Ödemeler		Yönetim Gider		Toplam Giderler		Net FON Girişleri				
	MİLYON TL	%	MİLYON TL	%	MİLYON TL	%	MİLYON TL	TL	MİLYON TL	%			
1974	372	100,0	227	61,0	26	7,0	253	68,0	119	32,0			
1975	437	100,0	271	62,0	32	7,3	303	69,3	134	30,7			
1976	508	100,0	320	62,9	38	7,4	358	70,3	150	29,7			
1977	586	100,0	373	63,6	46	7,8	419	71,4	167	28,6			
1978	671	100,0	431	64,2	55	8,2	486	72,4	185	27,6			
1979	763	100,0	493	64,6	66	8,7	559	73,3	204	26,7			
1980	861	100,0	559	64,9	79	9,2	638	74,1	228	25,9			
1981	966	100,0	630	65,2	95	9,8	725	75,0	241	25,0			
1982	1078	100,0	705	65,4	114	10,6	819	76,0	259	24,0			

Finansal aktifler içerisinde, hisse senetleri ile konut kredileri gibi dolaysız finansal araçların payları her yıl artarak büyük boyutlar kazanmıştır. Örneğin, 1963'de finansal aktiflerin % 26,9'unu hisse senetleri ve % 1'i konut kredilerinden oluşurken, 1975 sonunda hisse senetlerinin % 48'e ve konut kredilerinin % 36'ya ulaşması bu iki piyasaya verilen önem vurgulamaktadır. Öte yandan, öteki sosyal güvenlik kurumlarının aktiflerinde önemli bir yeri olan dolaylı finansal araç olan dolaylı finansal araç olan mevduatları ile, dolaysız finansal araç olarak tahvillerin paylarının her yıl as olan bir seyir içinde bulunmasında bir bakıma kurumun mevduat ve tahvil piyasalarından yavaş yavaş uzaklaştığının göstergesidir.

Kurumun, finans piyasasının sermaye piyasası bölümü ile olan ilişkileri ve bu piyasaya sunulabilir nitelikteki fon hacmi ile sunulan fon büyüklüğü mukayeseli olarak aşağıdaki Tablo:32'de sunulmuştur.

TABLO:32 Oyak'ın sermaye piyasası için fon kullanımları

	(Yıllık değişimler olarak MİLYON TL)											
	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Konut Kredileri	24	36	44	53	70	73	52	54	55	86	126	103
Özel Şirket Tahvilleri	25	17	(6)	23	(1)	(2)	(11)	(8)	(3)	(20)	9	6
Hisse Senetleri	23	43	28	40	37	75	95	91	48	135	233	127
Toplam	72	96	66	116	106	146	136	137	100	201	363	236
Net fon girişleri	90	92	116	136	164	106	116	161	135	240	-	-

Kaynaklı Oyak faaliyet raporları

Görüldüğü gibi, sermaye piyasasına, konut kredileri ve hisse senetleri karşılığı sunulan fon hacmi büyürken, Şirket Tahvilleri ile yapılan fon büyüklüğünde daralmalar gözlenmektedir.

Tablo: 33

31.12.itibariyle F4d OYAK'IN NET FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

MİLYON TL

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	
F1 Merkez Bankası	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-5	-1	-	-	
F2 Ticaret Bankası	-22	-12	-10	-19	-24	-17	-12	-20	-13	+2	+41	-30	+22	
R1 Resmî Finans Kesim	-25	-46	-54	-75	-80	-87	-87	-87	-87	-80	-68	-60	-40	
R5 Şirketler	-91	-117	-177	-201	-265	-329	-385	-472	-545	-613	-750	-940	-1073	
R6 Hançhalkı	+165	+210	+276	+324	+403	+478	+512	+582	+698	+767	+861	+1060	+1336	
R8 Diğer Fon Hareket	-1	-	-5	-	-5	-16	+1	+31	-14	-13	-9	+70	-83	
Sabit Varlıklar	-26	-35	-30	-29	-29	-29	-29	-34	-39	-53	-74	-100	-162	
Toplam	-165	-210	-276	-324	-403	-478	-512	-613	-698	-767	-861	-1060	-1336	
	+165	+210	+276	+324	+403	+478	+512	+613	+698	+767	+861	+1060	+1336	
% DAĞILIMI	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
F1 Merkez Bankası	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
F2 Ticaret Bankası	-13,0	-6,0	-4,0	-6,0	-6,0	-4,0	-2,0	-3,0	-2,0	-	+5,0	-3,0	+2,0	
R1 Resmî Finans Kesim	-15,0	-22,0	-20,0	-23,0	-20,0	-18,0	-17,0	-14,0	-12,0	-10,0	-8,0	-5,0	-3,0	
R5 Şirketler	-55,0	-56,0	-64,0	-62,0	-66,0	-69,0	-75,0	-77,0	-78,0	-80,0	-83,0	-83,0	-79,0	
R6 Hançhalkı	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+95,0	+100,0	+100,0	+95,0	+94,0	+98,0	
R8 Diğer Fon Hareket	-1,0	-	-2,0	-	-1,0	-3,0	-	+5,0	-2,0	-3,0	-1,0	+6,0	-6,0	
Sabit Varlıklar	-16,0	-16,0	-10,0	-9,0	-7,0	-6,0	-6,0	-6,0	-6,0	-7,0	-8,0	-9,0	-12,0	
Toplam	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	
	+100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	

Konut kredileri, Şirket Tahvilleri ve hisse senetleri yolu ile sunulan fon haami ile söz konusu piyasaya her dönem sunulabilecek fon büyüklüğünü gösteren net fon girişleri karşılaştırıldığında, net fon girişlerinin çok büyük bölümünün ve kimi yıllar net fon girişlerinden fazlasının söz konusu piyasaya aktarıldığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Fon sunucuları ve kullanıcıları açısından kuruma yaklaşıldığında kurumun tek fon kaynağının hanehalkı olduğu görülür. Bütün fonlarını, sunduğu sigorta hizmetleri karşılığında hanehalkından toplamaktadır.

Kurumun fonlarından yararlanan kesimler (fon kullanıcıları) ise, Şirketler resmi finans kesimi ve bir ölçüde Ticaret Bankalarıdır. Hanehalkının Oyak'ı finanse ettiği ve Oyak'ın da Şirketler, resmi finans kesimi ile Ticaret Bankalarını finanse ettiği söylenebilir. (Tablo: 33) Temel fon kaynağı, sunucusu olan hanehalkı ile Oyak arasındaki ilişkiler, hanehalkından Oyak'a ve Oyak'tan hanehalkına sunulan fon büyüklükleri ve kullanılan finansal araçlar aşağıda Tablo: 34'de gösterilmiştir.

TABLO: 34 Oyak-Hanehalkı İlişkileri

(Yıllık değişmeler olarak MİLYON TL)

	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Tahsis Karşılıkları	+84	+87	+107	+110	+142	+121	+124	+168	+131	+149	+297	+298
Sair finansal borç	+5	+4	+10	+27	+22	-17	-9	+5	+9	+31	+44	+101
Tüketim Kredileri	-20	-11	-25	-5	-19	+3	+7	-3	-16	-6	-16	-20
Konut Kredileri	-24	-36	-44	-53	-70	-73	-52	-54	-55	-86	-126	-103
Toplam	+85	+102	+117	+137	+164	+124	+131	+173	+140	+180	+341	+399
Net fon kaynağı	+45	+66	+48	+79	+75	+34	+70	+116	+69	+94	+199	+276

Tabloda görüldüğü gibi, Oyak, hanehalkından tahsis karşılıkları ve sair finansal borçlar karşılığında fon sağlarken, Tüketim ve Konut kredileri karşılığı ona fon sunmaktadır. Özellikle konut kredileri ile sunulan fon büyüklüğünde her yıl giderek büyümektedir.

Fon kullanıcılarından, Şirketler kesiminin payının her yıl giderek artmasının aksine olarak diğer iki fon kullanıcısı Resmî Finans Kesimi ile Ticaret Bankalarının payı azalan bir gelişme içersindedir. Özellikle, Ticaret Bankaları, 1972, 1973 ve 1975'de fon kullanıcısı yerine, fon sunucusu pozisyonuna girmiştir.

Özel Emekli ve Yardım Sandıkları

Özel Emekli ve Yardım Sandıkları, Bankalar, Sigorta ve Reassürans Ortaklıkları ve Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Borsalar ve bunların oluşturdukları birlikler personeline malülliük, yaşlılık ve ölüm yardımları yapan, vakıf tipi Sosyal Güvenlik Kurumlarıdır. (148) Özel Emekli ve Yardım Sandıklarında, Ek: 39'daki yıllık fon akımları analiz tablosundada görüleceği üzere, yıllık brüt fon girişlerinin, 1967-76 dönemleri için, son yıllarda giderek yükselmekle birlikte, ortalama % 77,4'ü prim gelirlerinden, % 14,8'i yatırım gelirlerinden ve % 7,8'de çoğunluğu bağışlardan oluşan Sair Gelirlerden meydana gelmektedir.

Finansal yatırım gelirleri içinde mevduat faizi gelirlerinin yüksekliği söz konusu sandıkları, şimdiye kadar, gördüğümüz, sosyal güvenlik kurumlarından ayrıran belirgin bir özelliktir. Bu durum, Özel Emekli ve Yardım sandıklarının olinde biriken fazla fonları büyük ölçüde mevduat piyasasına sunarak değerlendirici bir politikanın sonucu olmaktadır. Fon akımlarında, Sosyal Ödemeler ile Yönetim Giderleri yıllar itibariyle artmakla beraber, bunların yıllık brüt fon girişlerine oranları azalmalar gösterdiğinden yıllık net fon girişleri kısaca net aktiflerdeki artışlar, büyüme eğilimi göstermektedir. Tüm Sosyal Güvenlik Kurumlarında olduğu gibi, Özel Emekli ve Yardım Sandıklarının gelecek dönemlerinde prim gelirleri ile Sosyal Ödemeler ile Yönetim ve Sair Giderleri karşılamanın ve fon biriktirme güçlerinin devamının gelecekte mümkün olup olmayacağını araştırmak amacı ile aşağıda regresyon analizleri kullanılacaktır.

Prim Gelirlerinin Analizi

Özel Emekli ve Yardım Sandıklarının prim gelirlerinin analizi için seçilen regresyon modeli ve sonuçları ile bunlara bağlı olarak yapılan gelir tahminleri aşağıda verilmiştir.

$$\text{Log}y = a + bx$$

Değişkenler

Bağımlı Değişken

y=Toplam Prim Gelirleri

Bağımsız Değişkenler

x=Zaman

$$\text{Log}y = 10.19685 + .37050x$$

(.02025)

R² = Belirlilik Katsayısı: .97666

Standart Hata : .18395

Durbin-Watson Test : 1.6279

<u>Yıllar</u>	<u>Tahmini Prim Gelirleri (MİLYON TL)</u>	<u>Yıllık Artış Hızı %</u>
1977	1.090	-
1978	1579	44,86
1979	2288	44,90
1980	3314	44,84
1981	4800	44,84
1982	6954	44,84

Görüldüğü gibi, Özel Emekli Sandıklarındaki prim gelirlerinin tahmini büyüme hızları % 44,85 civarındadır.

Sosyal Ödemelerin Analizi

Özel Emekli ve Yardım Sandıklarında kullanılan çoklu regresyon modeline dayanarak alınan sonuçlar ve yapılan tahminler şöyledir.

$$y = a + bx_1 + cx_2 + dx_3 + ex_4$$

Değişkenler

Bağımlı Değişken

y= Toplam Sosyal Ödemeler

Bağımsız Değişkenler

x₁ = Üye sayısı

x₂ = Ortalama Günlük Ücret

x₃ = GSMH

x₄ = Saman

$$y = -68124.832 + 2447x_1 + 4047.64x_2 - 3696x_3 - 501.729x_4$$

(.592) (867.32) (.134) (2863.70)

R² = Belirlilik Katsayısı : .99095

Standart Hata : 4935.743

Durbin-Watson Test : 1.734

<u>Yıllar</u>	<u>Tahmini Sosyal Ödemeler (MİLYAR TL)</u>	<u>Yıllık Artış Hızı %</u>
1977	74	-
1978	70	(5,4)
1979	101	44,29
1980	193	91,09
1981	246	27,46
1982	308	25,20

Tahmini Sosyal Ödemelerin artış hızları, 1978 dönemi için, bir azalış gösterdikten sonra tekrar yükselişe geçmektedir. Ancak, 1981'den itibaren azalarak artmaya başlamıştır. Prim gelirlerinin artış hızlarından genelde, daha düşük düzeyde bir artış göstermektedirler.

Yönetim ve Sair Giderler Analizi

Sandıkların, Yönetim ve sair giderlerinin analizleri için seçilen regresyon modeli, istatistikî sonuçları ve tahminleri aşağıdadır.

$$y = a + bx + cx^2$$

Değişkenler

Bağımlı Değişken

y = Yönetim ve sair giderler

Bağımsız Değişkenler

x = Zaman

$$y = 1333.436 + 465.424x + 97.454x^2$$

(188.211) (20.13)

R² = Belirlilik Katsayısı : .99035

Standart Hata : 462.602

Durbin-Watson Test : 1.271

<u>Yıllar</u>	<u>Tahmini Yönetim ve Sair Gider (MİLYON TL)</u>	<u>Yıllık Artış Hızı %</u>
1977	18	-
1978	21	16,67
1979	24	14,29
1980	27	12,50
1981	30	11,11
1982	33	10,00

Görüldüğü gibi, Tahmini Yönetim ve Sair giderlerin artış hızları giderek azalan bir trend göstermekte olup prim gelirlerindeki artışların çok altında bir düzeyde bulunmaktadır.

Prim gelirleri, Sosyal Ödemeler ile Yönetim ve Sair giderlere ilişkin projeksiyonlar birlikte değerlendirilecek olursa, Yönetim ve Sair Giderlerin prim gelirlerine olan oranların trendinde belirgin değişiklikler olmamakla beraber, Sosyal Ödemelerin prim gelirlerine oranlarındaki azalışlar nedeniyle, net fon girişlerinde yükselmeler gözlenmektedir. Bu durum, özel sandıkların fon biriktirme potansiyellerinin artarak devam edeceğini göstermektedir. (Tablo:35)

F4d ÖZEL EMEKLİ VE YARDIM SANDIKLARININ (1977-82 dönemleri için) TAHMİNİ FON AKIMLARI

TABLO:35

FON GİRİŞLERİ FON ÇIKIŞLARI

Yıllar	Prim Gelirleri		Sosyal Ödemeler		Yönetim	Gider	Toplam Giderler		Net Fon Girişleri	
	MİLYON TL	%	MİLYON TL	%	MİLYON TL	%	MİLYON TL	%	MİLYON TL	%
1977	1090	100,0	74	6,79	18	1,65	92	8,44	998	91,56
1978	1579	100,0	70	4,43	21	1,33	91	5,76	1488	94,24
1979	2288	100,0	101	4,41	24	1,05	125	5,46	2163	94,54
1980	3314	100,0	193	5,83	27	,3	220	6,63	3094	93,37
1981	4800	100,0	246	5,13	30	,6	276	5,73	4524	94,27
1982	6954	100,0	308	4,43	33	,5	341	4,93	6613	95,07

Araştırma kapsamına alınabilen (Ek:2) Özel Emekli ve Yardım Sandıkları, 1965-75 dönemlerinde, biriken fonların % 42,4'ünü mevduat, % 26,3'ünü Hisse senetleri % 19,8'ini Tahviller ve % 4,5'ini de krediler biçiminde finans piyasasında değerlendirmiştir. (Ek:42) Finansal aktiflerin büyük bir bölümünü oluşturan mevduatların hemen hemen tamamı vadeli mevduat niteliğindedir. Öteki, Sosyal Güvenlik kurumlarının mevduat piyasasına sundukları fonların ya tamamı yada en az yarısı vadesiz mevduat biçiminde olduğu halde, Özel Emekli Sandıklarında tamamı vadeli mevduat biçiminde olması ve finansal aktifler içinde önemli yer tutması sözkonusu sandıkların finansal yatırım politikalarının büyük ölçüde Ticaret Bankalarının etkisi altında bulunduğunu kanıtlamaktadır. Ancak, Özel Emekli ve Yardım Sandıklarının fonlarının yarıya yakın bölümünü vadeli mevduat olarak tuttıkları bankalar daha önceki bölümlerde para piyasası alanında yoğun bir biçimde çalıştıkları kanıtlanan 34 adet banka grubu içinde bulunması nedeniyle, söz konusu vadeli mevduatların, uzun vadeli piyasaya yerine, kısa vadeli krediler biçiminde para piyasasına kanalize edilerek yanlış piyasada değerlendirildiklerini söylemek mümkündür.

Özel Emekli ve Yardım Sandıkları dolaysız olarak, biriken fonların ne kadarını sermaye piyasası aktifleri yolu ile uzun vadeli piyasaya kanalize edebildikleri aşağıdaki Tablo:36'da görülmektedir.

TABLO:36 Özel Emekli ve Yardım Sandıklarının Sermaye piyasası için yıllık fon kullanımları

	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Konut Kredileri	3	3	9	5	2	9	18	11	8	16
Devlet Tahvilleri	1	-	-	-	-	-	1	-	-	(1)
Özel Şirket Tahvili	-	-	15	10	8	7	123	119	96	203
Hisse Senetleri	2	4	-	9	18	8	104	23	184	199
Toplam	6	7	24	23	28	24	246	153	288	419
Net fon Girişleri		28	53	58	77	96	137	291	340	669

31.12.İtibaniyle F4e ÖZEL EMEKLİ VE YARDIM SANDIKLARININ NET FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Tablo 37

MİLYON TL

	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975		
F2 Ticaret Bankası	-40	-72	-89	-102	-118	-174	-227	-564	-689	-771	-1109		
F3 Sigorta Ortaklık	-1	-1	-1	-7	-11	-13	-18	-20	-29	-33	-47		
R1 Resmî Finans Kes.		-1	-1	-1	-1	-1	-1	-2	-2	-2	-1		
R5 Şirketler	-3	-5	-9	-23	-41	-68	-83	-310	-452	-732	-1134		
R6 Hanehalkı	+54	+89	+111	+152	+202	+333	+422	+1084	+1390	+1818	+2563		
R8 Diğer Fon Hareket	-1	-2	+3	-1	24	-17	-17	-1	+10	+2	+95		
Sabit Varlıklar	-9	-8	-14	-18	-27	-60	-76	-187	-228	-282	-367		
Toplam	-54	-89	-114	-152	-202	-333	-422	-1084	+1500	-1820	-2658		
% DAĞILIMI	+54	+89	+114	+152	+202	333	+422	+1084	-1400	+1820	+2650		
F2 Ticaret Bankası	-74,1	-80,9	-78,1	-67,1	-58,4	-52,3	-53,8	-52,0	-49,2	-42,4	-41,7		
F3 Sigorta Ortaklıkları	-1,9	-1,1	-,8	-4,6	-5,4	-3,9	-4,3	-1,8	-2,1	-1,8	-1,8		
R1 Resmî Finans Kes.	-	-1,1	-,9	-,7	-,5	-,3	-,2	-	-	-,1	-		
R5 Şirketler	-5,6	-5,6	-7,9	-15,1	-20,3	-20,4	-19,7	-28,6	-32,3	-40,2	-42,7		
R6 Hanehalkı	+100,0	+100,0	+97,4	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+99,3	+100,0	+96,4		
R8 Diğer Fon Hareket	-1,8	-2,2	+6	-,7	-2,0	-5,1	-4,0	-,3	+7	-	+6		
Sabit Karlıklar	-16,6	-9,0	-12,3	-11,8	-13,6	-18,0	-18,0	-17,3	-16,4	-15,5	-13,8		
Toplam	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0		
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0		

Görüldüğü gibi, Özel Emekli ve Yardım Sandıkları sermaye piyasasına, büyük ölçüde, başta Özel Şirket Tahvilleri olmak üzere hisse senetleri karşılığı fon sunma politikası izlemektedir. Sermaye piyasası aktiflerinden Devlet Tahvillerine hiç yatırım yapılmazken, konut kredileri yatırımları çok sınırlı düzeyde seyretmektedir. Net fon girişleri ile sermaye piyasasına sunulan fon büyüklükleri arasındaki farklar, büyük oranda vadeli mevduat araçları ile mevduat piyasasına gitmiştir.

Özel Emekli ve Yardım Sandıklarının temel fon kaynağı, hanehalkı (Sandıkların Sigortalı Üyeleri) dir. Fon sunucusu olarak hanehalkının fonlarını, başta Ticaret Bankaları olmak üzere, Şirketler ve Sigorta Ortaklıklarına kullandırarak finansman fonksiyonunu yerine getiren finansal araçlardır. (Tablo:37) Özel Emekli Sandıklarının finans piyasasına sundukları fonları kullanan, en büyük kesim, nispi ağırlığı giderek azalmakla beraber, Ticaret Bankalarıdır. Bu kesimin kullandığı fonlar nispi olarak azalırken, Şirketler kesiminin kullandığı fonların artan bir seyir işlemesi olumlu bir gelişmedir. Çünkü, fon kullanıcı kesimler içinde, Ticaret Bankalarının nispi ağırlıklarının azalmasına paralel olarak Şirketler kesiminin ağırlık konulması, hanehalkından sağlanan fonların para piyasasından sermaye piyasasına doğru yön değiştirerek eldeki fonların niteliklerine uygun piyasalara kanalizasyon edilmeye başladığını gösterir.

Özel Emekli ve Yardım Sandıklarının, fon sunucusu hanehalkı kesimi ile olan ilişkileri aşağıdaki Tablo 38'de sunulmuştur.

TABLO:38 Özel Emekli ve Yardım Sandıkları-Hanehalkı İlişkileri

	(Yıllık Değişmeler Olarak MİLYON TL)									
	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Tahsis Karşılıkları	+39	+25	+49	+53	+135	+98	+681	+316	+440	+766
Tüketim Kredileri	-1	-	+1	-	-	-	-1	+1	-4	-5
Konut Kredileri	-3	-3	-9	-3	-4	-9	-18	-11	-8	-16
Toplam	+39	+25	+50	+53	+135	+98	+681	+317	+440	+776
	-3	-3	-9	-3	-4	-9	-19	-11	-12	-21
Net fon kaynağı	+36	+22	+41	+50	+131	+89	+662	+306	+428	+745

Özel Emekli Sandıkları, Tablo:38'de görüldüğü gibi, sigorta hizmetleri karşılığı hanehalkı fonlarını Konut kredileri ve naderinde tüketim kredileri biçiminde ana fon sunmaktadır. Sonuçta, Hanehalkı, Sandıklara kaynak olma görevini, aralıksız sürdürmektedir.

En büyük fon kullanıcısı Ticaret Bankaları ile Özel Emekli ve Yardım Sandıkları arasındaki ilişkiler aşağıda verilmiştir.

TABLO:40 Özel Sandıklar-Ticaret Bankaları İlişkileri

	MİLYON TL.									
	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Mevduat	-29	-16	-1	-10	-59	-40	-315	-43	-68	-360
Banka Hisse Senedi	-3	-7	-12	-6	-	-13	-22	-82	-14	+22
Toplam	-32	-17	-13	-16	-50	-53	-337	-125	-82	-338

Kaynak:Ek:43

TABLO:41 Özel Sandıklar-Şirketler İlişkileri

	MİLYON TL.									
	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Şirket Tahvilleri	-	-	-14	-10	-9	-7	-123	-119	-96	-203
Şirket Hisse Senetleri	-2	-4	-	-8	-18	-8	-104	-23	-184	-199
Toplam	-2	-4	-14	-18	-27	-15	-227	-142	-280	-402

Kaynak:Ek:43

Yukarıda Tablolarda görüldüğü gibi, Ticaret Bankaları, Mevduat ve Banka Hisse Senetleri karşılığı sandık fonlarını kullanırken, Şirketler kesimi, Şirketler tahvilleri ve hisse senetleri ile fonlardan yararlanmaktadır. Ticaret Bankalarının kullandığı fonların daralmasına ve Şirketler kesiminin öneminin artmasına paralel olarak kısa vadeli piyasalardan uzun vadeli piyasalara doğru akan fon büyüklüklerini boyutlarında büyümektedir.

C-Tüm Sosyal Güvenlik Kurumlarının Bir Bütün Olarak Bir Arada Değerlendirilmesi

Yukarıdaki bölümlerde tek tek, finansal faaliyetleri incelenmeye çalışılan, Sosyal Sigortalar Kurumu, T.C. Emekli Sandığı, Bağ-Kur, Oyak ile Özel Emekli ve Yardım Sandıklarının toplu halde bir arada değerlendirilmeleri burada yapılacaktır.

Sosyal Güvenlik Kurumlarında birleştirilmiş fon akım analizleri Tablo- larını gösteren Ek:44'de görüldüğü gibi, yıllık brüt fon girişlerinin, ortalama % 85'i prim gelirlerinden ve % 15'i yatırım gelirlerinden oluşmaktadır. 1963-75 dönemlerinde prim gelirlerinin yükselmesi ve zaten düşük düzeyde bulunan yatırım gelirlerinin birde yılları itibarıyla düşme eğilimi göstermesi elde biriken fonlar ların paralel olarak karlılık oranları düşük alanlarda kullanıldıklarının bir so- nucudur. Yatırım gelirleri, toplam Yönetim ve Sair giderleri dahi karşılamaktan uzak bir düzeyde bulunduğundan, her dönem prim gelirlerinin bir bölümü Yönetim giderlerinin finansmanı amacı ile kullanılmaktadır.

Geride kalan 13 yıllık dönem içinde net aktifler % 37-60 arasında deği- şen oranlarda bir büyüme hızı göstermişlerdir.

Geçmişteki koşullar gelecekte de geçerli olduğu takdirde, Sosyal Güven- lik Kurumları, geçmişteki fon biriktirme güçlerini gelecekte de sürdürecekleri (Tablo:44) Sosyal Güvenlik Kurumları, 1963-75 dönemlerinde, biriken fonların, ortalama % 50'ye yakın bölümünü başta Devlet Yatırım Bankası Tahvilleri olmak üzere, Dev- lot Tahvilleri, Banka ve Şirket Tahvilleri, % 15'ini mevduat, % 14'ünü Konut ve Tü- ketim Kredileri, % 5,7'sini Hisse Senetleri ve geriye kalan % 18,7'sinide Sair Finansal Aktifler karşılığı finans piyasasına sunarak faaliyetlerini sürdürmüş- lerdur. (Ek:45)

Finans piyasasının sermaye piyasası bölümüne sunulan fon büyüklükleri ve kullanılan finansal araçlar, sözkonusu piyasaya sunulabilecek nitelikteki net fon girişleri ile birlikte, aşağıda Tablo:44'de verilmiştir.

TABLO:41

F 4 SOSYAL GUVENLIK KURUMLARI'NIN (1976-82 DONEMLERI ICIN) TAHMINI FON AKIMLARI

FON GİRİŞLERİ

MİLYON TL.

FON ÇIKIŞLARI

	Pirim Gelirleri					Toplam Pirim Gelirleri (1)	Sosyal Ödemeler					Toplam Sosyal Ödemeler (2)	Yönetim ve Sair Giderler					Toplam Yönetim Giderleri (3)	Toplam Brüt Giderleri 4 = 2+3	Net Fon Girişleri 5 = 1-4
	F 4a	F 4b	F 4c	F 4d	F 4e		F 4a	F 4b	F 4c	F 4d	F 4e		F 4a	F 4b	F 4c	F 4d	F 4e			
1976	12.923	13.298	1.236	508	797	28.762	4.106	9.039	14	320	127	13.606	3.715	179	37	38	13	3.982	17.588	11.174
1977	15.931	17.366	1.680	586	1.090	36.653	4.944	11.759	14	373	74	17.164	4.695	208	58	46	18	5.025	22.189	14.464
1978	17.146	22.483	2.108	671	1.579	43.987	5.252	14.170	15	431	70	19.938	5.958	241	84	55	21	6.359	26.297	17.690
1979	21.076	28.904	2.519	763	2.288	55.550	6.314	18.835	16	493	101	25.759	7.561	280	115	66	24	8.046	33.805	21.745
1980	29.775	36.865	2.910	861	3.314	73.725	8.268	23.288	17	559	193	32.325	9.595	326	152	79	27	10.179	42.504	31.221
1981	36.624	46.698	3.281	966	4.800	92.369	9.699	28.398	19	630	246	38.992	12.176	378	195	95	30	12.874	51.866	40.503
1982	45.051	58.883	3.630	1.078	6.954	115.596	11.324	34.187	21	705	308	46.545	15.451	439	242	114	33	16.279	62.824	52.772
%																				
1976	44,9	46,2	4,3	1,8	2,8	100,0	14,3	31,4	—	1,1	0,5	47,3	12,9	0,6	0,1	0,1	0,1	13,8	61,1	38,9
1977	43,5	47,4	4,6	1,6	2,9	100,0	13,5	32,1	—	1,0	0,2	46,8	12,8	0,6	0,2	0,1	—	13,7	60,5	39,5
1978	39,0	51,1	4,8	1,5	3,6	100,0	11,9	32,2	—	1,0	0,2	45,3	13,5	0,6	0,2	0,2	—	14,5	59,8	40,2
1979	37,9	52,0	4,5	1,4	4,2	100,0	11,4	33,9	—	0,9	0,2	46,4	13,6	0,5	0,2	0,2	—	14,5	60,9	39,1
1980	40,4	50,0	3,9	1,2	4,5	100,0	11,2	31,6	—	0,8	0,2	43,8	13,0	0,4	0,2	0,2	—	13,8	57,6	42,4
1981	39,7	50,6	3,5	1,0	5,2	100,0	10,5	30,7	—	0,7	0,3	42,2	13,2	0,4	0,2	0,1	—	13,9	56,1	43,9
1982	39,0	50,9	3,1	0,9	6,1	100,0	9,8	29,6	—	0,6	0,3	40,3	13,4	0,4	0,2	0,1	—	14,1	54,4	45,6

TABLO 42 Sosyal Güvenlik Kurumlarının Sermaye piyasası için yıllık fon kullanımları

Sermaye Piyasası Dolaysız Finansal Araçları	(Yıllık değişimler olarak MILYON TL)											
	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Konut Kredileri	75	91	153	162	267	306	373	522	580	728	1191	1329
O.Vadeli Kd.(6)	(6)	(6)	(4)	20	(5)	(7)	4	(3)	-	-	(9)	(12)
Dett.Tahvilleri	77	44	33	175	40	(6)	312	110	(284)	132	757	1747
KİT Tahvilleri	5	(5)	-	3	-	(1)	-	(1)	(1)	-	-	-
Şirket Hisse Senetleri	72	121	49	88	73	70	175	263	161	444	446	349
Şirket Tahvilleri	25	17	(6)	23	14	8	(3)	(1)	120	99	105	209
Toplam	248	262	225	471	389	370	861	670	577	1402	2490	3622
Dolaylı Finansal Araç												
D.Y.B.Tahvilleri	280	752	728	1029	1211	1319	872	591	1213	2075	2998	3599
Banka Tahvilleri	2	(4)	-	1	(5)	-	(9)	(8)	(8)	(16)	(11)	(15)
Toplam	282	748	728	1030	1206	1319	863	583	1205	2059	2987	3584
GENEL TOPLAM	530	1010	953	1501	1595	1689	1724	1253	1782	3461	4477	7206
Eksi:												
Net Fon Girişleri	902	1298	1550	1843	2335	2767	3160	3319	4445	6931	10440	17696
Fark:	372	288	597	342	740	1078	1436	2066	2663	3470	4963	10490

Tablo:42'deki,dolaysız finansal aktif yatırımları ile sunulan fon toplamaları ile uzun vadeli piyasaya aktarılabilecek nitelikte olup da elde biriken fonları ifade eden net fon girişleri rakamları karşılaştırıldığı vakit görüleceği gibi,mevcut fonların büyük bir bölümü dolaylı finansal araçlar(özellikle Devlet Yatırım Bankası Takvilleri)karşılığı dolaylı olarak,kullanıcılara aktarılmaktadır. Dolaylı finansal araçlarla sunulan seviyenin üzerinde olması bu durumu açıkça göstermektedir.

Sosyal Güvenlik Kurumlarında,gerekli dolaylı finansal araçlar ve gerekse dolaysız finansal araçlar karşılığı kullanıcılara sunulan uzun vadeli fon hacmi,söz konusu uzun vadeli piyasaya sunulabilecek nitelikteki elde biriken fonlarla,yani net fon girişleri ile karşılaştırılacak olursa,mevcut fonların ne kadarının uzun vadeli piyasaya sunulduğu görülecektir.Tablodaki net fon girişleri ile toplam fon arzları arasında çok büyük farklar vardır. Söz konusu farkların giderek genişleme eğilimi gösterdiği müşahede edilmektedir.Bu durum,sermaye piyasası için vazgeçilmez bir kaynak olan net fon girişlerinin,bir bölümünün hızla para piyasası ile sabit kıymet akımları için inşaat piyasasına kaydığını göstermektedir.Kısaca,fonların,niteliklerine ve amaçlarına uygun olmayan piyasalarda değerlendirme yönünde bir yatırım politikası uygulanmaktadır.Bir taraftan,ekonomik kalkınma için yapılması gerekli yatırımlar daha fazla uzun vadeli fonları ihtiyaç gösterirken,öte yandan,bu amaç için kullanılabilecek nitelikteki fonlardan kısa vadeli piyasa ile sabit kıymet akımları için inşaat piyasalarına akan miktarlarının giderek genişleyen bir eğilim göstermesi büyük bir çelişkidir.Bu çelişki,yani elde mevcut uzun vadeli fon hacmi ile uzun vadeli piyasaya dolaylı yada dolaysız olarak akan fon hacmi arasındaki farkın giderek daralması gerekirken,genişleme göstermesi Sosyal Güvenlik Kurumlarının,finans piyasasında,kendilerinden beklenen fon dönüştürme fonksiyonlarını yerine getirmediklerinin bir başka belirgin bir ölçüsü olmaktadır.

Sosyal Güvenlik Kurumlarının,net fon sunucusu,Tablo:43'da görüldüğü gibi hanehalkıdır.Hanehalkından zorunlu olarak topladıkları primlerle bu primlerin yatırım gelirlerini para ve sermaye piyasalarına aktararak,Devlet Yatırım Bankası,Ticaret Bankaları,Resmi finans kesimi,Şirketler,esnaf ve sanatkârlar ibe Sigorta Ortaklıklarını finanse etmektedirler.Devlet Yatırım Bankasıncı kullanılan fon hacmi her yıl giderek büyürken Resmi finans kesiminin payı daralmalar göstermektedir.1970 yılına kadar Ticaret Bankalarının Sosyal Güvenlik kurumlarından büyük ölçüde mevduat biçiminde sağladıkları fon hacmi nispi olarak azalma gösterdikten sonra,

Tablo:43

31.12 İtibariyle F4 SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARININ NET FON KAYNAK VE KULLANIMLARI MİLYON TL

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
F1 Merkez Bankası	-1	-2	-2	-5	-9	-5	-8	-5	-13	-23	-4	-5	-6
F2 Ticaret Bankası	-1558	-1845	-1913	-1876	-1873	-2115	-2320	-2294	-3329	-4278	-5490	-6887	-10957
F3 Sigorta Ortaklık.	-	-	-1	-1	-1	-7	-11	-13	-18	-20	-29	-33	-47
F6 Devlet Yatırım Ban.	-295	-563	-1318	-2052	-3102	-4333	-5652	-6524	-7115	-8321	-10403	-13491	-17000
R1 Resmi Finans Kesim	-2135	-2258	-2208	-2423	-2538	-2606	-2977	-3454	-4015	-3212	-3315	-5137	-6482
R2 Kamu İktisadi Teş.	-	-5	-	-	-3	-3	-2	-2	-1	-1	-	-	-
R4 Esnaf ve Sanatkar.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-145	-165	-558
R5 Şirketler	-487	-570	-727	-830	-1000	-1182	-1353	-1731	-2001	-2851	-3747	-4979	-6782
R6 Hanehalkı	+5755	+6712	+7785	+9043	+10623	+12480	+14814	+17063	+18826	+22110	+26824	+34872	+48263
R8 Diğer Fon Hareket	-232	-237	-247	-348	-424	-333	-336	-566	-634	-298	-362	-1245	-2375
Sabit Varlıklar	-4077	-4802	-4369	-4508	-1713	-1896	-2159	-2508	-2768	-3106	-3331	-3550	-4062
Toplam	-5765	-6712	-7785	-9043	-10623	-12480	-14814	-17063	-19460	-22110	-26824	-34874	-48263
% DAĞILIMI	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
F1 Merkez Bankası													
F2 Ticaret Bankaları	-27,0	-27,0	-25,0	-21,0	-27,0	-17,0	-16,0	-13,0	-17,0	-19,0	-20,0	-18,0	-23,0
F3 Sigorta Ortaklıkları	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
F6 Devlet Yatırım Ban.	-5,0	-8,0	-17,0	-23,0	-29,0	-35,0	-38,0	-38,0	-37,0	-38,0	-39,0	-38,0	-35,0
R1 Resmi Finans Kesim	-37,0	-34,0	-28,0	-27,0	-24,0	-21,0	-20,0	-20,0	-21,0	-15,0	-12,0	-15,0	-13,0
R2 Kamu İktisadi Teş.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
R4 Esnaf ve Sanatkar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-1,0	-	-1,0
R5 Şirketler	-8,0	-9,0	-9,0	-9,0	-9,0	-9,0	-9,0	-10,0	-11,0	-13,0	-14,0	-14,0	-14,0
R6 Hanehalkı	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+97,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0
R8 Diğer Fon Hareket	-5,0	-5,0	-3,0	-3,0	-5,0	-3,0	-2,0	-4,0	+3,0	-1,0	-1,0	-5,0	-6,0
Sabit Varlıklar	-18,0	-18,0	-18,0	-17,0	-16,0	-15,0	-15,0	-15,0	-14,0	-14,0	-13,0	-10,0	-8,0
Toplam	+100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0	-100,0
	-100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0

1970'den itibaren yeniden yükselmeye başlaması ve o arada, toplam mevduat içinde vadesiz mevduat payının 1963'den beri Vadeli mevduat aleyhine genişlemesi kurumların daha fazla kısa vadeli piyasaya kaydıklarını ayrıca yine belgelemektedir.

3- Öteki Finansal Aracılar

a. Yatırım Ortaklıkları

Bugün Türkiye'de, finans piyasasında, gerek Sabit Sermayeli Yatırım Ortaklıkları ve gerekse Değişir Sermayeli Yatırım Ortaklıkları yoktur.(149)

Geçmiş yıllarda, sözkonusu kurumsal eksikliği gidermek amacı ile, bu kurumların oluşturulması doğrultusunda çeşitli çalışmalar yapılarak yasa tasarıları hazırlanmıştır. (150) Ancak, bugün, Türkiye'nin ulaştığı bulunduğu ekonomik Sosyal Finansal ve politik düzeyde, nasıl bir yatırım ortaklıkları modelinin veya modellerinin uygulanabileceği konusunun ele alınıp, ayrıntılı incelemeler yapılarak, tartışma gündemine getirilmesi yararlı olacaktır.

b. Holdingler

Bir finansal aracı olmaları nedeniyle Holdingleri de araştırma kapsamına alıp, öteki finansal araçlarla birlikte, finans piyasasındaki faaliyetlerini incelemek amaçlanmıştır. Ancak, mevcut holdingler hakkında doyurucu düzeyde finansal bilgiler sağlanamadığı için sözkonusu amaca ulaşamamıştır. Ama, holdingler hakkında analiz için yeterli bilgiler sağlanabildiği zaman araştırmanın bu yönden taşıdığı eksikliklerin giderilmesi son derece yararlı bir çalışma olacaktır. Çünkü, bugün Türkiye'de, bir yandan var olan holdinglerin genişlemesi ve öte yandan yeni holdinglerin kurulması ile çok hızlı bir holdingleşme olayı yaşanmaktadır. Nitekim, aşağıdaki Tabloda sunulan holding sayılarına ilişkin rakamlar holdingleşmedeki hızlı gelişmeyi bir ölçüde yansıtmaktadır.

(149) Uygulamada, Ticaret unvanları içinde, "Yatırım" kavramı bulunan bazı ortaklıklar gerçekte, burada sözü edilen anlamda Yatırım Ortaklıkları değildir. Bunlar, Yatırım Ortaklığı unvanı altında holding faaliyetlerinde bulunan işletmelerdir.

(150) Ayrıntılı bilgi için, Bakınız: DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI, Banka Kredi Sisteminin yeniden düzenlenmesi, Mayıs, 1971 Ankara

TABLO.44

<u>Yıllar:</u>	<u>Holdinđ Sayısı:</u>
1958	1
1960	1
1963	2
1965	3
1967	2
1968	4
1969	5
1970	5
1971	8
1972	17
1974	21
1975	13
1976	17
1977 (Ekime kadar)	<u>20</u>
Toplam Holding Sayısı	138

Kaynak: Devlet İstatistiki Enstitüsü, İç Ticaret İstatistikleri ve Ticaret Bakanlığı Arşivi

Tablo: 44'de görüldüğü gibi, son yıllarda sayıları her geçen gün artan ve toplam olarak 138 civarında bulunan holding ortaklıklarının kuruluşlarını özendiren ve hızlandıran pek çok nedenleri vardır. (151) Holdingleşme olayını özendiren nedenler listesine, "Banka ve Sigorta İşlemleri Vergisinden Sağlanan Vergi Tasarruflarını" da yeni bir neden olarak eklemek gerekir. Holdingler üzerinde yapılan incelemelerde, bunlar, finans piyasasında, aracılık fonksiyonlarını yerine getirirken, uzun vadeli piyasadan Hisse Senedi ve Tahvil gibi finansal araçlar karşılığı sağladıkları fonların bir bölümünü, holding topluluğuna dahil bağlı Şirketlere kısa vadeli kredi biçiminde sunarak, onların işletme sermayesi gereksinmelerini karşıladıkları gözlenmiştir. Holdingler, uyguladıkları bu tür vir finansal yatırım politikası ile, uzun vadeli nitelikteki fonları kısa vadeli piyasaya kanalize

(151) Ayrıntılı bilgi için, Bakınız: GÖNENLİ, ATILLA, İşletmelerde finansal Yönetim, Sermet Matbaası, İST-1976, S.492-508

ederek, fonların yanlış piyasalarda kullanılmasına neden olmaktadır. Türkiye'de satışların finansman yükünün Şirketler üzerinde olması, Üretici Şirketlerin, toptancı ve perakendecileri finanse etmesi nedeniyle (152) bağlı Şirketlerin, ana Şirket olarak holdinglerden aldıkları kısa vadeli kredilerin büyük ölçüde alacaklara bağlanmaktadır. Dolayısıyla, uzun vadeli nitelikteki fonlar, Şirketler kanalıyla piyasaya kanalize olmaktadır. Başka bir deyişle, Holdingler, geleneksel Ticaret Bankalarının faaliyet gösterdikleri alanda onlardan daha elverişli koşullarla faaliyet göstermektedirler. Çünkü, Ticaret Bankaları ödünç verme yazarı kapsamına dahil edilmiş olup, faaliyetleri Banka ve Sigorta işlemleri vergisine tabi oldukları halde, pratikte yukarıda sızünü ettiğimiz biçimde bağlı şirketleri kısa vadeli kredilerle finanse ederek Ticaret Bankaları ile aynı fonksiyonu gören Holdingler sözkonusu yasanın dışında tutulmuşlardır. Kuşkusuz bu durum, Holdingler için büyük bir vergi tasarrufu sağlamaktadır. O nedenle, Banka ve Sigorta işlemleri ve bununla birlikte, damga vergilerinden sağlanacak tasarrufları Holdingleşmedeki hızlı gelişmelerin nedenlerinden birisi olarak listeye dahil etmek doğru bir davranış olacaktır.

C - Kalkınma Bankaları

Kalkınma çabası içinde bulunan ülkemizde, işletmelerin orta ve uzun vadeli fon gereksinmelerini karşılamak yolunda faaliyet gösteren Kalkınma Bankalarını, mülkiyetleri açısından, Özel Kalkınma Bankaları ve Kamu Kalkınma Bankaları olmak üzere iki ana grupta toplamak mümkündür.

c.1. Özel Kalkınma Bankaları

Özel Kalkınma Bankaları, sermayelerinin tamamı Özel kesime ait olan ve dolayısıyla Özel kesim işletmelerinin finansmanına yönelik faaliyetlerde bulunan, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası ile Sınai Yatırım ve Kredi Bankasından oluşmaktadır. (153) O nedenle, bu bölümde, sözkonusu iki banka bir arada Özel Kalkınma Bankaları başlığı altında incelenecektir.

(152) Mali Sektör Araştırması, S, 8

(153) Bu arada, 1976 yılında, işletmelerin orta ve uzun vadeli nitelikteki fon gereksinmelerini karşılamak amacı ile özel mülkiyetli onüç banka tarafından kullanılan ve bu araştırmanın yürütüldüğü dönemlerde herhangi finansal faaliyeti olmadığı için araştırma kapsamı dışında kalan "Yatırım Finansman Anonim Ortaklığı"nın da Özel Kalkınma Bankaları grubunda mütalâ edilmesi gerekir. Bakınız: YATIRIM FİNANSMAN A.O. ESAS MUKAVELLENAMESİ

Ozel Kalkınma Bankaları, Ek:46`de görüldüğü gibi, 1963-75 dönemlerinden fonların % 4`ü kendi tasarrufları olan dağıtılmamış kârlardan ve geriye kalan % 96`sını finans piyasasından sağlamıştır. Toplam fon kaynaklarının % 66,8`i uzun vadeli dış kredilerden, % 18`i orta ve uzun vadeli iç kredilerden ve % 5,3`ü Odenmiş Sermaye`den oluşmaktadır. Tahvil ihraç etmek suretiyle sağlanan fon hacmi 1973`den itibaren giderek yükselmekle beraber çok düşük düzeyde kalmıştır.

Ozel Kalkınma Bankaları, yukarıda sözü edilen finansal araçlar karşılığı sağladığı fonların % 82`sini Orta Vadeli Kredi Araçları, % 4,9`unu Şirket Hisse Senetleri, % 1,6`sını Şirket Tahvilleri ve % 7,8`ini Vadesiz Mevduat araçlarını kullanarak finans piyasasına aktarmaktadır. (Ek: 47)

Görüldüğü gibi, Ozel Kalkınma Bankaları, gerek finans piyasalarından fon sağlarken ve gerekse sağlanan fonları kullanıcıların hizmetine sunarken, Hisse Senetleri ve Tahviller gibi uzun vadeli araçlar yerine, büyük ölçüde, kredi araçlarından yararlanmaktadırlar.

Ozel Kalkınma Bankalarının, fonksiyonları gereği, sermaye piyasası ile olan ilişkileri ve her dönem sözkonusu piyasaya kanalize edebilir nitelikteki potansiyellerle fiilen sunulan fonlar, yıllık fon kaynak ve kullanımları biçiminde, aşağıdaki Tablo:45`de verilmiştir.

TABLO: 45 Özel Kalkınma Bankalarının Sermaye Piyasası için Yıllık Fon Kaynakları ve Kullanımları

Yıllık fon

Kaynakları	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Tedavüldeki												
Tahviller	(3)	(3)	(3)	(1)	(1)	-	-	-	-	50	50	200
U.V.İç Krd.	62	86	117	184	225	129	681	196	198	767	362	950
O.V.İç Krd.	83	59	59	93	(34)	92	70	133	62	75	133	43
Ödenmemiş												
Sermaye	-	1	-	15	-	45	1	-	82	20	-	-
Dağıtılmamış												
Kârlar	1	6	6	18	19	9	20	30	8	54	76	31
Toplam	143	149	179	309	189	275	772	359	350	966	621	1224

Yıllık Fon

Kullanımları

İşletme Krd.	50	33	29	73	18	7	(66)	(6)	109	53	(61)	(53)
O.V.Döviz Kr.	31	32	132	152	100	100	649	186	179	783	380	884
O.V.Tb.Krd.	10	46	40	35	108	138	64	91	107	140	171	117
Toplam Krd.	91	111	201	260	226	245	647	253	395	976	490	948

Devlet Krd.

Tahvilleri	2	1	4	18	(13)	3	3	7	-	11	-	16
Özel Şirket												
Tahvilleri	-	-	-	20	(20)	3	24	(4)	(10)	-	34	11
Şirket Hisse												
Senetleri	(1)	1	3	(19)	23	22	(7)	28	32	9	59	62

Toplam	92	113	208	279	216	273	667	295	417	996	583	1037
--------	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------

Kaynak: Özel Kalkınma Bankaları Faaliyet Raporları

Tablo:45'de görüldüğü gibi, Özel Kalkınma Bankalarda uzun vadeli fonlarının çoğu uzun vadeli dış borçlanmalar yolu ile sağlandığından, döviz niteliğindedir. Fon kaynaklarındaki gelişmeye paralel olarak, sağladıkları döviz biçimindeki fonların çoğunu yine döviz kredileri biçiminde uzun vadeli piyasaya aktarmaktadırlar. Genellikle kredi araçları karşılığı sağladıkları fonları yine kredi araçlarını kullanarak sunduklarından dolayı finansal araçlardan kullanarak sunduklarından dolayı finansal araçlardan kredi araçları yerine, dolaysız finansal araçlardan olan kredi araçlarını ikame eden finansal araçlar olarak tanımlanılabilirler. Bu yolda, yıllık uzun vadeli fon kaynakları toplamı ile kullanımlarının toplamı karşılaştırıldığı zaman açıkça görüleceği gibi, ellerindeki uzun vadeli fonların tamamını uzun vadeli fonların tamamına uzun vadeli piyasaya aktararak, fon dönüştürme fonksiyonlarını yerine getiren bir davranış içinde görülmektedirler.

Özel Kalkınma Bankalarında, yukarıda sözü edilen finansal araçlar karşılığı finans piyasalarından sağlanan fonların sunucuları; dış finansal kesim, hanehalkı, Ticaret Bankaları ve son yıllarda, bir ölçüde, T.C. Merkez Bankasından (Tablo:46) Özel Kalkınma Bankaları fonlarının 3/4'ü dış finansal kesimden gelmektedir. Geriye kalan 1/4'ü hanehalkı ile Ticaret Bankaları ve sınırlı ölçüde, T.C. Merkez Bankasından sağlanmaktadır. Bu sonuçlar göstermektedir ki, Özel Kalkınma Bankaları, iç finans piyasalarından çok dış finans piyasalarına, yani Uluslararası finans piyasaları ile yakın ilişkilerde bulunan ve Uluslararası Finans Piyasalarının Türkiye'deki iç finans piyasasını bağlayan finansal araçlar olarak faaliyet göstermektedirler.

Özel Kalkınma Bankalarının sunduğu fonlardan yararlanan kesim, sadece şirketlerdir. Söz konusu bankaların en büyük fon sunucusu dış finansal kesim ile yâne fon kullanıcıları şirketler kesimindeki ilişkiler, aşağıda verilmiştir.

Tablo: **47** Özel Kalkınma Bankaları-Dış Finansal Kesim İlişkileri (Yıllık değişmeler olarak) MİLYON TL

	<u>1964</u>	<u>1965</u>	<u>1966</u>	<u>1967</u>	<u>1968</u>	<u>1969</u>	<u>1970</u>	<u>1971</u>	<u>1972</u>	<u>1973</u>	<u>1974</u>	<u>1975</u>
Uzun Vadeli												
Dış Krediler	+62	+86	+117	+184	+205	+129	+681	+196	+198	+767	+362	+950
Net Fon Kaynağı												

Kaynak: Ek: 49

Tablo: **48** Özel Kalkınma Bankaları-Şirketler İlişkileri (Yıllık değişmeler olarak) MİLYON TL

	<u>1964</u>	<u>1965</u>	<u>1966</u>	<u>1967</u>	<u>1968</u>	<u>1969</u>	<u>1970</u>	<u>1971</u>	<u>1972</u>	<u>1973</u>	<u>1974</u>	<u>1975</u>
O.V.Kredileri	-91	-111	-201	-260	-223	-248	-647	-253	-395	-976	-490	-948
Şirket Tanvilleri	-	-	-	-20	+20	-3	-24	+4	+10	-	-34	-11
Şirket Hisse Senetleri	+1	-1	-3	+19	-23	-22	+7	-28	-32	-9	-59	-62
Sair finansal Aktifler	-3	-1	-1	+1	-6	-6	-32	-4	-13	-48	-28	-54
Toplam	-94	-113	-205	-280	-252	-279	-703	-285	-440	-1033	-611	-1075
	+1	-113	-205	+20	+20		+7	+4	+10			
Net Fon Kullanımı	-93	-113	-205	-260	-232	-279	-696	-285	-430	-1033	-611	-1075

Kaynak: Ek: **48**

Tablo: **47** ve **48** lerde açıkça gösterilmektedir ki özel kalkınma bankaları, genel olarak dış finansal kesim ile şirketleri birbirlerine bağlayan başka bir deyimle, uluslararası finans piyasasından orta ve uzun vadeli kredi araçları karşılığı sağladıkları fonları, başta uzun ve orta vadeli kredi araçları olmak üzere hisse senetleri ve tahviller karşılığı şirketler kesimine aktaran sermaye piyasası finansal aracı kurumlardır.

c.2. Kamu Kalkınma Bankaları

Mülkiyetleri Devlete ait olan Kamu Kalkınma Bankaları, Devlet Yatırım Bankası ile Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankasıdır. Sözü edilen Kamu Kalkınma Bankalarından Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası (154) bu araştırma için gerekli bilgiler toplandığı dönemlerde, kuruluş aşamasında bulunduğu ve herhangi bir finansal faaliyeti olmadığı için, çalışmanın dışında kalmıştır. Bu yüzden, burada, Kamu Kalkınma Bankaları başlığı altında sadece Devlet Yatırım Bankası incelenecektir.

Ek: 49'de görüldüğü gibi, Devlet Yatırım Bankası'nın 1963-75 Dönemlerinde, toplam fonlarının, ortalama % 2'sini Dağıtılmamış Kârlardan ve % 98'i de finans piyasasından sağlanan fonlardan oluşmaktadır. Bankanın fon kaynaklarının 1963-75'de ortalama % 47'si Tahviller % 16,4'ü Orta Vadeli İç Krediler (Hazine Kredileri), % 9,9'un Vadeli dış krediler ve % 6'sı da Odenmiş Sermaye gibi finansal araçlar karşılığı piyasadan çekilmektedir.

Devlet Yatırım Bankasının ilk yıllarda toplam fonlarının en büyük bölümünü (% 40'dan fazlasını) uzun vadeli dış kredi araçları sağlarken bu oran giderek düşme trendi göstererek % 1'e kadar inmiştir. Öte yandan, Tahviller ve iç kredi araçları yolu ile sağlanan fonlar büyük gelişmeler göstererek toplam fon kaynakları içinde en büyük yeri almıştır. Bankanın pasif yapısındaki bu değişiklikler göstermektedir ki, Devlet Yatırım Bankası kurulduğu günden itibaren 1975'e kadar, her geçen gün finans piyasasından fon sağlama yönündeki faaliyetlerini yurt dışı finans piyasasından çok yurt içi finans piyasasında yoğunlaştıran bir finansal politika izlemiştir. Bankanın araştırmaya alınan yıllar içerisinde iç finans piyasasında yoğunlaşan faaliyetleri de, mevduat munzam karşılıkları yolu ile sağlanan fonlardaki düşmeden de anlaşılacağı gibi, mevduat piyasasından çok tahvil piyasasına doğru kayma göstermektedir.

154) Kısaca adı DESİYAP olan Devlet Sanayi ve Yatırım Bankası

17.4.1975 Tarih ve 1877 Sayılı Yasa gereğince, 11.11.1975 tarih ve 13 Sayılı Kanun hükümlerindeki kararnâme ile, özellikle ^{yurt dışında} çalışmış ve çalışmakta olan işçilerin tasarruflarını ekonomik bir güç halinde birleştirerek **karlılık ve verimlilik anlayışı** içinde değerlendirilerek ve kalkınma planlarının temel ilkelerine uygun ve yurt sathına yaygın teşebbüslere, özellikle sanayi yatırımlarına yöneltmek amacıyla kurulmuştur. Ayrıntılı bilgi için, Bakınız: DEVLET SANAYİ ve İŞÇİ YATIRIM BANKASI A.Ş. YETKİ YASASI ve KURULUŞ KARARNAMESİ

Banka finansal aktifleri içinde orta ve uzun vadeli kredilerin % 90'nın üzerinde bulunması durumu da kanıtlamaktadır ki, Devlet Yatırım Bankasının fon kullanıcılarının orta ve uzun vadeli fon gereksinmelerini karşılamayı amaçlayan sermaye piyasası kurumudur. (Ek: 50) Bankanın Sermaye piyasası için elinde var olan uzun vadeli fon kaynak ve kullanımları Tablo: 49'da verilmiştir.

TABLO: 49 Devlet Yatırım Bankasının Sermaye Piyasası için Yıllık Fon Kaynak ve Kullanımları

Fon

Kaynakları	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Teda.Tahvil	319	744	694	993	1163	1118	1264	656	866	22555	3338	2414
U.V.Dış Kre.	(319)	(133)	(33)	(1051)	115	(139)	212	(53)	(415)	(112)	(97)	(10)
O.VeU.V.İçkrd.	-	-	-	610	47	50	1257	(523)	(503)	247	6507	7133
Ödenmiş Serma.	26	49	43	371	74	30	-	-	20	67	79	66
DağıtılmamışKâr	80	2	40	77	16	30	(208)	266	92	123	189	291

Toplam 286 662 810 1000 1185 1089 2525 346 60 2880 10016 10894

Fon

Kullanım	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
U.VeU.Vadeli Kredi	452	637	801	1105	1262	1347	2119	250	141	3100	10488	12108
Devlet Tahvil	(184)	(68)	(154)	(17)	5	(13)	(24)	(61)	(79)	(1)	(2)	(10)
Hisse Senet	10	-	-	(10)	-	-	-	-	-	-	-	-

Toplam 278 569 647 1078 1267 1334 2095 311 62 30999 10486 12098

Kaynak: Devlet Yatırım Bankası Faaliyet Raporları

Tablo: 49'da belirtildiği gibi, Devlet Yatırım Bankasının sermaye piyasası için yıllık temel fon kaynakları başta tahvil ihraçları olmak üzere orta ve uzun vadeli iç krediler (Hazine Kredileri) ile ödenmiş sermaye ve dağıtılmamış kârlardır. Uzun vadeli dış krediler yolu ile 1968 ve 70 dönemlerinde dış fon sağlanmamıştır. Sözkonusu dolaylı finansal araçlar karşılığı sağlanan fonlar, sadece, orta ve uzun vadeli krediler gibi dolaysız bir finansal araç karşılığı finans piyasasının sermaye piyasası alanına sunulmaktadır. İncelenen dönemler içinde Devlet Tahvilleri ve Hisse Senetleri gibi sermaye piyasası araçları ile her hangi bir fon arzı söz konusu değildir.

31.12 itibariyle F6 DEVLET YATIRIM BANKASININ NET FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

MİLYON TL

Tablo: 50

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	
F1 Merkez Bankası	-18	-5	-18	-16	-28	-38	-40	-7	-1	-17	-24	+5873	+6960	
F2 Ticaret Bankası	+73	-445	-568	-341	-1062	-1092	-1487	-770	-890	-1509	-1770	-2301	-2927	
F3 Sigorta Ortaklık	+21	+25	+22	+18	+17	+18	+13	+12	+9	+6	+5	+22	+4	
F4 Sosyal Güvenlik	+295	+563	+1318	+2052	+3102	+4333	+5652	+6524	+7115	+8321	+10403	+13401	+17000	
R1 Resmi Finans Kesim	-140	+139	+231	+397	+1410	+1518	+1609	+2876	+2297	+1692	+2176	+2871	+8828	
R2 Kamu İktisadi Teş.	-3171	-3250	-3850	-4360	-5326	-6543	-7487	-10323	-10482	-9962	-12744	-22644	-34177	
R7 Dış Finansal Kesim	+2576	+2437	+2304	+2337	+1286	+1171	+1032	+1244	+1191	+776	+664	+567	+557	
R8 Diğer Fon Hareket	+359	+457	+470	+292	+403	+419	+470	+416	+472	+317	+791	+1523	+2776	
Sabit Varlıklar	-	-1	-1	-1	-1	-1	-7	-9	-14	-19	-19	-19	-19	
Dağıtılmamış Karlar	-	+80	+182	+192	+299	+215	+245	+37	+303	+395	+518	+707	+998	
Toplam	+3324	+3701	+4427	+5218	+6417	+7674	+9021	+1109	+11387	+11507	+14557	+24964	+37123	
% DAĞILIMI														
F1 Merkez Bankası	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+24,0	+19,0	
F2 Ticaret Bankası	+2,0	-12,0	-13,0	-16,0	-17,0	-21,0	-17,0	-7,0	-8,0	-13,0	-12,0	-9,0	-8,0	
F3 Sigorta Ortaklık	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
F4 Sosyal Güvenlik K	+9,0	+16,0	+20,0	+40,0	+48,0	+57,0	+63,0	+59,0	+63,0	+72,0	+72,0	+54,0	+45,0	
R1 Resmi Finans Kesim	-5,0	+4,0	+5,0	+8,0	+22,0	+20,0	+18,0	+26,0	+20,0	+15,0	+15,0	+11,0	+24,0	
R2 Kamu İktisadi Teş.	-95,0	-88,0	-87,0	-84,0	-83,0	-86,0	+83,0	-93,0	-92,0	-87,0	-88,0	-91,0	-92,0	
R7 Dış Finansal Kesim	+78,0	+66,0	+52,0	+45,0	+20,0	+15,0	+11,0	+11,0	+11,0	+7,0	+5,0	+2,0	+2,0	
R8 Diğer Fon Hareket	+11,0	+12,0	+11,0	+5,0	+7,0	+6,0	+5,0	+4,0	+4,0	+3,0	+5,0	+6,0	+7,0	
Sabit Varlıklar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Dağıtılmamış Karlar	-	+2,0	+2,0	+2,0	+3,0	+2,0	+3,0	-	+2,0	+3,0	+3,0	+3,0	+3,0	
Toplam	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	+100,0	

Genellikle, toplam yıllık fon kullanımlarının yıllık fon **kaynaklanmasında** seyretmesi; her dönem bankanın, elindeki uzun vadeli kaynaklardan daha fazlasını uzun vadeli piyasaya sunduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle, Devlet Yatırım Bankası, kısa vadeli nitelikteki fonları da uzun vadeli piyasaya aktararak para piyasasından sermaye piyasasına doğru bir fon akımı sağlamaktadır.

Devlet Yatırım Bankasının net fon sunucuları; Sosyal Güvenlik Kurumları, Resmi Finans Kesimi, Dış finansal kesim ve son iki yılda da T.C. Merkez Bankasıdır. Sözü edilen fon sunucu kesimlerden sağlanan fonlar ile bankanın kendi birikmiş tasarruflarını ifade eden dağıtılmamış kârlardan oluşan toplam fonlar, toplam fonlarla Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Ticaret Bankalarını finanse etmektedir. (Tablo:50)

Devlet Yatırım Bankasının en büyük fon sunucusu olan Sosyal Güvenlik Kurumları ile temel fon kullanıcısı, Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile olan ilişkileri aşağıdaki Tabloda gösterilmiştir.

TABLO: 51 Devlet Yatırım Bankası-Sosyal Güvenlik Kurumları İlişkileri (Yıllık Değişmeler olarak) MİLYON TL

	<u>1964</u>	<u>1965</u>	<u>1966</u>	<u>1967</u>	<u>1968</u>	<u>1969</u>	<u>1970</u>	<u>1971</u>	<u>1972</u>	<u>1973</u>	<u>1974</u>	<u>1975</u>
Tedavüldeki												
Tahviller	+260	+752	+728	+1029	+1219	+1329	+872	+1291	+1206	+2082	+2998	+3599
Sair Finansal												
Aktif	+8	+3	+6	+21	+20	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	+268	+755	+734	+1050	+1221	+1319	+872	+591	+1206	+2082	+2998	+3599

Kaynak: Ek: 51

TABLO: 52 Devlet Yatırım Bankası-Kamu İktisadi Teşebbüsleri İlişkileri (Yıllık değişimler olarak)MİLYON TL

	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
Verilen												
Krediler	-69	-590	-520	-976	-1217	-944	+2036	-1199	+5200	-2782	-9900	-11533
Hisse Sene-												
netleri	-10	-	-	+10								
Toplam	-79	-590	-520	-976	-1217	-944	-2836	-159	+520	-2782	-9900	-11533

Kamusal Şirketler 51 ve 55'ler ile Ek: 52'de görüldüğü gibi, Devlet Yatırım Bankasının tahvil ve karşılığı Sosyal Güvenlik Kurumlarından sağladığı fonları Kamu İktisadi Teşebbüslerinin finansmanında kullanılmaktadır.

Tablo: 51 ve 52'ler ile Ek: 51'de görüldüğü gibi, Devlet Yatırım Bankasının Tahviller karşılığı Sosyal Güvenlik Kurumlarından sağladığı fonları, ~~Kamu~~ İktisadi Teşebbüslerinin finansmanında kullanılmaktadır. Ancak, her dönem Kamu İktisadi Teşebbüslerine kredi olarak sunulan fon hacmi ile Sosyal güvenlik Kurumlarından sağlanan fon büyüklükleri arasındaki farklar giderek genişleme göstermektedir. Sosyal Güvenlik Kurumlarından sağlanan fonlar, Kamu İktisadi Teşebbüslerine aktarılan kredilerin karşılama konusunda yetersiz düzeyde kaldığından aradaki negatif farkların kapatılmasında, resmi finans kesimi ile T.C. Merkez Bankası fonlarından yararlanılması yollarına gidildiğinden sözkonusu iki kesim, resmi finans kesimi ile T.C. Merkez Bankası giderek Devlet Yatırım Bankası için önemli fon sunucuları niteliğini kazanmaktadırlar.

Ozel Kalkınma Bankaları ile bir Kamu Kalkınma Bankası olarak Devlet Yatırım Bankasının Karşılaştırılması.

Ozel Kalkınma Bankaları ile Devlet Yatırım Bankası arasındaki temel farkları şöyle sıralayabiliriz:

Ozel Kalkınma Bankaları, fonlarının 3/4 dış finansal kesimden ve geriye kalan 1/4'ü hanehalkı Ticaret Bankaları ve ve sınırlı ölçüde T.C. Merkez Bankasından sağlanmaktadır.

Devlet yatırım Bankası ise, özellikle son yıllarda, fonlarının hemen hemen tamamına yakın kısmını, Ozel Kalkınma Bankalarının tersine olarak Sosyal Güvenlik Kurumları, Resmi finans kesimi ve T.C. Merkez Bankası gibi yurt içi finans piyasasında faaliyette bulunan kesimlerden sağlanmaktadır. Devlet Yatırım Bankası yurt içi finans piyasasına, özel kalkınma bankaları yurt dışı, uluslararası finans piyasasına dönük

olarak faaliyet gösteren fakat her ikisi de uzun vadeli fon piyasasında faaliyet gösteren aracı kurumlardır.

- Özel Kalkınma Bankaları, Şirketler kesimini finanse ederken. Devlet Yatırım Bankası Kamu İktisadi Teşebbüslerini finanse etmektedir. Özel Kalkınma Bankaları orta ve uzun vadeli kredilere ek olarak Şirketler kesiminin ihraç ettikleri hisse senetlerini satın alarak fon aktarma hizmeti yapabilirler. Oysa ki, Devlet Yatırım Bankasını, yalnızca orta ve uzun vadeli kredi yolu ile Kamu İktisadi Teşebbüslerine finanse edebilmekte ve hisse senetleri yolu ile fon sunma yetkisine sahip değildir.

Özel Kalkınma Bankalarınınca , uzun vadeli fon piyasasına sunulan fonların; %40'ını Gıda ve Tekstil sanayinden oluşan Tüketim Sanayi İşletmeleri, % 25'i ara malları ve % 35'ini ana malları üretimine yönelik faaliyet gösteren işletmeleri tarafından kullanılmaktadır. (Ek:52) Oysa ki, Devlet Yatırım Bankası, kredilerinin % 7,2 tüketim sanayi, % 55,5 ara malları sanayi, % 1,2 yatırım malları, sanayi, % 9,2 madencilik, % 13,8 enerji ve % 13,1 ulaştırma sanayindeki, Kamu İktisadi İşletmelerinin finansmanında kullanılmaktadır. (Ek:53)

Özel Kalkınma Bankaları ile doğrudan doğruya, hanehalkı-Şirketlerkesimi ve Şirketler-Dış finansal kesim birbirleri ile ilişkilendirildiği halde, Devlet Yatırım Bankası aracılığı ile hanehalkı-Kamu İktisadi Teşebbüsleri arasındaki ilişkiler kurulamamıştır. Başka bir deyişle, fon sunucu kesimi oluşturan hanehalkı ve Dış finansal kesim ile fon kullanıcı şirketler arasında özel kalkınma bankaları aracılığı doğrudan doğruya bir ilişki vardır. Özel Kalkınma Bankaları , hisse senetleri, Tahviller ve orta ve uzun vadeli kredi araçları ihraç edip hanehalkı ile dış finansal kesime satarak topladığı fonları şirketler kesiminin fon gereksinimleri için kullanabilmektedir. Oysa ki, Devlet Yatırım Bankası doğrudan hanehalkına ve dış finansal kesime örneğin Tahvil gibi finansal araçlar satarak fon sağlama olanağından yoksundur. Aynı şekilde, Devlet Yatırım Bankası, Uluslararası finans piyasasında dış finansal kesimden sağladığı döviz niteliğindeki fonları yine Kamu İktisadi Teşebbüslerine döviz biçiminde kredi olarak aktararak, onların döviz cinsinden fon gereksinimleriyle karşılama olanağına ve yetkilerine sahip değildir. Bu durumda, Devlet Yatırım Bankasınınca

Uluslararası piyasasından sağlanan döviz kredilerinin Maliye Bakanlığınca Devlet Yatırım Bankasına TL olarak ödenmekte ve sözkonusu TE. fonlarda Kamu İktisadi Teşebbüslerine aktarılmaktadır. Daha sonra, Kamu İktisadi Teşebbüsleri, Devlet Yatırım Bankasından sağladıkları TL. fonlarla ithalat amacı ile T.C. Merkez Bankasında akreditif açtırarak kullanmaktadırlar. Kuşkusuz, döviz bunalımı içinde bulunan ülkemizde, bu tür uygulama Kamu İktisadi Teşebbüslerince yapılan yatırımların uzamalarına ve gecikmelerine neden olacaktır. Halbuki, Özel Kalkınma Bankaları, Uluslararası piyasadan sağladıkları döviz fonlarını doğrudan doğruya yine döviz olarak şirketler kesimine sunma olanağına sahip olduğundan, bu tür fonlardan yararlanan Özel Sanayi İşlemlerinin transferlerdeki gecikme sorunu ortadan kalkacağı için, yatırımlarını daha kısa sürede gerçekleştirebileceklerdir.

d. Ticaret ve Taksitle Satış Finans Ortaklıkları

Batı ülkelerinde olduğu gibi, Türkiye'de toptancılar ve perakendeciler aracılığı ile tüketicilerin finansmanı konusunda müzlaşmış ve taksitle satış finans ortaklıkları yoktur. Bu ortaklıklar olmamakla beraber, bunlar tarafından yerine getirilmesi gereken finansman fonksiyonunu şirketler kesimi yüklenmiş bulunmaktadır.

Ticaret Bankaları bölümünde, bankalarının temel fon sunucularının, hanehalkı ve en büyük fon kullanıcılarının da Şirketler kesiminin olduğu, hanehalkından sağlanan fonların büyük ölçüde Şirketler kesiminin finansmanında kullanıldığı vurgulanmış idi. Ticari ve Taksitle satış finans fonksiyonunun şirketler kesimince yerine getirildiği, genellikle, üretici şirketlerin, toptancı şirketleri; toptancı şirketlerinin, perakendeci şirketi, bunların da tüketicileri finanse ettiği (155) göz önünde tutulursa; finans piyasasında hanehalkı—>Ticaret Bankaları—>Şirketler—>Tüketiciler doğrultusunda uzun bir fon akım süreci ile karşılaşılır. Hanehalkından % 3-12 faiz ile bankalar kesimine aktarılan fonlar %16-23 düzeyinde bir maliyetle şirketler kesimine iletilmekte, buradan da % 44 civarında bir maliyetle hanehalkının tüketim dayanıklı tüketim malı finansmanına aktarılmaktadır. (156) Tüketici finansman fonksiyonunun şirketler kesiminin üzerinde bulunması, kuşkusuz, bir yandan, şirketlerin, işletme sermayesi için fon gereksinmelerinin daha büyük boyutlara ulaşmasına, ve öte yandan, tüketicilerin taksitle mal alımlarında daha yüksek oranda faiz ödemelerine neden olmaktadır.

(155) Mali Sektör Araştırması.S.8

(156) a.g.k.s-8

e. Bir Tüketici Finansman Kurumu olarak Emniyet Sandığı

Emniyet Sandığı, kendi olanakları içinde, küçük miktarda kredi vermek sureti ile düşük gelir gruplarının tefeci piyasasında, yüksek oranda faiz ödemelerinden kurtarmak amacıyla, en eski ve yegâne tüketici finansman kurumudur. Sandık, Osmanlı İmparatorluğu Döneminde, çok yüksek faizler karşılığı tüketim kredisi veren tefeci piyasasına tepki olarak doğmuştur. Temel amacı; asker, müstâdem, işçi ve esnafın ve çocuklarının, fakirlerin ve her sınıf halkın arttırdıkları paraları biriktirip saklanması ve istediklerinde kendilerine verilmesi sureti ile hem tasarruflarını özendirmek ve hem de düşük faizle kredi vererek, tüketicileri tefecilere muhtaç durumdan kurtarmaktır. (157)

Emniyet Sandığı Yönetimi, başlangıçta ilk kuruluş nizamnamesinde belirlenen, temel felsefeye, Cumhuriyet döneminde, sandığın temel amaç ve faaliyetlerinin düzenlenmesi sırasında da bağlı kalmıştır. Nitekim sandık faaliyetlerini düzenliyen ve bugün dahi yürürlükte bulunan sandık tüzüğünde (158) menkul ve gayrimenkul teminatları karşılığında halkın az gelirlerini üstün tutarak kredi ihtiyaçlarının kolay ve ucuz koşullarla gidermek biçiminde ifadesini bulan temel amaç ile Osmanlı İmparatorluğu döneminde saptanan temel amaçlar birbirlerine paralellik göstermektedir. O nedenle, sandık kuruluşundan beri düşük gelir gruplarının finansmanı doğrultusunda tüketici finansman kurumları ile aynı fonksiyonları yapan, en eski finansal araçlardan birisidir. Emniyet Sandığının menkul (Mücevherat, Hisse Senedi, Tahvil, hali gibi) ve gayrimenkul teminatları karşılığı tüketicilere aktarılan fonların büyüklükleri ve hacmi (Ek:54) de sunulmuştur. Ek: 54'de görüldüğü gibi, sandık fonlarının çoğunu gayrimenkul ipoteği yolu ile tüketicilere vermektedir.

(157) Emniyet Sandığının 19.6.1968 tarihli ilk kuruluş Nizamnamesi

(158) 7.3.1947 tarih ve 5581 Sayılı Kararnamesile çıkarılan Emniyet Sandığı Tüzüğü,md,2/b

Tüketiciler, Emniyet Sandığından sağladıkları kredilerin, %26,48'i yeni ev, arsa ve daire alımı, % 16,31'i ev tamiri, %14,6'sını iş sermayesi ~~edilmek~~ gibi toplam % 56,95'ini yatırımlarının finansmanında kullanmaktadır. (Ek: 55) Toplam içinde tüketim harcamalarına giden bölümünün son derece büyük düzeydedir. Tüketim kredileri adı altında sunulan fonların, tüketiminden çok yatırımların finansmanında kullanılmaktadır. Sandak müşterilerin tüketim harcamalarının finansmanı için değil, çoğunlukla yatırım harcamalarının finansmanı iç borçlanma eğilimi içinde buldukları görülmekle beraber, Türkiyede bir genellemeye gidebilmek için, öteki finansal araçlarla verilen tüketim kredilerinin tüketicilerce nasıl kullanıldığının incelenmesi gerekir.

D Ü R D Ü N C Ü B Ö L Ü M

FINANSAL ARACILARIN KONSOLİDE FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Bu bölümde, konsolide bir yaklaşımla, finansal araçların kendi aralarındaki fon akım işlemleri elemine edilerek, finansal araçların, finansal araçlar, para ve sermaye piyasaları, fon sunucu ve kullanıcı kesimlerle olan ilişkileri, konsolide brüt ve net fon kaynak ve kullanımları ve bunlardaki gelişmeler bütün ayrıntıları ile incelenecektir.

Konsolide yaklaşımla, fon sağlamada kullanılan dolaylı finansal araçlar açısından finansal araçlar incelendiği zaman, Ek:56'de görüldüğü gibi, 1963-75 dönemlerinde, finansal araçlar, temel fonlarını, vadeli ve vadesiz mevduat, banknot, tahsis karşılıkları, ödenmiş sermaye sair finansal araçlar gibi, dolaylı finansal araçlar karşılığı finans piyasasından sağlamaktadırlar. Söz konusu dolaylı finansal araçlarının dağılımlarına bırakıldığı zaman, mevduat araçları yolu ile sağlanan fonların giderek büyüdüğü ve aynı zamanda, toplam mevduat içinde, daha önce Ek:5,6,7,8'de görüldüğü gibi, sermaye piyasası için bir kaynak olan vadeli mevduatların artmakta olduğu görülmektedir. Tahsis karşılıklarında, toplam finansal araçlar içinde nispi bir değişiklik olmamakla beraber, banknot, hisse senetleri, (ödenmiş sermaye) nispi bir azalış trendi göstermektedirler. Tahviller ise, % nispetlerine sağlamayacak kadar küçük olup, toplam fon kaynakları içinde %0 1-2 seviyesinde seyretmektedirler. Finansal araçlarca, uzun vadeli fon sağlama aracı olarak kullanılan hisse senetleri ve tahvillerdeki bu gelişmeler, finansal araçları, bu piyasalara karşı ne kadar az ilgi gösterdiklerini, ilgisiz kaldıklarını kanıtlamaktadır. Bu sonuçlar, finansal araçların, fon sunucularının, özellikle, uzun vadeli finansal araç gereksinmelerini karşılayarak, onların daha fazla fon arzında bulunmalarını sağlamaya yönelik, ^{saaliyetlerinde} inceleme kapsamına alınan 13 yıl içinde, hiçbir değişiklik olmadığı gerçeğine götürmektedir. Bu durumda, tahsis karşılıkları ve banknot gibi, zorunlu niteliğe sahip olan dolaylı finansal araçlar bir yana bırakılacak olursa, fon sunucularının, ellerindeki fazla fonları, finans piyasasına aktarmaları için, geriye yalnızca, vadeli ve vadesiz mevduat araçları kalmaktadır.

Başka bir deyişle, sunucu kesimlerin, gönüllü olarak, dolaylı finansman süreci üzerindeki finansal araçları kullanarak fon arzında bulunmak istemeleri halinde mevduat araçları dışında, herhangi bir dolaylı finansal araç seçme alternatifleri yoktur.

Finansal araçlar, yukardaki paragrafta sözü edilen dolaylı finansal araçlar karşılığı, sağladıkları fonların % 50'sinden çoğunu Ek:57'de sunulduğu gibi, krediler biçiminde kullanıcılara aktarılmaktadır. Hatta, kullanıcılara, fonları aktarmak için kullanılan dolaysız finansal araçlar içinde kredilerin payının giderek yükseldiği ve % 75'i aştığı görülmektedir. Finansal araçlar ellerinde mevcut fonları kullanıcılara ulaştırılması sırasında yoğun biçimde kredi araçlarından yararlanmaktadırlar. Bu nedenle, toplam dolaysız finansal araçlar içinde, kredi yolu ile fon arzı artarken tahvil ve hisse senedi gibi dolaysız finansal araçların payları azalan bir trend içinde bulunmaktadır.

Finansal araçların, konsolide biçimde, finans piyasasının sermaye piyasası bölümündeki faaliyetlerini incelemek amacı ile kullanılan bilgiler, Tablo: 53 ve 54'de finans aracı tiplerine, kullanılan dolaysız finansal araçlara ve kullanılan dolaysız finansal araçlara ve kullanıcı kesimlere göre, kümülatif ve yıllık değişmeler biçiminde, bütün ayrıntıları ile sunulmuştur. Tabloların incelenmesinden anlaşılacağı gibi, finansal araçlar içinde, sermaye piyasasına en büyük fon arzında bulunan Ticaret Bankaları bu piyasaya sunulan fonların % 49'undan fazlasını taşımakta ve bu oran giderek büyüme eğilimi göstermektedir. Ancak, Ticaret Bankalarını daha alt bölümlere ayırarak bir analize gidildiğinde, önceki bölümlere Ticaret Bankaları incelenirken de belirtildiği gibi, T.C. Ziraat Bankası, İller Bankası, T. Halk Bankası, T. Emlâk Kredi Bankası ve Emniyet Sandığının yer aldığı birinci bölümdeki beşbanka, geriye kalan 34 bankaya oranla, sermaye piyasasına daha büyük katkılarda bulunmaktadır.

Finansal Araçların, sermaye piyasasına fon sunarken kullandıkları dolaysız finansal araçların dağılımlarına bakıldığı zaman açıkça görüleceği gibi (Tablo: 53 ve 54) sermaye piyasası aktifleri içinde de, krediler en büyük yeri tutmaktadır.

FINANSAL ARAÇLARIN SERMAYE PİYASASI İÇİN YILLIK KONSOLİDE FON KULLANIMLARI

31.12.İtibariyle MİLYON T.L.

ARACI TIPLERİNE GÖRE	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
F 1 Merkez Bankası	7	7	11	45	63	71	54	64	210	557	2853	3616	2475
F 2 Ticaret Bankası													
- İller Bankası	553	626	52	206	345	461	630	899	403	831	1323	1178	605
- Ziraat Bankası	746	825	811	983	3070	4129	5248	6174	6219	5683	9161	18576	25896
- Türkiye Halk Bankası	56	53	71	126	195	288	401	479	563	739	992	1264	2117
- Türkiye Emlak Kredi ve Emniyet Sandığı	1451	1685	1814	1917	2011	2112	2275	2581	2851	3047	3306	3616	4016
- Diğer 34 Banka	1167	1511	1661	1785	1667	2506	2905	2879	5183	7219	9919	13240	19391
Toplam	3973	4700	4410	5017	7288	9496	11459	13012	15219	17519	24701	37874	52025
F 3 Sigorta Ortaklıkları	52	56	68	80	102	109	132	151	196	261	424	579	705
F 4 Sosyal Güvenlik Kurumu													
F4a Sosyal Sigortalar Kurumu	672	707	736	818	922	1090	1292	1596	2029	2537	3119	4183	5367
F4b Emekli Sandığı	1415	1556	1693	1764	2008	2099	2098	2491	2567	2290	2576	3346	4977
F4c Bağ-Kur	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	187	187	313
F4d Oyak	71	143	239	305	421	527	673	809	946	1046	1247	1615	1851
F4e Özel Emekli Sandığı	-	-	15	21	28	52	75	103	127	373	526	814	1231
Toplam	2158	2406	2683	2908	3379	3768	4138	4999	5669	6246	7655	10145	13739
F 5 Özel Kalkınma Bankası	465	557	670	878	1157	1373	1646	2313	2597	3014	4010	4593	5630
F 6 Devlet Yatırım Bankası	4707	4957	5955	6546	7389	8013	8869	10180	10878	11365	13140	23693	36677
Genel Toplam	11677	12814	13796	15474	19378	22829	26295	30719	34769	38962	52783	80510	111250
FINANSAL ARAÇLARA GÖRE													
Orta Vadeli Merkez Bankası Krediler	-	-	-	-	-	-	-	-	148	496	2792	3556	2415
Orta Vadeli Ziraat Krediler	634	676	660	823	2762	3761	4737	5592	5656	4976	8440	17794	25047
Orta Vadeli Mesleki Krediler	48	52	70	126	194	284	398	474	552	725	974	1247	2100
Orta Vadeli Ortak İdare Kredileri	551	624	50	204	343	459	628	892	395	823	1313	1168	587
Orta Vadeli Bankalar Kredileri	-	-	-	-	-	-	-	-	508	1806	4263	7128	11111
Özel Kalkınma Bankaları Orta Vadeli Krediler	388	476	587	788	1048	1274	1519	2166	2419	2814	3790	4280	5228
Devlet Yatırım Bankası Orta Vadeli Krediler	4652	4892	5696	6441	7311	7930	8799	10134	10771	11337	13113	23668	36662
Sosyal Sigortalar Kurumu Sahayı Kredileri	43	37	31	27	47	42	35	39	38	36	36	27	15
Toplam	6313	6787	7094	8409	11705	13750	16116	19297	20482	22713	34721	58868	83165
Konut Kredileri	1351	1660	1893	2156	2408	2718	3151	3838	4535	5312	6401	7908	9608
Özel Şirket Tahvilleri	26	54	73	60	108	96	108	138	136	251	357	513	741
Devlet Tahvilleri	2361	2488	2713	2690	2923	3805	3992	4252	5828	6474	5835	6361	9397
Kit Tahvilleri	55	65	59	51	34	51	47	43	5	7	14	10	78
Şirket Hisse Senetleri	1571	1790	1964	2108	2200	2409	2881	3151	3783	4205	5455	6850	8262
Genel Toplam	11677	12814	13796	15474	19378	22829	26295	30719	34769	38962	52783	80510	111251
FON KULLANICILARINA GÖRE													
R 1 Resmî Finans Kesimi	2912	3112	2763	2894	3266	4264	4620	5144	6223	7297	7148	7529	9984
R 2 Kamu İktisadi Teşebbüsleri	4707	4967	5765	6502	7345	7981	8846	10177	10776	11344	13127	23678	36740
R 3 Ziraat Kesimi	634	676	660	823	2762	3761	4737	5597	5656	4976	8479	18026	25184
R 4 Esnaf ve Sanatkarlar	48	52	70	126	194	284	398	474	552	725	974	1247	2100
R 5 Şirketler	2025	2347	2645	2973	3403	3821	4543	5494	7027	9308	16654	22122	27635
R 6 Hane Halkı	1351	1660	1893	2156	2408	2718	3151	3838	4535	5312	6401	7908	9608
Toplam	11677	12814	13796	15474	19378	22829	26295	30719	34769	38962	52783	80510	111251

FİNANSAL ARACILARIN SERMAYE PİYASASI İÇİN YILLIK KONSOLİDE FON KULLANIMLARI (Yıllık Değişmeler Olarak)

Tablo: 5/4

MİLYON T.L.

ARACI TIPLERİNE GÖRE	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	
F 1 Merkez Bankası	—	4	34	18	8	(17)	10	146	347	2296	763	(1141)	
F 2 Ticaret Bankası													
— İller Bankası	73	(574)	154	139	116	169	269	(496)	428	498	(145)	(573)	
— Ziraat Bankası	79	(14)	172	2087	1059	1119	926	45	(536)	3478	9415	7320	
— Türkiye Halk Bankası	(3)	18	55	69	93	113	78	84	176	253	272	853	
— Türkiye Emlak Kredi ve Emniyet Sandığı	234	129	103	94	101	163	306	270	196	259	310	400	
— Diğer 34 Banka	344	150	124	118	839	399	(26)	2304	2036	2700	3321	6151	
Toplam	727	(290)	608	2271	2208	1963	1553	2207	2300	7182	13173	14151	
F 3 Sigorta Ortaklıkları	4	12	12	22	7	23	19	45	65	163	155	126	
F 4 Sosyal Güvenlik Kurumu													
F4a Sosyal Sigortalar Kurumu	35	29	82	104	168	202	304	433	508	582	1064	1184	
F4b Emekli Sandığı	141	137	71	244	91	(1)	393	76	(277)	286	770	1631	
F4c Bağ-Kur										187	—	126	
F4d Oyak	72	96	66	116	106	146	136	137	100	201	368	236	
F4e Özel Emekli Sandığı	—	15	6	7	24	23	28	24	246	153	288	417	
Toplam	248	277	228	471	389	370	861	670	577	1409	2490	3594	
F 5 Özel Kalkınma Bankası	92	113	208	279	216	273	667	284	417	996	583	1037	
F 6 Devlet Yatırım Bankası	250	998	591	843	624	856	1311	698	487	1775	10553	12984	
Genel Toplam	1137	982	1678	3904	3451	3466	4424	4050	4193	13821	27727	30741	
FİNANSAL ARAÇLARA GÖRE													
Orta Vadeli Merkez Bankası Krediler	—	—	—	—	—	—	—	148	348	2296	764	(1141)	
Orta Vadeli Ziraat Krediler	42	(16)	163	1939	999	976	855	64	(680)	3464	9354	7253	
Orta Vadeli Mesleki Krediler	4	18	56	68	90	114	76	78	173	249	273	853	
Orta Vadeli Ortak Daire Kredileri	73	(574)	154	139	116	169	264	(497)	428	490	(145)	(581)	
Orta Vadeli Bankalar Kredileri	—	—	—	—	—	—	—	505	1001	2757	2865	3983	
Özel Kalkınma Bankaları Orta Vadeli Krediler	91	111	201	260	226	245	647	253	395	976	490	948	
Devlet Yatırım Bankası Orta Vadeli Krediler	240	804	745	870	619	869	1335	637	566	1776	10555	12994	
Sosyal Sigortalar Kurumu Sanayi Kredileri	(6)	(6)	(4)	20	(5)	(7)	4	(3)	—	—	(9)	(12)	
Toplam	444	337	1315	3296	2045	2366	3181	1185	2231	12008	24147	24297	
Konut Kredileri	309	233	263	252	310	433	687	697	777	1089	1507	1700	
Özel Şirket Tahvilleri	28	19	(13)	48	(12)	12	30	(2)	115	106	156	228	
Devlet Tahvilleri	127	225	(23)	233	882	187	260	1576	646	(639)	526	3036	
Kit Tahvilleri	10	(6)	(8)	(17)	17	(4)	(4)	(38)	2	7	(4)	68	
Şirket Misse Senetleri	219	174	144	92	205	472	270	632	422	1250	1395	1412	
Genel Toplam	1137	982	1678	3904	3451	3466	4424	4050	4193	13821	27727	30741	
FON KULLANICILARINA GÖRE													
R 1 Resmî Finans Kesimi	200	(349)	131	372	998	856	524	1079	218	(149)	381	2455	
R 2 Kamu İktisadi Teşebbüsleri	260	798	737	843	836	865	1331	599	568	1783	10551	13062	
R 3 Ziraat Kesimi	42	(16)	163	1939	999	976	855	64	(680)	3503	9547	7158	
R 4 Esnaf ve Sanatkarlar	4	18	56	68	90	114	76	78	173	249	273	853	
R 5 Şirketler	322	298	328	430	418	722	951	1533	2281	7346	5468	5513	
R 6 Hane Halkı	309	233	263	252	310	433	687	697	777	1089	1507	1700	
Toplam	1137	982	1678	3904	3451	3466	4424	4050	4193	13821	27727	30741	

O kadar ki, toplam uzun vadeli fonların 3/4'ü orta ve uzun vadeli kredi biçiminde kullanıcılara aktarılmaktadır. Sermaye piyasası aktifleri içinde orta ve uzun vadeli kredilerin yükselmesine karşılık, öteki sermaye piyasası aktifleri olan şirketler hisse senetleri ile Devlet Tahvillerinde düşme eğilimleri gözlenirken, şirket tahvillerinde hiçbir belirgin değişmeye rastlanmamaktadır. Finansal aracılardan sermaye piyasasına fon arzında kullandıkları sermaye piyasası aktiflerinin dağılımları ve gelişme trendleri şu gerçeğe yüzyüze getirmektedir. Finansal araçlar, sağladıkları fonları, finans piyasasının sermaye piyasası bölümüne sunarken, fon toplama faaliyetleri sırasında olduğu gibi, hisse senetleri ve tahviller piyasası ile yeteri kadar ilgili değildirler. Kuşkusuz, bu finansal araçların, ellerindeki fonları, kullanıcılara aktarırken tahvil ve hisse senetleri piyasasına yeterli ilgiyi göstermemeleri, fon kullanıcı kesimlerin finans piyasasından tahvil ve hisse senetleri ihracı yolu ile fon kağıtlama alternatiflerini de olumsuz yönde etkileyecektir. Sonuç olarak, finansal araçların dolaylı ve dolaysız finansal araçların dağılımları ve trendlerindeki eğilimler açıkça kanıtlamaktadır ki, 13 yıllık dönemde, finansal araçların, ne fon sunucularına yeni ve uzun vadeli çeşitli finansal yatırım alternatifleri sunarak, onları daha fazla tasarruflandırmak için finans piyasasına ve özellikle, sermaye piyasasına, daha fazla fonun akışının sağlanmasına yönelik çabalarında ve ne de ellerindeki fonları kullanıcılarca ihraç edilen, tahvil ve hisse senetlerinin alımında bulunarak onların fon bulma alternatiflerinin gelişip çeşitlendirilmesi konusundaki faaliyetlerinde, bir yapısal değişme vardır. Finansal araçlarda, 1963 yılından beri, bu açıdan herhangi bir olumlu yönde yapısal değişme olmamıştır. Hatta, Finansal araçların, hisse senedi ve Tahvil piyasaları ile olan ilişkileri nispi olarak azalan bir trend dahi göstermektedir.

I - Finansal Araçların, fon sunucu ve kullanıcı kesimlere göre, konsolide ve brüt fon ve kullanımları

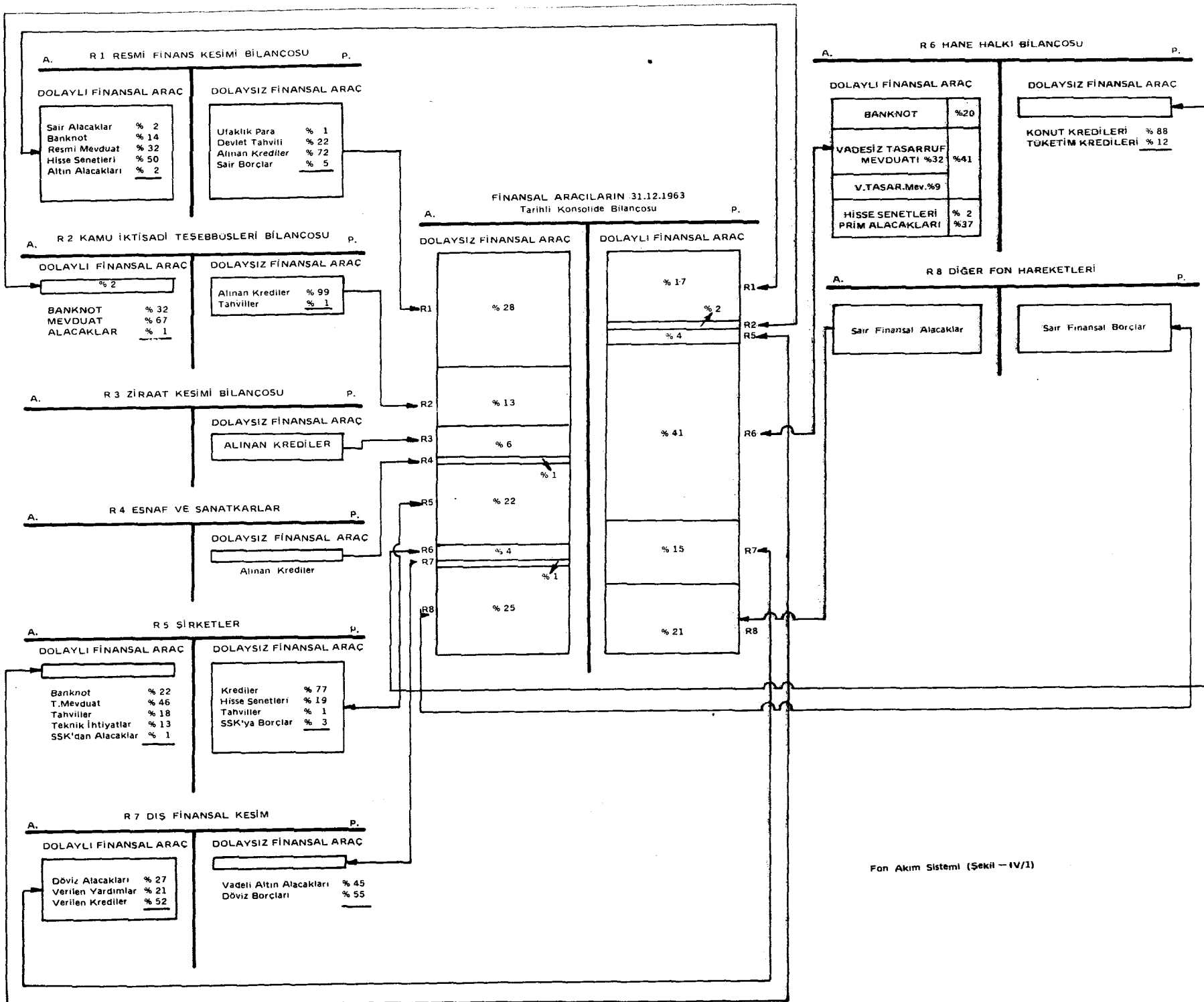
Finansal Araçların, yukarıda sözü edilen, dolaylı finansal araçlar yolu

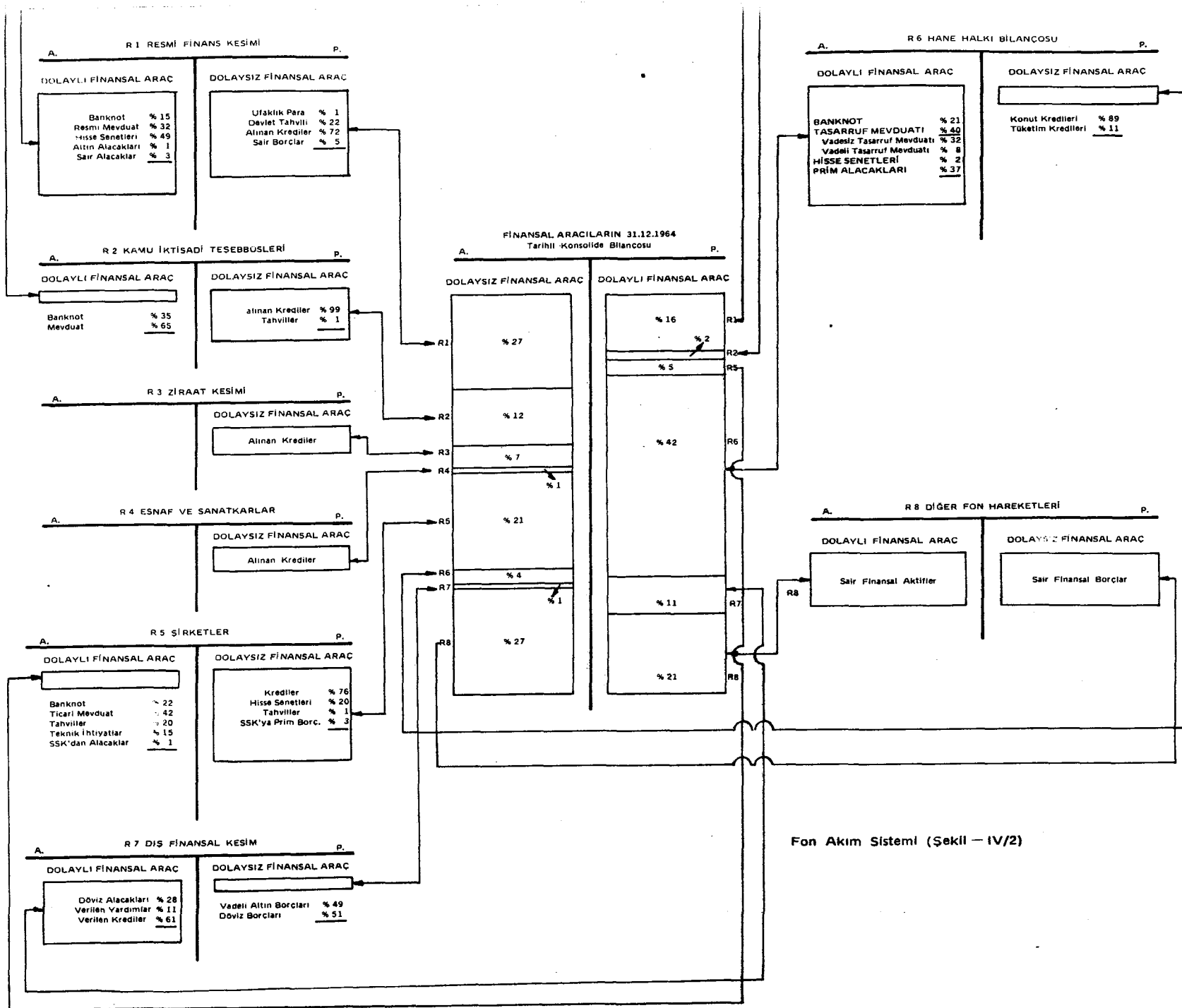
ile sağladıkları fonların sunucuları ile, dolaysız finansal aracılardan aldığı karşılığı sundukları fonların kullanıcı kesimlerine, her bir fon sunucu ve kullanıcı kesimleriyle finansal araçlar arasındaki ilişkilere, bu ilişkilerin gelişme yön ve çizgilerine ilişkin çok değerli ve anlamlı bilgileri, 31.12. itibariyle, 1963'den 1975'e kadar her yıl için ayrı ayrı ve 1963-75 ortalaması olarak düzenlenen finansal araçlar-fon sunucuları-fon kullanıcıları arasındaki 13 yıllık ilişkileri yansıtan aşağıdaki fon akım sistemlerinden (Şekil-IV/1-14) den sağlamak mümkündür.

Finans Aracılarının fon akım sistemlerinde (Şekil-IV/1-14) yer alan kesimlere göre düzenlenmiş 13 yıllık, konsolide bilançoları incelendiği zaman görüleceği üzere; finansal araçların, konsolide ve brüt olarak, fon sunucu ve kullanıcıları, büyüklük sırasına göre, şöyledir:

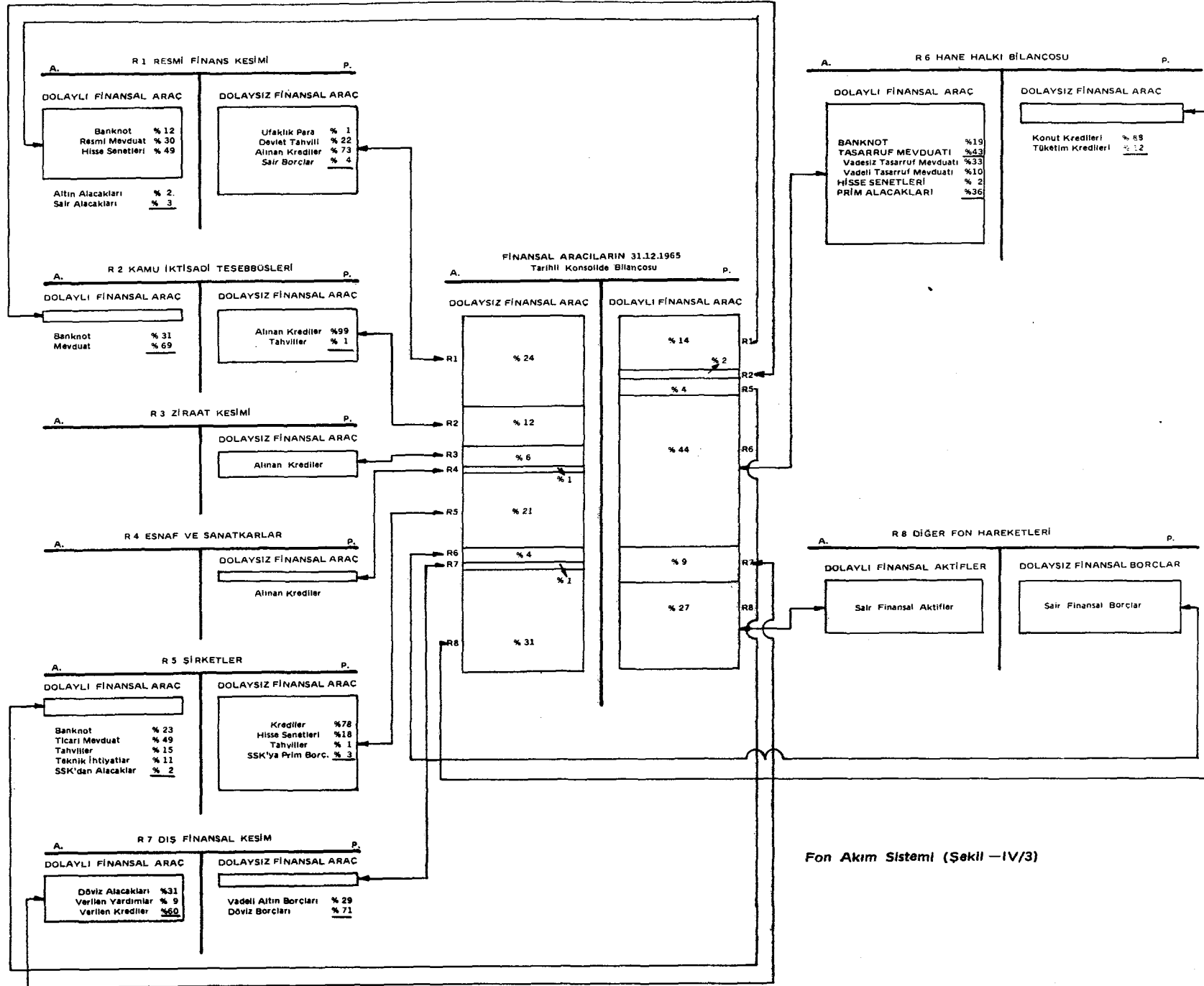
<u>Fon Sunucu Kesimler</u>	<u>1963-75 Ortalaması %</u>
R6 Hanehalkı	% 47
R1 Resmi Finans Kesimi	% 13
R7 Dış Finansal Kesim	% 9
R5 Şirketler	% 6
R2 Kamu İktisadi Teşebbüsleri	% 1
R8 Diğer Fon Hareketleri	% 24
	<hr/>
	%100

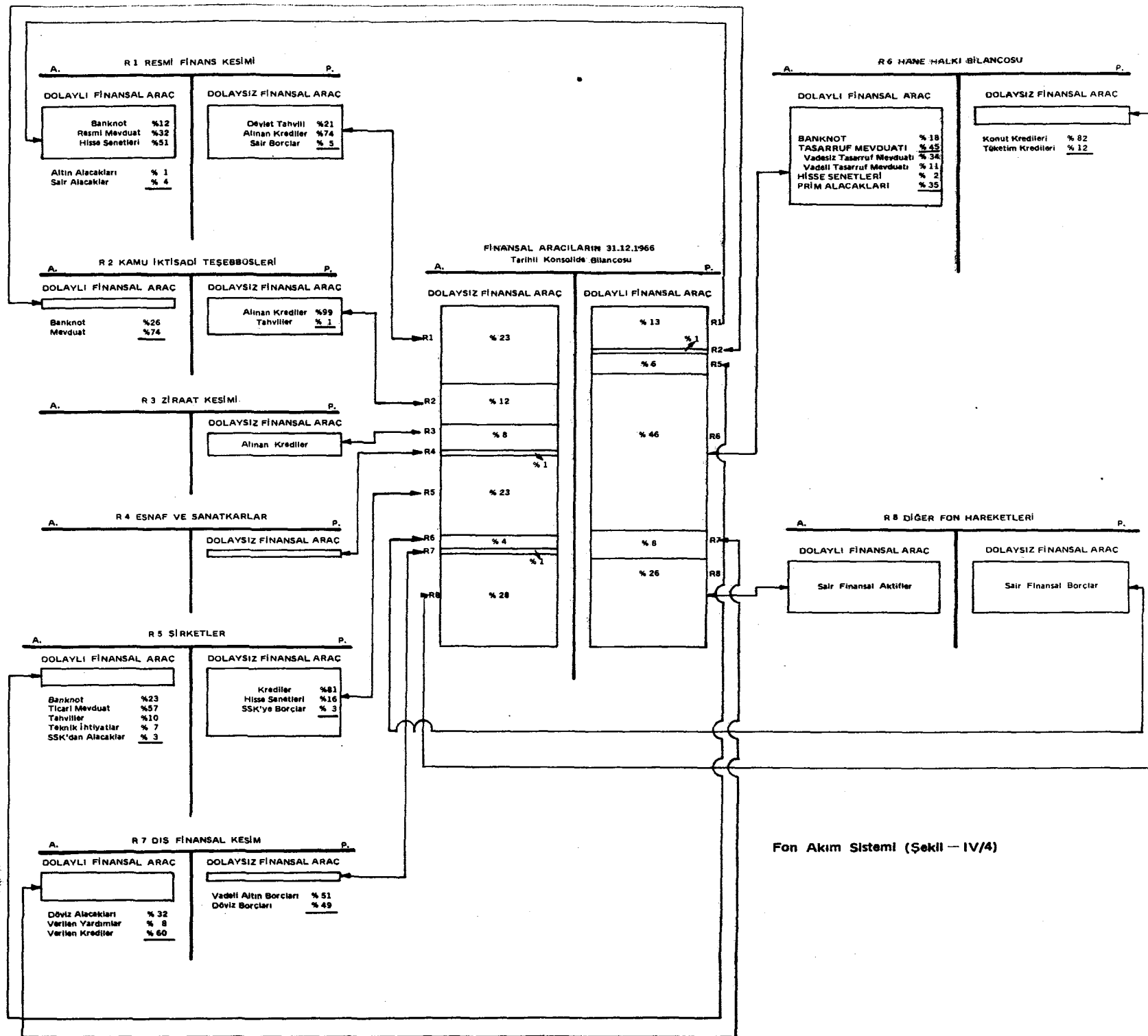
<u>Fon Kullanıcı Kesimler</u>	<u>1963-75 Ortalaması %</u>
R5 Şirketler	% 26
R1 Resmi Finansal Kesimi	% 17
R2 Kamu İktisadi Teşebbüs	% 12
R3 Ziraat Kesimi	% 8
R7 Dış Finansal Kesim	% 6
R6 Hanehalkı	% 4
R4 Esnaf ve Sanatkârlar	% 1
R8 Diğer Fon Hareketleri	% 26
	<hr/>
	% 100

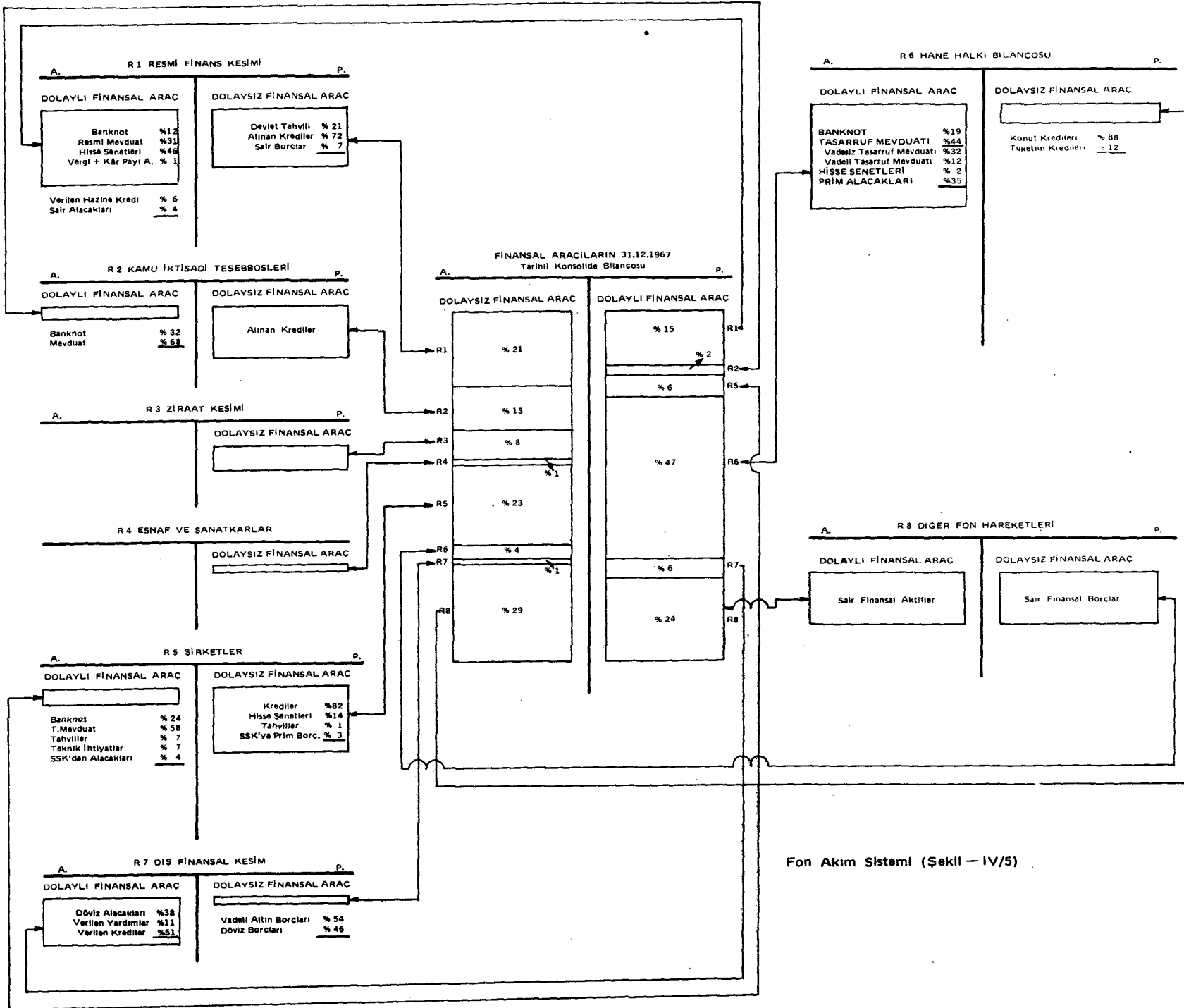

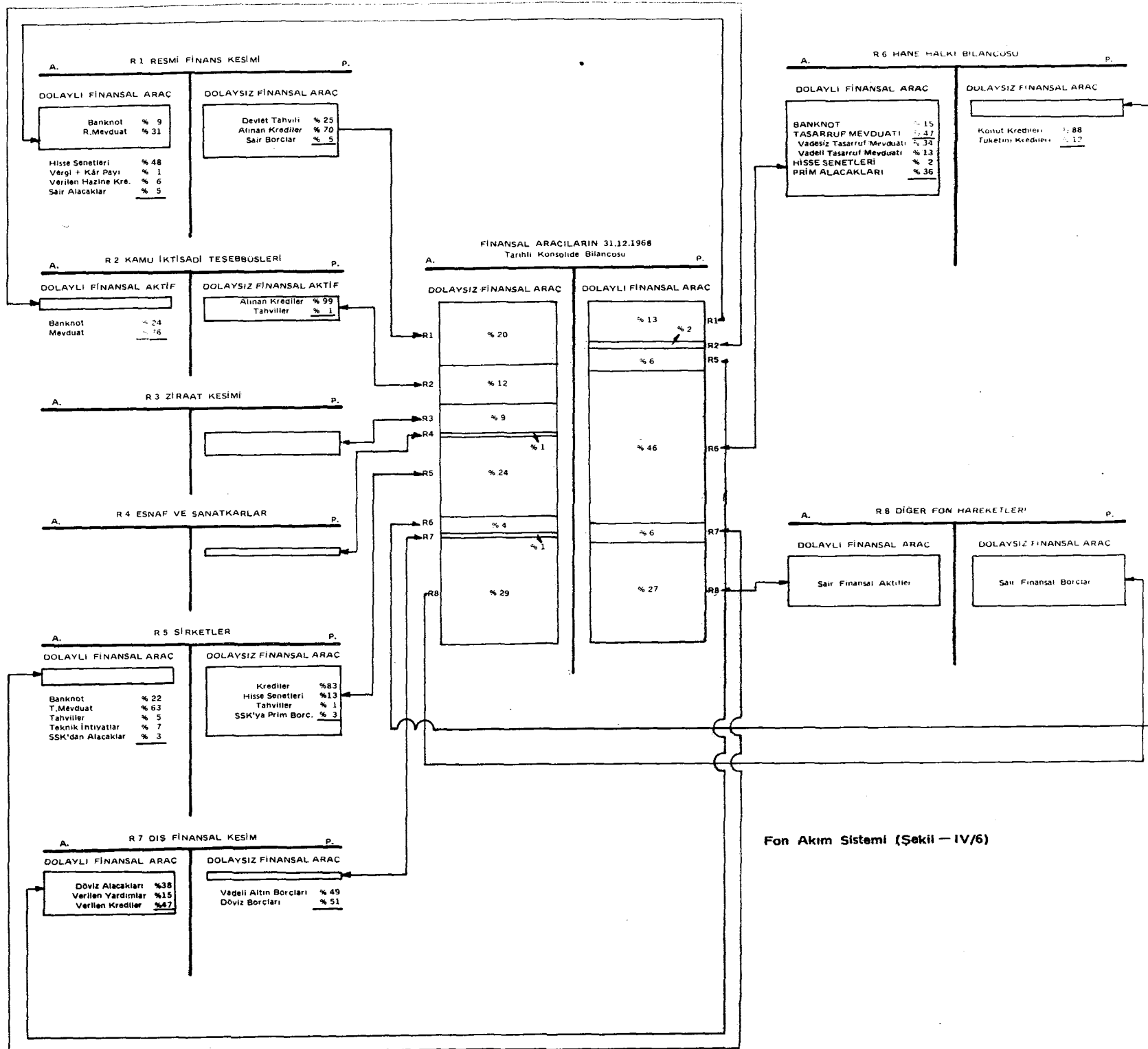

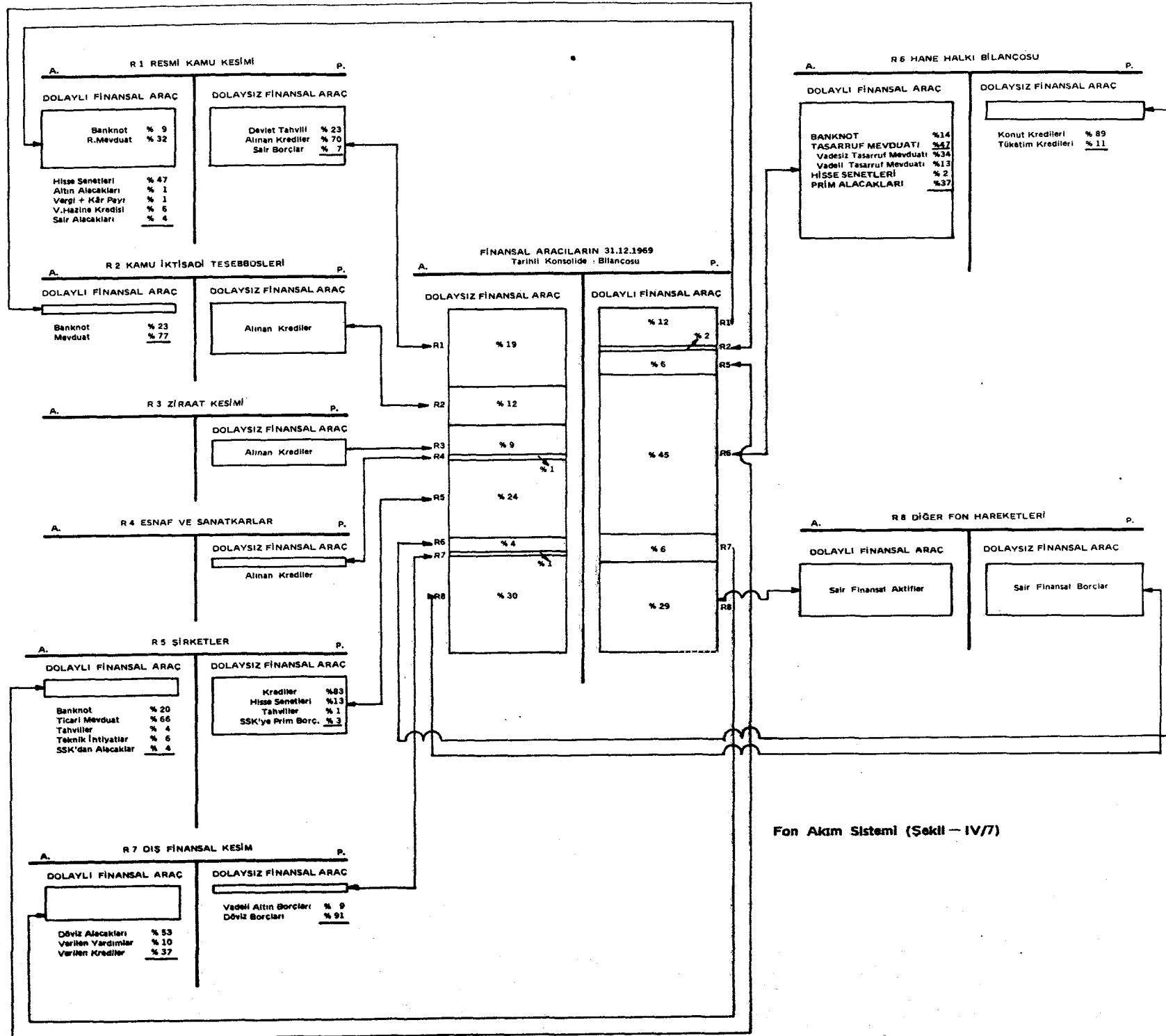
Fon Akım Sistemi (Şekil - IV/2)

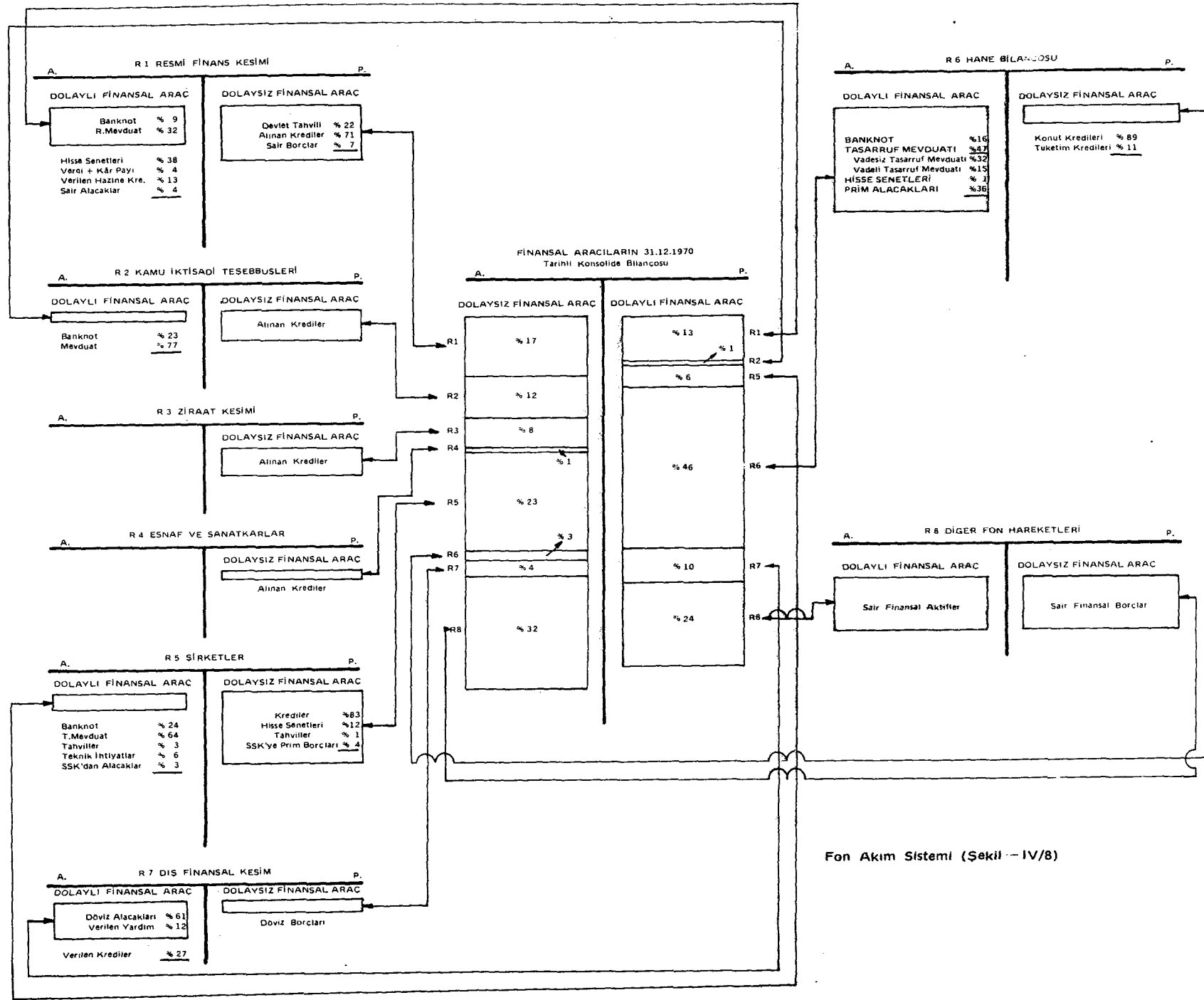

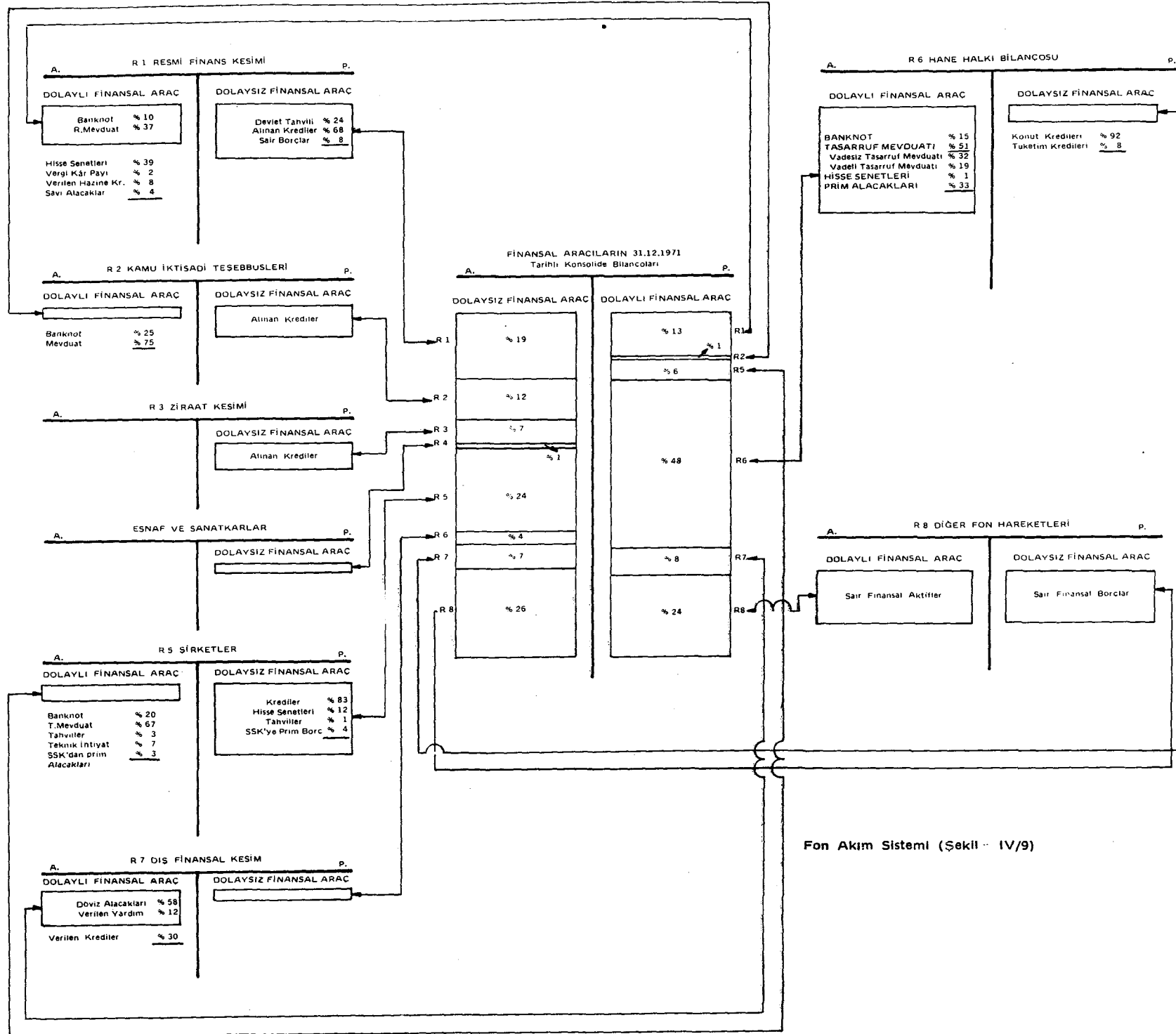

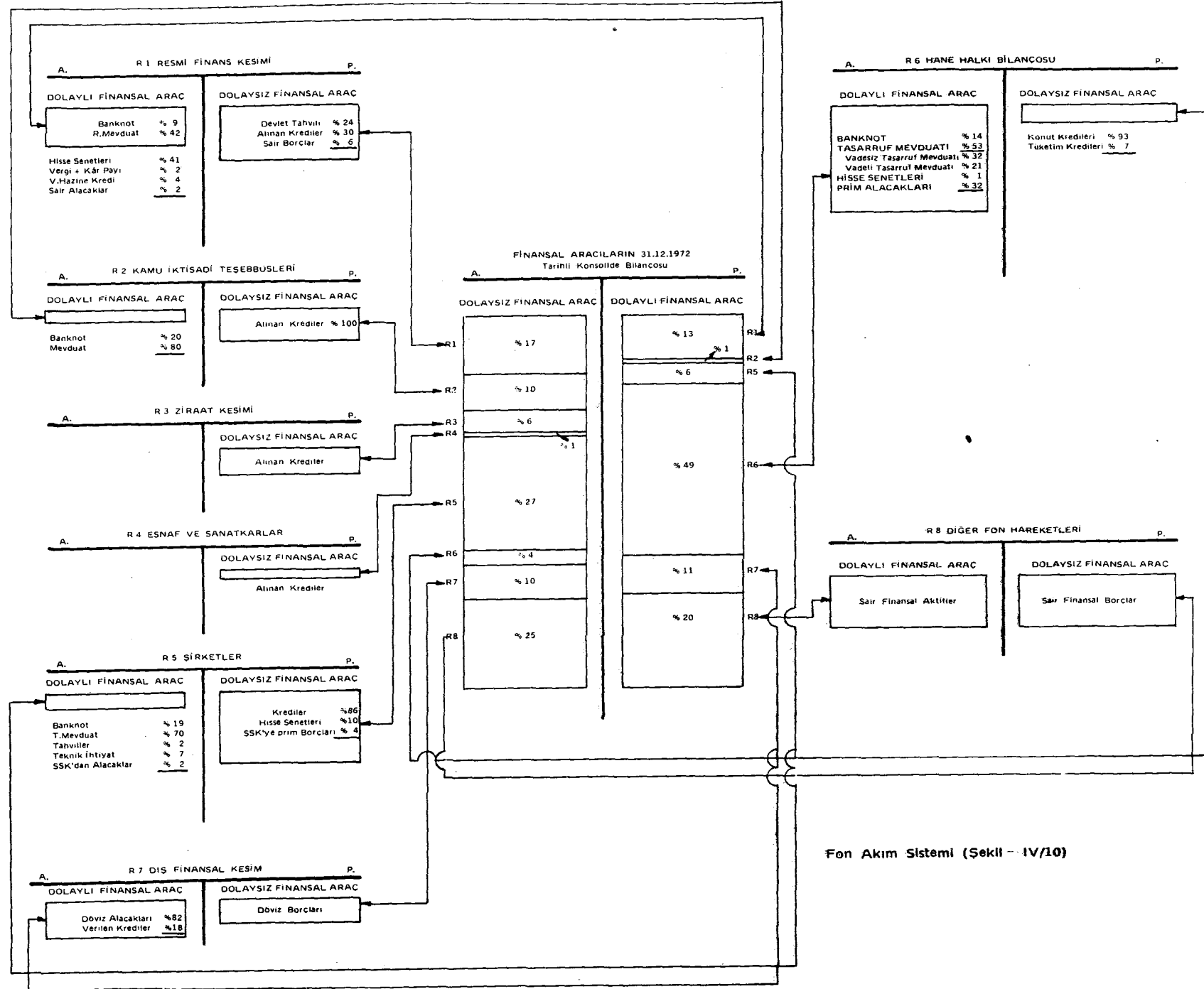

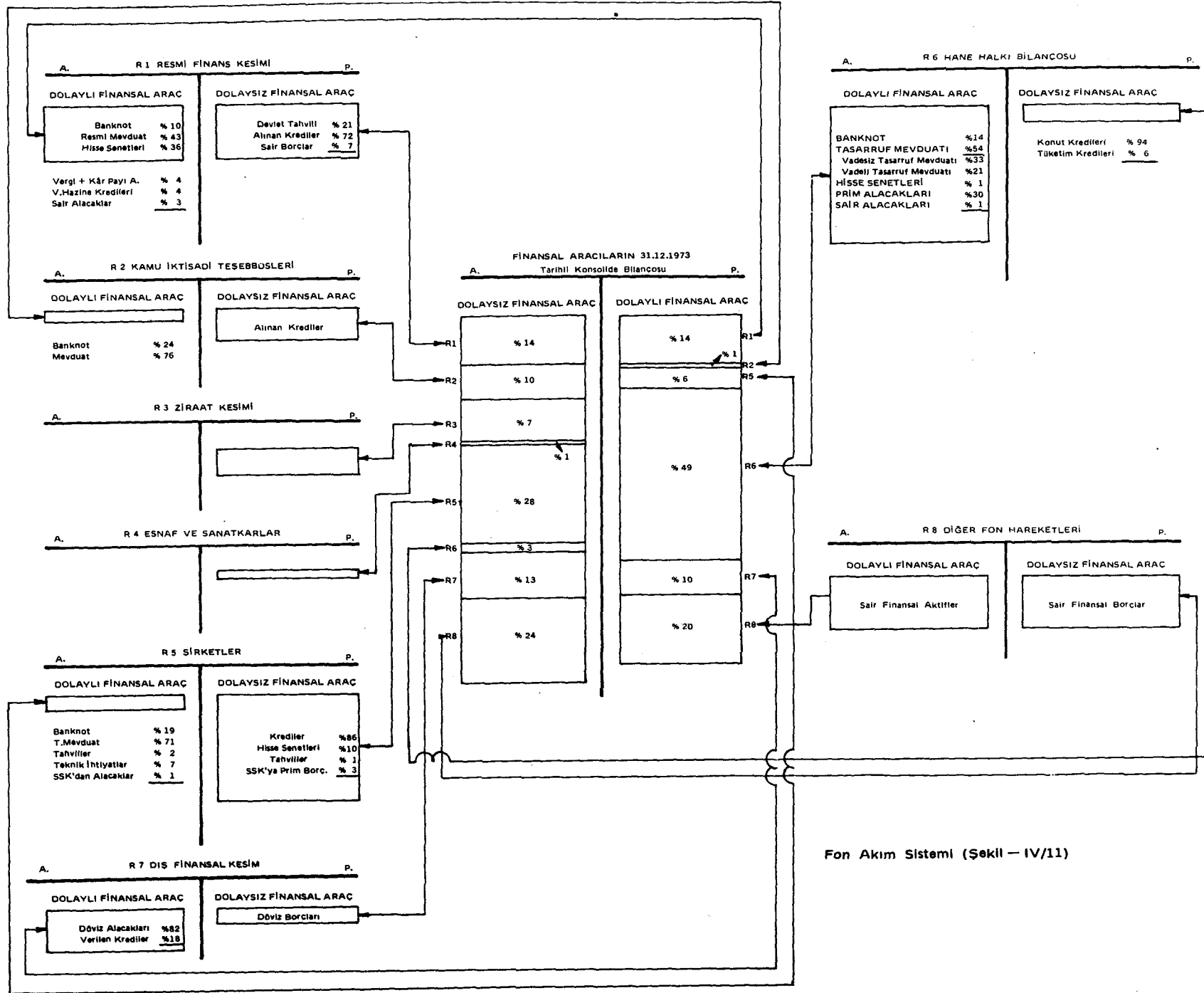

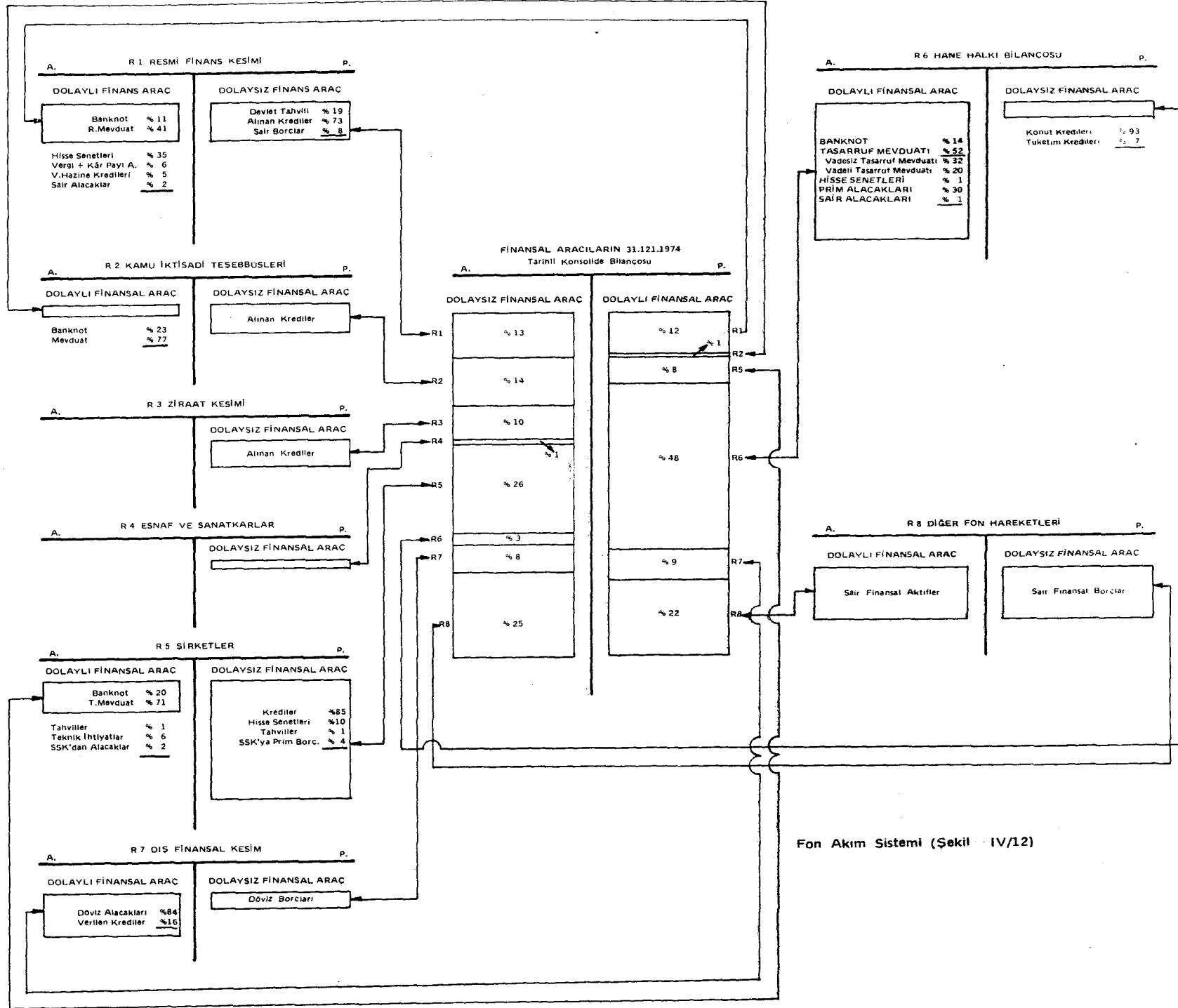
Fon Akım Sistemi (Şekil - IV/8)

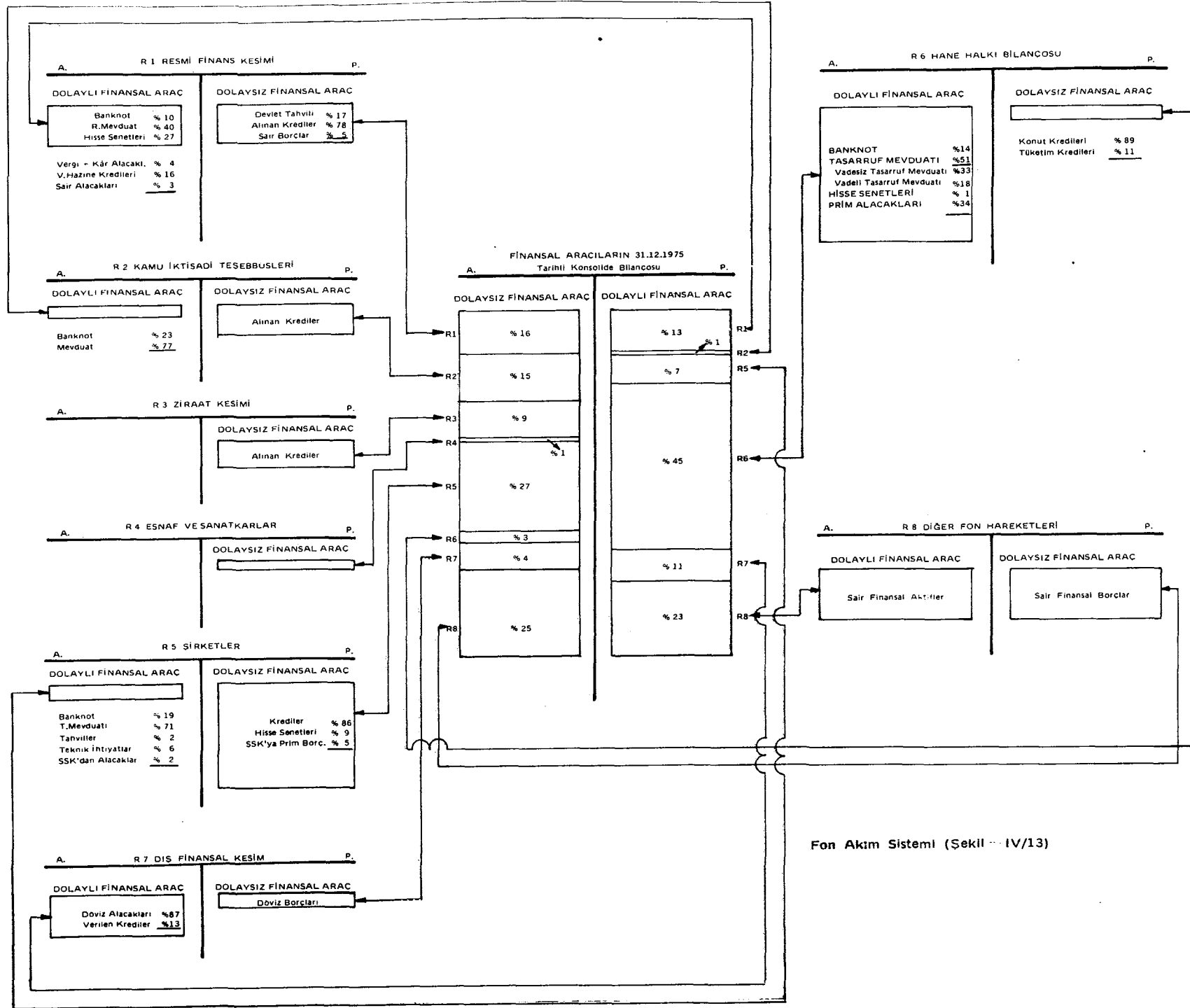

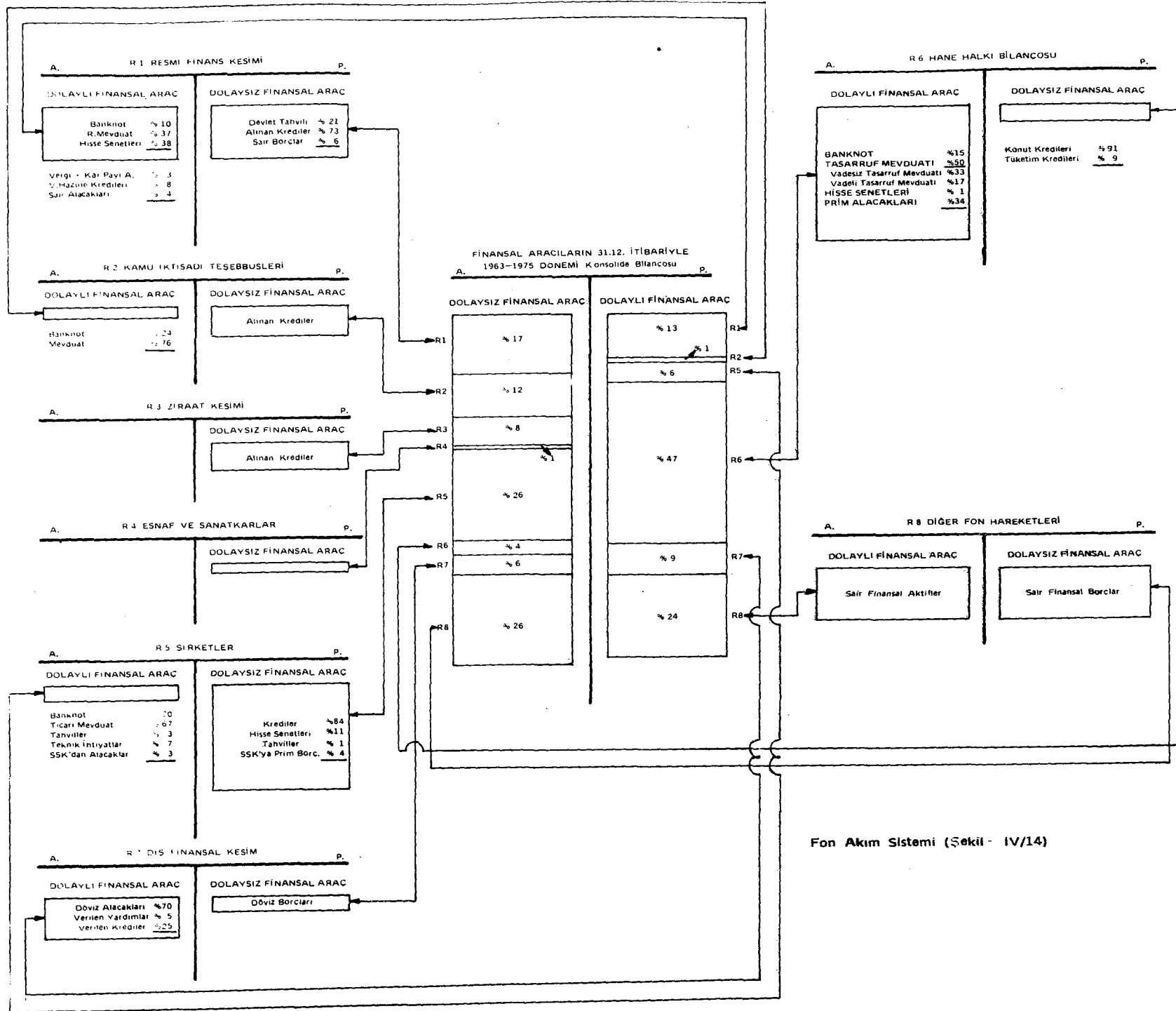
Fon Akım Sistemi (Şekil - IV/10)

Fon Akım Sistemi (Şekil IV/13)

Görüldüğü gibi, finansal araçlara fon sunan en büyük kesim hanehalkı ve finansal araçların fonlarından yararlanan en büyük fon kullanıcı kesim ise Şirketler'dir. O nedenle, finansal Araçların Hanehalkı ve Şirketler kesimi ile olan ilişkileri aşağıda ayrı ayrı incelenecektir.

A - Finansal Araçlar-Hanehalkı İlişkileri

Fon Akım Sistemlerindeki (Şekil-IV/1-14) hanehalkı bilançolarının aktiflerin dağılımları, hem hanehalkının tercihlerini ve hem de finans piyasasının yapısını yansıtmaktadır. (159) O nedenle, finansal araçlar için ana fon sunucu kesimi oluşturan hanehalkının yatırım tercihlerine ve finans piyasasına ilişkin değerlendirme ve yorumlar yapabilmek amacı ile bu kesimin bilançolarının daha yakından incelemek lâzım gelir. Hanehalkı bilançoları ile ilgili ayrıntılı bilgiler de fon akım sistemlerinde (Şekil-IV/1-14) sunulmuş bulunmaktadır. Finansal Araçlar-Hanehalkı ilişkilerinin analiz ve yorumları büyük ölçüde bu fon akım sistemlerinde mevcut bilgilerden yararlanılacaktır.

Türkiye'de hanehalkı kuşkusuz, doğrudan doğruya, Resmi Finans kesimi ve Şirketler gibi fon kullanıcılar tarafından ihraç edilen, devlet tahvilleri, Şirket hisse senetleri ve tahvilleri gibi bir miktar, dolaysız finansal araçlara sahiptir. Ancak, Resmi finans kesimince ihraç edilen Devlet Tahvilleri ile Şirket tarafından çıkarılan hisse seneklerinin değerleri, stok olarak, 31.12. itibariyle saptanamadığı için hanehalkının finansal aktifleri içinde, Şekil-IV/1-14'lerde görüldüğü gibi, dolaysız finansal aktifler olarak Devlet Tahvilleri ile Şirket hisse senetleri yer almamaktadır.

Öte yandan, Tedavüldeki toplam şirket tahvillerinden finansal araçların bilançolarındaki toplam tahvil tutarları çıkarıldıktan sonra kalanının hanehalkı bilançosuna intikal ettiği varsayılarak, eldeki bilgilere göre bazı yıllar için hanehalkının Şirket Tahvillerine yaptıkları yatırımlar ve bunların toplam finansal aktifler içindeki yeri ve önemi belirlenmeye çalışılmıştır. (160) Ancak, hanehalkının, Şirket Tahvillerine yaptıkları yatırımlar toplam finansal aktifler içinde % nisbetlerine girmeyecek ölçüde düşük düzeyde bulunduğu için Şirket Tahvilleri de Hanehalkı finansal aktiflerinin dışında kalmıştır. Siz konusu nedenlere (Şekil-IV/1-14)lerde fon akım sistemlerinde de izlenebileceği gibi, hanehalkının finansal aktifleri sadece dolaylı finansal araçları kapsamaktadır.

Türkiye'de hanehalkından finansal araçlara doğru fon akımlarını belirleyen Hanehalkının finansal aktifleri, Şekil-IV/1-14'lerde görüldüğü gibi, banknot, vadeli ve vadesiz tasarruf mevduatı, finansal araçlarca ihraç edilen hisse senedi ve Tahviller, prim alacakları ve sair alacaklardan oluşmaktadır. 1963-1975 dönemlerinde finansal aktiflerin dağılımları ve bu dağılımların trendleri, finansal aktiflerin en büyük bölümünün vadeli ve vadesiz tasarruf mevduatından oluştuğunu belgelemektedir. 1963 yılında beri, finansal aktifler içinde tasarruf mevduatının ve tasarruf mevduatı payının giderek yükselen bir trend gösterdiği gözlenmektedir.

(160) Hanehalkının Şirket Tahvillerine yaptıkları yatırımlar ile, bunların toplam finansal aktifler içindeki yeri:

Yıllar	Finansal			31.12. itibariyle	
	Tedavüldeki Şirket Tahvilleri	Araçlarının Şirket Tahvilleri	Hanehalkı Şirket Tah. Yatırımları	MİLYON TL. olarak	Hanehalkının Top. Fin. Akt. (%)
1973	468	357	111	99812	% 01
1974	615	513	102	123517	% 08
1975	1031	741	290	162050	% 01

Örneğin, 1963'te toplam finansal aktiflerinin, % 32'sinin vadesiz ve % 9'unun vadeli olmak üzere toplam 41'i tasarruf mevduatı iken, 1975 döneminde % 33'ü vadesiz olmak üzere % 51'inin tasarruf mevduatından oluşmaktadır. Tasarruf mevduatından sonra, finansal aktiflerde, en büyük yer Sosyal Güvenlik Kurumlarından olan prim alacaklarına ait bulunmaktadır. Toplam finansal aktiflerin 1/3'ü prim alacakları olup 1963-75 dönemlerinde toplam finansal aktifler içinde nisbi önemini genel olarak, koruduğu söylenebilir. Toplam finansal aktiflerin % 15'ini oluşturan banknotta ise 1968'den beri önemli bir değişiklik görülmemektedir. Finansal Aracılarca uzun vadeli fon sağlamak amacı ile çıkarılan, hisse senetleri toplam aktiflerin % 1-2'si civarında, tahviller ise % oranlarının dışında kalmakta olup gelişme trendlerinde, 1963-75 dönemleri içinde değişiklik görülmemektedir.

Hanehalkının finansal aktiflerinin, dolaylı finansal araçlara göre, dağılımları ve bu dağılımların trendleri, açık ve net bir şekilde gösteriyor ki; 1963-75 dönemlerini kapsayan 13 yıllık dönemde, toplam finansal aktifler içinde tasarruf mevduatı payının ve bunun içinde de vadeli tasarruf mevduatının yükselmesi dışında finansal aktiflerde yapısal bir değişme kesinlikle olmamıştır.

Finansal aktiflerinin dağılımlarının 13 yıllık dönem içinde değişiklik olmaması olgusu büyük ölçüde, finans piyasasının yapısından kaynaklanmaktadır. Çünkü, finans piyasalarının, bu dönemlerde hanehalkının gelir artışılarına paralel olarak, mevduat araçları dışında daha fazla fon arzında bulunmalarını sağlayacak ve tasarruf hacmini yükseltecek yeni dolaylı ve dolaysız finansal yatırım alternatifleri, özellikle hisse senedi ve Tahviller, sunarak hanehalkının finansal aktiflerinin bileşimlerini değiştirici yeterli bir çaba görülmemektedir. Hanehalkı finansal aktifleri içinde dolaylı ve dolaysız hisse senedi ve Tahvillerin nisbi önemi ve gelişme trendi durumu açıkça belgelemektedir. Bu koşullar altında, Tasarruflarını finans piyasasında, finansal aracilar kanalı ile değerlendirmek isteyen hanehalkı için mevduat araçları dışında, bugün, başka finansal yatırım alternatifleri yoktur.

Türkiye'de ve bazı ülkelerde hanehalkının finansal aktiflerine ilişkin bilgiler aşağıda Tablo:55 de verilmiştir. Söz konusu Tablo'da görüleceği üzere, Türkiye dahil araştırma kapsamına giren bütün ülkelerde, Hanehalkının finansal aktiflerinin çoğu banknot ve mevduatlardan oluşmaktadır. Bu durum hanehalkının finansal aktiflerinin seçiminde Likidite ve emniyet ilkelerine önem verdikleri gerçeğini vurgulamaktadır. Tabloda yer alan ülkelerden, sadece Fransa, Yunanistan ve Türkiye'de finansal aktifler içinde banknot ve mevduatın payı en yüksek düzeyde bulunmaktadır. Toplam finansal aktiflerin, Fransa'da % 74'ü, Yunanistan'da % 84'ü ve Türkiye'de % 65'i banknot ve mevduatlardan oluşması, bu ülkelerde, hanehalkının Likidite tercihlerinin yüksekliğini göstermektedir. Türkiye ile Fransa arasında finansal aktiflerde banknot ve vadesiz mevduatın yüksekliği açısından bir benzerlik görülmekle beraber, öteki finansal aktifler, yani hisse senedi ve tahviller ile prim alacakları, (Sözleşmesiz tasarruf) açısından ayrıcalıklar da göze çarpmaktadır. Türkiye'de finansal aktifler içinde, prim alacaklarının payı Fransa'dan yüksek düzeyde bulunurken, hisse senedi ve Tahvil oranları çok düşük oranları çok düşük düzeyde kalmaktadır.

Finansal aktifleri içinde prim alacakları (sözleşmesel tasarruf) en yüksek ülkeler, A.B.D. Almanya, İngiltere, Belçika, İsveç, Norveç ve Türkiye'dir. Ancak, Tabloda dikkati çeken nokta, finansal aktiflerde prim alacakları yüksek olan ülkelerde, banknot ve vadesiz mevduatların düşük bulunması, kısaca likidite eğiliminin düşük düzeyde olmasıdır. Oysa ki, Türkiye'nin de, finansal aktiflerde prim alacakları yüksek olan ülkeler arasında yer almasına rağmen, finansal aktifler içinde Banknot ve vadesiz mevduat oranlarının büyük yer tutması başka bir deyişle likidite eğiliminin yüksek düzeyde bulunması ve bu trendin devam etmesi üzerinde, finans piyasasınca hanehalkına sunulan yatırım alternatiflerinin yetersizliğinin yanı sıra, Sosyal Güvenlik Kurumlarınca sunulan Sosyal Güvenlik Hizmetlerinin seviye, kalite ve içeriklerinin yeterli düzeyde bulunmamasının da etkisi olabileceğini düşündürmektedir.

Tablo:55

TÜRKİYE'DE VE BAZI ÜLKELERDE HANEHALKININ AKTİFLERİNİN DAĞILIMLARI

	Toplam	Banknot	Vadesiz Mevduat	Vadeli Mevduat	Prim Alacakları (sözleşmesel Ta- sarruf)	Dolaysız Tahvil ve Nispet Senedi	Diğer	Toplam
Almanya(1960-65)	58		8	46	26	20	-	100
A.B.D.(1960-64)	70		10	60	38	2	10	100
Fransa(1960-64)	74	15	32	26	4	19	3	100
Japonya(1960-65)	67	5	1	60	10	13	5	100
İngiltere(1962-65)	57	3		54	57	-21	7	100
Belçika(1959-64)	46	9		36	20	34	-	100
İtalya(1964-65)	62	9	12	41	11	14	13	100
Hollanda(1960-64)	-	-	-	-	42		58	100
Norveç(1960-65)	52	9		43	26	12	10	100
İsveç(1960-65)	48	5	-	43	36	9	7	100
Yunanistan(1964-65)	34	33	1	51	1	14	-	100
TÜRKİYE(1963-75)	65	13	33	19	34	1	-	100
Kaynaklar: O.E.C.D.Capital Markets Study,General Report,1967,SS,108								
" " " " Formaton of Savings,1967								
Şekil-IV/1-14'lerde hanehalkı bilançoları								
Notlar:								
1-Almanya'da sözleşmesel tasarrufların çoğu tasarruf kurumlarına yatırılan 5-6 yıl vadeli tasarruflarını kapsamaktadır. Yukarı prensip olarak,bu tasarruflar süresinden önce çekilmediği için sözleşmesel tasarruflar içinde gösterilmiştir.								

Öte yandan, finansal araçlardan hanehalkını doğru meydana gelen fon akımları nedeniyle doğan finansal 'aracı-hanehalkı ilişkilerini de Şekil-IV/1-14'lerde hanehalkı bilançolarının pasif yanlarını inceleyerek değerlendirmek mümkündür. Söz konusu bilanço pasiflerinin incelenmesinden anlaşılacağı gibi, hanehalkı finansal araçlardan, doğrudan doğruya, konut ve tüketim kredileri biçiminde yararlanmaktadır. Ortalama olarak, hanehalkının finansal araçlardan sağladıkları fonların % 90'ı konut kredisi ve % 10'u tüketim kredisi biçiminde olup bu dağılımda 1963-75 dönemlerinde, önemli bir değişiklik olmamıştır.

Türkiye'de hanehalkının gelirlerindeki yükselmelere paralel olarak, hanehalkından-finansal araçlara doğru fon akımlarında kullanılan dolaylı finansal araçlar ile, geriye doğru, finansal araçlardan hanehalkı yönünde fon akışını belgeleyen dolaysız finansal araçların kantitatif dağılımlarını da 1963-75 dönemlerinde, belirgin yapısal değişikliklerin gerçekleştirilememesi, hiç kuşkusuz, hanehalkının gelirlerinden alıkoyarak finans piyasasına sunduğu fon hacmini ve dolayısıyla, ülkedeki toplam tasarruf hacmini olumsuz yönde etkileyici, daraltıcı bir etki yapacaktır. O nedenle, soruna bu açıdan yaklaşarak bir yoruma gidebilmek için, Türkiye'de hanehalkının, gelirlerinin ne kadarını tasarruf ederek finans piyasasında değerlendirdiği; başka bir deyişle, finansal tasarruf eğilimlerinin ne olduğunun incelenmesi yararlı olacaktır. Bu amaçla düzenlenen tablo, brüt ve net finansal aktiflerinin harcanabilir gelire oranları olarak Tablo: 56'da verilmiştir.

Tablo: 56'da görüldüğü gibi, 1966-72 dönemlerinde, hanehalkı, harcanabilir gelirlerinin, ortalama olarak, brüt % 6,2 ve net % 5,9'unu altın ve konut gibi reel yatırım harcamaları ile özel tüketim harcamalarından alıkoyarak, finans piyasasında değerlendirmektedir. Bir başka deyişle, hanehalkının finansal tasarruf eğilimleri ortalama % 6 civarında olup, 1966-72 dönemlerinde %1 gibi çok düşük bir artış göstermiştir. Hanehalkının finans piyasası için harcanabilir gelirden ayırdığı fon hacminin yeterli olup olmadığı hakkında bir kanaate varabilmek için karşılaştırmalar yapmak amacıyla bazı gelişmiş ülkelerde hanehalkının brüt ve net finansal aktiflerinin harcanabilir gelire oranları aşağıda Tablo: 57'de sunulmuştur.

TÜRKİYE'DE HANEHALKININ FİNANSAL AKTİFLERİNİN HARCANABİLİR GELİRLE İLİŞKİLERİ

Tablo:56

Yıllık brüt fon kullanım

Net fon kullanım

HARCANABİLİR GELİR

Yıllar	Yıllık Brüt Finansal Aktif		Net Finansal Aktif (=Brüt finansal aktif-finansal		GELİR	
	MİLYON TL	%	MİLYON TL	%	MİLYON TL	%
1966	4928	% 5,7	4637	% 5,4	86433	% 100
1967	4498	% 4,7	4206	% 4,4	95662	% 100
1968	5568	% 5,2	4877	% 4,6	106294	% 100
1969	6462	% 5,5	6014	% 5,1	117504	100
1970	9187	% 6,6	9187	% 6,6	138568	100
1971	12086	% 6,6	10388	% 5,7	182363	100
1972	14145	% 6,2	13365	% 5,9	224718	100
Ortalama		% 6,2		% 5,9		
Kaynaklar :	1-Ek:59					
	2-DİE,Türkiye Milli Geliri ve Harcamaları					

BAZI GELİŞMİŞ ÜLKELERDE HANEHALKININ FİNANSAL AKTİFLERİNİN HARCANABİLİR GELİRLE İLİŞKİLERİ

Tablo:57

Yıllar	Almanya		A.B.D		Fransa		Japonya		İngiltere	
	Brüt Fin.	Net Fin.	Brüt Fin.	Net Fin.	Brüt Fin.	Net Fin.	Brüt Fin.	Net Fin.	Brüt Fin.	Net Fin.
	Aktif	Aktif	Tas.	Tas.	Tas.	Tas.	Tas.	Tas.	Tas.	Tas.
1960	% 8,6	% 7,9	% 6,4	% 1,2	% 7,9	% 5,0	% 21,0	% 13,2	-	-
1961	% 8,6	% 8,0	% 7,6	% 3,0	% 10,0	% 5,4	% 23,7	% 15,7	% 7,4	% 3,1
1962	% 8,2	% 7,9	% 9,4	% 3,1	% 11,5	% 6,8	% 23,7	% 13,5	% 8,2	% 2,5
1963	% 9,1	% 8,7	% 9,1	% 2,7	% 9,1	% 6,3	% 21,4	% 11,6	% 8,1	% 2,3
1964	% 10,3	% 9,9	% 9,9	% 3,8	% 8,5	% 5,8	% 20,7	% 14,5	% 8,8	% 2,9
1965	% 11,4	% 11,0	% 10,1	% 3,8	% 7,5	% 5,1	% 20,5	% 12,2	% 8,6	% 2,9
Ortalama	% 9,4	% 9,9	% 8,45	% 2,9	% 9,1	% 5,7	% 21,8	% 13,5	% 8,2	% 2,7
Kaynak:	O.E.C.D. Capital Markets Study, Statistical Annex to General Report									

Tablo: 50'da görüldüğü gibi, Türkiye'deki brüt finansal aktiflerin harcanabilir gelir oranları başka bir deyişle hanehalkının finans piyasasına sunduğu brüt fon hacminin toplam harcayabileceği gelire oranları, Almanya, A.B.D., Fransa, Japonya ve İngiltere gibi gelişmiş ülkelerin hepsinin gerisinde kalmaktadır. Fakat, hanehalkı tarafından finans piyasasına sunulan brüt fon hacmi ile, hanehalkının finans piyasasından çeşitli biçimlerde sağladığı fonlar arasındaki farkı gösteren, net finansal aktiflerin (Brüt finansal-aktif-Finansal borç) harcanabilir gelire oranları ise, İngiltere ve A.B.D.'den yüksek, Fransa ile hemen hemen aynı düzeyde, Almanya ve Japonya'nın altında bulunmaktadır. Gelişmiş ülkelerde, brüt ve net finansal aktif harcanabilir gelir oranları arasında bir hayli büyük fark olmasına karşılık, Türkiye'de birbirlerine son derece yakın düzeyde bulunmaktadır. Bunun nedeni, hanehalkının finans piyasasından doğrudan doğruya konut ve tüketim kredileri biçiminde yararlanma olanaklarının yetersiz olmasıdır. Bu oranla da belgelemektedir ki, finansal araçlar hanehalkının harcanabilir gelirlerinin finans piyasasına akımlarını sağlama yolunda yeterince başarılı değildir. Toplam hanehalkı yıllık gelirlerinin % 6 civarındaki bölümü finans piyasasına akarken, geriye kalan % 94'lük çok büyük bölüm altın ve konut gibi reel yatırım harcamaları ile tüketim harcamalarının finansmanına kaymaktadır. Türkiye'de hanehalkının harcanabilir gelirinin ne kadarlık bölümünü altın ve konut gibi reel yatırım harcamalarında kullandığını, finans piyasası ile karşılaştırma açısından, gösteren bilgiler Tablo: 51'dedir.

Tablo: 51'de görüldüğü gibi, hanehalkının harcanabilir gelirden, her yıl altına yaptığı yatırımlar, 1966-72 dönemi de % 01-5 arasında olup dalgalanma göstermektedir. Konut yatırımlarının harcanabilir gelirlere oranları ise % 2-2,5 olup çok az da olsa bir düşme eğilimi görülmektedir. Toplam olarak, reel yatırımların harcanabilir gelirlere oranları % 2,5 civarında olup azalan bir trend göstermektedir.

TÜRKİYE'DE HANEHALKININ REEL YATIRIMLARININ HARCANABİLİR GELİR İLİŞKİLERİ

Tablo:58

Yıllar	Yıllık Altın Yatırımları		Yıllık Konut Yatırımları		TOPLAM REEL YATIRIM		HARCANABİLİR GELİR	
	MİLYON TL	%	MİLYON TL	%	MİLYON TL	%	MİLYON TL	%
1966	167	% 01	-	-	-		86433	
1967	187	% 02	2292	% 2,4	2479	% 2,6	95662	
1968	184	% 02	2725	% 2,6	2909	% 2,8	106294	
1969	380	% 03	3051	% 2,6	3431	% 2,9	117404	
1970	776	% 05	3431	% 2,4	4207	% 2,9	138568	
1971	695	% 04	3875	% 2,1	4570	% 2,5	182362	
1972	581	% 03	4851	% 2,1	5432	% 2,4	224718	
1973	288		6686		6974			
1974	1326		8105		9431			
1975	4610		12228		16838			
Kaynaklar:								
-	Peter D.Fells ve Christopher Glynn, Gonsdidated Gold Fields Limited, Gold, 1976							
-	Cahit Kayra, Türkiye'de Serbest piyasada altın ticareti (Bir inceleme), Maliye Tetkik Kurulu, 1970							
-	Darphane ve Damga Matbaası 1975 Mali yılı faaliyet raporu							
-	DİE, Türkiye Milli Geliri ve Harcamaları							

Hanehalkını harcanabilir gelirin ortalama % 6'sını finansal aktifler ve % 2,5-3'ünü de reel yatırımlarda kullandığına göre geriye kalan % 91-92'si tüketim harcamalarına girmektedir. Ancak reel yatırımlar içinde konut yatırımları azalırken, finansal yatırımlar da bir aynı ölçüde değişme görülmediğine göre, daha önce konut yatırımlarının finansmanında kullanılan fonlarda, konut maliyetlerinin yükselmesi karşısında, finans piyasasının başarısızlığı karşısında, tüketim harcamalarına eklenmekte ve tüketim eğilimi daha da yükselmektedir.

B - Finansal Aracılar-Şirketler Kesimi İlişkileri

Fon Akım Sistemlerinde (Şekil-IV/1-14) finansal araçların ve Şirketlerin bilançoları incelendiği zaman görülecektir ki, Şirketler Kesimi finansal araçların sunduğu fonlardan yararlanan en büyük fon kullanıcı kesimdir. Bu yüzden, Finansal Aracılar ile Şirketler kesimi arasındaki ilişkilerin, finansal araçlar ile hanehalkı ilişkilerinde olduğu gibi, derinlemesine incelenmesinde yarar vardır.

Finansal araçlardan, Şirketler kesimine doğru fon akımlarında krediler Şirket Hisse Senetleri, Şirket tahvilleri ve sair finansal borçlar gibi dolaysız finansal aktifler kullanılırken, tersine olarak, Şirketler kesiminden finansal araçlara doğru fon akımları banknot, ticari mevduat, tahviller vbg. dolaylı finansal araçlarla gerçekleşmektedir. Fon akım sistemlerindeki finansal aracı bilançolarında da görüldüğü gibi, dolaysız finansal araçlarla finansal araçlardan Şirketler kesimine doğru akan fon yüküklükleri, ters yönde, geriye doğru Şirketlerden finansal araçlar doğrultusundaki fon hacminden çok çok yüksek düzeyde seyretmektedir.

Finansal Araçlardan, Şirketler kesiminin hizmetine sunulan fon yüküklüklerinde, fon akım sistemlerinde, finansal araçların bilançoları üzerinde de izlenebileceği gibi, nisbi olarak, 1972'den itibaren, geçmiş yıllara oranla yükselme eğilimi gözlenmektedir. Başka bir deyişle, finansal araçların sunduğu fonların dağılımları, 1972'den itibaren, Şirketler kesimi lehine ve Resmi finans kesiminin aleyhine bir gelişme göstermektedir. Şirketler kesiminin finansal araçlardan, sağladığı fon hacmi genişlerken, resmi finans kesiminin payında giderek azalmalar olmaktadır. Finansal Araçlarca sunulan fonların kullanıcı kesimlere göre dağılımlarındaki bu gelişmeler belgelemektedir ki, finansal araçlar, geçmiş dönemlerde resmi finans kesiminin finansmanında kullanılan fonları Şirketler kesiminin finansmanı kaydırıcı bir yatırım politikası izlemektedirler. Ote yandan, dolaylı

finansal araçlarla Şirketlerden finansal araçlara doğru oluşan fon akımlarında 1966'dan beri belirgin değişme görülmektedir.

Finansal Araçlar tarafından Şirketler kesimine aktarılan fonlar vadeleri (nitelikleri) açısından incelendiği zaman, Tablo: 59'de sunulduğu gibi, görülecektir ki; Toplam fonların % 75'i kısa vadeli ve % 25'i, ortalama olarak, orta ve uzun vadeli nitelikte olup, bu bileşim, 1973'den itibaren yükselme eğilimi göstermekle beraber % 30'un pek üzerine çıkamamıştır. Genel olarak, finansal araçlarca, Şirketler kesimine sunulan fonların nitelikleri açısından dağılımlarında büyük değişiklikler olmakla beraber, orta ve uzun vadeli fon arzında kullanılan ve fon transferini belgeleyen dolaysız araçların bileşimlerinde değişmeler dikkati çekmektedir. İnceleme altında tutulan dönemlerde, finansal araçlarca-Şirketler kesimine fon arzında kullanılan Şirket tahvillerinde nisbi olarak bir değişme olmazken, şirket hisse senetleri trendlerinde azalışlara karşılık orta vadeli kredilerde yükselmeler müşahade edilmektedir. Bu durum, finansal araçların giderek Şirketler kesimine orta ve uzun vadeli fon aktarmada hisse senetleri yerine orta vadeli kredi araçlarını tercih ettiklerini göstermektedir. Daha başka ifadeyle, finansal araçlar, hanehalkından fon toplama faaliyetleri sırasında olduğu gibi, toplanan fonların en büyük fon kullanıcı kesim olarak şirketlere sunulması sırasında da, hisse senedi ve Tahvil piyasalarına girmemekte ve hatta tahvil piyasası ile olan ilişkilerinde herhangi bir değişme olmazken, hisse senedi piyasası ile ilgilerinde zayıflamalar ve buna karşılık orta vadeli krediler piyasasındaki faaliyetlerinde yoğunlaşmalar olmaktadır.

Finansal araçlarca Şirketler kesimine sözü edilen Şirket Tahvil ve hisse senetleri ile orta vadeli araçları karşılığı sunulan toplam fon büyüklükleri, bu kesim için yeterli midir? Finansal araçlar Şirketler kesiminin orta ve uzun vadeli fon gereksinmelerini bütün olarak ne oranda karşılayabilmektedir? Şirketler kesiminin yeni yatırımları için gereksinim duyduğu orta ve uzun vadeli nitelikteki fonları, finansal araçlardan sağlayabilme olanakları nedir ve bu olanaklar nasıl bir gelişme göstermektedir? Sözü edilen soruların cevaplarını bulabilmek için aşağıdaki, Tablo: 60'de verilen finansal araçlarca, sözkonusu kesime sunulan orta ve uzun vadeli fonların, aynı kesimce yapılan orta ve uzun vadeli fonlarla finanse edilmesi gereken toplam özel sabit sermaye yatırımlarına olan oranlarına bakmak gerekir.

FINANSAL ARACILARCA ŞİRKETLER KESİMİNE SUNULAN KONSOLİDE VE BRÜT FONLARIN VADELLERİ AÇISINDAN DAĞILIMLARI

TABLO: 59

31.12 itibariyle MİLYON TL.

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
R1 Resmi Finans Kesimi													
Kısa Vadeli Fonlar	7644	8227	9314	10093	10531	11012	12831	14383	18682	19719	20409	26631	45691
0 ve U.Vadeli Fonlar	2912	3112	2763	2894	3266	4264	4620	5144	6223	7297	7148	7529	9984
Toplam	10556	11339	12077	12987	13797	15276	17451	19527	24905	27016	27557	34160	56675
R2 Kamu İktisadi Teş.													
Kısa Vadeli Fonlar	-	-	116	210	991	1512	1759	3384	4957	4749	7441	11959	14916
0 ve U.Vadeli Fonlar	4007	4967	5765	6502	7345	7981	8846	10177	10776	11344	13127	23678	36740
Toplam	4707	4967	5881	6712	8336	9493	10605	13561	15733	16093	20568	35637	51656
R3 Ziraat Kesimi													
Kısa Vadeli Fonlar	1774	2315	2546	3708	2789	3354	3817	3438	3211	4802	5788	6772	8065
0 ve U.Vadeli Fonlar	634	676	660	823	2762	3761	4737	5592	5656	4976	8479	18026	25184
Toplam	2408	2991	3206	4531	5551	7115	8554	9030	8867	9778	14267	24798	33249
R4 Esnaf ve Sanatkarlar													
Kısa Vadeli Fonlar	154	195	242	301	391	493	573	634	715	813	1143	1451	2398
0 ve U. Vadeli Fonlar	48	52	70	126	194	284	398	474	552	725	974	1247	2100
Toplam	202	247	312	427	585	777	971	1108	1267	1538	2117	2698	4498
R5 ŞİRKETLER													
Kısa Vadeli Fonlar	6126	6520	8127	10514	12071	14519	17959	20222	24211	33664	39135	44615	68898
0 ve U. Vadeli Fonlar	2025	2347	2645	2973	3403	3821	4543	5494	7027	9308	16654	22122	27635
Toplam	8151	8867	10772	13487	15474	18340	22502	25716	31238	42972	55789	66737	96533
R6 Hanehalkı													
Kısa Vadeli Fonlar	188	208	268	293	332	359	372	367	358	380	417	641	1211
0 ve U.Vadeli Fonlar	1351	1660	1893	2156	2408	2718	3151	2838	4535	5312	6401	7908	9608
Toplam	1539	1868	2161	2449	2740	3077	3523	3205	4903	5692	6818	8549	10819
TOPLAM FDN KULLANIM													
Kısa Vadeli Fonlar	15866	18465	20613	25119	27105	31249	37311	41428	51334	64127	74333	92069	142179
0 ve U.Vadeli Fonlar	11697	12814	13796	15474	19378	22829	26295	30719	34769	38962	52783	80510	111251
Toplam	27563	30279	34409	40593	46483	54078	63606	72147	86103	103089	127116	172579	253430

FINANSAL ARACILARCA ŞİRKETLER KESİMİNE SUNULAN KONSOLİDE VE BRÜT FONLARIN VADELERİ AÇISINDAN DAĞILIMLARI
31.12 itibariyle %

TABLO-59

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
R1 Resmi Finans Kesimi													
Kısa Vadeli Fonlar	72,4	72,5	77,1	77,7	76,3	72,0	73,5	73,6	75,0	73,0	74,0	78,0	82,4
0.ve U Vadeli fonlar	27,6	27,5	22,9	22,3	23,7	28,0	26,5	26,4	25,0	27,0	26,0	22,0	17,6
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
R2 KAMU İKTİSADİ TAŞ.													
Kısa Vadeli Fonlar	-	-	2,0	3,1	12,0	15,9	16,6	25,0	31,5	29,5	36,2	33,6	28,9
0 ve U.Vadeli Fonlar	100,0	100,0	98,0	96,9	88,0	84,1	83,4	75,0	68,5	70,5	63,8	66,4	71,1
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
R3 Ziraat Kesimi													
Kısa Vadeli Fonlar	73,7	77,4	79,4	81,8	50,2	47,1	44,6	38,1	36,2	49,1	40,6	27,3	24,3
0 ve U.Vadeli Fonlar	26,3	22,6	20,6	18,2	49,8	52,9	55,4	61,9	63,8	50,9	59,4	72,7	75,7
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
R4 Esnaf ve Sanatkarlar													
Kısa Vadeli Fonlar	76,2	79,0	77,6	70,5	66,8	63,4	59,0	57,2	56,4	52,9	54,0	53,8	53,3
0 ve U.Vadeli Fonlar	23,8	21,0	22,4	29,5	33,2	36,6	41,0	42,8	43,6	47,1	46,0	46,2	46,7
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
R5 Şirketler													
Kısa Vadeli Fonlar	75,2	73,5	75,5	78,0	78,0	79,2	79,8	78,6	77,5	78,3	70,2	66,8	71,4
0 ve U.Vadeli Fonlar	24,8	26,5	24,5	22,0	22,0	20,8	20,2	21,4	22,5	21,7	29,8	33,2	28,6
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
R6 Hanehalkı													
Kısa Vadeli Fonlar	12,2	11,1	12,4	12,0	12,1	11,7	10,6	11,5	7,5	6,7	6,1	7,5	11,2
0 ve U.Vadeli Fonlar	87,8	88,9	87,6	88,0	87,9	88,3	89,4	88,5	92,5	93,3	93,9	92,5	88,8
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
TOPLAM FON KULLANIM													
Kısa Vadeli Fonlar	57,6	57,7	59,9	61,9	58,3	57,8	58,7	57,4	59,0	62,2	58,5	53,3	56,0
0 ve U.Vadeli Fonlar	42,4	42,3	40,1	38,1	41,7	42,2	41,3	42,6	46,4	37,8	41,5	46,7	44,0
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Finansal araçlara Şirketler kesimine sunulan orta ve uzun vadeli

Toplam Özeli sabit sermaye yatırımlarına oranı

Tablo: 60

Yıllar	Orta ve uzun fonlar (1)	Toplam sabit sermaye yatırımları (2)	%
1965	298	1300	% 22,9
1966	328	1600	% 20,5
1967	430	2134	% 20,1
1968	418	1869	% 22,3
1969	722	3425	% 21,2
1970	951	4220	% 22,5
1971	1533	5254	% 29,1
1972	2281	7191	% 31,7
1973	7346	9980	% 73,6
1974	5468	18460	% 29,6
1975	5513	17785	% 31,0
Kaynaklar:	1) Tablo: 58		
	2) Ek: 59		

Tablo: 60 de görüldüğü gibi 1970 yılına kadar finansal araçların sunduğu orta ve uzun vadeli fonlarla toplam özel sabit sermaye yatırımlarının ancak % 20-22'si finanse edilirken, 1971'den itibaren, T.C. Merkez Bankası ile Ticaret Bankalarının, daha önceki bölümlerde belirtildiği gibi, orta vadeli kredi uygulamaları ile, özel sabit sermayenin daha büyük bir bölümünün orta ve uzun vadeli fonlarla finanse edilmesini sağlamak yolundaki çabalarına rağmen, 1973 yılının dışında, sözkonusu oranlar % 30-31'in üzerine dahi çıkarılamamıştır. Hiç kuşkusuz, finansal araçlarca Şirketler kesimine sunulan toplam fon hacmi içinde orta ve uzun vadeli nitelikte olan fonlarda ve dolayısıyla toplam orta ve uzun vadeli fonların toplam özel sabit sermaye oranlarında önemli artışlar yaratacak biçimde finansal araç-Şirketler ilişkilerinin gelişmemiş olması, ekonomik kalkınma için önemli bir kandıktır. Çünkü, yatırımlarınca istenilen nitelikte ve miktarda orta ve uzun vadeli fonun finansal araçlardan zamanında ve kolay biçimde sağlanamamış olması, yatırım projelerinin gecikmesine neden olacak ve dolayısıyla sermaye birikimi ve ekonomik kalkınmanın daha düşük düzeyde kalmasına neden olacaktır.

II - Finansal Araçların, Konsolide ve Net Fon Kaynak ve Kullanımları

Tablo: 61 ve 62 de görüldüğü gibi genel olarak, finansal araçların, büyüklük sırasına göre, net fon sunucu ve kullanıcıları şöyledir:

Net Fon Sunucuları: (Fon talebi)

R6 Hanehalkı

R7 Dış Finansal Kesim

Net Fon Kullanıcıları: (Fon arzı)

R5 Şirketler

R2 Kamu İktisadi Teşebbüsleri

R3 Ziraat Kesimi

R4 Esnaf ve Sanatkarlar

FINANSAL ARACILARIN 31.12.itibariyle KONSOLİDE VE NET FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

MİLYON TL

Tablo 61

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
R1 Resmi finans kesimi	-3727	-4056	-4502	-5132	-3628	-4709	-5820	-4876	-7078	-5004	+156	-3146	-9669
R2 Kamu İktisadi Teş.	-4104	-3996	-4903	-5902	-7262	-8144	-9036	-12036	-14074	-13736	-18029	-32313	-47341
R3 Ziraat Kesimi	-2408	-2991	-3206	-4531	-5551	-7115	-8554	-9030	-8867	-9778	-14267	-24798	-33249
R4 Esnaf ve Sanatkar.	-202	-247	-312	-427	-585	-777	-971	-1108	-1267	-1538	-2117	-2698	-4498
R5 Şirketler	-6618	-7341	-8644	-10217	-11631	-13511	-16779	-18759	-23172	-32480	-42617	-46275	-70319
R6 Hanehalkı	+14695	+16945	+20723	+25360	+29566	+34443	+40457	+49644	+60032	+73397	+92883	+114866	+150941
R7 Dış finansal Kesim	+5376	+4257	+4140	+4511	+3681	+4251	+4970	+7360	+1886	+268	-5466	+3807	+25091
R8 Diğer fon hareket	-1305	-602	-1092	-1122	-2196	+129	+1169	-7813	-4136	-7493	-7393	-5842	-6637
Sabit Varlıklar	-3201	-3743	-4098	-4676	-4896	-7340	-8644	-6630	-7464	-8397	-8662	-10094	-12264
Dağıtılmamış kârlar	+1497	+1879	+1894	+2136	+2502	+2773	+3208	+3450	+4140	+4766	+5512	+6493	+7945
T6plam	±21568	±22981	±26757	±32007	±35749	±41596	±49804	±60254	±66058	±78431	±98551	±125166	±183977
% DAĞILIMLARI													
R1 Resmi Finans kesimi	+17,3	-17,7	-16,8	-16,0	-10,2	-11,3	-11,7	-8,1	-10,7	-6,4	+0,2	-2,5	-5,3
R2 Kamu İktisadi Teş.	-19,0	-17,4	-18,3	-18,4	-20,3	-19,6	-18,1	-20,0	-21,3	-17,5	-18,3	-25,8	-25,7
R3 Ziraat kesimi	-11,2	-13,0	-12,0	-14,1	-15,5	-17,1	-17,2	-15,0	-13,4	-12,5	-14,5	-19,8	-18,1
R4 Esnaf ve Sanatkar	-0,9	-1,0	-1,1	-1,3	-1,6	-1,9	-1,9	-1,8	-1,9	-1,9	-2,1	-2,1	-2,4
R5 Şirketler	-30,7	-31,9	-32,3	-31,9	-32,5	-32,5	-33,7	-31,1	-35,1	-41,4	-43,2	-37,0	-38,2
R6 Hanehalkı	+68,1	+73,7	+77,5	+79,2	+82,7	+82,8	+81,2	+82,4	+90,9	+93,6	+94,3	+91,8	+82,0
R7 Dış finansal Kesim	+24,9	+18,5	+15,5	+14,1	+10,3	+10,2	+10,0	+11,9	+2,9	+3	-5,6	+3,0	+13,6
R8 Diğer fon hareket	-6,1	-2,7	-4,2	-3,7	-6,2	+3	+2,4	+13,0	-6,3	-9,6	-7,5	-5,7	-3,6
Sabit Varlıklar	-14,8	-16,3	-15,3	-14,6	-13,7	-17,6	-17,4	-11,0	-11,3	-10,7	-8,8	-8,1	-6,7
Dağıtılmamış kâr	+7,0	+7,8	+7,0	+6,7	+7,0	+6,7	+6,4	+5,7	+6,2	+6,1	+5,5	+5,2	+4,4
Toplam	±100,0	±100,0	±100,0	±100,0	±100,0	±100,0	±100,0	±100,0	±100,0	±100,0	±100,0	±100,0	±100,0

FINANSAL ARACILARIN FINANS PIYASASINDA KONSOLİDE VE NET FON ARZI VE TALEBİ

31.12 itibariyle MİLYON TL

Tablo:62

NET FON TALEBİ	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
FON SUNUCU KESİMLER													
R6 Hanehalkı	+14695	+16945	+20723	+25360	+29566	+34443	+40457	+49644	+60032	+73397	+92883	+114866	+150941
R7 Dış Finansal Kesim	+5376	+4257	+4140	+4511	+3681	+4251	+4970	+7160	+1886	+268	-	+3807	+25091
R1 Resmi Finans Kesimi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+156	-	-
R8 Diğer Fon Hareket	-	-	-	-	-	+129	+1169	-	-	-	-	-	-
Toplam	+20071	+21202	+24863	+29871	+33247	+38823	+46596	+56004	+61918	+73665	+93039	+118673	+176032
FON ARZI													
FON KULLANICI KESİMLER													
R1 Resmi Finans Kesimi	-3727	-4056	-4502	-5132	-3628	-4709	-5820	-4876	-7078	-5004	-	-3146	-9669
R2 Kamu İktisadi Teş.	-4104	-3996	-4903	-5902	-7262	-8144	-9036	-12036	-14074	-13736	-18029	-32313	-47341
R3 Ziraat Kesimi	-2408	-2991	-3206	-4531	-5551	-7115	-8554	-9030	-8867	-9778	-14267	-24798	-33249
R4 Esnaf ve Sanatkar	-202	-247	-322	-427	-505	-777	-971	-1108	-1267	-1538	-2117	-2698	-4498
R5 Şirketler	-6618	-7341	-8644	-10217	-11631	-13511	-16779	-18759	-23172	-32480	-42617	-46275	-70319
R7 Dış Finansal Kesim	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-5466	-	-
R8 Diğer fon Hareket	-1306	-602	-1092	-1122	-2196	-	-	-7813	-4136	-7498	-7393	-5842	-6637
Toplam	-18365	-19233	-22659	-27331	-30853	-34256	-41160	-53622	-58594	-70034	-89889	-115072	-171713
Sabit Varlıklar için İnşaat piyasasına akan fon	+1706	+1969	+2204	+2540	+2394	+4567	+5436	+3102	+3324	+3631	+3150	+3601	+4319
(+) Dağıtılmamış Karlar	+1497	+1779	+1894	+2136	+2502	+2773	+3208	+3450	+4140	+4766	+5512	+6493	+7945
= Toplam	+3201	+3748	+4098	+4676	+4896	+7340	+8644	+6632	+7464	+8397	+8662	+10094	+12264
=Sabit Varlıklar	-3201	-3748	-4098	-4676	-4896	-7340	-8644	-6632	-7464	-8397	-8662	-10094	-12264

Genel olarak, finansal aracilar, hanehalki ve diş finansal kesimden talep ederek sağladıkları fonları, başta Şirketler olmak üzere, Kamu İktisadi Teşebbüsleri, Ziraat Kesimi ve Esnaf ve Sanatkârlara arz ederek, onların yatırım için gereksinim duydukları kısa, orta ve uzun vadeli fon gereksinmelerini karşılamaktadırlar. Başka bir deyişle, hanehalkı ve diş finansal kesim, finansal aracilar kanalıyla, Şirketler, Kamu İktisadi Teşebbüsleri, Ziraat Kesimi ve Esnaf ve Sanatkârları finanse etmektedir.

İstisnai olarak, yalnız 1973 döneminde, diğer yıllar, sürekli olarak fon sunucuları bölümünde yer alan diş finansal kesim ile fon kullanıcıların arasında bulunan Resmi finans kesimi yer değiştirmiş ve diş finansal kesim fon kullanıcı pozisyonuna girerken Resmi Finans kesimi fon sunucu kesim içinde yer almıştır.

Finansal aracilar tarafından kullanıcılara sunulan net fonların kullanıcı kesimler arasındaki dağılım trendleri göstermektedir ki; Şirketler kesiminin sağladığı fonlar artarken, Resmi finans kesiminin paylarında giderek azalışlar olmaktadır. Daha geniş anlamda, net fon kullanıcıları içinde, Resmi finans kesimi ile Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Kamu Kesimini Şirketler, Ziraat Kesimi, Esnaf ve Sanatkârların özel kesimi oluşturdıkları gözönünde tutularak, fonların kullanıcılar arasındaki dağılım trendleri, incelendiğinde, Özel Kesimin finansal aracılardan sağladığı fonların artan ölçüde yükselmesine karşılık, kamu kesiminin akan fonların azalış gösterdiği müşahede edilmektedir. Finansal aracilar, hanehalkı ile diş finansal kesimden sağladığı fonların kullanıcılar arasında dağıtırken giderek özel kesime yönelik bir politika izlemektedir.

Finansal aracilarca, genellikle, fon sunucu olarak hanehalkı ile diş finansal kesimden talep edilerek sağlanan net fon büyüklükleri ile, şirketler, Kamu İktisadi Teşebbüsleri Ziraat Kesimi, ile Esnaf ve Sanatkârlardan oluşan fon kullanıcı kesimleri arzedilen fon hacimleri ile karşılaştırıldığı zaman, Tablo: 62'de görüldüğü gibi, talep edilen fonların arzedilen fonlardan daha büyük olduğu görülmektedir.

Finansal araciların finans piyasasında sunucu kesimlerden talep ettiği fonların, yine aynı piyasada kullanıcılara arz edilen miktardan daha büyük olması bir miktar fonun finans piyasası dışına aktarılarak değerlendirilmekte olduğunu gösterir. Nitekim, Tablo:62 finansal araciların, reel yatırım olarak, sabit kıymetlere yaptıkları yatırımların kendi tasarrufları olan dağıtılmamış kârların üzerinde bulunduğunu ve sabit yatırımlar ile dağıtılmamış kârlar arasındaki farkın; sabit varlık alımları yolu ile inşaat piyasasına aktığını kanıtlamaktadır. Oysa ki, finansal aracilar, bizzat finans piyasasından sağladıkları fonlara kendi birikmiş tasarruflarını da katıp daha büyük ölçüde, kullanıcılara fon arz ederek, fon sunucu kesimler arasında bulunmaları gerekirdi. Ama bunun tam aksine olarak, kendi birikmiş tasarrufları olan dağıtılmamış kârlardan sonra, finans piyasasından sağladığı fonların bir bölümünü de finans piyasası dışında, inşaat piyasasında değerlendirdiklerinden, fon kullanıcı kesimlere aktarılması gereken fon hacmini daraltarak, fon kullanıcı kesimler grubuna girmek suretiyle teorik ve uygulamalara, temel fonksiyonlarına, var oluşlarındaki ana espiye tamamen ters bir tutum izlemektedirler.

SONUÇ

Finansal Araciların sermaye birikim sürecindeki temel fonksiyonlarından birincisi, fon sunucularını tüketimden caydırıp tasarrufa özendirmek ve gelirlerin daha büyük bir bölümünü, dolaylı finansman araçları vasıtası ile finans piyasasında değerlendirmelerini sağlayarak toplumda finansal tasarruf birikimini arttırmak ve hızlandırmaktır. Ancak, Türkiye'de finansal aracilar ile en büyük fon sunucu kesim olan hanehalkı arasındaki ilişkiler incelendiği zaman görülmektedir ki; finansal aracilar-Hanehalkı ilişkilerinde, 1963-75 dönemlerinde çeşitli finansal yatırım alternatifleri sunarak, hanehalkı tasarruflarını özendirerek tüketimi azaltarak toplam tasarruf hacmini arttıracak ve böylece sermaye

birikimini yükseltecek ve hızlandıracak biçimde, herhangi bir yapısal oluklu değişiklik söz konusu değildir. Finansal araçlar tarafından, hanehalkına tasarruf için sunulan finansal araçların kalitatif ve kantitatif dağılımlarında, toplam mevduat içinde vadeli mevduat payının yükselmesi dışında, herhangi bir gelişme yoktur. Öyle ki, vadeli ve vadesiz mevduat araçları dışında, tasarrufumu finans piyasasında finansal araçlar vasıtasıyla değerlendirmek isteyen hanehalkı için finansal yatırım alternatifleri bile mevcut değildir. Bu durum, hiç kuşkusuz, hanehalkının harcanabilir gelirden alıkoyarak finans piyasasında değerlendireceği fon hacmini ve hanehalkının finansal tasarruf eğilimini olumsuz yönde etkileyecektir. Nitekim, hanehalkının, banknot, prim alacakları, vadeli ve vadesiz tasarruf mevduatı, finansal araç, hisse senedi ve Tahvilleri ile yaptığı finansal tasarruflarının, harcanabilir gelire oranları, Japonya'da % 20'nin üzerinde, ileri sosyal güvenlik sistemlerine sahip batının tüketim toplumu olarak bilinen ülkelerinde bile % 10'unun üzerinde iken, Türkiye'de % 6 civarında bulunmakta olup incelenen dönemlerde gelirlerdeki artışa rağmen herhangi bir değişiklik göstermemektedir. Bu finansal araçların, yukarıda sözünü ettiğimiz, hanehalkının tüketimden caydırıp tasarrufa özendirerek tasarruf eğilimi ve birikimini yükseltme ve hızlandırma faaliyetlerinde gösterdikleri başarısızlığın en açık kanıtıdır.

Finansal araçların, sermaye birikim sürecindeki ikinci ana fonksiyonu, ellerinde biriken fonları verimli sanayi projelerine yönlendirerek yatırımları hızlandırmaktır. Ekonomik kalkınmaya paralel olarak, işletmelerin, sabit yatırımların finansmanı için orta ve uzun vadeli nitelikteki fon gereksinimleri de artar. Bunun arkasından, işletmelerin söz konusu fon taleplerini karşılamak için, finansal araçların yatırım politikalarında, giderek orta ve uzun vadeli piyasalara kayma doğrultusunda doğal olarak, değişiklikler olması gerekir. Finansal araçlar tarafından kullanıcılara sunulan toplam fon hacmi içinde orta ve uzun vadeli nitelikteki fonların paylarında yükselmeler başlar. Başka bir deyişle, finansal araçlar ekonomik kalkınma ile birlikte doğal olarak, faaliyetlerini para piyasasından sermaye

piyasa alanına doğru kaydıran bir davranış içersine giderek fon aktarmalarında sermaye piyasası aktiflerinin kullanılmasına ağırlık verdiği fon yönetim politikaları izlemeleri gerekir. Ancak, Türkiye'de en büyük fon kullanıcı kesim olan Şirketler ile finansal araçlar arasındaki fon akım ilişkileri, finansal araçların faaliyetlerinde bu açıdan yine belirgin bir değişiklik söz konusu değildir. Bunun sonucunda bir yandan işletmeler sabit varlıklarını bile para piyasasından sağlanan kısa vadeli rizikosuz yüksek ^{fonlarla} finanse eder hale gelirken, öte yandan, finansal araçların elinde biriken uzun vadeli nitelikteki fonlar, uzun vadeli piyasa yerine, kısa vadeli piyasa ile inşaat piyasasına aktarılarak yanlış yerlerde, piyasalarda, değerlendirilmektedir. Sonuç olarak, Finansal Araçlar açısından finans piyasası üzerinde yapılan 13 yıllık analiz sonuçları, bazı çevrelerin, finans piyasalarının ve finansal yapının ekonomik gelişmeye paralel bir gelişme göstermediği, ekonomik gelişmenin gerisinde kaldığı ve hatta ekonomik gelişmeyi engellediği "yolındaki iddiaların doğruluğunu ve haklılığını kanıtlamaktadır. Ancak finans piyasaları, finansal araçlar, finansal araçlar ile fon sunucu ve kullanıcı kesimlerden oluşan bir üçgendir. Bu araştırmada, finans piyasasına sadece finansal araçlar açısından yapılan analizleri ve bunun sonuçlarını kapsamaktadır. Ancak, finans piyasalarının mevcut durumu hakkında yanlış olasılıklarına tamamen ertadan kaldırmak ve finans piyasalarının ve dolayısıyla finansal araçların geliştirilmesine yönelik çözüm yollarıⁿⁱ araştırma, tartışma ve önerilerde bulunma aşamasına geçmeden önce, finansal araçlar ile fon sunucu ve kullanıcılar açısından da finans piyasalarının incelenmesi kesin bir zorunluluktur. Çünkü, nası ki geometride, bir üçgende, optimum çözüme açılma noktalarının kesiştiği noktada olabiliyorsa, finans piyasalarına yönelik sağlıklı ve işlevli olan çözümler bulabilmek için, finans piyasaları üçgenine öteki açılardan da yaklaşım ve her üç yaklaşımın sonuçlarını birlikte değerlendirdikten sonra çözümlere geçmek en geçerli bir davranış olacaktır.

TARAFILANILAN KAYNAKLAR

Kitap ve Makaleler

- Akgiç, Öztin, : Orta ve Uzun Vadeli Krediler ve Finansman Kurumları, 2.Baskı, Türkiye Bankalar Birliği Yayınları No:47
- Anthony, Vivian S. : Banks and Markets, Heinemann Educational Books, London, 1974
- Anton, Hector R. : Accounting for the Flow of Funds, Houghton Mifflin Company, Boston, 1962
- Bank for International Settlements : Capital Markets, Monetary and Economic Department, Basle, January, 1964
- Bayar, Doğan : Endüstri İşletmelerinde Finansal Planlama, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi No:43/19, Sevinç Matbaası, 1967, Ankara
- Bektöre, Sabri : İşletmelerde Çalışma Sermayesi Analizi, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları No:32/42 Sevinç Matbaası, 1970, Ankara
- Binatlı, Cüneyt : Türkiye'de Devlet Mahvillerinin Faiz Rejimi, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları No:116/66 Sevinç Matbaası, 1974, Ankara
- Genelciler, Özgül : Fonların Kaynakları ve Uygulanmaları Tablosu ile Para Akışı Analizleri, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları,
- Commission On Money and Credit : Life Insurance Companies as Financial Institutions, Prentice-Hall, Inc. Englewood Cliffs, 1961
- Chapman, John M. : The Consumer Finance Industry, Its Costs and Reputation, Columbia University Press, New York and London, 1967
- Gömlükçi, Ferruh : Yıllık Rapor ve Yatırım Analizi, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları No:92/51, Sevinç Matbaası, 1971, Ankara

- Dauten, Carl A. : Principles of Finance, South-Western Publishing Company
1970
- Welshans, Merle T.
- Devlet Planlama
Teşkilatı : Banka Kredi Sisteminin Yeniden Düzenlenmesi, 1971,
Ankara
- Divitz, Peter O. : Pension Funds: Measuring Investment Performance, The
Free Press, 1966
- Dilik, Sait : Türkiye'de Sosyal Sigortalar İktisadi açıdan bir Tahli
Denemesi, Banka ve Ticari Hukuku Araştırma Enstitüsü
yayın No:99, 1972, Ankara
- Dobrovolsky, Sergei P. : The Economics of Corporate Finance, Tata Mc Graw-Hill
Publishing Co. Ltd. New Delhi, 1975
- Dougall, E. Herbert : Capital Markets and Institutions, Foundations of finance
series, Prentice-Hall Inc. Englewood Cliffs, New Jersey,
1967
- Einsenberk, Robert : The Role of Banks in Development of the Capital Markets
Centre Symposium on Central Bankings Monetary Policy and
Economic Development Held in İzmir, Turkey, 1971
- Engler, George N. : Business financial Manapement, Business Publications,
Inc, 1975, Texas
- Erdoğan, Gülçün : Sosyal Güvenlik Fonlarının Kamu Yatırımlarının Finans-
manındaki yeri, Devlet Yatırım Bankası Genel Müdürlüğü
1976, Ankara
- Erem, Faruk : Bankalar Kanunu Şerhi
Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, No:13,
1968, Ankara
- Altıok, Akın
- Tandoğan, Haluk : Bankalar Sistemi ve Devlet Kontrolü, Ayyıldız Matbaas.
A.S. 1975, Ankara
- Erez, Mesut
- Ertuna, İ. Özer : Türkiye'de Fon Akımları Üzerine Bir İnceleme, Türkiye
Sınai Kalkınma Bankası Yayınları No:2, İstanbul, 1970

- Eftin, Edward C : The Development of American Financial Intermediaries
Private Financial Institutions, Prentice-Hall
- Fenstermaker, Van J. : Readings in Financial Markets and Institutions,
Appleton-Century-Crofts Education Division, New York
- Friand, Irvin : Mutual Funds and Other Institutional Investors,
A twentieth Century Fund Study, Mc Graw-Hill Book
Company, 1970
- Blume, Marshall
- Crockett, Jean
- Fourmier, M Henri : Fransa'da Banka, Çev: Ragıp Nanyal, Türkiye Bankalar
Birliği Yayınları, No: 53, 1972, Ankara
- Fousek, Peter G : Yabancı Memleketlerde Merkez Bankacılığı, Çev: Rıza
Kandiller, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitü-
sü, 1961, Ankara
- Gies, Thomas G. : Banking Markets and Financial Institutions,
Richard D. Irvin, Inc, 1971
- Apilado, Vincent P.
- Goldsmith, Raymond : The Flow of Capital Funds in the postwar Economy
National Bureau of Economic Research, New York
- Goldsmith, Raymond W. : Financial Institutions, Yale University, Random House,
New York, 1968
- Goldsmith, Raymond W. : Financial Structure and Development, Yale University
Press, New Haven and London, 1969
- Gönenli Attila : İşletmelerde Finansal Yönetim, Sermet Matbaası, 1976
İstanbul
- Gup, Benton E. : Financial Intermediaries, An Introduction Houghton
Mifflin Company, 1976
- Gurely, John G. : Liquidity and Financial Institutions in the postwar
period, Study paper No: 14, Joint Economic Committee,
Study of Employment Growth, and price Levels, U.S.
Congress, January, 1960
- Gürtan, Kenan : İstatistik ve Araştırma Metodları, İktisat ve İş
İdaresine Tatbikatı, 1977, İstanbul

- Harbrocht, Paul P. : Pension Funds and Economic Power, The twentieth Century fund, 1959, New York
- Hempel, George H. : Financial Management of Financial Institutions, Prentice-Hall, Inc, 1977 Englewood Cliffs, New Jersey
- Horokmen, Aykut : Türkiye'de Tarım Sektörüne Yapılan Mali Yardımlar ve F.E.O.G.A., Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları No:69/34, Başnur Matbaası, 1969 Ankara
- Houk, Dock J.D. : Financing and Problems of Developing Banking, Frederick A. Praeger, Publishers, New York, 1963
- International Bank for
Reconstruction and
Development : Some Aspects of Financial Policies and Central Banking in Developing Countries, No:11
- Jacobs, Donald P.
- Farwell, Loringo : Financial Institutions, Richard D. Irvin, Inc, 1972
- Noave, Edirin
- Jaedicke, Robert K. : Accounting Flow, Income, Funds and Cash, Prentice-Hall Foundations of Finance Series, 1965
- Johnson, Robert W. : Financial Management, Second Edition, Boston, Allyn and Bacon, Inc, 1962
- Kane, Joseph A. : Developing Banking, An Economic Appraisal, Lexington Books, D.C. Heath and Company Lexington, 1975
- Kaufman
- Kayra, Cahit : Türkiye'de Serbest Piyasada Altın Ticareti, (Bir İnceleme) Maliye Bakanlığı Maliye Tetkik Kurulu Yayınları, 1970-1, Ankara
- Kuznets, Simon : Capital in the postwar Economig, New York, National Bureau of Economic Research, 1961

- Kurt, İbrahim : T.C. Merkez Bankası Kanunu Şerhi ve Yabancı Mevzuat
Gönel, Vural : ve Uygulama, Türkiye Bankalar Birliği Yayın No:79,
Tuğçetin, Talât : 1977, Ankara
- Leos, Francois A. : International Financial Markets, Development of the
Maximo Eng : present System and Future prospects, Praeger Publishers
New York, 1975
- Marshall, Ketchum D. : Readings in Financial Institution, Houghton Mifflin
Leon, Kenall T. : Company, Boston, 1965
- Mason, Perry : Cash Flow Analysis and the Funds Statement, Accounting
Research Study No:2, American Institute of CPAS, 1967
- National Bureau of : The Flow of Funds approach to Social Accounting,
Economic Research : Appraisal, Analysis and Applications, University
Microfilms, Inc, 1966
- Nyvard, J.D. : A Global Directory of Development Finance Institutions
in Developing Countries, O.E.C.D. 1967
- Janssens, Edmond F. : Türkiye'de Sermaye piyasası Sorunları Semineri,
Orta Doğu Teknik : 1975, Ankara
Üniversitesi
- Oxford University Press : The Oxford English Dictionary, Amen house, London,
Vol.IV F.G.
- Öcal, Tezer : Türk Banka Sistemi, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler
Akademisi Yayınları, No:59, Emel Matbaacılık Ltd.Şt.
1973, Ankara
- Önal, Recep : Türkiye'de Orta ve Uzun Vadeli Kredi Uygulaması (So-
runlar, alınan tedbirler, eleştiriler ve öneriler)
Maliye Bakanlığı Tetkik Kurulu yayını No:170, 1976
Ankara
- Pekiner, Kâmuran : Sigorta İşletmeciliği, Prensipleri, Hesap Bünyesi,
Fakülteler Matbaası, 1970, İstanbul
- Polakoff, Murray E. : Financial Institutions and Markets, Houghton Mifflin
Co. Boston, 1970

- O.E.C.D : Capital Markets Study I,II,III,IV,1967
- Ritler, Lawrence S. : The Flow of Funds Accounts, A framework for Financial Analysis, New York University, Graduate School of Business Administration, Institute of Finance, The Bulletin No:52
- Ritler, Lawrence S. : Principles of Money, Bankings and Financial Markets
- Silver, William L. Basic Books, Inc, Publishers, New York, 1974
- Robinson, L, Roland : Financial Markets: Accumulation and Allocation of Wealth, Mc Graw-Hill 1974
- Roland, Robinson : The Management of Bank Funds, Mc Graw-Hill Book Company, 1951
- Savaş, Vural : Türkiye Ekonomisi (Makro Analizi), Bursa Ticarî ve Ticari İlimler Akademisi Yayın No:3 Sermet Matbaası, 1971, İstanbul
- Tamagne, M, Frank : Central Banking in Development Planning, Centro Symposium on Central Banking Monetary Policy and Economic Development in Izmir, Turkey, 1971
- Tuğçetin, Talât : Parasal Taban (Reserve Money)
- Hiçyılmaz, Muzaffer 1977, Ankara
- Tatcer, Virginia S. : The New Webster Encycloped dictionary of the English Language, Grolier, Inc, N.Y. 1968
- Türkiye Sınai Kalkınma : Mali Sektör Araştırması, Ağustos
- Bankası A.Ş. 1977, İstanbul
- United Nations : Planning domestic and external resources for Investment Report of the second interregional seminar on Development planning, New York, 1969
- Van Horne, James G. : Financial Management and Policy, Third Edition, Prentice-Hall International Editions, 1975, London
- Van Horne, James C. : Function and Analysis of Capital Market Rates, Foundations of Finance of Finance Series Prentice-Hall, Inc, Englewood Cliffs, New Jersey, 1970

Rapor ve İstatistikler

- Akbank T.A.Ş. Mensupları Tekait Sandığı Vakfı 1968-76 Yılları faaliyet Raporları
- Amerikan Türk Dış Ticaret Bankası A.Ş. Mensupları Emekli Sandığı Vakfı 1966-76 yılları Bilanço ve Kâr-Zarar Hesapları
- Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi Memurları Emekli Sandığı Vakfı 1968-70 yılları Bilanço ve Kâr-Zarar Hesapları
- Anadolu Bankası T.A.Ş. Memur ve Müstahdemleri Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı 1966-76 yılları Bilanço ve Kâr-Zarar Hesapları
- Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi Memur ve Hizmetlileri Sağlık ve Emekli Sandığı Vakfı 1969-76 yılları Bilanço ve Kâr-Zarar Hesapları
- Bağkur 1972-75 yılları Faaliyet Raporları
- Devlet Yatırım Bankası 1964-75 yılları Faaliyet Raporları
- Garanti Bankası A.Ş. Memur ve Müstahdemleri Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı 1965-76 Yılları Bilanço ve Kâr-Zarar Hesapları
- İller Bankası 1963-75 yılları faaliyet Raporları
- İstanbul Bankası Personeli Sosyal Sigortalar Sandığı Vakfı 1965-76 yılları Bilanço ve Kâr-Zarar Hesapları
- İstanbul Emniyet Sandığı 1963-75 Yılları Faaliyet Raporları
- İstanbul Emniyet Sandığı ve Yurt Ekonomisindeki yeri
- Milli Reasürans T.A.Ş. Emekli ve Sağlık Vakfı 1966-76 yılları Bilanço ve Kâr-Zarar Hesapları
- Ordu Yardımlaşma Kurumu(OYAK) 1963-75 yılları Bilanço ve Kâr-Zarar Hesapları
- Osmanlı Bankası Türkiye Personeli Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı 1972-76 yılları Bilanço ve Kâr-Zarar Hesapları
- PamukBank T.A.Ş. Memur ve Müstahdemleri Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı 1965-76 yılları Bilanço ve Kâr-Zarar Hesapları
- Sosyal Sigortalar Kurumu 1963-76 Yılları Faaliyet Raporları
- Sınai Yatırım ve Kredi Bankası A.Ş. 1963-75 yılları Faaliyet Raporları

- Şekerbank Türk Anonim Şirketi Personeli Sosyal Sigorta Sandığı Vakfı 1965-75 yıllara Faaliyet Raporları
- Tam Sigorta A.Ş. Memur ve Hizmetlileri Emekli Sandığı Vakfı 1969-76 yıllara Bilanço ve Kâr-Zarar Hesapları
- T.C.Emekli Sandığı 1963-75 yılları Faaliyet Raporları
- T.C.Merkez Bankası 1963-75 yılları Faaliyet Raporları
- T.C.Merkez Bankası Aylık Bütçenleri
- T.C.Ziraat Bankası 1963-75 yılları Genel Müdürlük Raporları
- Türkiye Emlâk Kredi Bankası 1963-75 yılları Faaliyet Raporları
- Türkiye Genel Sigorta Memur ve Hizmetlileri Sigorta ve Yardım Sandığı Vakfı 1966-76 yılları Bilanço ve Kâr-Zarar Hesapları
- Türkiye İşbankası Mensupları Emekli Sandığı Vakfı 1972-76 yılları Bilanço ve Kâr-Zarar Hesapları
- Türkiye Odalar, Borsalar ve Birlik Personeli Sigorta ve Emeklilik Sandığı Vakfı 1965-76 yılları Bilanço ve Kâr-Zarar Hesapları
- Türkiye Halk Bankası 1963-75 yılları Faaliyet Raporları
- Türkiye'de Sigorta faaliyeti hakkında Rapor (1963-76 yılları) Ticaret Bakanlığı Murakabe Kurulu
- Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. 1963-75 yılları Faaliyet Raporları
- Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. Memur ve Müstahdıkları Yardım ve Emekli Sandığı Vakfı 1965-76 yılları Bilanço ve Kâr-Zarar Hesapları
- Türkiye Vakıflar Bankası Memur ve Hizmetlileri Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı 1965-76 yılları faaliyet Raporları
- Üçüncü beş yıllık Kalkınma Plan ve Programları
- Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. Mensupları Yardım ve Emekli Sandığı Vakfı 1965-76 yılları Faaliyet Raporları

Yasa, Tüzük, Kararname ve Tëblięler

- 26.11.1973 Tarih ve 7/7471 Sayılı Bakanlar kurulu kararı
26.3.1974 Tarih ve 7/8809 Sayılı Bakanlar kurulu kararı
12.5.1975 Tarih ve 1182/10781 Sayılı Bakanlar kurulu kararı
- Bağkur Mevzuatı
 - 7129 Sayılı Bakanlar yasaı
 - 657 Sayılı Devlet Memurları yasaı
 - 17.4.1975 Tarih ve 1877 No.lu Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankasının kuruluşuna ilişkin yetki yasaı
 - Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankasının kuruluşuna ilişkin 11.11.1975 Tarih ve 13 Sayılı yasa hükmünde Bakanlar Kurulu Kararnamesi
 - 4759 Sayılı İller Bankası yasa ve tüzüğü
 - 205 Sayılı Ordu Yardımlaşma Kurumu yasaı
 - Sınai Yatırım ve Kredi Bankası A.ő. Esas Mukavelenamesi
 - 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Yasaı
 - 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Yasaı
 - 1715 Sayılı T.C. Merkez Bankası Yasaı
 - 121h Sayılı T.C. Merkez Bankası Yasaı
 - 11.3.1972 Tarih ve 14125 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan T.C. Merkez Bankası Teblięi
 - 9.9.1972 Tarih ve 14301 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan T.C. Merkez Bankası Teblięi
 - Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.ő. esas Mukavelenamesi
 - Yatırım Finansman A.ő. Esas Mukavelenamesi

ÜLKELER	Finansal Araçların Türleri																					
	Merkez Bankası	Ticaret Bankaları	Tasarruf ve Kredi Der.	Posta Tasarruf S.	Kredi Kooperatif	Hayat Sigortası Kurumları	Özel Emeklilik Fonl.	Diğer Sigorta Şirketl.	Sosyal Güvenlik Fonl.	Finans Ortaklıkları	Yatırım Ortaklıkları	Emlak Bankaları	Sanayi Bankaları	Kalkınma Bankaları	Yatırım Bankaları	Kooperatifler Bankası	Değişir Sermayeli Yatırım Bankaları	Özel Sanayi Kurumları	Uzun Vadeli Kredi Bankaları	Tasarruf Bankaları	Kalkınma Finans Şirketleri	
A.B.D.	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Arjantin	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Avusturalya	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Belçika	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Brezilya	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Kanada	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Danimarka	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Mısır	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Fransa	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Almanya	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
İngiltere	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Yunanistan	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
İsrail	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
İtalya	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Yugoslavya	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
İsviçre	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
İsveç	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Jamaica	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Japonya	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Meksika	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Hollanda	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Yeni Zelanda	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Nijerya	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Norveç	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Pakistan	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Filipinler	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Porte Riko	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Rodezya	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Rusya	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Güney Afrika	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
İspanya	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Hindistan	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
TÜRKİYE	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*

-Araştırma Kapsamına Alınabilen Özel Emekli Sandıkları

- 1) AMBANK T.A.Ş. Mensupları Tekaüt Sandığı Vakfı:1968-1976 Faaliyet Yılları
- 2) Türkiye Garanti Bankası A.Ş. Memur ve Mustahdemleri Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı:1965-1976 Faaliyet Yılları
- 3) Anadolu Bankası T.A.Ş. Memur ve Mustahdemleri Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı:1966-1976 Faaliyet Yılları
- 4) Türkiye Vakıflar Bankası Memur ve Hizmetlileri Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı:1965-1976 Faaliyet Yılları
- 5) Pamukbank T.A.Ş. Memur ve Mustahdemleri Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı: 1965-1976 Faaliyet Yılları
- 6) İstanbul Bankası Personeli Sosyal Sigortalar Sandığı Vakfı:1965-1976 Faaliyet Yılları
- 7) Milli Reasürans T.A.Ş. Emekli ve Sağlık Vakfı:1966-1975 Yılları
- 8) Osmanlı Bankası Türkiye Personeli Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı:1972-1976 Yılları
- 9) Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi Memur ve Hizmetlileri Sağlık ve Emeklilik Sandığı Vakfı:1969-1976 Yılları
- 10) Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi Memurları Emekli Sandığı Vakfı:1968-1976 Yılları
- 11) Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. Memur ve Mustahdemleri Yardım ve Emekli Sandığı Vakfı:1965-1976 Yılları
- 12) Tam Sigorta A.Ş. Memur ve Hizmetlileri Emekli Sandığı Vakfı:1969-1976 Yılları
- 13) Türkiye Genel Sigorta Memur ve Hizmetlileri Sigorta ve Yardım Sandığı Vakfı:1966-1976 Yılları
- 14) Şekerbank Türk Anonim Şirketi Personeli Sosyal Sigorta Sandığı Vakfı: 1965-1976 Yılları

15) Türkiye İş Bankası Mensupları Emekli Sandığı Vakfı:1972-1976 Yılları

16) Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.Mensupları Yardım ve Emekli Sandığı Vakfı:
1965-1976 Yılları

17) Amerikan Türk Dış Ticaret Bankası A.Ş.Mensupları Emekli Sandığı Vak-
fı:1966-1976 Yılları

18) Türkiye Odalar, Borsalar ve Birlik Personeli Sigorta ve Emeklilik Sandığı
Vakfı:1965-1976 Yılları

Herhangi bir bilgi sağlanamadığı için araştırma kapsamına sokulamayan san-
dıklar

1) Türk Ticaret Bankası Emeklilik Sandığı Vakfı

2) Eskişehir Bankası T.A.Ş.Mensupları Emekli Sandığı Vakfı

3) Şeker Sigorta A.Ş.Memur ve Mustahdemleri Sigorta ve Yardım Sandığı Vakfı

4) Türkiye Tütünöçüler Bankası A.Ş.Memur ve Hizmetlileri Sosyal Sigorta ve Yardım
Sandığı Vakfı

5) Doğan Sigorta Anonim Şirketi Memur ve Mustahdemleri Yardım ve Emeklilik Sand-
ığı Vakfı

Finansal Araçlar	Kesimler	F 2	F 5	F 6	F 4	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8	Sabit Varlıklar	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam				
Banknot		+138			+1	+121	+149	+6	+615					+1030				
Mevduat			-1	-8		-7	+1				+362			+347				
Mevduat Munzan Karşılık		+229												+229				
Altın Alacaklıları						-								-				
Ödenmiş Sermaye						-								-				
Ödenecek Vergi + Temettü						+4								+4				
Döviz Alacaklıları										-887				-887				
Muhtelif Finansal Borç											+158			+158				
Reeskont Kredi ve Avans																		
Tedavüldeki Tahviller																		
Taahhütler																		
Kıdem Tazminatı Sor.																		
Alınan Dış Kaynaklı Krediler																		
Alınan İç Kaynaklı Krediler																		
Tahsis Karşılıkları																		
Teknik İhtiyatlar																		
Vadeli Altın ve Döviz Bocaları										-157				-157				
Ufaklık Para						-3								-3				
Devlet Tahvilleri						-								-				
İtfaya Tabi Hesap.						+3								+3				
Dahildeki Muhabir		-												-				
Banka Tahvilleri		-7												-7				
Muhtelif Finansal Aktifler											+266			+266				
D.Y.B. Tahvilleri				-										-				
Sirkat Tahvilleri																		
Sirkat Hisse Senetleri																		
Verilen Krediler		-376				-576	-38							-989				
KİT Tahvilleri																		
İsveren Borçları																		
Tüketim Kredileri																		
Konut Kredileri																		
KİT Hisse Senetleri																		
Sabit Varlıklar												-1		-1				
Dağıtılmamış Kârlar													+7	+7				
Banka Hisse Senetleri																		
TOPLAM		+367 -383	-1	-8	+1	+128 -585	+150 -38	+6	+615	-1044	+786	-1	+7	+2044 -2044				
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM		-16	-1	-8	+1	-457	+112	+6	+615	-1044	+786	-1	+7	-1527 +1527				

Finansal Araçlar	Kesimler	F 2	F 5	F 6	F 4	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8	Sabit Varlıklar	Dağıtılmamış Karlar	Toplam				
Banknot		+227	-1		-	-149	-32	+154	+537					+736				
Mevduat		-	-2	+13		-48	-3				-193			-233				
Mevduat Munzan Karşılık		+505												+505				
Altın Alacaklıları						+7								+7				
Ödenmiş Sermaye						-								-				
Ödenecek Vergi + Temettü						+15								+15				
Döviz Alacaklıları										-11				-11				
Muhtelif Finansal Borç											+36			+36				
Reeskont Kredi ve Avans																		
Tedavîdeki Tahviller																		
Taahhütler																		
Kıdem Tazminatı Sor.																		
Alınan Dış Kaynaklı Krediler																		
Alınan İç Kaynaklı Krediler																		
Tahsis Karşılıkları																		
Teknik İhtiyatlar																		
Vadeli Altın ve Döviz Bocaları										-59				-59				
Ufaklık Para						-2								-2				
Devlet Tahvilleri						-4								-4				
İtfaya Tabi Hesap.						+2								+2				
Dahildeki Muhabir		-												-				
Banka Tahvilleri		+14												+14				
Muhtelif Finansal Aktifler											-351			-351				
D.Y.B. Tahvilleri				-										-				
Şirket Tahvilleri																		
Şirket Hisse Senetleri																		
Verilen Krediler		-206				-622	+162							-666				
KİT Tahvilleri																		
İşveren Borçları																		
Tüketim Kredileri																		
Konut Kredileri																		
KİT Hisse Senetleri																		
Sabit Varlıklar												-1		-1				
Dağıtılmamış Karlar													+12	+12				
Banka Hisse Senetleri																		
TOPLAM		+746 -206	-3	+13	-	+24 -825	+162 -35	+154	+537	-70	+36 -544	-1	+12	+1327 -1327				
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM		+540	-3	+13	-	-801	+127	+154	+537	-70	-508	-1	+12	+1383 -1383				

Finansal Araçlar	Kesimler											Sabit Varlıklar	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam				
	F 2	F 5	F 6	F 4	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8								
Banknot	+187	+1		+3	-18	-98	+274	+655							+1004			
Mevduat	-	+2	-2		+13	+1							-172		-158			
Mevduat Munzan Karşılık	+741														+741			
Altın Alacaklıları					-										-			
Odenmiş Sermaye					-										-			
Ödenecek Vergi + Tamattü					+13										+13			
Döviz Alacaklıları									+131						+131			
Muhtelif Finansal Borç													+313		+313			
Reeskont Kredi ve Avans																		
Tedavîdeki Tahviller																		
Taahhütler																		
Kıdem Tazminatı Sor.																		
Alınan Dış Kaynaklı Krediler																		
Alınan İç Kaynaklı Krediler																		
Tahsis Karşılıkları																		
Teknik İhtiyatlar																		
Vadeli Altın ve Döviz Boçları										+90					+90			
Ufaklık Para					-										-			
Devlet Tahvilleri					-34										-34			
İtfaya Tabi Hesap.					+3										+3			
Dahildeki Muhabir	-														-			
Banka Tahvilleri	+3														+3			
Muhtelif Finansal Aktifler													-111		-111			
D.Y.B. Tahvilleri															-			
Sirket Tahvilleri																		
Sirket Hisse Senetleri																		
Verilen Krediler	-1021				-607	-378									-2006			
KİT Tahvilleri																		
İşveren Borçları																		
Tüketim Kredileri																		
Konut Kredileri																		
KİT Hisse Senetleri																		
Sabit Varlıklar													-6		-6			
Dağıtılmamış Kârlar													+17		+17			
Banka Hisse Senetleri																		
TOPLAM	+931 -1021	+3	-2	+3	+29 -659	+1 -476	+274	+655	+221	+313 -283	-6	+17	+3319 -2515					
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-90	+3	-2	+3	-630	-475	+274	+655	+221	+30	-6	+17	+1203 -1203					

Ek:4

F 1 T.C. MERKEZ BANKASI'NIN 1966-1967 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler												Sabit Varlıklar	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam						
	F 2	F 5	F 6	F 4	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8											
Banknot	+75	-		+4	+301	+130	+168	+938								+1616					
Mevduat	-	-	+12		+34	+13							-11			+48					
Mevduat Munzan Karşılık	+298															+298					
Altın Alacaklıları					-49											-49					
Ödenmiş Sermaye					-											-					
Ödenecek Vergi + Temettü					+27											+27					
Döviz Alacaklıları													+15			+15					
Muhtelif Finansal Borç														+90		+90					
Reeskont Kredi ve Avans																					
Tedavüldeki Tahviller																					
Taahhütler																					
Kıdam Tazminatı Sor.																					
Alınan Dış Kaynaklı Krediler																					
Alınan İç Kaynaklı Krediler																					
Tahsis Karşılıkları																					
Teknik İhtiyatlar																					
Vadeli Altın ve Döviz Bocaları													+22			+22					
Ufaklık Para					+3											+3					
Devlet Tahvilleri					-18											-18					
İtfaya Tabi Hesap.					+3											+3					
Dahildeki Muhabir	+6															+6					
Banka Tahvilleri	+1															+1					
Muhtelif Finansal Aktifler														-1		-1					
O.Y.B. Tahvilleri																					
Şirket Tahvilleri																					
Şirket Hisse Senetleri																					
Verilen Krediler	-1232				-492	-381										-2105					
KİT Tahvilleri																					
İşveren Borçları																					
Tüketim Kredileri																					
Konut Kredileri																					
KİT Hisse Senetleri																					
Sabit Varlıklar														+1		+1					
Dağıtılmamış Kârlar																+43	+43				
Banka Hisse Senetleri																					
TOPLAM	+380 -1232	-	+12	+4	+368 -559	+143 -381	+168	+938	+37	+90 -12	+1	+43	+2173 -2173								
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-852	-	+12	+4	-191	-238	+168	+938	+37	+78	+1	+43	+1281 -1281								

Finansal Araçlar	Kesimler											Sabit Varlıklar	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam				
	F 2	F 5	F 6	F 4	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8								
Banknot	+479	-		-4	-248	-20	+104	-353										-42
Mevduat	-	+21	+10		+1	+27				+50								+109
Mevduat Munzan Karşılık	+1302																	+1302
Altın Alacaklıları					-													-
Ödenmiş Sermaye					-													-
Ödenecek Vergi + Temettü					+19													+19
Döviz Alacaklıları									+525									+525
Muhtelif Finansal Borç										+560								+560
Reeskont Kredi ve Avans																		
Tedavüldeki Tahviller																		
Taahhütler																		
Kıdem Tazminatı Sor.																		
Alınan Dış Kaynaklı Krediler																		
Alınan İç Kaynaklı Krediler																		
Tahsis Karşılıkları																		
Teknik İhtiyatlar																		
Vadeli Altın ve Döviz Bocaları									-45									-45
Ufaklık Para					-1													-1
Devlet Tahvilleri					-8													-8
İtfaya Tabi Hesap.					+2													+2
Dahildeki Muhabir	+1																	+1
Banka Tahvilleri	+2																	+2
Muhtelif Finansal Aktifler										-692								-692
D.Y.B. Tahvilleri			-															-
Şirket Tahvilleri																		
Şirket Hisse Senetleri																		
Verilen Krediler	-1024				-690	-62												-1776
KİT Tahvilleri																		
İşveren Borçları																		
Tüketim Kredileri																		
Konut Kredileri																		
KİT Hisse Senetleri																		
Sabit Varlıklar													-10					-10
Dağıtılmamış Kârlar														+54				+54
Banka Hisse Senetleri																		
TOPLAM	+1784 -1024	+21	+10	-4	+22 -947	+27 -82	+104	-353	+525 -45	+610 -692								+2574 -2574
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+760	+21	+10	-4	-925	-55	+104	-353	+480	-82	-10		+54					+1429 -1429

Finansal Araçlar	Kesimler	F 2	F 5	F 6	F 4	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8	Sabit Varlıklar	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam				
Banknot		+200			+3	+101	+34	+110	+599					+1047				
Mevduat		-	-19	+12		+145	-29				-43			+66				
Mevduat Munzan Karşılık		+1095												+1095				
Altın Alacaklıları																		
Ödenmiş Sermaye						-								-				
Ödenecek Vergi + Temettü						+20								+20				
Döviz Alacaklıları										+1181				+1181				
Muhtelif Finansal Borç											+1168			+1168				
Reeskont Kredi ve Avans																		
Tedavüldeki Tahviller																		
Taahhütler																		
Kıdem Tazminatı Sor.																		
Alınan Dış Kaynaklı Krediler																		
Alınan İç Kaynaklı Krediler																		
Tahsis Karşılıkları																		
Teknik İhtiyatlar																		
Vadeli Altın ve Döviz Boçları										-453				-453				
Ufaklık Para						-								-				
Devlet Tahvilleri						+17								+17				
İtfaya Tabi Hesap.						+3								+3				
Dahildeki Muhabir																		
Banka Tahvilleri		+1												+1				
Muhtelif Finansal Aktifler											-1322			-1322				
D.Y.B. Tahvilleri				-10										-10				
Şirket Tahvilleri																		
Şirket Hisse Senetleri																		
Verilen Krediler		-1448				-1416	-10							-2874				
KİT Tahvilleri																		
İşveren Borçları																		
Tüketim Kredileri																		
Konut Kredileri																		
KİT Hisse Senetleri																		
Sabit Varlıklar												-30		-30				
Dağıtılmamış Kârlar													+91	+91				
Banka Hisse Senetleri																		
TOPLAM		+1296 -1448	-19	+12 -10	+3	+286 -1416	+34 -39	+110	+599	+1181 -453	+1168 -1365	-30	+91	+4689 -4689				
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM		-152	-19	+2	+3	-1130	-5	+110	+599	+728	-197	-30	+91	+1533 -1533				

Finansal Araçlar	Kesimler											Sabit Varlıklar	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam					
	F 2	F 5	F 6	F 4	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8									
Banknot	+199			-3	+214	-6	+473	+2066							+2943				
Mevduat	-	-3	-40		+275	-1				+73					+304				
Mevduat Munzan Karşılıkları	+399														+399				
Altın Alacaklıları					-63										-63				
Ödenmiş Sermaye					+10										+10				
Ödenecek Vergi + Temettü					+419										+419				
Döviz Alacaklıları									+4597						+4597				
Muntelif Finansal Borç											-356				-356				
Reeskont Kredi ve Avans																			
Tedavüldeki Tahviller																			
Taahhütler																			
Kıdem Tazminatı Sor.																			
Alınan Dış Kaynaklı Krediler																			
Alınan İç Kaynaklı Krediler																			
Tahsis Karşılıkları																			
Teknik İhtiyatlar																			
Vadeli Altın ve Döviz Boğaları										-3300					-3300				
Ufaklık Para					+1										+1				
Devlet Tahvilleri					-10										-10				
İtfaya Tabi Hesap.					-421										-421				
Dahildeki Muhabir	-														-				
Banka Tahvilleri	+5														+5				
Muntelif Finansal Aktifler												-3133			-3133				
D.Y.B. Tahvilleri			+7												+7				
Şirket Tahvilleri																			
Şirket Hisse Senetleri																			
Verilen Krediler	-606				-892	-150									-1648				
KİT Tahvilleri																			
İşveren Borçları																			
Tüketim Kredileri																			
Konut Kredileri																			
KİT Hisse Senetleri																			
Sabit Varlıklar													-69		-69				
Dağıtılmamış Kârlar														+315	+315				
Banka Hisse Senetleri																			
TOPLAM	+603 -606	-3	+7 -40	-3	+919 -1386	-157	+478	+2066	+4597 -3300	+73	-3489	-69	+315	+9000 -9000					
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-3	-3	-33	-3	-467	-157	+473	+2066	+1297	-3416	-69	+315	+4151 -4151						

Finansal Araçlar	Kesimler											Sabit Varlıklar	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam	
	F 2	F 5	F 6	F 4	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8					
Banknot	+1078			+8	+496	+61	+12	+1462							+3117
Mevduat	-	-1	-10		+179	+4				+29					+201
Mevduat Munzan Karşılık	+3290														+3290
Altın Alacaklıları					-										-
Ödenmiş Sermaye					-										-
Ödenecek Vergi + Temettü					-307										-307
Döviz Alacaklıları									-947						-947
Muhtelif Finansal Borç										+787					+787
Reeskont Kredi ve Avans															
Tedavîdeki Tahviller															
Taahhütler															
Kıdem Tazminatı Sor.															
Alınan Dış Kaynaklı Krediler															
Alınan İç Kaynaklı Krediler															
Tahsis Karşılıkları															
Teknik İhtiyatlar															
Vadeli Altın ve Döviz Boçları									-4471						-4471
Ufaklık Para					+1										+1
Devlet Tahvilleri					+2										+2
İtfaya Tabi Hesap.					-514										-514
Dahildeki Muhabir	-1														-1
Banka Tahvilleri	-3														-3
Muhtelif Finansal Aktifler										+450					+450
D.Y.B. Tahvilleri			+4												+4
Şirket Tahvilleri															
Şirket Hisse Senetleri															
Verilen Krediler	+1896				-1729	-1875									-1708
KİT Tahvilleri															
İsveren Borçları															
Tüketim Kredileri															
Konut Kredileri															
KİT Hisse Senetleri															
Sabit Varlıklar											-11				-11
Dağıtılmamış Kârlar												+110			+110
Banka Hisse Senetleri															
TOPLAM	+6264 -4	-1	+4 -10	+8	+678 -2550	+65 -1875	+12	+1462	-5418	+1266	-11	+110	+7962 -7962		
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+6260	-6	-6	+8	-1872	-1810	+12	+1462	-5418	+1266	-11	+110	+9118 -9118		

Finansal Araçlar	Kesimler											Sabit Varlıklar	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam				
	F 2	F 5	F 6	F 4	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8								
Banknot	+1013			+10	+260	+60	+396	+1284							+3023			
Mevduat	-		+16		+377	+45				+397					+835			
Mevduat Munzan Karşılık	+6013														+6013			
Altın Alacaklıları					-										-			
Odenmiş Sermaye					-										-			
Ödenecek Vergi + Temettü					+41										+41			
Döviz Alacaklıları									+6492						+6492			
Muhtelif Finansal Borç										-734					-734			
Reeskont Kredi ve Avans																		
Tedavüldeki Tahviller																		
Taahhütler																		
Kıdem Tazminatı Sor.																		
Alınan Dış Kaynaklı Krediler																		
Alınan İç Kaynaklı Krediler																		
Tahsis Karşılıkları																		
Teknik İhtiyatlar																		
Vadeli Altın ve Döviz Bocaları										-7893					-7893			
Ufaklık Para					-4										-4			
Devlet Tahvilleri					+1										+1			
İtfaya Tabi Hesap.					+7										+7			
Dahildeki Muhabir	-3														-3			
Banka Tahvilleri	-														-			
Muhtelif Finansal Aktifler										-4630					-4630			
D.Y.B. Tahvilleri															-			
Sirket Tahvilleri																		
Sirket Hisse Senetleri																		
Verilen Krediler	-1479	-51			-1381	-350									-3261			
KİT Tahvilleri																		
İşveren Borçları																		
Tüketim Kredileri																		
Konut Kredileri																		
KİT Hisse Senetleri																		
Sabit Varlıklar												-4			-4			
Dağıtılmamış Kârlar													+117		+117			
Banka Hisse Senetleri																		
TOPLAM	+7026 -1482	-51	+16	+10	+686 -1385	+105 -350	+396	+1284	-6492 -7893	+397 -5364	-4	+117	+16529 -16529					
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+5544	-51	+16	+10	-699	-245	+396	+1284	-1401	-4967	-4	+117	+7367 -7367					

Finansal Araçlar	Kesimler												Sabit Varlıklar	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
	F 2	F 5	F 6	F 4	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8					
Banknot	+598	+1		-19	+813	+141	+408	+3335							+5277
Mevduat	-	+2	+7		+84	+7				+347					+447
Mevduat Munzan Karşılık	+3849														+3849
Altın Alacaklıları					+1										+1
Ödenmiş Sermaye					-										-
Ödenecek Vergi + Tamettü					+743										+743
Döviz Alacaklıları									+3630						+3630
Muhtelif Finansal Borç										+826					+826
Reeskont Kredi ve Avans															
Tedavüldeki Tahviller															
Taahhütler															
Kıdem Tazminatı Sor.															
Alınan Dış Kaynaklı Krediler															
Alınan İç Kaynaklı Krediler															
Tahsis Karşılıkları															
Teknik İhtiyatlar															
Vadeli Altın ve Döviz Boğaları									-10020						-10020
Ufaklık Para					-										-
Devlet Tahvilleri					-										-
İtfaya Tabi Hesap.					+49										+49
Dahildeki Muhabir	+2														+2
Banka Tahvilleri	+1														+1
Muhtelif Finansal Aktifler										+3144					+3144
D.Y.B. Tahvilleri															-
Şirket Tahvilleri															
Şirket Hisse Senetleri															
Verilen Krediler	-8071	-27			-884	+630									-8352
KİT Tahvilleri															
İşveren Borçları															
Tüketim Kredileri															
Konut Kredileri															
KİT Hisse Senetleri															
Sabit Varlıklar												-17			-17
Dağıtılmamış Kârlar													+420		+420
Banka Hisse Senetleri															
TOPLAM	+4450 -8071	+3 -27	+7	-19	+1690 -884	+778	+408	+3335	+3630 -10020	+4317					+18389 -18389
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-3621	-24	+7	-19	+806	+778	+408	+3335	-6390	+4317	-17	+420			+10071 -10071

Finansal Araçlar	Kesimler											Sabit Varlıklar	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam				
	F 2	F 5	F 6	F 4	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8								
Banknot	+2112			+1	+501	+162	+1679	+3073							+7528			
Mevduat	-	-2	+37		-232	+17						+670			+490			
Mevduat Munzan Karşılık	+4676														+4676			
Altın Alacaklıları					+1										+1			
Odenmiş Sermaye					-										-			
Odencek Vergi + Temettü					+606										+606			
Döviz Alacaklıları										+2728					+2728			
Muhtelif Finansal Borç												+762			+762			
Reeskont Kredi ve Avans																		
Tedavüdeki Tahviller																		
Taahhütler																		
Kıdem Tazminatı Sor.																		
Alınan Dış Kaynaklı Krediler																		
Alınan İç Kaynaklı Krediler																		
Tahsis Karşılıkları																		
Teknik İhtiyatlar																		
Vadeli Altın ve Döviz Bocaları										+6280					+6280			
Ufaklık Para					-										-			
Devlet Tahvilleri					+1										+1			
İtfaya Tabi Hesap.					+50										+50			
Dahildeki Muhabir	-5														-5			
Banka Tahvilleri																		
Muhtelif Finansal Aktifler												+64			+64			
D.Y.B. Tahvilleri																		
Şirket Tahvilleri	-														-			
Şirket Hisse Senetleri																		
Verilen Krediler	-9001	-31	-5934		-4651	-4247									-23864			
KİT Tahvilleri																		
İşveren Borçları																		
Tüketim Kredileri																		
Konut Kredileri																		
KİT Hisse Senetleri																		
Sabit Varlıklar													-15		-15			
Dağıtılmamış Kârlar														+698	+698			
Banka Hisse Senetleri																		
TOPLAM	+6788 -9006	-33	+37 -5934	+1	+1159 -4883	+129 -4247	+1679	+3073	+9008	+1496					+23884 -23884			
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-2218	-33	-5897	+1	-3724	-4068	+1679	+3073	+9008	+1496	-15	+698	+15955 -15955					

Finansal Araçlar	Kesimler											Sabit Varlıklar	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam				
	F 2	F 5	F 6	F 4	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8								
Banknot	+1428			+1	+1188	+200	+740	+4521							+8078			
Mevduat	-	+1	+48		+397	+90							-724		-188			
Mevduat Munzan Karşılık	+11012														+11012			
Altın Alacaklıları															-			
Ödenmiş Sermaye					-										-			
Ödenecek Vergi + Temettü					+138										+138			
Döviz Alacaklıları										+13612					+13612			
Muhtelif Finansal Borç													+1245		+1245			
Reeskont Kredi ve Avans																		
Tedavîdeki Tahviller																		
Taahhütler																		
Kıdem tazminatı Sor.																		
Alınan Dış Kaynaklı Krediler																		
Alınan İç Kaynaklı Krediler																		
Tahsis Karşılıkları																		
Teknik İhtiyatlar																		
Vadeli Altın ve Döviz Boaları										+6733					+6733			
Ufaklık Para					-2										-2			
Devlet Tahvilleri					-										-			
İtfaya Tabi Hesap.					-14265										-14265			
Dahîdeki Muhabir	+2														+2			
Banka Tahvilleri	+1														+1			
Muhtelif Finansal Aktifler													-13610		-13610			
D.Y.B. Tahvilleri															-			
Sirket Tahvilleri																		
Sirket Hisse Senetleri																		
Verilen Krediler	-8491	-17	-1135		-4187	+305									+13525			
KİT Tahvilleri																		
İşveren Borçları																		
Tüketim Kredileri																		
Konut Kredileri																		
KİT Hisse Senetleri																		
Sabit Varlıklar														+5	+5			
Dağıtılmamış Kârlar															+764	+764		
Banka Hisse Senetleri																		
TOPLAM	+12443 -8491	+1 -17	+48 -1135	+1	+1723 -18454	+595	+740	+4521	+20345	+1245 -14334	+1	+764	+41589 -41589					
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+3952	-16	-1087	+1	-16731	+593	+740	+4521	+20345	-13089	+5	+764	+30923 -30923					

BES BANKANIN TOPLAM MEVDUATLARI

Ek:9

Yıllar	Resmi Mevduat	Ticari Mevduat	Tasarruf Mevduat	Toplam Mevduat (-1)	Tüm Banka Mevduatı (-2)	% (1) (2)	Bes Banka Mevduatı	Resmi Mevduat	Ticari Mevduat	Tasarruf Mevduat
1963	1484	471	2047	4002	10516	% 38,0	100,	% 37,1	% 11,8	% 51,1
1964	1620	710	2478	4808	12010	% 40,0	100,	% 33,7	% 14,7	% 51,6
1965	1599	758	3662	5662	14782	% 38,3	100,	% 28,2	% 13,4	% 58,4
1966	1738	826	4327	6891	18486	% 37,2	100,	% 25,2	% 12,0	% 62,8
1967	2129	984	4884	7997	21015	% 38,0	100,	% 26,6	% 12,3	% 61,1
1968	2285	1414	5812	9511	26115	% 36,4	100,	% 24,0	% 14,9	% 61,1
1969	2570	1558	6588	10716	30759	% 34,8	100,	% 24,0	% 14,5	% 61,5
1970	3172	1483	7967	12622	36246	% 34,8	100,	% 25,1	% 11,7	% 63,2
1971	4553	1809	10599	16961	48476	% 34,9	100,	% 26,8	% 10,7	% 62,5
1972	6275	2208	12957	21440	62994	% 34,0	100,	% 29,3	% 10,3	% 60,4
1973	7947	2465	16327	26739	80392	% 33,2	100,	% 29,7	% 9,2	% 61,1
1974	8872	3316	19395	31583	99068	% 31,8	100,	% 28,1	% 10,5	% 61,4
1975	12556	5053	24390	41999	132374	% 31,7	100,	% 29,9	% 12,0	% 58,1
DÖNEM ORTALAMASI						% 35,6				

BEŞ TİCARET BANKASININ TASARUF MEVDUATLARI

Ek:10

Yıllar	Ziraat Bankası	Emlak Kredi	Halk Bankası	İller Bankası	Toplam	Emniyet Sandığı	Toplam	Tüm Bankaların Toplam Tasaruf Mevduatları	Beş Bankaların Toplam Tasaruf Mevduatları	Oran (%)
1963	1661	238	19	1	1919	123	2047	6603	1352	% 31,0
1964	2010	291	33	1	2335	143	2478	7517	2500	% 32,9
1965	2729	342	60	1	3132	173	3305	9821	3274	% 33,6
1966	3570	412	129	1	4112	215	4327	12613	4274	% 34,3
1967	3983	471	193	1	4648	336	4884	14344	5160	% 34,0
1968	4649	563	300	2	5514	398	5812	17713	5812	% 32,8
1969	5174	671	401	4	6250	338	6588	20866	6874	% 31,5
1970	6161	846	572	6	7585	382	7967	25043	8000	% 31,8
1971	8079	1127	900	11	10117	482	10599	33229	10599	% 31,8
1972	9671	1468	1194	19	12352	605	12957	42103	13562	% 30,7
1973	12226	1858	1547	21	15652	675	16327	53678	16327	% 30,4
1974	14655	2057	1915	16	18643	752	19395	64604	19395	% 30,0
1975	18066	2690	2721	7	23484	906	24390	82866	24390	% 29,4
ORTALAMA							9313	30077	9313	% 30,9

Finansal Araçlar	Kesimler	F 1	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2 *	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8	Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
Banknot		-138															-138
Mevduat			+30		+249	+7	+173	+225			-74	+914					+1524
Mevduat Munzar Karşılık		-229		+39													-190
Altın Alacaklıları																	
Ödenmiş Sermaye					-	+9	+107					-4					+112
Ödenek Vergi + Temettü																	
Döviz Alacaklıları																	
Muhtelif Finansal Borç														+2143			+2143
Reeskont Kredi ve Avans		+333															+333
Tedavildeki Tahviller		+7			+2	+3					+23						+35
Taahhütler		+43		+469	+36		+33	-7									+574
Kıdem Tazminatı Sor.																	
Alınan Dış Kaynaklı Krediler																	
Alınan İç Kaynaklı Krediler																	
Tahsis Karşılıkları																	
Teknik İhtiyatlar																	
Vadeli Altın ve Döviz Boçları																	
Ufaklık Para							+5										+5
Devlet Tahvilleri *							-236										-236
İtfaya Tabi Hesap.																	
Dahildeki Muhabir																	
Banka Tahvilleri																	
Muhtelif Finansal Aktifler							-3							-2294			-2297
D.Y.B. Tahvilleri				+10													+10
Şirket Tahvilleri								-5									-5
Şirket Hisse Senetleri											-133						-133
Verilen Krediler			-69				-103	-133	-583	-45	-360						-1293
KİT Tahvilleri																	
İşveren Borçları																	
Tüketim Kredileri																	
Konut Kredileri												-234					-234
KİT Hisse Senetleri																	
Sabit Varlıklar														-388			-388
Dağıtılmamış Kârlar																+178	+178
Banka Hisse Senetleri																	
TOPLAM		+383 -367	+30 -69	+518	+287	+19	+318 -342	+225 -145	-583	-45	+23 -567	+914 -234		+2143 -2294			+4914 -4914
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM		+16	-39	+518	+287	+19	-24	+80			-544	+676		-151	-388	+178	+1774 -1774

* Belediye Tahvilleri Dahildir.

Finansal Araçlar	Kesimler																Sabit Varlık	Dağıtılmamış Karlar	Toplam
	F 1	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8						
Banknot	-227																	-227	
Mevduat		+39		+36	+13	-23	+42			+400	+2304							+2811	
Mevduat Munzan Karşılık	-305		-6															-311	
Altın Alacaklıları																			
Ödenmiş Sermaye				+14	-4	+108					+2							+120	
Ödenecek Vergi + Temettü																			
Döviz Alacaklıları																			
Muhtelif Finansal Borç														+3074				+3074	
Reeskont Kredi ve Avans	+125																	+125	
Tedavüldeki Tahviller	-14			-4	-					+24								+6	
Taahhütler	+81		+149	+22		+333												+585	
Kıdem Tazminatı Sor.																			
Alınan Dış Kaynaklı Krediler																			
Alınan İç Kaynaklı Krediler																			
Tahsis Karşılıkları																			
Teknik İhtiyatlar																			
Vadeli Altın ve Döviz Boçları																			
Ufaklık Para							-4											-4	
Devlet Tahvilleri							-107											-107	
İtfaya Tabi Hesap.																			
Dahildeki Muhabir																			
Banka Tahvilleri																			
Muhtelif Finansal Aktifler							-1								-3262			-3263	
D.Y.B. Tahvilleri			-20															-20	
Şirket Tahvilleri							+1											+1	
Şirket Hisse Senetleri										-45								-45	
Verilen Krediler		-67				-86	-492	-215	-65	-1560								-2485	
KİT Tahvilleri																			
İşveren Borçları																			
Tüketim Kredileri																			
Konut Kredileri											-130							-130	
KİT Hisse Senetleri																			
Sabit Varlıklar															-207			-207	
Dağıtılmamış Karlar																+77		+77	
Banka Hisse Senetleri																			
TOPLAM	+206 -546	+39 -67	+149 -26	+72 -4	+13 -4	+441 -221	+43 -492	-215	-65	+424 -1605	+2306 -130	-	+3074 -3262					+6799 -6799	
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-340	-28	+123	+68	+9	+220	-449	-215	-65	-1181	+2176	-	-188	-207	+77			-2673 +2673	

Finansal Araçlar	Kesimler														Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam	
	F 1	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2	* R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8					
Banknot	-187																	-187
Mevduat		-30		-33	+10	+185	-71			+821	+2792							+3674
Mevduat Munzan Karşılık	-941		+3															-938
Altın Alacaklıları																		
Ödenmiş Sermaye				+3	+1	+251					+35							+290
Ödenecek Vergi + Temettü																		
Döviz Alacaklıları																		
Muhtelif Finansal Borç														+982				+982
Reeskont Kredi ve Avans	+995																	+995
Tedavüdeki Tahviller	-3			-	+6					-8								-5
Taahhütler	+26		+287	-7		-215												+91
Kıdem Tazminatı Sor.																		
Alınan Dış Kaynaklı Krediler																		
Alınan İç Kaynaklı Krediler																		
Tahsis Karşılıkları																		
Teknik İhtiyatlar																		
Vadeli Altın ve Döviz Bocaları																		
Ufaklık Para							+4											+4
Devlet Tahvilleri							-44											-44
İtfaya Tabi Hesap.																		
Dahildeki Muhabir																		
Banka Tahvilleri																		
Muhtelif Finansal Aktifler						-21								-559				-580
D.Y.B. Tahvilleri			-17															-17
Şirket Tahvilleri								+8										+8
Şirket Hisse Senetleri										-89								-89
Verilen Krediler		-49				-94	+59	-1325	-115	-2282	-							-3806
KİT Tahvilleri																		
İşveren Borçları																		
Tüketim Kredileri																		
Konut Kredileri											-110							-110
KİT Hisse Senetleri																		
Sabit Varlıklar														-430				-430
Dağıtılmamış Kârlar																+162		+162
Banka Hisse Senetleri																		
TOPLAM	+1021 -1131	-79	+290 -17	+3 -40	+17	+440 -374	+67 -71	-1325	-115	+821 -2379	+2827 -110			+982 -559				+6206 -6206
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-110	-79	+273	-37	+17	+66	-4	-1325	-115	-1558	+2717			+423 -430		+162		+3658 -3658

Finansal Araçlar	Kesimler														Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
	F 1	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8				
Banknot	- 75																- 75
Mevduat		+ 32		- 111	+ 12	+ 620	+ 121			+ 365	+ 1731						+ 2770
Mevduat Munzan Karşılık	- 298		-														- 298
Altın Alacaklıları																	
Ödenmiş Sermaye				+ 1	+ 5	+ 327					+ 32						+ 365
Ödenecek Vergi + Temettü																	
Döviz Alacaklıları																	
Muhtelif Finansal Borç				+ 91									+ 1755				+ 1846
Reeskont Kredi ve Avans	+ 1199																+ 1199
Tedavüldeki Tahviller	- 1			+ 1	- 4					- 29							- 33
Taahhütler	+ 27		+ 170	- 25		+ 70											+ 242
Kıdem Tazminatı Sor.																	
Alınan Dış Kaynaklı Krediler																	
Alınan İç Kaynaklı Krediler																	
Tahsis Karşılıkları																	
Teknik İhtiyatlar																	
Vadeli Altın ve Döviz Boçları																	
Ufaklık Para						-											-
Devlet Tahvilleri						- 30											- 30
İtfaya Tabi Hesap.																	
Dahildeki Muhabir																	
Banka Tahvilleri																	
Muhtelif Finansal Aktifler						- 55							- 2935				- 2990
D.Y.B. Tahvilleri			+ 51														+ 51
Şirket Tahvilleri							+ 20										+ 20
Şirket Hisse Senetleri										- 25							- 25
Verilen Krediler		- 93				- 109	- 294	- 1020	- 158	- 1480	- 90						- 3154
KİT Tahvilleri																	
İşveren Borçları																	
Tüketim Kredileri																	
Konut Kredileri											- 90						- 90
KİT Hisse Senetleri																	
Sabit Varlıklar														- 9			- 9
Dağıtılmamış Kârlar															+ 211		+ 211
Banka Hisse Senetleri																	
TOPLAM	+ 1226 - 374	+ 32 - 93	+ 221	+ 93 - 136	+ 17 - 4	+ 1017 - 194	+ 141 - 294	- 1020	- 158	+ 365 - 1534	+ 1763 - 90		+ 1755 - 2935				+ 6704 - 6704
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+ 852	- 61	+ 221	- 43	+ 13	+ 823	- 153	- 1020	- 158	- 1169	+ 1673		- 1180	- 9	+ 211		+ 3793 - 3793

Kesimler	F 1	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8	Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
Finansal Araçlar																
Banknot	- 79															- 479
Mevduat				+294	+24	+106	+265			+833	+3369					+4873
Mevduat Münzan Karşılık	302		- 3													- 1305
Altın Alacaklıları																
Odenmiş Sermaye				+12	+9	+266					+43					+330
Ödenecek Vergi + Temettü																
Döviz Alacaklıları																
Muhtelif Finansal Borç													+4357			+4357
Reeskont Kredi ve Avans	+1034															+1034
Tedavüldeki Tahviller	- 2			- 5	+3					- 24						- 28
Taahhütler	- 11		+45	- 19		+124	+3									+142
Kıdem Tazminatı Sor.																
Alınan Dış Kaynaklı Krediler																
Alınan İç Kaynaklı Krediler																
Tahsis Karşılıkları																
Teknik İhtiyatlar																
Vadeli Altın ve Döviz Boçları																
Ufaklık Para							- 3									- 3
Devlet Tahvilleri							- 834									- 834
İtfaya Tabi Hesap.																
Dahildeki Muhabir																
Banka Tahvilleri																
Muhtelif Finansal Aktifler						- 35							- 2066			- 2101
D.Y.B. Tahvilleri			- 12													- 12
Sirket Tahvilleri							- 17									- 17
Sirket Hisse Senetleri										- 109						- 109
Verilen Krediler		+34				+167	+139	- 1564	- 192	- 2309						- 3725
KİT Tahvilleri																
İşveren Borçları																
Tüketim Kredileri																
Konut Kredileri											- 43					- 43
KİT Hisse Senetleri																
Sabit Varlıklar														- 2238		- 2238
Dağıtılmamış Kârlar															+158	+158
Banka Hisse Senetleri																
TOPLAM	+1034 - 1794	+34 - 18	+ 45 - 15	+306 - 24	+36	+663 - 872	+407 - 17	- 1564	- 192	+833 - 2442	+3412 - 43		+4357 - 2066	- 2238	+158	+10894 - 10894
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	- 760	+16	+30	+282	+36	- 209	+390	- 1564	- 192	- 1609	+3369		+2291	- 2238	+158	+6572 - 6572

Kesimler	F 1	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8	Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
Finansal Araçlar																
Banknot	- 200															- 200
Mevduat		- 11		+ 231	+ 2	+ 329	+ 216			+ 713	+ 3153					+ 4653
Mevduat Munzan Karşılık	- 1095		- 11													- 1106
Altın Alacaklıları																
Ödenmiş Sermaye				+ 6	+ 6	+ 362					+ 4	+ 1				+ 379
Ödenecek Vergi + Temettü																
Döviz Alacaklıları																
Muhtelif Finansal Borç													+ 4516			+ 4516
Reeskont Kredi ve Avans	+ 1461															+ 1461
Tedavîdeki Tahviller	- 1			-	-					- 30						- 31
Taahhütler	- 13		+ 403	- 32		+ 22	- 1									+ 379
Kıdem Tazminatı Sor.																
Alınan Dış Kaynaklı Krediler																
Alınan İç Kaynaklı Krediler																
Tahsis Karşılıkları																
Teknik İhtiyatlar																
Vadeli Altın ve Döviz Bocaları																
Ufaklık Para						- 1										- 1
Devlet Tahvilleri						- 205										- 205
İtfaya Tabi Hesap.																
Dahîdeki Muhabir																
Banka Tahvilleri																
Muhtelif Finansal Aktifler						- 28							- 3272			- 3300
D.Y.B. Tahvilleri			+ 3													+ 3
Şirket Tahvilleri							+ 3									+ 3
Şirket Hisse Senetleri										- 373						- 373
Verilen Krediler		- 92				- 164	- 162	- 1439	- 194	- 3269	-					- 5320
KİT Tahvilleri																
İşveren Borçları																
Tüketim Kredileri																
Konut Kredileri											- 129					- 129
KİT Hisse Senetleri																
Sabit Vartıklar														- 989		- 989
Dağıtılmamış Kârlar															+ 280	+ 280
Banka Hisse Senetleri																
TOPLAM	+ 1461 - 1309	- 103	+ 406 - 11	+ 237 - 32	+ 8	+ 713 - 398	+ 219 - 163	- 1439	- 194	+ 713 - 3672	+ 3157 - 129	+ 1	+ 4516 - 3272	- 989	+ 280	+ 11654 - 11654
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+ 152	- 103	+ 395	+ 205	+ 8	+ 315	+ 56	- 1439	- 194	- 2959	+ 3028	+ 1	+ 1244	- 989	+ 280	+ 5684 - 5684

Finansal Araçlar	Kesimler														Sabit Varlık	Dağıtılmamış Karlar	Toplam	
	F 1	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8					
Banknot	-199																	-199
Mevduat		+93		-9	+15	+645	-37			+696	+4177							+5580
Mevduat Munzan Karşılık	-399		-															-399
Altın Alacaklıları																		
Ödenmiş Sermaye				-	+6	+144					+3							+153
Ödenecek Vergi + Temettü																		
Döviz Alacaklıları																		
Muhtelif Finansal Borç														-1102				-1102
Reeskont Kredi ve Avans	+537																	+537
Tedavüdeki Tahviller	-5			-9	+1					-12								-25
Taahhütler	+69		-717	-8		+103	-2											-555
Kıdem Tazminatı Sor.																		
Alınan Dış Kaynaklı Krediler																		
Alınan İç Kaynaklı Krediler																		
Tahsis Karşılıkları																		
Teknik İhtiyatlar																		
Vadeli Altın ve Döviz Boçları																		
Ufaklık Para							-2											-2
Devlet Tahvilleri							+38											+38
İtfaya Tabi Hesap.																		
Dahildeki Muhabir																		
Banka Tahvilleri																		
Muhtelif Finansal Aktifler							-82							-4176				-4258
D.Y.B. Tahvilleri			-															-
Sirket Tahvilleri							+4											+4
Sirket Hisse Senetleri										-88								-88
Verilen Krediler		-69				-238	+26	-476	-137	-2052								-2946
KİT Tahvilleri																		
İşveren Borçları																		
Tüketim Kredileri																		
Konut Kredileri											+688							+688
KİT Hisse Senetleri																		
Sabit Varlıklar														+2468				+2468
Dağıtılmamış Karlar																+106		+106
Banka Hisse Senetleri																		
TOPLAM	+606 -603	+93 -69	-717	-26	+22	+930 -322	+30 -39	-476	-137	+696 -2152	+4868			-5278	+2468	+106		+9574 -9574
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+3	+24	-717	-26	+22	+608	-9	-476	-137	-1456	+4868			-5278	+2468	+106		+8099 -8099

Finansal Araçlar	Kesimler														Sabit Varlık	Dağıtılmamış Karlar	Toplam	
	F 1	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8					
Banknot	-1013																	-1013
Mevduat		-82		+979	+65	+2128	+589			+1883	+8874							+14436
Mevduat Munzan Karşılık	-6013		-14															-6027
Altın Alacaklıları																		
Ödenmiş Sermaye				+22	+24	+1877					+39							+1962
Ödenecek Vergi + Temettü																		
Döviz Alacaklıları																		
Muhtelif Finansal Borç														+2546				+2546
Reeskont Kredi ve Avans	+1508																	+1508
Tedavüldeki Tahviller	-			-7	+2					-36								-41
Taahhütler	-26		+661	-30		-38	+4											+571
Kıdem Tazminatı Sor.																		
Alınan Dış Kaynaklı Krediler																		
Alınan İç Kaynaklı Krediler																		
Tahsis Karşılıkları																		
Teknik İhtiyatlar																		
Vadeli Altın ve Döviz Boçları																		
Ufaklık Para						-4												-4
Devlet Tahvilleri						-962												-962
İtfaya Tabi Hesap.																		
Dahildeki Muhabir																		
Banka Tahvilleri																		
Muhtelif Finansal Aktifler						-31								+197				+866
D.Y.B. Tahvilleri			-28															-28
Şirket Tahvilleri							-2											-2
Şirket Hisse Senetleri										-217								-217
Verilen Krediler				-15		-362	-528	-911	-271	-10432	-							-12519
KİT Tahvilleri																		
İşveren Borçları																		
Tüketim Kredileri																		
Konut Kredileri											-197							-197
KİT Hisse Senetleri																		
Sabit Varlıklar														-551				-551
Dağıtılmamış Karlar																+372		+372
Banka Hisse Senetleri																		
TOPLAM	+1508 -7052	-82	+661 -42	+1001 -52	+91	+4005 -1397	+593 -530	-911	-271	+1883 -10685	+8913 -197		+2743	-551				+21961 -21961
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-5544	-82	+619	+949	+91	+2608	+63	-911	-271	-8802	+8716		+2743	-551	+372			+16161 -16161

Finansal Araçlar	Kesimler													Sabit Varlık	Dağıtılmamış Karlar	Toplam	
	F 1	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8				
Banknot	- 598																- 598
Mevduat		+115		+1224	- 6	+2585	+35			+1985	+11575						+17513
Mevduat Munzan Karşılık	- 3849		- 55														- 3904
Altın Alacaklıları																	
Ödenmiş Sermaye				+82	+9	+1118					+128						+1337
Ödenecek Vergi + Temettü																	
Döviz Alacaklıları																	
Muhtelif Finansal Borç													+5820				+5820
Reeskont Kredi ve Avans	+8099																+8099
Tedavüldeki Tahviller	- 1			- 17	+ 2					+ 30							+ 12
Taahhütler	- 30		+318	- 19		+31	- 1										+299
Kıdem Tazminatı Sor.																	
Alınan Dış Kaynaklı Krediler																	
Alınan İç Kaynaklı Krediler -																	
Tahsis Karşılıkları																	
Teknik İhtiyatlar																	
Vadeli Altın ve Döviz Boçları																	
Ufaklık Para						- 1											- 1
Devlet Tahvilleri						+906											+906
İtfaya Tabi Hesap.																	
Dahildeki Muhabir																	
Banka Tahvilleri																	
Muhtelif Finansal Aktifler						- 113							- 10485				- 10598
D.Y.B. Tahvilleri			- 2														- 2
Sirket Tahvilleri							- 8										- 8
Sirket Hisse Senetleri										- 759							- 759
Verilen Krediler		- 43		- 58		- 441	- 2316	- 4489	- 434	- 10045	-						- 17826
KİT Tahvilleri																	
İşveren Borçları																	
Tüketim Kredileri																	
Konut Kredileri											- 361						- 361
KİT Hisse Senetleri																	
Sabit Varlıklar														- 6			- 6
Dağıtılmamış Karlar															+ 75		+ 75
Banka Hisse Senetleri																	
TOPLAM	+8099 - 4478	+115 - 43	+318 - 57	+306 - 94	+11 - 6	+4640 - 555	+35 - 2325	- 4489	- 434	+2015 - 10804	+11703 - 361		+5820 - 10485				+34061 - 34061
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+3621	+72	+261	+1212	+5	+4085	- 2290	- 4489	- 434	- 8789	+11342		- 4665	- 6	+ 75		+20673 - 20673

Finansal Araçlar	Kesimler													Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam		
	F 1	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8					
Banknot	-2112																	-2112
Mevduat		-60		+808	+45	+1130	+607			+5160	+10926							+18616
Mevduat Munzan Karşılık	-4676		-50															-4726
Altın Alacaklıları																		
Ödenmiş Sermaye				+14	+4	+573					+201							+702
Ödenecek Vergi + Temettü																		
Döviz Alacaklıları																		
Muhtelif Finansal Borç				+32									+11874					+11906
Reeskont Kredi ve Avans	+9028																	+9028
Tedavüdeki Tahviller	-			-13	-13					+37								+11
Taahhütler	-22		+588	-17		+54	-1											+602
Kıdem Tazminatı Sor.																		
Alınan Dış Kaynaklı Krediler																		
Alınan İç Kaynaklı Krediler																		
Tahsis Karşılıkları																		
Teknik İhtiyatlar																		
Vadeli Altın ve Döviz Boğaları																		
Ufaklık Para							-12											-12
Devlet Tahvilleri						+304												+304
İtfaya Tabi Hesap.																		
Dahildeki Muhabir																		
Banka Tahvilleri																		
Muhtelif Finansal Aktifler						-55							-11489					-11544
D.Y.B. Tahvilleri			-7															-7
Şirket Tahvilleri							+4											+4
Şirket Hisse Senetleri										-818								-818
Verilen Krediler		-79		+73		-418	-926	-10531	-561	-8061	-							-20503
KİT Tahvilleri																		
İşveren Borçları																		
Tüketim Kredileri																		
Konut Kredileri											-316							-316
KİT Hisse Senetleri																		
Sabit Varlıklar														-1197				-1197
Dağıtılmamış Kârlar																-28		-28
Banka Hisse Senetleri																		
TOPLAM	+9028 -6810	-139	+588 -57	+927 -30	+49 -13	+2061 -485	+611 -927	-10531	-561	+5197 -8879	+11127 -316		+11874 -11489					+41263 -41263
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+2218	-139	+531	+897	+36	+1576	-316	-10531	-561	-3682	+10811		+385	-1197	-28			+16454 -16454

SİGORTA ORTAKLIKLARININ SAĞLADIĞI PRİM GELİRLERİNİN SİGORTA HAKLARINA GÖRE DAĞILIMI

Ek:15

Yıllar	Yangın	Nakliye	Kaza	Makina Mentaj	Ziraat	Doğu	Hayvan Ölümi	Hayat	Toplam					
1965														
1966														
1967	145	57	116	2	4	-	-	38	362					
1968	161	65	137	7	6	-	-	44	420					
1969	183	70	155	13	9	-	-	52	483					
1970	206	103	164	19	11	-	-	61	564					
1971	254	166	201	16	11	-	-	96	744					
1972	297	206	288	25	10	-	-	153	979					
1973	393	274	417	33	15	-	-	167	1299					
1974	493	388	497	46	24	-	-	186	1633					
1975	670	418	682	72	31	-	-	182	2064					
%														
1965	41,75	16,70	28,75	-	0,86	-	-	11,94	100,0					
1966	41,90	17,84	29,58	-	0,71	-	-	9,97	100,0					
1967	40,06	15,73	32,10	0,51	1,06	-	-	10,54	100,0					
1968	38,33	15,56	32,58	1,53	1,48	-	-	10,52	100,0					
1969	37,96	14,59	32,09	2,70	1,97	-	-	10,69	100,0					
1970	36,54	18,29	29,05	3,37	1,94	-	-	10,81	100,0					
1971	34,09	22,32	27,12	2,15	1,43	-	-	12,89	100,0					
1972	30,32	21,02	29,44	2,55	1,06	-	-	15,61	100,0					
1973	30,24	21,08	32,14	2,50	1,19	-	-	12,85	100,0					
1974	29,37	23,77	30,73	2,89	1,50	-	-	11,74	100,0					
1975	32,49	20,26	33,08	3,53	1,48	-	-	8,83	100,0					

F 3 SİGORTA ORTAKLARI'NIN 1963-1964 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Kesimler	F 2	F 6	F 4	R 1	R 5	R 6	R 7	R 8	Sabit Varlık	Dağıtılmamış Karlar	Toplam
Finansal Araçlar											
Banknot											
Mevduat	-7										-7
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye						+3	+2				+5
Ödenecek Vergi + Temettü											
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç			-	-				+26			+26
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller											
Taahhütler											
Kıdem Tazminatı Sor.											
Alınan Dış Kaynaklı Krediler											
Alınan İç Kaynaklı Krediler											
Tahsis Karşılıkları											
Teknik İhtiyatlar					+31	-					+31
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri				+4							+4
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri	-3										-3
Muhtelif Finansal Aktifler								-46			-46
D.Y.B. Tahvilleri		-4									-4
Şirket Tahvilleri					-3						-3
Şirket Hisse Senetleri					-5						-5
Verilen Krediler					-2	-1					-3
KİT Tahvilleri											
İşveren Borçları											
Tüketim Kredileri											
Konut Kredileri											
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar									-2		-2
Dağıtılmamış Karlar										+16	+16
Banka Hisse Senetleri	-9										-9
TOPLAM	-19	-4	-	+4	+31 -10	+3 -1	+2	+26 -46	-2	+16	+82 -82
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-19	-4	-	+4	+21	+2	+2	-20	-2	+16	+45 -45

F 3 SİGORTA ORTAKLIKLARI'NIN 1964-1965 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler									Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
	F 2	F 6	F 4	R 1	R 5	R 6	R 7	R 8				
Banknot												
Mevduat	-13											-13
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye						-3						-3
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç			+1	+1					+13			+15
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları												
Teknik İhtiyatlar						-1	-					-1
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri				-6								-6
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri	-											-
Muhtelif Finansal Aktifler									-7			-7
D.Y.B. Tahvilleri		+3										+3
Şirket Tahvilleri					-1	-						-1
Şirket Hisse Senetleri					-5							-5
Verilen Krediler					+1	-3						-2
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri												
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar										-2		-2
Dağıtılmamış Kârlar											+18	+18
Banka Hisse Senetleri	+4											+4
TOPLAM	+4 -13	+3	+1	+1 -6	+1 -7	-6	-	+13 -7	-2		+18	+40 -40
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-9	+3	+1	-5	-6	-6	-	+6	-2		+18	+28 -28

F 3 SİGORTA ORTAKLIKLARI'NIN 1965-1966 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar:	Kesimler										Dağıtılmamış Kârlar	Toplamı
	F 2	F 6	F 4	R 1	R 5	R 6	R 7	R 8	Sabit Varlık			
Banknot												
Mevduat	-10											-10
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye						+8						+8
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç			-	+1				+32				+33
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları												
Teknik İhtiyatlar					+19							+19
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri			-16									-16
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri	-6											-6
Muhtelif Finansal Aktifler								-49				-49
D.Y.B. Tahvilleri		+4										+4
Şirket Tahvilleri					+7							+7
Şirket Hisse Senetleri					-3							-3
Verilen Krediler					-4	+1						-3
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri												
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar												
Dağıtılmamış Kârlar											+17	+17
Banka Hisse Senetleri	-1											-1
TOPLAM	-17	+4	-16	+1	+26	+9	-	+32	-49	-	+17	+88
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-17	+4	-16	+1	+19	+9	-	-17	-	-	+17	+49

F 3 SİGORTA ORTAKLIKLARI'NIN 1967-1968 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler										Dağıtılmamış Kârlar	Toplam	
	F 2	F 6	F 4	R 1	R 5	R 6	R 7	R 8	Sabit Varlık				
Banknot													
Mevduat	-24												-24
Mevduat Munzan Karşılık													
Altın Alacaklıları													
Ödenmiş Sermaye						+5							+5
Ödenecek Vergi + Temettü													
Döviz Alacaklıları													
Muhtelif Finansal Borç			+6	+2				+50					+58
Reeskont Kredi ve Avans													
Tedavüldeki Tahviller													
Taahhütler													
Kıdem Tazminatı Sor.													
Alınan Dış Kaynaklı Krediler													
Alınan İç Kaynaklı Krediler													
Tahsis Karşılıkları													
Teknik İhtiyatlar					+39								+39
Vadeli Altın ve Döviz Boçları													
Ufaklık Para													
Devlet Tahvilleri				-8									-8
İtfaya Tabi Hesap.													
Dahildeki Muhabir													
Banka Tahvilleri	-3												-3
Muhtelif Finansal Aktifler								-70					-70
D.Y.B. Tahvilleri		-1											-1
Şirket Tahvilleri					+5								+5
Şirket Hisse Senetleri					-4								-4
Verilen Krediler					-1	-2							-3
KİT Tahvilleri													
İşveren Borçları													
Tüketim Kredileri													
Konut Kredileri													
KİT Hisse Senetleri													
Sabit Varlıklar									-9				-9
Dağıtılmamış Kârlar											+24		+24
Banka Hisse Senetleri	-9												-9
TOPLAM	-36	-1	+6	+2 -8	+44 -5	+5 -2	-	+50 -70	-9	+24		+131 -131	
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-36	-1	+6	-6	+39	+3	-	-20	-9	+24		+72 -72	

F 3 SİGORTA ORTAKLIKLARI'NIN 1968-1969 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler										Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
	F 2	F 6	F 4	R 1	R 5	R 6	R 7	R 8	Sabit Varlık			
Banknot												
Mevduat	-2											-2
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye						+1						+1
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç			+4	+2				+43				+49
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları												
Teknik İhtiyatlar						+55						+55
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri				-15								-15
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri	-											-
Muhtelif Finansal Aktifler								-74				-74
D.Y.B. Tahvilleri		+5										+5
Şirket Tahvilleri					-1							-1
Şirket Hisse Senetleri					-7							-7
Verilen Krediler					-11	+2						-9
KİT Tahvilleri												
İşveren Borchları												
Tüketim Kredileri												
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar									-21			-21
Dağıtılmamış Kârlar										+25		+25
Banka Hisse Senetleri	-6											-6
TOPLAM	-8	+5	+4	+2 -15	+55 -19	+3	-	+43 -74	-21	+25		+135 -135
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-8	+5	+4	-13	+36	+3	-	-31	-21	+25		+73 -73

F 3 SİGORTA ORTAKLIKLARI'NIN 1970-1971 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler										Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
	F 2	F 6	F 4	R 1	R 5	R 6	R 7	R 8	Sabit Varlık			
Banknot												
Mevduat	- 59											- 59
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye						+ 4						+ 4
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç			+ 5	+ 9				+ 173				+ 187
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüdeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları												
Teknik İhtiyatlar					+ 112							+ 112
Vadeli Altın ve Döviz Boçaları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri				- 33								- 33
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri	- 5											- 5
Muhtelif Finansal Aktifler								- 193				- 193
D.Y.B. Tahvilleri		+ 3										+ 3
Şirket Tahvilleri					- 3							- 3
Şirket Hisse Senetleri					- 9							- 9
Verilen Krediler					+ 1	- 3						- 2
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri												
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar									- 16			- 16
Dağıtılmamış Kârlar										+ 23		+ 23
Banka Hisse Senetleri	- 9											- 9
TOPLAM	- 73	+ 3	+ 5	+ 9 - 33	+ 113 - 12	+ 4 - 3	-	+ 173 - 193	- 16	+ 23		+ 329 - 329
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	- 73	+ 3	+ 5	- 24	+ 101	+ 1	-	- 20	- 16	+ 23		+ 133 - 133

F 3 SİGORTA ORTAKLIKLARI'NIN 1971-1972 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler									Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplamı
	F 2	F 6	F 4	R 1	R 5	R 6	R 7	R 8				
Banknot												
Mevduat	- 65											- 65
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye						+1						+1
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhelif Finansal Borç			+2	+11				+211				+224
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları												
Teknik İhtiyatlar					+195							+195
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri				-48								-48
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri	-2											-2
Muhelif Finansal Aktifler								-270				-270
D.Y.B. Tahvilleri		+3										+3
Şirket Tahvilleri					-5							-5
Şirket Hisse Senetleri					-12							-12
Verilen Krediler					-	-7						-7
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri												
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar									-27			-27
Dağıtılmamış Kârlar										+37		+37
Banka Hisse Senetleri	-24											-24
TOPLAM	-91	+3	+2	+11 -48	+195 -17	+1 -7	-	+211 -270	-27	+37		+460 -460
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-91	+3	+2	-37	+178	-6	-	-59	-27	+37		+220 -220

F 3 SİGORTA ORTAKLIKLARI'NIN 1972-1973 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler										Dağıtılmamış Kârlar	Toplamı
	F 2	F 6	F 4	R 1	R 5	R 6	R 7	R 8	Sabit Varlık			
Banknot												
Mevduat	+6											+6
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye						+14	+1					+15
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç			+9	-5					+430			+434
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları												
Teknik İhtiyatlar						+231						+231
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri				-118								-118
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri	-2											-2
Muhtelif Finansal Aktifler									-549			-549
D.Y.B. Tahvilleri		+1										+1
Şirket Tahvilleri					-7							-7
Şirket Hisse Senetleri					-38							-38
Verilen Krediler					-13	-4						-17
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri												
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar									-21			-21
Dağıtılmamış Kârlar										+74		+74
Banka Hisse Senetleri	-9											-9
TOPLAM	+6 -11	+1	+9	-123	+231 -58	+14 -4	+1	+430 -549	-21	+74	+74	+761 -761
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-5	+1	+9	-123	+173	+10	+1	-119	-21	+74	+74	+268 -268

F3 SİGORTA ORTAKLIKLARI'NIN 1973-1974 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler										Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
	F 2	F 6	F 4	R 1	R 5	R 6	R 7	R 8	Sabit Varlık			
Banknot												
Mevduat	-45											-45
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye						+10						+10
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç			+4	+12				+89				+105
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları												
Teknik İntiyatlar					+287							+287
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri				-66								-66
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri	+13											+13
Muhtelif Finansal Aktifler								-216				-216
D.Y.B. Tahvilleri		-17										-17
Şirket Tahvilleri					-17							-17
Şirket Hisse Senetleri					-72							-72
Verilen Krediler					-10	-11						-21
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri												
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar									-3			-3
Dağıtılmamış Kârlar										+46		+46
Banka Hisse Senetleri	-4											-4
TOPLAM	+13 -49	-17	+4	+12 -66	+287 -99	+10 -11	-	+89 -216	-3	+46		+461 -461
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-36	-17	+4	-54	+188	-1	-	-217	-3	+46		+238 -238

F 3 SİGORTA ORTAKLIKLARI'NIN 1974-1975 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler										Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
	F 2	F 6	F 4	R 1	R 5	R 6	R 7	R 8	Sabit Varlık			
Banknot												
Mevduat	- 68											- 68
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye						- 10	- 1					- 11
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç			+ 14	+ 9					+ 266			+ 289
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları												
Teknik İhtiyatlar					+ 355							+ 355
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri				- 111								- 111
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri	- 24											- 24
Muhtelif Finansal Aktifler									- 300			- 300
D.Y.B. Tahvilleri		+ 18										+ 18
Şirket Tahvilleri					- 8							- 8
Şirket Hisse Senetleri					- 7							- 7
Verilen Krediler					+ 4	- 11						- 7
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri												
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar									- 52			- 52
Dağıtılmamış Kârlar											- 17	- 17
Banka Hisse Senetleri	- 57											- 57
TOPLAM	- 149	+ 18	+ 14	+ 9 - 111	+ 359 - 15	- 21	- 1	+ 266 - 300	- 52	- 17	+ 662 - 662	
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	- 149	+ 18	+ 14	- 102	+ 344	- 21	- 1	- 34	- 52	- 17	+ 376 - 376	

F/1a SSK'UN YILLIK FON AKIMLARI

MİLYON TL

Ek:17

BRÜT FON GİRİŞLERİ

TOPLAM

BRÜT FON ÇIKIŞLARI

NET FON GİRİŞLERİ

Yıllar	Prim Ge-	Konut	Mevduat	Kredi	Tahvil ve	Toplam	Sair	Toplam	İş kaza-	Analık	Malül-	Hasta-	Toplam	Yönetim	Toplam	Net Ge-
	lirleri	Kredi	Faizleri	ve Sair	Bono Ge-	Finan-	Gelir-	Brüt	ve Mes-	Sigor-	ve Yaş-	Sigor-	D.Sigor-	ve Sair	Giderler	lirlər
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	
1963	734	3	27	5	50	85	49	868	29	3	48	237	317	179	496	372
1964	855	4	38	7	55	104	55	1014	33	3	55	279	370	215	585	429
1965	1069	6	50	8	60	124	59	1252					174	270	444	808
1966	1335	9	43	16	137	205	56	1596					208	354	562	1034
1967	1640	25	31	8	161	225	61	1926	30	37	5	168	240	429	669	1257
1968	2040	27	38	11	215	291	78	2409	36	41	14	204	295	500	795	1614
1969	2543	36	37	13	287	373	87	3003	40	46	14	252	352	616	968	2035
1970	2978	46	44	19	361	470	104	3552	43	47	14	283	387	835	1222	2330
1971	3466	57	54	21	420	552	136	4154	50	48	16	313	427	1103	1530	2624
1972	4438	76	56	24	490	646	150	5234	62	50	17	374	503	1222	1725	3509
1973	6423	95	83	31	631	840	184	7447	78	69	15	403	565	1805	2370	5077
1974	8820	132	102	32	847	1113	373	10306	95	93	20	476	683	2470	3153	7153
1975	13459	162	197	48	1175	1582	508	15549	123	111	23	618	875	2953	3828	11721

F4a JSK'NIN YILLIK FON AKIMLARI

Ek:17

BRÜT FON GİRİŞLERİ

TOPLAM
BRÜT FON

BRÜT FON ÇIKIŞLARI

NET FON
GİRİŞLERİ

Yıllar	Prim Ge- leri	Konut Kredi Faizleri	Mevduat Faizleri	Kredi ve Sair Gelir.	Tahvil ve Bo- no Gelir	Toplam Finansal Gelirler	Sair Gelirler	Toplam Brüt Gelir.	İş kaza- ra ve Meslek	Analık Sigor- tası	Malül- lük ve Yaşlılık	Hasta- lık Si- D. Sigor- tası	Toplam D. Sigor- tası Gider	Yönetim ve Sair Gelir	Toplam Gider- ler	Net Ge- lirler
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	6=2+3+4	(7)	8=1+6+7	(9)	(10)	(11)	(12)	13=9+10+11	(14)	15=13+14	16=8-15
1963	84,6	,4	3,0	,6	5,8	9,8	5,6	100,0	3,3	,4	5,5	27,3	36,5	20,6	57,1	42,9
1964	84,3	,4	3,8	,7	5,4	10,3	5,4	100,0	3,3	,3	5,4	27,5	36,5	21,2	57,7	42,3
1965	85,4	,5	4,0	,6	4,8	9,9	4,7	100,0					12,9	21,6	35,5	64,5
1966	83,6	,6	2,6	1,0	8,6	12,8	3,6	100,0					13,0	22,2	35,2	64,8
1967	85,2	1,3	1,6	,4	8,4	11,7	3,1	100,0	1,6	1,9	,3	8,7	12,5	22,3	34,7	65,3
1968	84,7	1,1	1,6	,5	8,9	12,1	3,2	100,0	1,5	1,7	,6	8,5	12,3	20,7	33,0	67,0
1969	84,7	1,2	1,2	,4	9,6	12,4	2,9	100,0	1,3	1,5	,5	8,4	11,7	20,5	32,2	67,8
1970	83,8	1,3	1,2	,5	10,2	13,2	3,0	100,0	1,2	1,3	,4	8,0	10,9	23,5	34,4	65,6
1971	83,4	1,4	1,3	,5	10,1	13,3	3,3	100,0	1,2	1,2	,4	7,5	10,3	26,5	36,8	63,2
1972	84,8	1,5	1,1	,5	9,4	12,3	2,9	100,0	1,2	1,0	,3	7,2	9,7	23,3	33,0	67,0
1973	86,3	1,3	1,1	,4	8,5	11,3	2,4	100,0	1,1	,9	,2	5,4	7,6	24,2	31,8	68,2
1974	85,6	1,3	1,0	,3	8,2	10,8	3,6	100,0	,9	,9	,2	4,6	6,6	24,0	30,6	69,4
1975	86,6	1,0	1,3	,3	7,6	10,2	3,2	100,0	,8	,7	,2	4,0	5,7	18,9	24,6	75,4
Dönem Ortalama	84,6	1,0	1,9	,5	8,1	11,5	3,7	100,0	1,6	1,1	1,2	10,6	14,4	23,3	36,7	63,3

İSTATİSTİKİ SONUÇLARI VE SEÇİLEN REGRESYON MODELLERİ

I- Değişkenler

Bağımlı Değişken

y=Toplam Prim Gelirleri

Bağımsız Değişkenlerx₁=Sigortalı İşçi Sayısı

1

x₂=İş yeri Sayısı

2

x₃=GSMH

3

x₄=Ortalama Günlük Ücret

4

x₅=Zaman

5

II- İstatistikî Sonuçlar

$$y = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + b_4x_4 + b_5x_5$$

$$\log y = \log a + b_1 \log x_1 + b_2 \log x_2 + b_3 \log x_3 + b_4 \log x_4 + b_5 \log x_5$$

R²

.9988

.99811

Standart Hata

151.415

.4711

a

-1687.18

1.975

b

-1.935

-.115

c

.0041

.222

d

.829

.109

e

236.41

1.469

f

-156.93

-.105

Durbin-Watson Test

III- $y = -1687.18 - 1.935x_1 + .0041x_2 + .829x_3 + 236.41x_4 - 156.93x_5$ doğrusal regresyon modeli seçilmiştir.

I- Değişkenler

Bağımlı Değişken

y=Toplam Prim Gelirleri

Bağımsız Değişkenler

x=Sigortalı İşçi Sayısı

1

x=İş Yeri Sayısı

2

x=İş Kazaları (Vakalar) Sayısı

3

x=Ortalama Günlük Ücret

4

x=Zaman

5

II- İstatistikî Sonuçlar

R²

$y = a + bx + cx + dx + ex + fx$

$\log y = \log a + b \log x_1 + c \log x_2 + d \log x_3 + e \log x_4 + f \log x_5$

Standart Hata

a

b

c

d

e

f

Durbin-Watson Test

.99130

149.333

3885.384

-6.3289

2.7528

-4.0800

70.525

411.352

2.8636

.95549

.25282

13.021

-1.093

2.9908

-3.4469

1.30079

-1.41018

.96120

III- $y=3885.384-6.3289x_1+2.7528x_2-1.0800x_3+10.525x_4+11.352x_5$ modeli tercih edilmiştir.

I- Değişkenler

Bağımlı Değişken

y=Yönetim ve İşletme Giderleri

Bağımsız Değişkenler

x=Çalışan Personel Sayısı

1

x=Zaman

2

II- İstatistikî Sonuçları

$$y=a+bx+cx_1x_2$$

$$\text{Log}y=\text{Log}a+b\text{Log}x+c\text{Log}x_1x_2$$

R²

.94463

.97938

Standart Hata

231.4318

.14429

a

-1805.071

-.15098

b

218.905

2.3627

c

-341.382

-.2634

Durbin-Watson Test

h.7449

1.825

III- $\text{Log}y = -\text{Log}.10598 + 2.3627\text{Log}x_1 - .2634\text{Log}x_2$ logaritmik regresyon modeli alınmıştır.

I- DeğişkenlerBağımlı Değişken

y=Sigortalı İşçi Sayısı

Bağımsız Değişkenler

x=Zaman

II- İstatistikî Sonuçlar

	$y=a+bx$	$\log y=a+bx$	$\log y=\log a+b \log x$	$y=a+bx+cx^2$
R ²	.99260	.9797	.96669	.99239
Tahmini Standart Hata	30.56	.04604	.0582	.02920
a	701.538	6.63442	6.562	6.5746
b	93.615	.07761	.3497	.11022
c	-	-	-	.00273
Durbin-Watson Test	1.641	.81455	.585	1.6858

III- $\hat{y}=701.538+93.615x$ regresyon modeli seçilmiştir.I- DeğişkenlerBağımlı Değişken

y=Sigorta Kapsamına Giren İş Yeri Sayısı

Bağımsız Değişkenler

x=Zaman

II- İstatistikî Sonuçlar	$y=a+bx$	$\text{Log}y=a+bx$	$\text{Log}y=\text{Log}a+b\text{Log}x$	$y=a+bx+cx^2$
R ²	.96759	.95954	.98395	.99774
Standart Hata	38.399	.18942	.11929	15.0417
a	21.032	3.993	3.752	37.0549
b	51.582	.2267	1.041	19.898
c	--	-.7	--	--
Durbin-Watson Test	.458	.518	1.229	2.640

III- $y=37.0549+19.898x+2.640x^2$ modeli alınmıştır.

I- Değişkenler

Bağımlı Değişken

y=Gayrisafi Milli Hasıla(Toplam)

Bağımsız Değişkenler

x=Zaman

II-İstatistikî Sonuçlar	$y=a+bx$	$\text{Log}y=a+bx$	$\text{Log}y=\text{Log}a+b\text{Log}x$	$y=a+bx+cx^2$
R ²		.43649	.51331	.94359
Standart Hata		1.7258	1.603	35.93
a		2.245	1.540	59.609
b		.3509	1.820	14.48059
c		--	--	3.59399
Durbin-Watson Test		1.248	1.308	1.1772

III- $y=59.60966-14.480x+3.5939x^2$ ikinci dereceden parabol denklemini tercih edilmiştir.

I- Değişkenler

Bağımlı Değişken

y=Ortalama Günlük Ücret

Bağımsız Değişkenler

x=Zaman

II- İstatistikî Sonuçlar	$y=a+bx$	$\text{Log}y=a+bx$	$\text{Log}y=\text{Log}a+b\text{Log}x$	$y=a+bx+cx^2$
R ²	.85931	.96837	.86765	.95510
Standart Hata	8.1155	.09903	.20257	4.5667
a	8.225	2.615	2.490	16.753
b	4.930	.1266	.5733	.9740
c	-	-	-	.435
Durbin-Watson Test	.419	1.5116	.880	.952

III- $\text{Log}y=2.615+.1266x$ modeli alınmıştır.

I- Değişkenler

Bağımlı Değişken

y=İş Yerlerinde meydana Gelen Vaka(İş Kazası) Sayısı

Bağımsız Değişkenler

x=Zaman

II- İstatistiki Sonuçlar	$y=a-bx$	$\text{Log}y=a-bx$	$\text{Log}y=\text{Log}a-b\text{Log}x$	$y=a \cdot bx - \frac{cx}{1-2}$
R ²	.94619	.90291	.97917	.96459
Standart Hata	8.959	.09433	.04367	.05975
a	85.967	4.4917	4.44017	4.368
b	9.236	.07072	.33408	.1376
c	--	--	--	.00557
Durbin-Watson Test	.817	.540	1.8077	1.288

III- $\text{Log}y=\text{Log}4.4017-.33408\text{Log}x$ denklemini tercih edilmiştir.

ÇALIŞAN PERSONEL SAYISININ İSTATİSTİKİ SONUÇLARI VE SEÇİLEN REGRESYON MODELİ

I- Değişkenler

Bağımlı Değişken

y=Çalışan Personel Sayısı

Bağımsız Değişkenler

x=Zaman

II- İstatistikî Sonuçlar	$y=a+bx_1$	$\text{Log}y=a+bx_1$	$\text{Log}y=\text{Log}a+b\text{Log}x_1$
R^2	.98126	.99211	.93765
Standart Hata	1.4175	.04417	.12426
a	7.02198	2.2676	2.172
b	2.52298	.12178	.53699
Durbin-Watson Test	.7673	1.8994	.91943

III- $\text{Log}y=22676+.12178\text{Log}x_1$ modeli tercih edilmiştir.

Ek: 21

YILLIK TOPTAN EŞYA FİYAT ARTIŞLARI

<u>Yıllar</u>	<u>Fiyat İndeksi</u> <u>1963=100</u>	<u>Yıllık Artış</u>
1970	145,7	-
1971	168,9	15,9
1972	199,3	18,0
1973	240,1	29,8
1974	311,8	10,1
1975	343,2	18,8
1976	407,7	18,71

Ortalama

F4a SOSYAL SİGORTALAR KURUMUNUN FİNANSAL AKTİFLERİ

MİLYON TL

Ek:22

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1963-1975 ORTALAMASI
KASA	-	1	-	-	7	-	-	-	-	1	1	1	1	-
VADESİZ MEVDUAT	82	101	127	125	142	259	321	319	508	851	1311	1796	2282	633
VADELİ MEVDUAT	288	478	470	371	307	365	419	444	470	623	633	638	1555	543
MEVDUAT TOPLAMI	370	579	597	496	449	624	740	763	978	1474	1944	2334	3837	1176
O.VADELİ KREDİLER	43	37	31	27	47	42	35	39	36	36	36	27	15	35
KONUT KREDİLERİ	487	580	663	766	827	1001	1204	1511	1920	2397	3009	4058	5212	1818
KREDİLER TOPLAMI	530	617	694	793	874	1043	1239	1550	1956	2433	3045	4085	5227	1853
DEVLET TAHVİLLERİ	574	564	544	524	502	487	468	449	426	427	378	394	410	473
D.Y.B TAHVİLLERİ	133	323	843	1550	2360	3321	4558	5489	6000	6889	8843	11738	15063	5162
BANKA TAHVİLLERİ	192	194	190	190	191	186	186	177	169	161	145	132	117	172
TAHVİLLER TOPLAMI	899	1081	1577	2264	3053	3994	5212	6115	6595	7477	9366	12264	15590	5307
SAİR FİNANSAL AKTİF	386	423	507	695	914	1098	1335	1658	1993	2293	3013	4160	6702	1945
TOPLAM FİNANSAL AKTİF	2185	2701	3375	4249	5297	6759	8526	10086	11522	13777	17359	22944	31357	10781

Ek: 22

F4a SOSYAL SİGORTALAR KURUMUNUN FİNANSAL AKTİFLERİ

%

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1963-1975 ORTALAMASI
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
KASA	-	-	-	-	,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VADESİZ MEVDUAT	3,8	3,7	3,8	2,9	2,7	3,8	3,8	3,2	4,4	6,2	7,5	7,8	7,3	5,9
VADELİ MEVDUAT	13,2	17,7	13,9	8,6	5,8	5,4	4,9	4,4	4,1	4,5	3,6	2,8	5,0	5,0
MEVDUAT TOPLAMI	17,0	21,4	17,7	11,5	8,5	9,2	8,7	7,6	8,5	10,7	11,2	10,6	12,2	10,9
O.VADELİ KREDİLER	2,0	1,4	,9	,6	,9	,6	,4	,4	,3	,3	,2	,1	-	,3
KONUT KREDİLERİ	22,3	21,5	19,6	17,8	15,6	14,8	14,1	15,0	16,7	17,4	17,3	17,7	16,6	16,9
KREDİLER TOPLAMI	24,3	22,9	20,5	18,4	16,5	15,4	14,5	15,4	17,0	17,3	17,5	17,8	16,6	17,2
DEVLET TAHVİLLERİ	26,3	20,9	16,1	12,2	9,5	7,2	5,5	4,5	3,7	3,1	2,2	1,7	1,3	4,4
D.Y.B.TAHVİLLERİ	6,1	12,0	25,0	36,1	44,6	49,1	53,5	54,4	52,1	50,0	50,9	51,2	48,0	47,9
BANKA TAHVİLLERİ	8,8	7,2	5,6	4,4	3,6	2,8	2,2	1,9	1,5	1,2	,8	,6	,4	1,6
TAHVİLLER TOPLAMI	41,2	40,1	46,7	52,7	57,7	59,1	61,2	60,7	57,3	54,3	53,9	53,5	49,7	53,9
TASARRUF BOND	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SAİR FİNANSAL AKTİF	17,5	15,6	15,1	16,4	17,2	16,3	15,6	16,3	17,2	17,7	17,4	18,1	21,5	18,0
TOPLAM FİNANSAL AKTİF	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,

★ İlgilen borçları, en büyük yer tutmaktadır.

F 4a SOSYAL SİGORTALAR KURUMU'NUN 1963--1964 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler										Toplam
	F 1	F 2	F 6	R 1	R 2	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlıklar		
Banknot											
Mevduat		- 209									- 209
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye											
Ödenecek Vergi + Temettü											
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç							+ 7		- 2		+ 5
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller											
Taahhütler											
Kıdem Tazminatı Sor.											
Alınan Dış Kaynaklı Krediler											
Alınan İç Kaynaklı Krediler											
Tahsis Karşılıkları								+ 565			+ 565
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri				+ 15							+ 15
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri		- 2									- 2
Muhtelif Finansal Aktifler									+ 8		+ 8
D.Y.B. Tahvilleri			- 190								- 190
Şirket Tahvilleri											
Şirket Hisse Senetleri											
Verilen Krediler		- 36									- 36
KİT Tahvilleri					- 5						- 5
İşveren Borçları						- 45					- 45
Tüketim Kredileri											
Konut Kredileri								- 51			- 51
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar									- 54		- 54
Dağıtılmamış Kârlar											
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	- 1	- 247	- 190	+ 15	- 5	+ 7 - 45	+ 565 - 51	+ 8 - 2	- 54	+ 593 - 593	
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	- 1	- 247	- 190	+ 15	- 5	- 38	+ 514	+ 6	- 54	+ 535 - 535	

F 4a SOSYAL SİGORTALAR KURUMU'NUN 1964-1965 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler										Toplam
	F 1	F 2	F 6	R 1	R 2	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlıklar		
Banknot	+ 1										+ 1
Mevduat		- 18									- 18
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye											
Ödenecek Vergi + Temettü											
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç						+ 25		+ 41			+ 66
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller											
Taahhütler											
Kıdem Tazminatı Sor.											
Alınan Dış Kaynaklı Krediler											
Alınan İç Kaynaklı Krediler											
Tahsis Karşılıkları								+ 671			+ 671
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri				+ 15							+ 15
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri		+ 4									+ 4
Muhtelif Finansal Aktifler									- 43		- 43
D.Y.B. Tahvilleri			- 520								- 520
Şirket Tahvilleri											
Şirket Hisse Senetleri											
Verilen Krediler		- 22									- 22
KİT Tahvilleri					+ 5						+ 5
İşveren Borçları							- 41				- 41
Tüketim Kredileri											
Konut Kredileri								- 55			- 55
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar										- 63	- 63
Dağıtılmamış Kârlar											
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	+ 1	+ 4 - 40	- 520	+ 15	+ 5	+ 25 - 41	+ 671 - 55	+ 41 - 43	- 63		+ 762 - 762
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+ 1	- 36	- 520	+ 15	+ 5	- 16	+ 616	- 2	- 63		+ 637 - 637

Finansal Araçlar	Kesimler										Toplam
	F 1	F 2	F 6	R 1	R 2	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlıklar		
Banknot	-										-
Mevduat		+101									+101
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye											
Ödenecek Vergi + Temettü											
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç							+36		+22		+58
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller											
Taahhütler											
Kıdem Tazminatı Sor.											
Alınan Dış Kaynaklı Krediler											
Alınan İç Kaynaklı Krediler											
Tahsis Karşılıkları									+902		+902
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri				+19							+19
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri		-									-
Muhtelif Finansal Aktifler									-94		-94
D.Y.B. Tahvilleri			-707								-707
Şirket Tahvilleri											
Şirket Hisse Senetleri											
Verilen Krediler		+7									+7
KİT Tahvilleri		-									-
İşveren Borçları							-94				-94
Tüketim Kredileri											
Konut Kredileri									-106		-106
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar										-86	-86
Dağıtılmamış Kârlar											
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM		+108	-707	+19	-	+36 -94	+902 -106	+22 -94	-86		+1087 -1087
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-	+108	-707	+19	-	-58	+796	-72	-86		+923 -923

Finansal Araçlar	Kesimler										Toplam
	F 1	F 2	F 6	R 1	R 2	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlıklar		
Banknot	- 7										- 7
Mevduat		+ 47									+ 47
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye											
Ödenecek Vergi + Temettü											
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç						+ 36		+ 1			+ 37
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller											
Taahhütler											
Kıdem Tazminatı Sor.											
Alınan Dış Kaynaklı Krediler											
Alınan İç Kaynaklı Krediler											
Tahsis Karşılıkları							+ 1147				+ 1147
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri				+ 25							+ 25
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri		- 1									- 1
Muhtelif Finansal Aktifler				- 53				+ 20			- 33
D.Y.B. Tahvilleri			- 810								- 810
Şirket Tahvilleri											
Şirket Hisse Senetleri											
Verilen Krediler		- 66									- 66
KİT Tahvilleri					- 3						- 3
İşveren Borçları						- 94					- 94
Tüketim Kredileri											
Konut Kredileri							- 106				- 106
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar									- 136		- 136
Dağıtılmamış Kârlar											
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	- 7	+ 47 - 67	- 810	- 28	- 3	+ 36 - 94	+ 1147 - 106	+ 21	- 136	+ 1256 - 1256	
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	- 7	- 20	- 810	- 28	- 3	- 58	+ 1041	+ 21	- 136	+ 1062 - 1062	

Finansal Araçlar	Kesimler										Toplam
	F 1	F 2	F 6	R 1	R 2	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlıklar		
Banknot	+ 7										+ 7
Mevduat		- 175									- 175
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye											
Ödenecek Vergi + Temettü											
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç							+ 34		+ 153		+ 187
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüdeki Tahviller											
Taahhütler											
Kıdem Tazminatı Sor.											
Alınan Dış Kaynaklı Krediler											
Alınan İç Kaynaklı Krediler											
Tahsis Karşılıkları								+ 1435			+ 1435
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri				+ 15							+ 15
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri		+ 5									+ 5
Muhtelif Finansal Aktifler									- 82		- 82
D.Y.B. Tahvilleri			- 961								- 961
Şirket Tahvilleri											
Şirket Hisse Senetleri											
Verilen Krediler		+ 19									+ 19
KİT Tahvilleri											
İşveren Borçları								- 102			- 102
Tüketim Kredileri											
Konut Kredileri									- 188		- 188
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar										- 160	- 160
Dağıtılmamış Kârlar											
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	+ 7	+ 24 - 175	- 961	+ 15	-	+ 34 - 102	+ 1435 - 188	+ 153 - 82	- 160	+ 1668 - 1668	+ 1340 - 1340
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+ 7	- 151	- 961	+ 15	-	- 68	+ 1247	+ 71	- 160		

Finansal Araçlar	Kesimler										Toplam
	F 1	F 2	F 6	R 1	R 2	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlıklar		
Banknot											-
Mevduat		-116									-116
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye											
Ödenecek Vergi + Temettü											
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç							+46		-62		-16
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller											
Taahhütler											
Kıdem Tazminatı Sor.											
Alınan Dış Kaynaklı Krediler											
Alınan İç Kaynaklı Krediler											
Tahsis Karşılıkları								+1942			+1942
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri				+18							+18
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri		-									-
Muhtelif Finansal Aktifler									-76		-76
D.Y.B. Tahvilleri			-1237								-1237
Şirket Tahvilleri											
Şirket Hisse Senetleri											
Verilen Krediler		+32									+32
KİT Tahvilleri					+1						+1
İşveren Borçları							-161				-161
Tüketim Kredileri											
Konut Kredileri									-228		-228
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar									-159		-159
Dağıtılmamış Kârlar											
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	-	-116 +32	-1237	+18	+1	+46 -161	+1942 -228	-138	-159	+1993 -1993	
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-	-84	-1237	+18	+1	-115	+1714	-138	-159	+1733 -1773	

Finansal Araçlar	Kesimler										Toplam
	F 1	F 2	F 6	R 1	R 2	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlıklar		
Banknot											-
Mevduat		- 23									- 23
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye											
Ödenecek Vergi + Temettü											
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç							+ 9		+ 202		+ 211
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüdeki Tahviller											
Taahhütler											
Kıdem Tazminatı Sor.											
Alınan Dış Kaynaklı Krediler											
Alınan İç Kaynaklı Krediler											
Tahsis Karşılıkları								+ 1661			+ 1661
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri				+ 19							+ 19
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri		+ 9									+ 9
Muhtelif Finansal Aktifler									- 147		- 147
D.Y.B. Tahvilleri			- 931								- 931
Şirket Tahvilleri											
Şirket Hisse Senetleri											
Verilen Krediler		+ 8									+ 8
KİT Tahvilleri											-
İşveren Borçları							- 176				- 176
Tüketim Kredileri											
Konut Kredileri									- 319		- 319
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar									- 312		- 312
Dağıtılmamış Kârlar											
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	-	+ 17 - 23	- 931	+ 19	-	+ 9 - 176	+ 1661 - 319	+ 202 - 147	- 312		+ 1908 - 1908
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-	- 6	- 931	+ 19	-	- 167	+ 1342	+ 55	- 312		+ 1416 - 1416

Finansal Araçlar	Kesimler										Toplam
	F 1	F 2	F 6	R 1	R 2	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlıklar		
Banknot											
Mevduat		- 215									- 215
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye											
Ödenecek Vergi + Tamettü											
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç							+ 22		- 36		- 14
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller											
Taahhütler											
Kıdem Tazminatı Sor.											
Alınan Dış Kaynaklı Krediler											
Alınan İç Kaynaklı Krediler											
Tahsis Karşılıkları								+ 1685			+ 1685
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri				+ 22							+ 22
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri		+ 8									+ 8
Muhtelif Finansal Aktifler									- 65		- 65
D.Y.B. Tahvilleri			- 511								- 511
Şirket Tahvilleri											
Şirket Hisse Senetleri											
Verilen Krediler		+ 53									+ 53
KİT Tahvilleri					+ 1						+ 1
İşveren Borçları							- 270				- 270
Tüketim Kredileri											
Konut Kredileri								- 459			- 459
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar									- 235		- 235
Dağıtılmamış Kârlar											
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	-	+ 61 - 215	- 511	+ 22	+ 1	+ 22 - 270	+ 1685 - 459	- 101	- 235	+ 1769 - 1769	
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-	- 154	- 511	+ 22	+ 1	- 248	+ 1226	- 101	- 235	+ 1249 - 1249	

Finansal Araçlar	Kesimler										Toplam
	F 1	F 2	F 6	R 1	R 2	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlıklar		
Banknot											-
Mevduat		- 496									- 496
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye											
Ödenecek Vergi + Temettü											
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç							- 12		+ 53		+ 41
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahvilier											
Taahhütler											
Kıdem Tazminatı Sor.											
Alınan Dış Kaynaklı Krediler											
Alınan İç Kaynaklı Krediler											
Tahsis Karşılıkları									+ 2401		+ 2401
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri				- 1							- 1
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri		+ 8									+ 8
Muhtelif Finansal Aktifler				+ 53					- 124		- 71
D.Y.B. Tahvilleri			- 889								- 889
Şirket Tahvilleri											
Şirket Hisse Senetleri											
Verilen Krediler		+ 30									+ 30
KİT Tahvilleri					-						-
İşveren Borçları							- 329				- 329
Tüketim Kredileri											
Konut Kredileri								- 507			- 507
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar									- 187		- 187
Dağıtılmamış Kârlar											
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM		+ 38 - 496	- 889	- 1 + 53	-	- 341	+ 2401 - 507	+ 53 - 124	- 187		+ 2480 - 2480
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM		- 458	- 889	+ 52	-	- 341	+ 1894	- 71	- 187		+ 1946 - 1946

Finansal Araçlar	Kesimler										Toplam	
	F 1	F 2	F 6	R 1	R 2	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlıklar			
Banknot											-	
Mevduat		- 470									- 470	
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye												
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç							+26		+178		+204	
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları								+3555			+3555	
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri				+48							+48	
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri		+16									+16	
Muhtelif Finansal Aktifler									-258		-258	
D.Y.B. Tahvilleri			-1954								-1954	
Şirket Tahvilleri												
Şirket Hisse Senetleri												
Verilen Krediler		+19									+19	
KİT Tahvilleri											-	
İşveren Borçları							-362				-362	
Tüketim Kredileri												
Konut Kredileri								-631			-631	
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar										-167	-167	
Dağıtılmamış Kârlar												
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM	-	+35 -470	-1954	+48	-	+26 -362	+3555 -631	-80	-167	+3842 -3842		
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-	-435	-1954	+48	-	-336	+2924	-80	-167	+2972 -2972		

Finansal Araçlar	Kesimler	F 1	F 2	F 6	R 1	R 2	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlıklar	Toplam
Banknot											-
Mevduat			- 490								- 490
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye											
Ödenecek Vergi + Temettü											
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç							+127		+260		+387
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüdeki Tahviller											
Taahhütler											
Kıdem Tazminatı Sor.											
Alınan Dış Kaynaklı Krediler											
Alınan İç Kaynaklı Krediler											
Tahsis Karşılıkları							-	+5320			+5320
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri					-16						-16
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri			+13								+13
Muhtelif Finansal Aktifler									-287		-287
D.Y.B. Tahvilleri				-2895							-2895
Şirket Tahvilleri											
Şirket Hisse Senetleri											
Verilen Krediler			+17								+17
KİT Tahvilleri											-
İşveren Borçları							-860				-860
Tüketim Kredileri											
Konut Kredileri								-1057			-1057
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar										-132	-132
Dağıtılmamış Kârlar											
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM			+30 -490	-2895	-16	-	+127 -860	+5320 -1057	+260 -287	-132	+5737 -5737
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM			-460	-2895	-16	-	-733	+4263	-27	-132	+4263 -4263

Finansal Araçlar	Kesimler										Toplam
	F 1	F 2	F 6	R 1	R 2	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlıklar		
Banknot											-
Mevduat		-1403									-1403
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye											
Ödenecek Vergi + Temettü											
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç						+172		+307			+479
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller											
Taahhütler											
Kıdem Tazminatı Sor.											
Alınan Dış Kaynaklı Krediler											
Alınan İç Kaynaklı Krediler											
Tahsis Karşılıkları						-	+8270				+8270
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri				-16							-16
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri		+15									+15
Muhtelif Finansal Aktifler								-1125			-1125
D.Y.B. Tahvilleri			-3325								-3325
Şirket Tahvilleri											
Şirket Hisse Senetleri											
Verilen Krediler		+38									+38
KİT Tahvilleri											-
İşveren Borçları							-1417				-1417
Tüketim Kredileri											
Konut Kredileri								-1180			-1180
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar									-336		-336
Dağıtılmamış Kârlar											
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	-	+53 -1403	-3325	-16	-	+172 -1417	+8270 -1180	+307 -1125	-336		+8802 -8802
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-	-1350	-3325	-16	-	-1245	+7090	-818	-336		+7090 -7090

F4b T.C. EMEKLİ SANDIĞININ YILLIK FON AKIM ANALİZİ

Ek:24	BRÜT FON GİRİŞLERİ			TOPLAM	BRÜT FON ÇIKIŞLARI				TOPLAM	NET FON GİRİŞ MİLYON TL	
	Yıllar	Toplam Prim Gelirleri (MİLYON) (1)	Finansal Yatırım Gelirleri (MİLYON) (2)	Sair Gelirler (MİLYON) (3)	Toplam Gelirler (4) (1+2+3)	Toplu Ödemeler (5)	Emekli Aylık- meleri (6)	Bair Öde- meler (7)	Toplam Sosyal Ödemeler (8) (5+6+7)	Yönetim ve Sair Giderler (9)	Toplam Brüt Ödemeler (10) (8+9)
1963	623	138	30	791	4	385	6	395	26	421	370
1964	666	156	33	855	5	435	7	447	25	472	383
1965	731	172	35	928	7	482	9	498	32	530	398
1966	762	182	45	989	8	532	9	549	40	589	400
1967	812	198	58	1068	8	575	12	595	51	646	422
1968	897	227	73	1197	9	614	11	634	59	693	504
1969	1466	247	101	1814	9	1125	13	1147	99	1246	568
1970	1693	265	91	2049	9	1327	11	1347	65	1412	637
1971	4008	306	100	4414	6	3894	8	3908	68	3976	438
1972	4497	324	144	4965	11	4245	10	4266	110	4376	589
1973	5007	324	148	5479	5	4753	11	4769	99	4868	611
1974	7112	481	157	7750	65	4952	-	5017	119	5136	2614
1975	10702	712	220	11634	29	6397	-	6426	168	6594	5040
ORTALAMA	2997	287	95	3379	13	2286	10	2309	74	2383	996

Kaynak: T.C.EMEKLİ SANDIĞI FAALİYET RAPORLARI

F4b T.C. EMEKLİ SANDIĞININ 1963-75 DÖNEMİ FON AKIMLARI ANALİZİ

Ek:24

Yıllar	BRÜT FON GİRİŞLERİ			BRÜT FON ÇIKIŞLARI						NET FON GİRİŞ			
	Toplam Prim Gelirleri (1)	Finansal Yatırım Gelirleri (2)	Sair Gelirler (3)	Toplam Gelirler (4=1+2+3)	Toplu Ödemeler (5)	Emekli Aylıklar (6)	Sair Ödemeler (7)	Toplam Sosyal Ödemeler (8=5+6+7)	Yönetim ve Sair (9)	Toplam Giderler (10=8+9)	NET GELİRLER (11=4-10)	Yatırım Yönetim 2+3 9	Gelirleri Giderleri
1963	79,0	17,0	4,0	100,0	1,0	48,0	1,0	50,0	3,0	53,0	47,0	646,0	
1964	78,0	18,0	4,0	100,0	1,0	50,0	1,0	52,0	3,0	55,0	45,0	756,0	
1965	78,0	18,0	4,0	100,0	1,0	52,0	1,0	54,0	3,0	57,0	43,0	646,0	
1966	77,0	18,0	5,0	100,0	1,0	54,0	1,0	56,0	4,0	60,0	40,0	567,0	
1967	76,0	19,0	5,0	100,0	1,0	54,0	1,0	56,0	5,0	61,0	39,0	501,0	
1968	75,0	19,0	6,0	100,0	1,0	51,0	1,0	53,0	5,0	58,0	42,0	508,0	
1969	81,0	14,0	5,0	100,0	-	63,0	-	63,0	5,0	68,0	32,0	351,0	
1970	83,0	13,0	4,0	100,0	-	66,0	-	66,0	3,0	69,0	31,0	547,0	
1971	91,0	7,0	2,0	100,0	-	89,0	-	89,0	2,0	91,0	9,0	597,0	
1972	91,0	7,0	2,0	100,0	-	86,0	-	86,0	2,0	88,0	12,0	425,0	
1973	91,0	6,0	3,0	100,0	-	87,0	-	87,0	2,0	89,0	11,0	476,0	
1974	92,0	6,0	2,0	100,0	-	64,0	-	65,0	2,0	67,0	33,0	536,0	
1975	92,0	6,0	2,0	100,0	-	55,0	-	55,0	1,0	56,0	44,0	554,0	
ORTALAMA	89,0	8,0	3,0	100,0	-	68,0	-	68,0	2,0	70,0	30,0	516,0	

EMEKLİ SANDIĞINDA ÇOKLU REGRESYON ANALİZİNDE KULLANILAN DEĞİŞKENLERİN YILLARA GÖRE GELİŞİMİ

Ek:25

Yıllar	Prim Gelirleri MİLYON TL	Üye Sayısı (000)	Toplam Brüt Maaşlar MİLYON TL	Toplu Emeklilik Ödemeleri (MİLYON)	Yönetim ve İşletme Giderleri (MİLYON TL)	Emekli Aylıkları MİLYON TL	Maaş Bağlanan Memur Sayısı (000)
1963	623	489	4312	4	26	385	83
1964	666	513	5260	5	25	435	90
1965	721	548	5735	7	32	482	96
1966	762	561	6772	8	40	532	103
1967	812	594	7451	8	51	575	111
1968	897	669	8596	9	59	614	117
1969	1466	709	9433	9	99	1125	179
1970	1693	824	12582	9	65	1327	181
1971	4008	878	17554	6	68	3894	237
1972	4497	931	22784	11	110	4245	273
1973	5007	985	30506	5	99	4753	290
1974	7112	1038	33324	65	119	4952	300
1975	10702	1092	42874	29	168	6397	320

Ek:26

T.C. EMEKLİ SANDIĞI FON AKIMLARININ ÇOKLU REPRESYON ANALİZLERİNDE KULLANILAN DEĞİŞKENLERİN İSTATİSTİKİ SONUÇLARI VE SEÇİLEN REPRESYON MODELLERİ

I- Değişkenler

Bağımlı Değişken

y=Toplam Prim Gelirleri

Bağımsız Değişkenler

x=Üye Sayısı

1
x=Toplam Brüt Maaşlar

2
x=GSMH

3
x=Zaman

4

II- I^S tatistiki Sonuçlar

$y = a + b_1x_1 + c_1x_2 + d_1x_3 + e_1x_4$

$\log y = \log a + b_1 \log x_1 + c_1 \log x_2 + d_1 \log x_3 + e_1 \log x_4$

R²

.97112

.97192

Standart Hata

652.890

.19701

a

-191.062

-13.734

b

-1.048

1.878

c

.1897

1.0118

d

.00785

-.0041

e

-82.5337

-.3827

Durbun-Watson Test

1.97218

2.9486

III- $\log y = -\log 13.734 + 1.878 \log x_1 + 1.0118 \log x_2 - 0.0041 \log x_3 - 0.3827 \log x_4$ modeli seçilmiştir.

I- DeğişkenlerBağımlı Değişken

y=Üyelere Yapılan Toplu Emeklilik Ödemeleri

Bağımsız Değişkenler

x=Üye Sayısı

1

x=Topla Brüt Maaşlar

2

x=GSMH

3

x=Zaman

4

II- İstatistiki Sonuçlar

$$y = a + bx + cx + dx + ex$$

$$\text{Log} y = \text{Log} a + b \text{Log} x + c \text{Log} x + d \text{Log} x + e \text{Log} x$$

R²

.76577

.79329

Standart Hata

9.90857

.42241

a₁

-46.631

-25.41617

b

.09167

.92874

c

.00579

-5.3113

d

.0005

5.9462

e

-2.0849

.32941

Durbin-Watson Test

2.05116

2.740

III- $\text{Log} y = -\text{Log} 25.41617 + .92874 \text{Log} x - 5.3113 \text{Log} x + 5.9462 \text{Log} x + .32941 \text{Log} x$ tercih edilmiştir.

1

2

3

4

I- DeğişkenlerBağımlı Değişken

y=T.C.Emekli Sandığının Üye Sayısı

Bağımsız Değişkenler

x=Zaman

II- İstatistikî Sonuçlar

	$y=a+bx$	$\text{Log}y=a+bx$	$\text{Log}y=\text{Log}a+b\text{Log}x$	$y=a+bx+cx^2$
R ²	.97722	.98559	.88492	.98782
Standart Hata	33.523	.03566	.10080	25.7067
a	432.362	6.1561	6.112	469.559
b	53.978	.07252	.311	33.634
c	-	-	-	1.695
Durbin-Watson Test	.62618	.93776	.46480	.9630

III- $\text{Log}y=6.1561+.07252x$ denklemi seçilmiştir.I- DeğişkenlerBağımlı Değişken

y=Toplam Brüt Maaşlar

Bağımsız Değişkenler

x=Zaman

III- $y=72.81319+9.26973x_1+1.09291x_2$ seçilmiştir.

I- Değişkenler

Bağımlı Değişken

y=Emekli Sandığı Yönetim ve Sair Giderleri

Bağımsız Değişkenler

x=Zaman

II- İstatistikî Sonuçlar	$y=a+bx$	$\text{Log}y=\text{Log}a+b\text{Log}x$	$\text{Log}y=a+bx$	$y=a+bx+cx^2$
R ²	.84930	.89741	.91611	.88084
Standart Hata	17.322	.20358	.18410	16.15527
a	13.263	3.10826	3.24327	26.1868
b	10.1098	.67150	.14957	3.0609
c	-	-	-	.58741
Durbin-Watson Test	1.84969	1.70242	1.99812	2.14480

III- Yönetim ve Sair Giderlerinin Analizinde $\text{Log}y=3.24327+.14957x$ kullanılacaktır.

(.01365)

I- Değişkenler

Bağımlı Değişken

y=Emekli Sandığının Diğer Ödemeleri

Bağımsız Değişkenler

x=Zaman

Ek:27

F4b EMEKLİ SANDIĞININ FİNANSAL AKTİFLERİ

MİLYON TL

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1963-1975 ORTALAMASI
KASA	1	1	2	5	2	5	8	5	13	17	2	4	5	5
VADESİZ MEVDUAT	146	188	179	209	122	260	369	273	1097	1186	1683	1222	3856	830
VADELİ MEVDUAT	309	317	316	316	318	305	306	306	317	317	132	132	132	271
MEVDUAT TOPLAMI	455	505	495	525	440	565	675	579	1414	1503	1815	1354	3988	1101
TÜKETİM KREDİLERİ	130	129	197	197	229	236	254	250	245	233	267	460	994	294
DEVLET TAHVİLLERİ	1276	1348	1407	1459	1659	1714	1726	2057	1969	1683	2683	2482	4032	1880
D.Y.BANKASI TAHVİL	200	290	522	543	762	1012	1094	1035	1115	1439	1560	1663	1937	1613
TAHVİLLER TOPLAMI	1476	1638	1929	2002	2421	2726	2820	3092	3084	3123	3243	4087	5969	2893
TASARRUF BONOLARI	141	132	1	31	3	11	1	1	1	7	1	-	-	25
HİSSE SENETLERİ	203	252	334	353	397	433	420	482	646	655	941	970	993	545
SAİR FİNANSAL AKTİF	308	356	442	631	655	644	1100	1448	2110	1759	1980	3743	3638	1447
TOPLAM FİNANSAL AKTİF	2714	3013	3400	3744	4147	4820	5278	5357	7513	7297	3249	10618	15587	6310

★ Kurumun Çeşitli Alacaklarını Kapsar.

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1963-1975 ORTALAMASI
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
KASA			,1	,1	-	,1	,2	,1	,2	,2	-	-	-	-
VADESİZ MEVDUAT	5,4	6,2	5,3	5,6	2,9	5,4	7,0	4,7	14,6	16,3	20,4	11,5	24,7	13,2
VADELİ MEVDUAT	11,4	10,5	9,3	8,4	7,7	6,3	5,8	5,2	4,2	4,3	1,6	1,2	,8	4,3
MEVDUAT TOPLAM	16,8	16,8	14,6	14,0	10,6	11,7	12,8	9,9	18,8	20,6	22,0	12,8	25,5	17,5
TÜKETİM KREDİ	4,8	4,3	5,8	5,3	5,5	4,9	4,8	4,3	3,3	3,2	3,2	4,3	6,4	4,7
DEVLET TAHVİLLERİ	47,0	44,7	41,4	39,0	40,0	35,6	32,7	35,1	26,2	23,1	20,4	22,8	25,9	29,8
D.Y.B. TAHVİLLERİ	7,4	9,6	15,4	14,5	18,4	21,0	20,7	17,7	14,8	19,7	18,9	15,7	12,4	16,1
TAHVİLLER TOPLAMI	54,4	54,3	56,8	53,5	58,4	56,6	53,4	52,8	41,0	42,8	39,3	38,5	38,3	45,9
TASARRUF BONO	5,2	4,4	-	,8	,1	,2	-	-	-	,1	-	-	-	,3
HİSSE SENETLERİ	7,5	8,4	9,8	9,4	9,6	9,0	8,0	8,2	8,6	9,0	11,4	9,1	6,4	8,6
SAİR FİNANSAL AKTİF*	11,3	11,9	13,0	16,9	15,8	13,4	20,8	24,7	28,1	24,1	24,0	35,3	23,4	23,0
TOB FİNANSAL AKTİF	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,	100,

* Kurumun çeşitli alacaklarını kapsar.

EK : 28

Ek:28

F 4b EMEKLİ SANDIĞI'NIN 1963-64 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler								Toplam			
	F 1	F 2	F 6	R 1	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlık				
Banknot	-									-		
Mevduat		- 50								- 50		
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye												
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç			- 8			+ 1	+ 2			- 5		
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları								+ 396		+ 396		
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri				- 92						- 92		
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri										-		
Muhtelif Finansal Aktifler				- 25			- 14			- 39		
D.Y.B. Tahvilleri			- 70							- 70		
Şirket Tahvilleri												
Şirket Hisse Senetleri					- 49					- 49		
Verilen Krediler												
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri								+ 1		+ 1		
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar									- 92	- 92		
Dağıtılmamış Kârlar												
Banka Hisse Senetleri										-		
TOPLAM	-	- 50	- 78	- 117	- 49	+ 398	+ 2 - 14	- 92		+ 397 - 397		
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-	- 50	- 78	- 117	- 49	+ 398	- 12	- 92		+ 398 - 398		

F 4b EMEKLİ SANDIĞI'NIN 1966-67 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler	F 1	F 2	F 6	R 1	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlık	Toplam		
Banknot		+3								+3		
Mevduat			+85							+85		
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye												
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç				-21			-1	+17		-5		
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları							+471			+471		
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri					-200					-200		
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri										-		
Muhtelif Finansal Aktifler					+118			-114		+4		
D.Y.B. Tahvilleri				-219						-219		
Şirket Tahvilleri												
Şirket Hisse Senetleri						-44				-44		
Verilen Krediler												
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri							-32			-32		
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar									-63	-63		
Dağıtılmamış Kârlar												
Banka Hisse Senetleri										-		
TOPLAM		+3	+85	-240	+118 -200	-44	+471 -33	+17 -114		+563 -563		
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM		+3	+85	-240	-82	-44	+438	-97	-63	+526 -526		

Finansal Araçlar	Kesimler									Toplam			
		F 1	F 2	F 6	R 1	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlık				
Banknot		-3									-3		
Mevduat			-110								-110		
Mevduat Munzan Karşılık													
Altın Alacaklıları													
Ödenmiş Sermaye													
Ödenecek Vergi + Temettü													
Döviz Alacaklıları													
Muhtelif Finansal Borç								+6	+190		+196		
Reeskont Kredi ve Avans													
Tedavüldeki Tahviller													
Taahhütler													
Kıdem Tazminatı Sor.													
Alınan Dış Kaynaklı Krediler													
Alınan İç Kaynaklı Krediler													
Tahsis Karşılıkları								+548			+548		
Teknik İhtiyatlar													
Vadeli Altın ve Döviz Boçları													
Ufaklık Para													
Devlet Tahvilleri					-12						-12		
İtfaya Tabi Hesap.													
Dahildeki Muhabir													
Banka Tahvilleri											-		
Muhtelif Finansal Aktifler					-377				-69		-446		
D.Y.B. Tahvilleri				-82							-82		
Şirket Tahvilleri													
Şirket Hisse Senetleri							+13				+13		
Verilen Krediler													
KİT Tahvilleri													
İşveren Borçları													
Tüketim Kredileri									-18		-18		
Konut Kredileri													
KİT Hisse Senetleri													
Sabit Varlıklar										-86	-86		
Dağıtılmamış Kârlar													
Banka Hisse Senetleri											-		
TOPLAM		-3	-110	-82	-389	+13	+554 -18	+190 -69	-86		+757 -757		
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM		-3	-110	-82	-389	+13	+536	+121	-86		+670 -670		

Ek:28

F 4b EMEKLİ SANDIĞI'NIN 1969-70 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler								Sabit Varlık	Toplam		
	F 1	F 2	F 6	R 1	R 5	R 6	R 8					
Banknot	+3									+3		
Mevduat		+96								+96		
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye												
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç								-	-119		-119	
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları									+702		+702	
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri					-331						-331	
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler					-165				-183		-348	
D.Y.B. Tahvilleri					+59						+59	
Şirket Tahvilleri												
Şirket Hisse Senetleri									-62		-62	
Verilen Krediler												
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri									+4		+4	
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar										-4	-4	
Dağıtılmamış Kârlar												
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM	+3	+96	+59	-496	-62	+706	-302		-4	+864	-864	
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+3	+96	+59	-496	-62	+706	-302		-4	+864	-864	

Finansal Araçlar	Kesimler										Toplam			
	F 1	F 2	F 6	R 1	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlık						
Banknot	-4											-4		
Mevduat		-89										-89		
Mevduat Munzan Karşılık														
Altın Alacaklıları														
Ödenmiş Sermaye														
Ödenecek Vergi + Temettü														
Döviz Alacaklıları														
Muhtelif Finansal Borç								+16	-770			-754		
Reeskont Kredi ve Avans														
Tedavüdeki Tahviller														
Taahhütler														
Kıdem Tazminatı Sor.														
Alınan Dış Kaynaklı Krediler														
Alınan İç Kaynaklı Krediler														
Tahsis Karşılıkları								+556				+556		
Teknik İhtiyatlar														
Vadeli Altın ve Döviz Boçları														
Ufaklık Para														
Devlet Tahvilleri				+286								+286		
İtfaya Tabi Hesap.														
Dahildeki Muhabir														
Banka Tahvilleri		-1										-1		
Muhtelif Finansal Aktifler				+451				-106				+345		
D.Y.B. Tahvilleri			-324									-324		
Şirket Tahvilleri														
Şirket Hisse Senetleri					-9							-9		
Verilen Krediler														
KİT Tahvilleri														
İşveren Borçları														
Tüketim Kredileri								+12				+12		
Konut Kredileri														
KİT Hisse Senetleri														
Sabit Varlıklar										-18		-18		
Dağıtılmamış Kârlar														
Banka Hisse Senetleri														
TOPLAM	-4	-90	-324	+737	-9	+584	-876	-18				+1199 -1199		
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-4	-90	-324	+737	-9	+584	-876	-18				+1321 -1321		

Finansal Araçlar	Kesimler	F 1	F 2	F 6	R 1	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlık	Toplam		
Banknot		+15								+15		
Mevduat			-312							-312		
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye												
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç							+31	+244		+275		
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları							+680			+680		
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri					-					-		
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri			+1							+1		
Muhtelif Finansal Aktifler					+29			-244		-215		
D.Y.B. Tahvilleri				-121						-121		
Şirket Tahvilleri												
Şirket Hisse Senetleri						-286				-286		
Verilen Krediler												
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri							-34			-34		
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar									-3	-3		
Dağıtılmamış Kârlar												
Banka Hisse Senetleri										-		
TOPLAM		+15	+1 -312	-121	+29	-286	+711 -34	-244 +244	-3	+971 -971		
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM		+15	-311	-211	+29	-286	+677	-	-3	+721 -721		

Finansal Araçlar	Kesimler	F 1	F 2	F 6	R 1	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlık	Toplam		
Banknot		-2								-2		
Mevduat			+461							+461		
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye												
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç							-4	-204		-208		
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları							+2584			+2584		
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri					-741					-741		
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri										-		
Muhtelif Finansal Aktifler					-1040			-722		-1762		
D.Y.B. Tahvilleri				-103						-103		
Şirket Tahvilleri												
Şirket Hisse Senetleri						-29				-29		
Verilen Krediler												
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri							-193			-193		
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar									-7	-7		
Dağıtılmamış Kârlar												
Banka Hisse Senetleri										-		
TOPLAM		-2	+461	-103	-1781	-29	+2584 -197	-926	-7	+3045 -3045		
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM		-2	+461	-103	-1781	-29	+2387	-926	-7	+2848 -2848		

Finansal Araçlar	Kesimler									
	F 1	F 2	F 6	R 1	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlık	Toplam	
Banknot	-1									-1
Mevduat		-2634								-2634
Mevduat Munzan Karşılık										
Altın Alacaklıları										
Ödenmiş Sermaye										
Ödenek Vergi + Temettü										
Döviz Alacaklıları										
Muhtelif Finansal Borç						+5	-2			+3
Reeskont Kredi ve Avans										
Tedavüldeki Tahviller										
Taahhütler										
Kıdem Tazminatı Sor.										
Alınan Dış Kaynaklı Krediler										
Alınan İç Kaynaklı Krediler										
Tahsis Karşılıkları						+4995				+4995
Teknik İhtiyatlar										
Vadeli Altın ve Döviz Boçları										
Ufaklık Para										
Devlet Tahvilleri				-1608						-1608
İtfaya Tabi Hesap.										
Dahildeki Muhabir										
Banka Tahvilleri										-
Muhtelif Finansal Aktifler				+354			-249			+105
D.Y.B. Tahvilleri			-274							-274
Şirket Tahvilleri										
Şirket Hisse Senetleri					-23					-23
Verilen Krediler										
KİT Tahvilleri										
İşveren Borçları										
Tüketim Kredileri						-534				-534
Konut Kredileri										
KİT Hisse Senetleri										
Sabit Varlıklar								-29		-29
Dağıtılmamış Kârlar										
Banka Hisse Senetleri										-
TOPLAM	-1	-2634	-274	-1608 +354	-23	+5000 -534	-251	-29		+5103 -5103
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-1	-2634	-274	-1254	-23	+4466	-251	-29		+4466 -4466

Ek 29

F44 SAĞ-İŞSİZLİK (1972-75) DÖNEMLERİ İÇİN FEN AKIMININ ANALİZİ

Yıllar	Fen Girişleri				Fen Çıkışları						
	PrİM Gelirleri	Yatırım Finan- sal Gelir	Reel Ge- lirler	Toplam Brüt Maaşlar (1+2+3)	Ölüm Yardımları	Toplu Ödeme	Ölüm Aylığı	Toplam Sosyal Ödemeler	Yönetim ve Sair Gider	Toplam Giderler (8+9)	Net fən Girişleri
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
1972	75	-	11	86	-	-	-	-	11	11	75
1973	689	32	-	721	-	1	-	1	8	9	715
1974	695	95	5	795	4	3	3	10	14	24	771
1975	677	175	1	853	4	6	6	16	22	38	815
					% SAĞLILIK						
1972	87,2	-	12,8	100,0	-	-	-	-	12,8	12,8	87,2
1973	95,5	4,5	-	100,0	-	1	-	1	1,1	1,2	98,8
1974	87,4	12,0	6	100,0	5	4	4	1,3	1,8	3,1	96,9
1975	79,4	20,5	1	100,0	5	7	7	1,9	2,6	4,5	95,5

Ek:30

BAĞ-KUR'DA ÇOKLU REGRESYON ANALİZLERİNDE KULLANILAN DEĞİŞKENLERİN
YILLARA GÖRE GELİŞİMİ

<u>Yıllar</u>	<u>Toplam Prim Gelirleri(MİLYON TL)</u>	<u>Üye Sayısı(000)</u>	<u>Sosyal Ödemeler(MİLYON TL)</u>	<u>Yönetim ve Sair Gider</u>
1972	75	785	0	11
1973	689	1043	1	8
1974	695	1190	10	14
1975	677	1328	16	22

Ek:3¹

BAĞ-KUR FON AKIMLARININ ÇOKLU REPRESYON ANALİZLERİNDE KULLANILAN DEĞİŞKENLERİN İSTATİSTİKİ SONUÇLARI VE SEÇİLEN REPRESYON MODELLERİ

I- DeğişkenlerBağımlı Değişken

y=Prim Gelirleri

Bağımsız Değişkenlerx₁=Üye Sayısıx₂=GSMHII- İstatistikî Sonuçlar

$$y = a + bx_1 + cx_2$$

$$\text{Log}y = \text{log}a + b\text{Log}x_1 + c\text{Log}x_2$$

R ²	.99839	.99459
Standart Hata	21.26097	.14106
a	-1667.62242	-10.74171
b	3.68926	13.004468
c	-.00479	-5.80100
Durbin-Watson Test	2.95289	2.94626

III- $y = -1667.62242 + 3.68926x_1 - .00479x_2$ represyon modeli seçilmiştir.
 (.20685) (.00037)

I- DeğişkenlerBağımlı Değişken

y=Sosyal Ödemeler

Bağımsız Değişkenlerx₁=Sigortalı Üye Sayısıx₂=GSMHII- İstatistikî Sonuçlar

$$y = a + bx_1 + cx_2$$

$$\text{Log}y = \text{Log}a + b\text{Log}x_1 + c\text{Log}x_2$$

R²

.99624

.96730

Standart Hata

.81070

.46282

a

-6.76925

-58.17192

b

-.02013

-7.363

c

.00009

8.65716

Durbin-Watson Test

3.15768

2.946

III- $y = -6.76925 - .02013x_1 + .00009x_2$ regresyon modeli tercih edilmiştir.
 (.00789) (.00001)

I- DeğişkenlerBağımlı Değişken

y=Sigortalı Üye Sayısı

Bağımsız Değişkenler

x=Zaman

F4c BAĞ-KUR'UN FİNANSAL AKTİFLERİ

Ek:32

	1972	1973	1974	1975	1972-75 Ortalaması
Vadesiz Mevduat	40	32	127	43	61
Vadeli Mevduat	39	427	1055	1393	726
Toplam Mevduat	79	459	1172	1436	787
İşletme Kredileri	-	145	165	528	210
Konut Kredileri *	-	-	-	30	8
Krediler Toplamı	-	145	165	558	218
Devlet Tahvilleri	-	180	180	304	166
Sair Finansal Aktif	4	8	41	74	32
Toplam Finansal Aktif	83	792	1558	2373	1203
% DAĞILIMI					
Vadesiz Mevduat	48,2	4,0	8,2	1,8	5,0
Vadeli Mevduat	47,0	53,9	67,1	58,7	60,3
Toplam Mevduat	95,2	58,0	75,2	60,5	65,3
İşletme Kredileri	-	18,3	10,6	22,3	17,5
Konut Kredileri	-	-	-	1,3	,6
Krediler Toplamı	-	18,3	10,6	23,5	18,2
Devlet Tahvilleri	-	22,7	11,6	12,8	14,0
Sair Finansal Aktif*	4,8	1,0	2,6	3,1	2,5
Toplam Finansal Aktif	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* =Toplu İş yeri Yapımı İçin Verilen Kredileri Göstermektedir.

EK : 33

F 4c BAĞKUR'UN 1972-73 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler								Toplam					
	F 2	R 1	R 4	R 6	R 8	Sabit Varlık								
Banknot														
Mevduat	-380									-380				
Mevduat Munzan Karşılık														
Altın Alacaklıları														
Ödenmiş Sermaye														
Ödenecek Vergi + Temettü														
Döviz Alacaklıları														
Muhtelif Finansal Borç					+1		-3			-2				
Reeskont Kredi ve Avans														
Tedavüldeki Tahviller														
Taahhütler														
Kıdem Tazminatı Sör.														
Alınan Dış Kaynaklı Krediler														
Alınan İç Kaynaklı Krediler														
Tahsis Karşılıkları					+712					+712				
Teknik İhtiyatlar														
Vadeli Altın ve Döviz Boçları														
Ufaklık Para														
Devlet Tahvilleri		-187								-187				
İtfaya Tabi Hesap.														
Dahildeki Muhabir														
Banka Tahvilleri														
Muhtelif Finansal Aktifler							+2			+2				
D.Y.B. Tahvilleri														
Şirket Tahvilleri														
Şirket Hisse Senetleri														
Verilen Krediler			-145							-145				
KİT Tahvilleri														
İşveren Borçları														
Tüketim Kredileri														
Konut Kredileri														
KİT Hisse Senetleri														
Sabit Varlıklar														
Dağıtılmamış Kârlar														
Banka Hisse Senetleri														
TOPLAM	-380	-187	-145	+713	+2	-3				+714				
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-380	-187	-145	+713	-1					+713				

Finansal Araçlar	Kesimler							Toplam						
		F 2	R 1	R 4	R 6	R 8	Sabit Varlık							
Banknot														
Mevduat		- 294						- 294						
Mevduat Munzan Karsılık														
Altın Alacaklıları														
Ödenmiş Sermaye														
Ödenecek Vergi + Temettü														
Döviz Alacaklıları														
Muhtelif Finansal Borç					-	-		-						
Reeskont Kredi ve Avans														
Tedavüldeki Tahviller														
Taahhütler														
Kıdem Tazminatı Sor.														
Alınan Dış Kaynaklı Krediler														
Alınan İç Kaynaklı Krediler														
Tahsis Karşılıkları					+ 814			+ 814						
Teknik İhtiyatlar														
Vadeli Altın ve Döviz Boçları														
Ufaklık Para														
Devlet Tahvilleri			- 126					- 126						
İtfaya Tabi Hesap.														
Dahildeki Muhabir														
Banka Tahvilleri														
Muhtelif Finansal Aktifler							- 1	- 1						
D.Y.B. Tahvilleri														
Şirket Tahvilleri														
Şirket Hisse Senetleri														
Verilen Krediler				- 363				- 363						
KİT Tahvilleri														
İşveren Borçları														
Tüketim Kredileri														
Konut Kredileri				- 30				- 30						
KİT Hisse Senetleri														
Sabit Varlıklar														
Dağıtılmamış Kârlar														
Banka Hisse Senetleri														
TOPLAM		- 294	- 126	- 393	+ 814	- 1		+ 814 - 814						
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM		- 294	- 126	- 393	+ 814	- 1		+ 814 - 814						

F4d OYAK'IN YILLIK FON AKIMLARININ ANALİZİ

Ek:34

Yıllar	Prim Geliri	Tahvil ve Bono Gelirleri	İştirak Gelirleri	Sair Finansal Geliri	Toplam Finansal Gelirler	Sair Gelirler	Toplam Brüt Gelirler	Yaşlılık Ödemeleri	Ölüm Ödemeleri	Ek Yararım.	Toplam Sosyal Ödeme	Yönetim Gideri	Toplam Giderler	NET FON GİRİŞLERİ
	(1)	(2)	(3)	(4)	5=2+3+4	(6)	7=1+6	(8)	(9)	(10)	11=9+10	(12)	13=11+12	14=8-13
1963	93	5	1	2	8	2	103	24	2	-	26	3	29	74
1964	116	8	2	5	15	3	134	34	4	1	39	5	44	90
1965	117	9	4	5	18	5	140	37	3	3	43	5	48	92
1966	109	11	10	7	28	4	141	13	3	3	19	6	25	116
1967	116	12	30	13	55	4	175	24	5	3	32	7	39	136
1968	123	16	45	17	78	5	206	25	5	3	33	9	42	164
1969	126	19	23	23	65	4	195	70	5	3	79	10	89	106
1970	128	18	16	22	56	5	190	53	5	4	62	12	74	116
1971	277	16	15	24	55	7	339	146	8	7	161	17	178	161
1972	268	17	17	23	62	6	336	153	12	17	182	19	201	135
1973	308	14	50	32	96	14	413	133	5	20	158	20	178	240
					%	DAĞILIMI								
1963	90,0	5,0	1,0	2,0	8,0	2,0	100,0	23,0	2,0	-	25,0	3,0	28,0	72,0
1964	87,0	6,0	1,0	4,0	11,0	2,0	100,0	25,0	3,0	1,0	29,0	4,0	33,0	67,0
1965	84,0	7,0	3,0	3,0	13,0	3,0	100,0	27,0	2,0	2,0	31,0	4,0	35,0	65,0
1966	77,0	8,0	7,0	5,0	20,0	3,0	100,0	9,0	2,0	2,0	13,0	4,0	17,0	83,0
1967	66,0	7,0	17,0	7,0	31,0	3,0	100,0	14,0	3,0	1,0	18,0	4,0	22,0	78,0
1968	60,0	8,0	22,0	8,0	38,0	2,0	100,0	12,0	3,0	1,0	16,0	4,0	20,0	80,0
1969	65,0	10,0	12,0	11,0	33,0	2,0	100,0	36,0	3,0	2,0	41,0	5,0	46,0	54,0
1970	67,0	10,0	8,0	11,0	29,0	4,0	100,0	28,0	3,0	2,0	33,0	6,0	39,0	61,0
1971	81,0	5,0	4,0	7,0	16,0	3,0	100,0	43,0	2,0	2,0	47,0	5,0	53,0	47,0
1972	80,0	5,0	5,0	8,0	18,0	2,0	100,0	46,0	4,0	5,0	55,0	5,0	60,0	40,0
1973	74,0	3,0	12,0	8,0	23,0	3,0	100,0	32,0	1,0	5,0	38,0	5,0	43,0	57,0
ORTALAMA	76,0	7,0	8,0	6,0	21,0	3,0	100,0	27,0	3,0	2,0	32,0	4,0	36,0	64,0

OYAK FON AKIMLARININ ÇOKLU REPRESYON ANALİZLERİNDE KULLANILAN DEĞİŞKENLERİN İSTATİSTİKİ
SONUÇLARI VE SEÇİLEN REPRESYON MODELLERİ

I- DeğişkenlerBağımlı Değişken

y=Toplam Prim Gelirleri

Bağımsız Değişkenlerx₁=Toplam Brüt Maaşlarx₂=GSMHx₃=ZamanII- İstatistikî SonuçlarR²

Standart Hata

a

b

c

d

Durbin-Watson Test

$$y = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + dx$$

.90927

28983

168.350

.045

-.0042

9.413

2.815

$$\text{Log}y = \text{Log}a + b_1\text{Log}x_1 + b_2\text{Log}x_2 + b_3\text{Log}x_3 + d\text{Log}x$$

.93129

.13791

3.998

2.1374

-1.56928

-.19076

3.02490

III- $\text{Log}y = 3.9988 + 2.1374\text{Log}x_1 - 1.5692\text{Log}x_2 - .19076\text{Log}x_3$ regresyon modeli seçilmiştir.

I- DeğişkenBağımlı Değişken

y=Sosyal Ödemeler

Bağımsız Değişkenler

x=Yardım Gören Üye Sayısı

1

x=Şaman

2

II- İstatistiki Sonuclar

$$y = a + bx_1 + cx_2$$

$$\text{Log}y = \text{Log}a + b\text{Log}x_1 + c\text{Log}x_2$$

R²

.95154

.85641

Standart Hata

14.393

.35810

a

-47.770

-9.157

b

.0418

1.6766

c

2.72058

.08652

Durbin-Watson Test

1.335

1.473

III- $y = -47.770 + .0418x_1 + 2.72058x_2$ regresyon modeli seçilmiştir.

EK : 38

EK:38

F 4d OYAK'IN 1963-1964 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler							Sabit Varlık	Toplam			
	F 1	F 2	R 1	R 5	R 6	R 8						
Banknot												
Mevduat		+10							+10			
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye												
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç					+5	+1			+6			
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları						+84			+84			
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri												
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler			-21	+22			-		+1			
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri				-25					-25			
Şirket Hisse Senetleri				-23					-23			
Verilen Krediler												
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri						-20			-20			
Konut Kredileri						-24			-24			
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar								-9	-9			
Dağıtılmamış Kârlar												
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM	-	+10	-21	+22 -48	+89 -44	+1	-9		+101 -101			
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-	+10	-21	-26	+45	+1	-9		+56 -56			

Finansal Araçlar	Kesimler								Toplam			
	F 1	F 2	R 1	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlık					
Banknot												
Mevduat		-9								-9		
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye												
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç						+10	+2			+12		
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları						+107				+107		
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri												
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler			-21	-2			+3			-20		
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri				+6						+6		
Şirket Hisse Senetleri				-28						-28		
Verilen Krediler												
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri						-25				-25		
Konut Kredileri						-44				-44		
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar								+1		+1		
Dağıtılmamış Kârlar												
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM	-	-9	-21	+6 -30	+117 -69	+5	+1			+126 -126		
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-	-9	-21	-24	+48	+5	+1			+54 -54		

Finansal Araçlar	Kesimler								Toplam			
	F 1	F 2	R 1	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlık					
Banknot												
Mevduat		+7							+7			
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye												
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç					+22	+1			+23			
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları					+142				+142			
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri												
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler			-7	-28		-12			-47			
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri				+1					+1			
Şirket Hisse Senetleri				-37					-37			
Verilen Krediler												
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri					-19				-19			
Konut Kredileri					-70				-70			
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar									-			
Dağıtılmamış Kârlar												
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM	-	+7	-7	+1 -65	+164 -89	+1 -12	-		+173 -173			
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-	+7	-7	-64	+75	-11	-		+82 -82			

Finansal Araçlar	Kesimler								Toplam				
	F 1	F 2	R 1	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlık						
Banknot													
Mevduat		+5								+5			
Mevduat Munzan Karşılık													
Altın Alacaklıları													
Ödenmiş Sermaye													
Ödenecek Vergi + Temettü													
Döviz Alacaklıları													
Muhtelif Finansal Borç						-17	+16			-1			
Reeskont Kredi ve Avans													
Tedavüldeki Tahviller													
Taahhütler													
Kıdem Tazminatı Sor.													
Alınan Dış Kaynaklı Krediler													
Alınan İç Kaynaklı Krediler													
Tahsis Karşılıkları						+121				+121			
Teknik İhtiyatlar													
Vadeli Altın ve Döviz Boçları													
Ufaklık Para													
Devlet Tahvilleri													
İtfaya Tabi Hesap.													
Dahildeki Muhabir													
Banka Tahvilleri													
Muhtelif Finansal Aktifler			-	+17			+1			+18			
D.Y.B. Tahvilleri													
Şirket Tahvilleri				+2						+2			
Şirket Hisse Senetleri				-75						-75			
Verilen Krediler													
KİT Tahvilleri													
İşveren Borçları													
Tüketim Kredileri						+3				+3			
Konut Kredileri						-73				-73			
KİT Hisse Senetleri													
Sabit Varlıklar										-			
Dağıtılmamış Kârlar													
Banka Hisse Senetleri													
TOPLAM	-	+5		+19 -75	+124 -90	+17	-			+149 -149			
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-	+5		-56	+34	+17	-			+56 -56			

F 4d OYAK'IN 1969-1970 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Ek:38

Finansal Araçlar	Kesimler								Toplam			
	F 1	F 2	R 1	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlık					
Banknot												
Mevduat		- 8							- 8			
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye												
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç						- 9	+ 36		+ 27			
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler									-			
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları						+ 124			+ 124			
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri												
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler			-	- 3			- 6		- 9			
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri				+ 11					+ 11			
Şirket Hisse Senetleri				- 95					- 95			
Verilen Krediler												
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri						+ 7			+ 7			
Konut Kredileri						- 52			- 52			
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar								- 5	- 5			
Dağıtılmamış Kârlar												
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM	-	- 8	-	+ 11 - 98	+ 131 - 61	+ 36 - 6	- 5		+ 169 - 169			
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-	- 8	-	- 87	+ 70	+ 30	- 5		+ 100 - 100			

Kesimler	F 1	F 2	R 1	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlık	Toplam			
Finansal Araçlar											
Banknot	- 5							- 5			
Mevduat	-							-			
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye											
Ödenecek Vergi + Temettü											
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç					+ 9	- 25		- 16			
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller											
Taahhütler											
Kıdem Tazminatı Sor.											
Alınan Dış Kaynaklı Krediler											
Alınan İç Kaynaklı Krediler		+ 15						+ 15			
Tahsis Karşılıkları					+ 131			+ 131			
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri											
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri											
Muhtelif Finansal Aktifler			+ 7	- 28		+ 26		+ 5			
D.Y.B. Tahvilleri											
Sirket Tahvilleri				+ 3				+ 3			
Sirket Hisse Senetleri				- 48				- 48			
Verilen Krediler											
KİT Tahvilleri											
İşveren Borçları											
Tüketim Kredileri						- 16		- 16			
Konut Kredileri						- 55		- 55			
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar							- 14	- 14			
Dağıtılmamış Kârlar											
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	-	+ 15	+ 5	+ 3 - 76	+ 140 - 71	+ 26 - 25		+ 154 - 154			
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	- 5	+ 15	+ 7	- 73	+ 69	+ 1	- 14	+ 92 - 92			

Finansal Araçlar	Kesimler								Toplam			
	F 1	F 2	R 1	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlık					
Banknot	+4								+4			
Mevduat		-19							-19			
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye												
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç					+31	+1			+32			
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler		+58							+58			
Tahsis Karşılıkları					+149				+149			
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri												
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler			+12	-17		+3			-2			
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri				+20					+20			
Şirket Hisse Senetleri				-135					-135			
Verilen Krediler												
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri						-			-			
Konut Kredileri						-86			-86			
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar								-21	-21			
Dağıtılmamış Kârlar												
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM	+4	+58 -19	+12	+20 -152	+180 -86	+4	-21	+263 -263				
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+4	+39	+12	-132	+94	+4	-21	+153 -153				

Finansal Araçlar	Kesimler								Toplam			
	F 1	F 2	R 1	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlık					
Banknot	+1								+1			
Mevduat		+2							+2			
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye												
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç						+44	+132		+176			
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüdeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler		-73							-73			
Tahsis Karşılıkları						+297			+297			
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri												
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler			+8	+52			-53		+7			
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri				-9					-9			
Şirket Hisse Senetleri				-233					-233			
Verilen Krediler												
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri						-16			-16			
Konut Kredileri						-126			-126			
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar								-26	-26			
Dağıtılmamış Kârlar												
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM	+1	+2 -73	+8	+52 -242	+341 -142	+132 -53	-26		+483 -483			
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+1	-71	+8	-190	+199	+79	-26		+287 -287			

Finansal Araçlar	Kesimler								Toplam			
	F 1	F 2	R 1	R 5	R 6	R 8	Sabit Varlık					
Banknot	-											
Mevduat		+4							+4			
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye												
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç					+101	-126			-25			
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler		+48							+48			
Tahsis Karşılıkları					+298				+298			
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri												
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler			+20				-27		-7			
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri				-6					-6			
Şirket Hisse Senetleri				-127					-127			
Verilen Krediler												
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri						-20			-20			
Konut Kredileri						-103			-103			
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar								-62	-62			
Dağıtılmamış Kârlar												
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM	-	+52	+20	-133	+399 -123	-153	-62	+350 -350				
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-	+52	+20	-133	+276	-153	-62	+348 -348				

F4e ÖZEL EMEKLİYE YAPILAN SAKLIKLARININ (1967-76 dönemleri için) FON AKIMLARI ANALİZİ

FON GİRİŞLERİ

FON ÇIKIŞLARI

Ek: 39

MİLYON TL

Yıllar	Prim Gelirleri	Mevduat Faizleri	Banka İkramiye	Konut ve İktisat Faizleri	Tahvil Gelirleri	İştirak Gelirleri	Toplam Finansal Gelirler	Sair Gelirler	Toplam BRÜT Gelirler	Sosyal Ödemeler	Yönetim ve Sair Giderler	Toplam Gider	NET FON GİRİŞLERİ
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7+2+3+4+5)	(8)	(9=1+7+8)	(10)	(11)	(12=10+11)	(13=9-12)
1967	29	3	-	-	-	1	4	2	35	6	1	7	28
1968	46	5	-	-	2	4	11	8	65	11	2	13	52
1969	58	6	-	-	2	1	11	9	77	16	3	19	58
1970	79	6	-	-	2	6	16	8	103	23	4	27	76
1971	93	16	-	-	4	5	25	12	139	31	4	34	96
1972	123	19	-	-	6	11	36	19	178	35	6	41	137
1973	219	20	-	-	9	16	48	19	317	48	7	55	262
1974	252	22	-	-	17	22	64	15	411	61	9	70	341
1975	646	30	-	-	22	29	34	41	771	91	12	103	668
1976	997	45	-	-	30	31	109	58	965	127	18	149	816
					%	DAĞELİME							
1967	82,9	8,6	-	-	-	2,8	11,4	5,7	100,0	17,1	2,9	20,0	30,0
1968	70,8	7,7	-	-	3,1	6,1	16,9	12,3	100,0	16,9	3,1	20,0	30,0
1969	75,3	7,8	-	-	2,6	3,9	14,3	13,4	100,0	20,8	3,9	24,7	75,3
1970	75,7	7,8	-	-	1,9	5,8	15,5	7,8	100,0	22,3	3,9	26,2	73,8
1971	71,5	12,3	-	-	3,1	3,8	19,2	9,3	100,0	23,1	3,1	26,2	73,8
1972	69,1	10,7	-	-	3,4	6,2	20,2	13,7	100,0	19,7	3,3	23,0	77,0
1973	80,4	5,8	-	7,6	2,6	4,6	13,8	5,8	100,0	13,8	2,0	15,8	84,2
1974	80,8	5,4	-	5,5	4,1	5,4	15,6	3,6	100,0	14,8	2,2	17,0	83,0
1975	83,8	3,9	-	3,3	2,9	4,1	13,8	5,3	100,0	11,8	1,6	13,4	86,6
1976	82,5	4,7	-	3,3	3,1	3,2	11,4	6,0	100,0	13,2	1,3	14,5	85,5
ORTALAMA	77,4	7,5	-	-	2,7	4,6	14,8	7,8	100,0	17,35	2,73	20,08	79,92

Ek:40

F4d ÖZEL EMEKLİ VE YARDIM SANDIKLARINDA ÇOKLU REZERVASYON ANALİZLERİNDE KULLANILAN
DEĞİŞKENLERİN YILLARA GÖRE GELİŞİMİ

<u>Yıllar</u>	<u>Toplam Prim Gelirleri(MİLYON TL)</u>	<u>Üye Sayısı(000)</u>	<u>Ortalama Günlük Ücret</u>	<u>GSMH(MİLYON TL)</u>
1967	29	13	2583	101481
1968	46	16	28.22	112493
1969	58	19	32.13	124893
1970	80	21	35,32	147776
1971	93	23	39,32	192602
1972	123	38	43,87	240809
1973	279	43	54,41	309829
1974	332	47	68,26	427095
1975	646	50	85,55	531581
1976	797	55	95,80	572513

F4e ÜZEL EMEKLİ VE YARDIM SANDIKLARINDA ÇOKLU REGRESYON ANALİZLERİNDE KULLANILAN
DEĞİŞKENLERİN İSTATİSTİKİ SONUÇLARI VE SEÇİLEN REGRESYON MODELLERİ

I- Değişkenler

Bağımlı Değişken

y-Toplam Prim Gelirleri

Bağımsız Değişkenler

x-Zaman

II- İstatistikî Sonuçlar	$y=ax$	$\log y=a+bx$	$\log y=\log a+b\log x$	$y=a+bx+cx^2$
R ²	.78836	.97666	.86391	.97260
Standart Hata	132160.356	.18395	.44414	50831.966
a	-109210.672	10.19895	10.2043	72930.872
b	79428.521	.37050	1.265	-57177.631
c	-	-	-	15178.462

III- $\log y=10.19685+.37050x$ modeli seçilmiştir.

(.0202)

I- DeğişkenlerBağımlı Değişken

y=Üye Sayısı

Bağımsız Değişkenler

x=Zaman

II- <u>İstatistikî Sonuçlar</u>	<u>y=a+bx</u>	<u>Logy=a+bx</u>	<u>Logy=Loga+bLogx</u>	<u>y=a+bx+cx²</u>
R ²	.95298	.95685	.91922	.95837
Standart Hata	3644.309	.11700	.16009	3665.883
a	9518.436	9.497	9.468	11340.80
b	5108.903	.1715	.625	3742.130
c	--	--	--	151.863
Durbin-Watson Test	1.358	1.478	1.318	1.487

III- $y=9518.436+5108.903x$ modeli seçilmiştir.

I- DeğişkenlerBağımlı Değişken

y=Yönetim ve Sair Giderler

Bağımsız Değişkenler

x=Zaman

II- İstatistikî Sonuçlar	<u>y=a+bx</u>	<u>Logy=a+bx</u>	<u>Logy=Loga+bLogx</u>	<u>y=a+bx+cx²</u>
R ²	.95804	.91054	.89742	.99035
Standart Hata	902.263	.27332	.29268	462.602
a	163.981	7.244	7.182	1333.436
b	1342.515	.2715	1.002	465.424
c	-	-	-	97.454
Durbun-Watson Test	.4768	1.1414	1.806	1.271

III- $y=1333.436+465.424x+97.454x^2$ regresyon modeli tercih edilmiştir.

(188.211) (20.132)

I- DeğişkenlerBağımlı Değişken

y=Yardım Gören Üye Sayısı

Bağımsız Değişkenler

x=Zaman

II- <u>İstatistiki Sonuçlar</u>	<u>y=a+bx</u>	<u>Logy=a+bx</u>	<u>Logy=Loga+bLogx</u>	<u>y=a+bx+cx²</u>
R ²	.66522	.64315	.44976	.81183
Standart Hata	774.906	.29348	.36443	616.194
a	1047.409	7.2018	7.248	1835.223
b	312.445	.1127	.376	-212.764
c	-	-	-	52.520
Durbin-Watson Test	1.4159	1.790	1.330	2.542

III- $y=1835.223-212.764x+52.520x^2$ regresyon modeli tercih edilmiştir.

F 4e ÖZEL EMEKLİ VE YARDIM SANDIKLARI'NIN 1966-1967 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Ek:43

Finansal Araçlar	Kesimler	F 2	R 1	R 5	R 6	R 8	F 3	Sabit Varlık	Toplam			
Banknot												
Mevduat		-16							-16			
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye												
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç						+5			+5			
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları					+25				+25			
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri			-						-			
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler							-	-	-			
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri												
Şirket Hisse Senetleri				-4					-4			
Verilen Krediler												
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri												
Konut Kredileri					-3				-3			
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar								-6	-6			
Dağıtılmamış Kârlar												
Banka Hisse Senetleri		-1							-1			
TOPLAM		-17	-	-4	+25 -3	+5		-6	+30 -30			
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM		-17	-	-4	+22	+5		-6	+27 -27			

F 4e ÖZEL EMEKLİ VE YARDIM SANDIKLARININ 1967-1968 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Ek:43

Kesimler	F 2	R 1	R 5	R 6	R 8	F 3	Sabit Varlık	Toplam			
Finansal Araçlar											
Banknot											
Mevduat	-1							-1			
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye											
Ödenecek Vergi + Temettü											
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç						+3		+3			
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller											
Taahhütler											
Kıdem Tazminatı Sor.											
Alınan Dış Kaynaklı Krediler											
Alınan İç Kaynaklı Krediler											
Tahsis Karşılıkları				+49				+49			
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri											
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri	-12							-12			
Muhtelif Finansal Aktifler						-7	-6	-13			
D.Y.B. Tahvilleri			-14					-14			
Şirket Tahvilleri											
Şirket Hisse Senetleri			-					-			
Verilen Krediler											
KİT Tahvilleri											
İşveren Borçları											
Tüketim Kredileri				+1				+1			
Konut Kredileri				-9				-9			
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar							-4	-4			
Dağıtılmamış Kârlar											
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	-13	-	-14	+50	+3	-6	-4	+53			
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-13	-	-14	+41	-4	-6	-4	+41			

Finansal Araçlar	Kesimler									
	F 2	R 1	R 5	R 6	R 8	F 3	Sabit Varlık	Toplam		
Banknot										
Mevduat	- 10							- 10		
Mevduat Munzan Karşılık										
Altın Alacaklıları										
Ödenmiş Sermaye										
Ödenecek Vergi + Temettü										
Döviz Alacaklıları										
Muhtelif Finansal Borç						- 4		- 4		
Reeskont Kredi ve Avans										
Tedavüldeki Tahviller										
Taahhütler										
Kıdem Tazminatı Sor.										
Alınan Dış Kaynaklı Krediler										
Alınan İç Kaynaklı Krediler										
Tahsis Karşılıkları				+ 53				+ 53		
Teknik İhtiyatlar										
Vadeli Altın ve Döviz Boçları										
Ufaklık Para										
Devlet Tahvilleri								-		
İtfaya Tabi Hesap.										
Dahildeki Muhabir										
Banka Tahvilleri	- 6							- 6		
Muhtelif Finansal Aktifler						+ 1	- 4	- 3		
D.Y.B. Tahvilleri										
Şirket Tahvilleri			- 10					- 10		
Şirket Hisse Senetleri			- 8					- 8		
Verilen Krediler										
KİT Tahvilleri										
İşveren Borçları										
Tüketim Kredileri								-		
Konut Kredileri					- 3			- 3		
KİT Hisse Senetleri										
Sabit Varlıklar							- 9	- 9		
Dağıtılmamış Kârlar										
Banka Hisse Senetleri										
TOPLAM	- 16	-	- 18	+ 53 - 3	- 4 + 1	- 4	- 9	+ 53 - 53		
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	- 16	-	- 18	+ 50	- 3	- 4	- 9	+ 50 - 50		

F 4e ÖZEL EMEKLİ VE YARDIM SANDIKLARI'NIN 1969-1970 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Ek:43

Finansal Araçlar	Kesimler	F 2	R 1	R 5	R 6	R 8	F 3	Sabit Varlık	Toplam			
Banknot												
Mevduat		- 56							- 56			
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye												
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç						+ 6			+ 6			
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları					+ 135				+ 135			
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri									-			
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler						- 19	- 2		- 21			
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri				- 9					- 9			
Şirket Hisse Senetleri				- 18					- 18			
Verilen Krediler												
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri												
Konut Kredileri					- 4				- 4			
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar								- 33	- 33			
Dağıtılmamış Kârlar												
Banka Hisse Senetleri		-							-			
TOPLAM			-	- 27	+ 135 - 4	+ 6 - 19	- 2	- 33	+ 141 - 141			
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM		- 56	-	- 27	+ 131	- 13	- 2	- 33	+ 131 - 131			

Finansal Araçlar	Kesimler								Toplam			
	F 2	R 1	R 5	R 6	R 8	F 3	Sabit Varlık					
Banknot												
Mevduat	- 40									- 40		
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye												
Ödenecak Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç						- 6		- 6				
Reaskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları				+ 98						+ 98		
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri										-		
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler						+ 6	- 5			+ 1		
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri			- 7							- 7		
Şirket Hisse Senetleri			- 8							- 8		
Verilen Krediler												
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri				-						-		
Konut Kredileri				- 9						- 9		
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar								- 16		- 16		
Dağıtılmamış Kârlar												
Banka Hisse Senetleri	- 13									- 13		
TOPLAM	- 53	-	- 15	+ 98 - 9	+ 6 - 6	- 5	- 16			+ 99 - 99		
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	- 53	-	- 15	+ 89	-	- 5	- 16			+ 89 - 89		

F 4e ÖZEL EMEKLİ VE YARDIM SANDIKLARI'NIN 1972-1973 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Ek:43

Finansal Araçlar	Kesimler									
	F 2	R 1	R 5	R 6	R 8	F 3	Sabit Varlık	Toplam		
Banknot										
Mevduat	- 43							- 43		
Mevduat Munzan Karşılık										
Altın Alacaklıları										
Ödenmiş Sermaye										
Ödenecek Vergi + Temettü										
Döviz Alacaklıları										
Muhtelif Finansal Borç						+17		+17		
Reeskont Kredi ve Avans										
Tedavüldeki Tahviller										
Taahhütler										
Kıdem Tazminatı Sor.										
Alınan Dış Kaynaklı Krediler										
Alınan İç Kaynaklı Krediler										
Tahsis Karşılıkları				+316				+316		
Teknik İhtiyatlar										
Vadeli Altın ve Döviz Boçları										
Ufaklık Para										
Devlet Tahvilleri								-		
İtfaya Tabi Hesap.										
Dahildeki Muhabir										
Banka Tahvilleri										
Muhtelif Finansal Aktifler						-6	-9	-15		
D.Y.B. Tahvilleri										
Şirket Tahvilleri			-119					-119		
Şirket Hisse Senetleri			-23					-23		
Verilen Krediler										
KİT Tahvilleri										
İşveren Borçları										
Tüketim Kredileri				+1				+1		
Konut Kredileri				-11				-11		
KİT Hisse Senetleri										
Sabit Varlıklar							-41	-41		
Dağıtılmamış Kârlar										
Banka Hisse Senetleri	-82							-82		
TOPLAM	-125	-	-142	+317 -11	+17 -6	-9	-41	+334 -334		
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-125	-	-142	+306	+11	-9	-41	+317 -317		

F 4e ÖZEL EMEKLİ VE YARDIM SANDIKLARI'NIN 1973-1974 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Ek:43

Finansal Araçlar	Kesimler											
	F 2	R 1	R 5	R 6	R 8	F 3	Sabit Varlık	Toplam				
Banknot												
Mevduat	- 68											- 68
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye												
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç							-					-
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller												
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler												
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları				+ 440								+ 440
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri												-
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler							- 8	- 4				- 12
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri				- 96								- 96
Şirket Hisse Senetleri				- 184								- 184
Verilen Krediler												
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri					- 4							- 4
Konut Kredileri					- 8							- 8
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar								- 54				- 54
Dağıtılmamış Kârlar												
Banka Hisse Senetleri	- 14											- 14
TOPLAM	- 82	-	- 280	+ 440 - 12	- 8	- 4	- 54					+ 440 - 440
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	- 82	-	- 280	+ 428	- 8	- 4	- 54					+ 428 - 428

Finansal Araçlar	Kesimler									
	F 2	R 1	R 5	R 6	R 8	F 3	Sabit Varlık	Toplam		
Banknot										
Mevduat	- 360							- 360		
Mevduat Munzan Karşılık										
Altın Alacaklıları										
Ödenmiş Sermaye										
Ödenecek Vergi + Temettü										
Döviz Alacaklıları										
Muhtelif Finansal Borç						+47		+47		
Reeskont Kredi ve Avans										
Tedavüldeki Tahviller										
Taahhütler										
Kıdem Tazminatı Sor.										
Alınan Dış Kaynaklı Krediler										
Alınan İç Kaynaklı Krediler										
Tahsis Karşılıkları				+766				+766		
Teknik İhtiyatlar										
Vadeli Altın ve Döviz Boçları										
Ufaklık Para										
Devlet Tahvilleri		+1						+1		
İtfaya Tabi Hesap.										
Dahildeki Muhabir										
Banka Tahvilleri										
Muhtelif Finansal Aktifler						+46	-14	+32		
D.Y.B. Tahvilleri										
Şirket Tahvilleri			-203					-203		
Şirket Hisse Senetleri			-199					-199		
Verilen Krediler										
KİT Tahvilleri										
İşveren Borçları										
Tüketim Kredileri				-5				-5		
Konut Kredileri				-16				-16		
KİT Hisse Senetleri										
Sabit Varlıklar							-85	-85		
Dağıtılmamış Kârlar										
Banka Hisse Senetleri	+22							+22		
TOPLAM	+22 -360	+1	-402	+766 -21	+93	-14	-85	+868 -868		
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-338	+1	-402	+745	+93	-14	-85	+839 -839		

EK : 44

Ek : 44 F 4 SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINDA (1963-75 DÖNEMLERİ İÇİN) FON AKIMLARI ANALİZİ

FON GİRİŞLERİ

MİLYON TL.

FON ÇIKIŞLARI

Yıllar	Prim Gelirleri					Toplam Prim Gelirleri (1)	Mevduat Faizleri (2)	Konut Kredi Faizleri (3)	Tahvil Gelirleri (4)	İştirak Gelirleri (5)	Sair Finansal Gelirleri (6)	Toplam Finansal Gelirleri 7=2+3+ 4+5+6	Sair Gelirler (8)	Toplam Brüt Gelirler 9=1+7+8	Sosyal Ödemeler					Toplam Sosyal Ödemeler (10)	Toplam Yönetim Giderleri (11)	Toplam Brüt Giderleri 12=10+11	Net Fon Girişleri 13=9-12
	F 4a	F 4b	F 4c	F 4d	F 4e										F 4a	F 4b	F 4c	F 4d	F 4e				
1963	734	623	-	93		1.450	50	3	146	9	23	231	81	1.762	317	395	-	26	-	738	208	946	816
1964	855	666	-	116		1.637	62	5	165	11	32	275	91	2.003	370	447	-	39	-	856	245	1.101	902
1965	1.069	721	-	117		1.907	73	9	177	18	37	314	99	2.320	174	498	-	43	-	715	307	1.022	1.298
1966	1.335	762	-	109	-	2.206	66	13	267	26	43	415	105	2.726	208	549	-	19	-	776	400	1.176	1.550
1967	1.640	812	-	116	29	2.597	58	33	312	47	33	483	125	3.204	240	595	-	32	6	873	488	1.361	1.843
1968	2.040	897	-	123	46	3.106	67	38	391	67	44	607	164	3.878	295	634	-	33	11	973	570	1.543	2.335
1969	2.543	1.466	-	126	58	4.193	69	52	475	45	55	696	200	5.089	352	1.147	-	79	16	1.594	728	2.322	2.767
1970	2.973	1.693	-	128	79	4.873	77	62	567	44	57	807	209	5.894	387	1.347	-	62	23	1.819	916	2.734	3.160
1971	3.466	4.008	-	277	93	7.844	101	76	646	50	65	938	255	9.037	427	3.908	-	161	30	4.526	1.192	5.718	3.319
1972	4.438	4.497	75	268	123	9.401	111	97	730	59	71	1.068	330	10.798	503	4.266	-	182	35	4.986	1.368	6.353	4.445
1973	6.423	5.007	689	308	279	12.706	139	122	884	130	65	1.340	366	14.411	565	4.769	1	158	48	5.541	1.939	7.480	6.931
1974	8.820	7.112	695	372(Tah.)	332	17.331	205	134	1.208	120	84	1.751	-	19.082	683	5.017	10	233	61	6.004	2.638	8.642	10.440
1975	13.459	10.702	677	437(Tah.)	646	25.921	393	166	1.730	119	145	2.553	-	28.474	875	6.426	16	183	91	7.591	3.187	10.778	17.696

EK : 44

Ek:44

F 4 SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINDA (1963-75 DÖNEMLERİ İÇİN) FON AKIMLARI ANALİZİ

FON GİRİŞLERİ

%

FON ÇIKIŞLARI

Yıllar	F 4a	Prim Gelirleri				Toplam Prim Gelirleri (1)	Mevduat Faizleri (2)	Konut Kredi Faizleri (3)	Tahvil Gelirleri (4)	İştirak Gelirleri (5)	Sair Finansal Gelirler (6)	Toplam Finansal Gelirler (7)=2+3+4+5+6	Sair Gelirler (8)	Toplam Brüt Gelirler (9) = 1+7+8	Sosyal Ödemeler					Toplam Sosyal Ödemeler (10)	Toplam Yönetim Giderleri (11)	Toplam Brüt Giderleri 12=10+11	Net Fon Girişleri 13=9-12
		F 4b	F 4c	F 4d	F 4e										F 4a	F 4b	F 4c	F 4d	F 4e				
1963	42,0	35,0	-	5,0	-	82,0	3,0	-	8,0	1,0	1,0	13,0	5,0	100,0	18,0	22,0	-	2,0	-	42,0	12,0	54,0	46,0
1964	43,0	33,0	-	6,0	-	82,0	3,0	-	8,0	1,0	2,0	14,0	4,0	100,0	19,0	22,0	-	2,0	-	43,0	12,0	55,0	45,0
1965	46,0	31,0	-	5,0	-	82,0	3,0	-	8,0	1,0	2,0	14,0	4,0	100,0	8,0	21,0	-	2,0	-	31,0	13,0	44,0	56,0
1966	49,0	28,0	-	4,0	-	81,0	2,0	-	10,0	1,0	2,0	15,0	4,0	100,0	8,0	20,0	-	1,0	-	29,0	15,0	43,0	57,0
1967	51,0	25,0	-	4,0	1,0	81,0	2,0	1,0	8,0	2,0	2,0	15,0	4,0	100,0	8,0	19,0	-	1,0	-	28,0	15,0	43,0	57,0
1968	53,0	23,0	-	3,0	1,0	80,0	2,0	1,0	10,0	2,0	1,0	16,0	4,0	100,0	8,0	16,0	-	1,0	-	25,0	15,0	40,0	60,0
1969	50,0	29,0	-	2,0	1,0	82,0	1,0	1,0	10,0	1,0	1,0	14,0	4,0	100,0	7,0	23,0	-	1,0	-	31,0	14,0	45,0	55,0
1970	50,1	29,0	-	2,0	1,0	83,0	1,0	1,0	10,0	1,0	1,0	14,0	3,0	100,0	7,0	23,0	-	1,0	-	31,0	16,0	47,0	53,0
1971	38,0	45,0	-	3,0	1,0	87,0	1,0	1,0	7,0	1,0	-	10,0	3,0	100,0	5,0	43,0	-	2,0	-	50,0	13,0	63,0	37,0
1972	41,0	42,0	1,0	2,0	1,0	87,0	1,0	1,0	7,0	1,0	-	10,0	3,0	100,0	5,0	39,0	-	2,0	-	46,0	13,0	59,0	41,0
1973	45,0	35,0	5,0	2,0	1,0	88,0	1,0	1,0	6,0	1,0	-	9,0	3,0	100,0	4,0	33,0	-	1,0	-	38,0	13,0	51,0	49,0
1974	46,0	37,0	4,0	2,0	2,0	91,0	1,0	1,0	6,0	1,0	-	9,0	-	100,0	4,0	26,0	-	1,0	-	31,0	14,0	45,0	55,0
1975	47,0	38,0	2,0	2,0	2,0	91,0	1,0	1,0	6,0	1,0	-	9,0	-	100,0	3,0	23,0	-	1,0	-	27,0	11,0	38,0	62,0
Ortalama	46,0	33,0	1,0	3,0	1,0	84,0	2,0	1,0	8,0	1,0	-	12,0	4,0	100,0	8,0	25,0	-	2,0	-	35,0	14,0	49,0	51,0

F4 SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARININ FİNANSAL AKTİFLERİ

MİLYON TL

Ek 45

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1963-75 ORTALAMASI
Kasa	1	2	2	5	9	5	8	5	13	23	4	5	6	6
Vadesiz Mevduat	231	293	314	349	291	537	706	620	1630	2097	3069	3193	6130	1505
Vadeli Mevduat	616	803	818	750	697	763	819	884	957	1469	1721	2405	4025	1287
Mevduat Toplam	847	1096	1132	1099	988	1300	1525	1504	2587	3566	4790	5598	10255	2792
D. Vadeli Krediler	43	37	31	27	47	42	209	39	36	36	36	27	15	54
Konut Kredileri	489	606	737	887	1004	1257	1538	1899	2371	2921	3630	4813	6116	2174
Tüketim Kredileri	170	181	231	256	281	301	314	300	298	293	326	529	1064	350
Kısa Vadeli Kredi	22	7	-	9	-	26	8	8	-	-	145	165	528	70
Kredi Toplamı	724	831	999	1179	1332	1626	2149	2246	2705	3250	4137	5534	7723	2648
Devlet Tahvilleri	1850	1912	1951	1984	2162	2202	2195	2506	2396	2112	2243	3000	4747	2405
D.Y.B. Tahvilleri	333	613	1365	2093	3122	4333	5652	6524	7115	8328	10403	13401	17000	6175
Banka Tahvilleri	192	194	190	190	191	186	186	177	169	161	145	132	117	172
Şirket Tahvilleri	17	42	60	54	77	91	99	96	95	215	314	419	628	170
Tahviller Toplamı	2392	2561	3566	4321	5552	6812	8132	9242	9775	10817	13105	16952	22492	8922
Hisse Senetleri	255	327	464	516	602	701	779	941	1217	1400	1926	2386	2713	1094
Tasarruf Bone	166	171	55	97	83	98	88	88	88	87	69	60	40	92
Sair Finansal Aktif	707	800	984	1364	1624	1830	2529	3231	4237	4333	5187	8153	10642	3508
Finansal Aktif Toplamı	5092	5987	7202	8581	10193	12572	14956	17319	20627	23455	29218	38788	53872	19062

F5 ÖZEL KALKINMA BANKALARININ PASİF ŞAPISI

MİLYON TL

Ek:47

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1963-75 ORTA-AMASI
Tedavüldeki Tahvil	13	10	7	4	3	2	-	-	-	-	50	100	300	38
Uzun Vadeli Dış Kredi	401	463	549	666	850	1055	1184	1865	2061	2259	3026	3388	4338	1700
Orta Vadeli İç Kredi	38	121	180	239	332	298	390	460	593	655	730	863	906	447
Ödenmiş Sermaye	69	69	70	70	85	85	130	131	131	213	233	233	233	135
Sair Finansal Borç	39	24	29	47	48	80	62	104	126	136	320	258	257	118
Toplam Finansal Pasif	560	687	835	1026	1318	1520	1766	2560	2911	3263	4259	4842	6034	2438
Dağıtılmamış Karlar	19	20	26	32	50	69	78	98	128	136	190	266	297	108
Pasif Toplam	579	707	861	1058	1368	1589	1844	2658	3039	3399	4549	5108	6331	2546
% DAĞILIMI	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Tedavüldeki Tahviller	2,2	1,4	,8	,4	,2	,1	-	-	-	-	1,1	2,0	4,7	1,5
Uzun Vadeli Dış Kredi	69,3	65,5	63,8	62,9	62,1	66,4	64,2	70,2	67,8	66,5	66,5	66,3	68,5	66,8
Orta ve Uzun Vad.İç K.	6,6	17,1	20,9	22,6	24,3	18,8	21,1	17,3	19,5	19,3	16,0	16,9	14,3	17,6
Ödenmiş Sermaye	11,9	9,8	8,1	6,6	6,2	5,3	7,0	4,9	4,3	6,3	5,1	4,6	3,7	5,3
Sair Finansal Borç	6,7	3,4	3,4	4,4	3,5	5,0	3,4	3,9	4,1	4,0	7,0	5,1	4,1	4,6
Toplam Finansal Pasif	96,7	97,2	97,0	97,0	96,3	95,7	95,8	96,3	95,8	96,0	95,8	94,8	95,3	95,8
Dağıtılmamış Karlar	3,3	2,8	3,0	3,0	3,7	4,3	3,2	3,7	4,2	4,0	4,2	5,2	4,7	4,2
Pasif Toplamı	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

* Sınai Yatırım ve Kredi Bankasının kurucusu olan Ticaret Bankalarının esas sözleşme hükümleri gereğince, söz konusu bankaya verdikleri toplam mevduatlarındaki (bankalararası mevduat hariç) artışların % 5'i oranında verdikleri ikrazlar ile T.C. Merkez Bankasının Özel Kalkınma bankalarına açtığı orta vadeli kredilerini kapsamaktadır.

F 5 ÖZEL KALKINMA BANKALARI'NIN 1963-1964 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler								Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
	F 1	F 2	R 1	R 5	R 6	R 7	R 8				
Banknot	-										-
Mevduat	+1	-30									-29
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye					-						-
Ödenecek Vergi + Temettü			-1		+3						+2
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç								-3			-3
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller						-3					-3
Taahhütler		+69									+69
Kıdem Tazminatı Sor.						-					-
Alınan Dış Kaynaklı Krediler							+62				+62
Alınan İç Kaynaklı Krediler	-										-
Tahsis Karşılıkları											.
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri			-2								-2
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri											
Muhtelif Finansal Aktifler			-3	-3				-1			-7
D.Y.B. Tahvilleri											
Şirket Tahvilleri					-						-
Şirket Hisse Senetleri				+1							+1
Verilen Krediler				-91							-91
KİT Tahvilleri											
İşveren Borçları											
Tüketim Kredileri											
Konut Kredileri											
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar	-								-		-
Dağıtılmamış Kârlar										+1	+1
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	+1	+69 -30	-6	+1 -94	+3 -3	+62	-4				+135 -135
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+1	+39	-6	-93	-	+62	-4	-	+1		+103 -103

Finansal Araçlar	Kesimler								Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kâr	Toplam
	F 1	F 2	R 1	R 5	R 6	R 7	R 8				
Banknot	+1										+1
Mevduat	+2	-39									-37
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye					+1						+1
Ödenecek Vergi + Temettü			-1		-						-1
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç								-2			-2
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüdeki Tahviller						-3					-3
Taahhütler		+67									+67
Kıdem Tazminatı Sor.						-					-
Alınan Dış Kaynaklı Krediler							+86				+86
Alınan İç Kaynaklı Krediler	-										-
Tahsis Karşılıkları											
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri			-1								-1
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri											
Muhtelif Finansal Aktifler			-	-1				-1			-2
D.Y.B. Tahvilleri											
Şirket Tahvilleri				-							-
Şirket Hisse Senetleri				-1							-1
Verilen Krediler				-111							-111
KİT Tahvilleri											
İşveren Borçları											
Tüketim Kredileri											
Konut Kredileri											
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar								-3			-3
Dağıtılmamış Kârlar									+6		+6
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	+3	+67 -39	-2	-113	+1 -3	+86	-3	-3	+6	+161 -161	
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+3	+28	-2	-113	-2	+86	-3	-3	+6	+123 -123	

Finansal Araçlar	Kesimler	F 1	F 2	R 1	R 5	R 6	R 7	R 8	Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kâr	Toplam
Banknot		-1									-1
Mevduat		-2	+30								+28
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye						-					-
Ödenecek Vergi + Temettü				+7		+1					+8
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç								+20			+20
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller						-3					-3
Taahhütler			+49								+49
Kıdem Tazminatı Sor.						-					-
Alınan Dış Kaynaklı Krediler							+117				+117
Alınan İç Kaynaklı Krediler											-
Tahsis Karşılıkları											.
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri				-4							-4
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri											
Muhtelif Finansal Aktifler				-5	-1			-7			-13
D.Y.B. Tahvilleri											
Şirket Tahvilleri					-						-
Şirket Hisse Senetleri					-3						-3
Verilen Krediler					-201						-201
KİT Tahvilleri											
İşveren Borçları											
Tüketim Kredileri											
Konut Kredileri											
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar									-3		-3
Dağıtılmamış Kârlar										+6	+6
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM		-3	+79	+7 -9	-205	+1 -3	+117	+20 -7	-3	+6	+228 -228
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM		-3	+79	-2	-205	-2	+117	+13	-3	+6	+215 -215

F 5 ÖZEL KALKINMA BANKALARININ 1966-67 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler									Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
		F 1	F 2	R 1	R 5	R 6	R 7	R 8				
Banknot		-										-
Mevduat		-	- 32									- 32
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye						+15						+15
Ödenecek Vergi + Temettü				+2		+1						+3
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç								-2				-2
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüdeki Tahviller						-1						-1
Taahhütler			+93									+93
Kıdem Tazminatı Sor.						-						-
Alınan Dış Kaynaklı Krediler							+184					+184
Alınan İç Kaynaklı Krediler		-										-
Tahsis Karşılıkları												
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri				-18								-18
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler				-2	+1			-				-1
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri					-20							-20
Şirket Hisse Senetleri					+19							+19
Verilen Krediler					-260							-260
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri												
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar									+2			+2
Dağıtılmamış Kârlar										+18		+18
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM		-	+93 -32	+2 -20	+20 -280	+16 -1	+184	-2	+2	+18		+334 -334
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM		-	+61	-18	-260	+15	+184	-2	+2	+18		+280 -280

F 5 KALKINMA BANKALARININ 1967-68 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler								Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
	F 1	F 2	R 1	R 5	R 6	R 7	R 8				
Banknot	-										-
Mevduat	-21	+18									-3
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye					-						-
Ödenek Vergi + Temettü			+7		+1						+8
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç								+20			+20
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüdeki Tahviller					-1						-1
Taahhütler		-34									-34
Kıdem Tazminatı Sor.					+1						+1
Alınan Dış Kaynaklı Krediler							+205				+205
Alınan İç Kaynaklı Krediler	-										-
Tahsis Karşılıkları											.
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri			+13								+13
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri											
Muhtelif Finansal Aktifler			-1	-6			+9				+2
D.Y.B. Tahvilleri											
Şirket Tahvilleri				+20							+20
Şirket Hisse Senetleri				-23							-23
Verilen Krediler				-223							-223
KİT Tahvilleri											
İşveren Borçları											
Tüketim Kredileri											
Konut Kredileri											
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar								-4			-4
Dağıtılmamış Kârlar									+19		+19
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	-21	+18 -34	+20 -1	+20 -252	+2 -1	+205	+29	-4	+19	+288 -288	
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-21	-16	+19	-232	+1	+205	+29	-4	+19	+273 -273	

Finansal Araçlar	Kesimler	F 1	F 2	R 1	R 5	R 6	R 7	R 8	Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
Banknot		-									-
Mevduat		+19	+11								+30
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye						+45					+45
Ödenecek Vergi + Temettü				+3		+6					+9
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç								-25			-25
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüdeki Tahviller						-2					-2
Taahhütler			+92								+92
Kıdem Tazminatı Sor.						+1					+1
Alınan Dış Kaynaklı Krediler							+129				+129
Alınan İç Kaynaklı Krediler											-
Tahsis Karşılıkları											.
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri				-3							-3
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri											
Muhtelif Finansal Aktifler				-3	-6			+1			-8
D.Y.B. Tahvilleri											
Şirket Tahvilleri					-3						-3
Şirket Hisse Senetleri					-22						-22
Verilen Krediler					-248						-248
KİT Tahvilleri											
İşveren Borçları											
Tüketim Kredileri											
Konut Kredileri											
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar									-4		-4
Dağıtılmamış Kârlar										+9	+9
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM		+19	+103	+3 -6	-279	+52 -2	+129	+1 -25	-4	+9	+315 -315
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM		+19	+103	-3	-279	+50	+129	-24	-4	+9	+310 -310

F 5 ÖZEL KALKINMA BANKASININ 1969-70 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler								Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
	F 1	F 2	R 1	R 5	R 6	R 7	R 8				
Banknot	-										-
Mevduat	+3	-93									-90
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye					+1						+1
Ödenecek Vergi + Temettü			+13		+4						+17
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç								+24			+24
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller											-
Taahhütler		+69									+69
Kıdem Tazminatı Sor.					+2						+2
Alınan Dış Kaynaklı Krediler							+681				+681
Alınan İç Kaynaklı Krediler	-										-
Tahsis Karşılıkları											.
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri			-3								-3
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri											
Muhtelif Finansal Aktifler			-3	-32				-5			-40
D.Y.B. Tahvilleri											
Şirket Tahvilleri				-24							-24
Şirket Hisse Senetleri				+7							+7
Verilen Krediler				-647							-647
KİT Tahvilleri											
İşveren Borçları											
Tüketim Kredileri											
Konut Kredileri											
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar									-17		-17
Dağıtılmamış Kârlar										+20	+20
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	+3	+69 -93	+13 -6	+7 -703	+7	+681	+24 -5	-17	+20	+821 -821	
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+3	-24	+7	-696	+7	+681	+19	-17	+20	+737 -737	

F 5 ÖZEL KALKINMA BANKALARININ 1970-71 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler								Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
	F 1	F 2	R 1	R 5	R 6	R 7	R 8				
Banknot	-										-
Mevduat	+1	-74									-73
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye					-						-
Ödenecek Vergi + Temettü			+2		+2						+4
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç								+10			+10
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller					-						-
Taahhütler		+131									+131
Kıdem Tazminatı Sor.					+10						+10
Alınan Dış Kaynaklı Krediler							+196				+196
Alınan İç Kaynaklı Krediler	-										-
Tahsis Karşılıkları											
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Bocaları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri			-7								-7
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri											
Muhtelif Finansal Aktifler			-5	-4				-2			-11
D.Y.B. Tahvilleri											
Şirket Tahvilleri				+4							+4
Şirket Hisse Senetleri				-28							-28
Verilen Krediler				-253							-253
KİT Tahvilleri											
İşveren Borçları											
Tüketim Kredileri											
Konut Kredileri											
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar									-13		-13
Dağıtılmamış Kârlar										+30	+30
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	+1	+131 -74	+2 -12	+4 -285	+12	+196	+10 -2	-13	+30	+385 -385	
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+1	+57	-10	-281	+12	+196	+8	-13	+30	+304 -304	

Finansal Araçlar	Kesimler									Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
		F 1	F 2	R 1	R 5	R 6	R 7	R 8				
Banknot		-										-
Mevduat		-	+82									+82
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye						+82						+82
Ödenecek Vergi + Temettü				+4		+6						+10
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç								+12				+12
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüdeki Tahviller						-						-
Taahhütler			-									-
Kıdem Tazminatı Sor.						-1						-1
Alınan Dış Kaynaklı Krediler							+198					+198
Alınan İç Kaynaklı Krediler		+51										+51
Tahsis Karşılıkları												
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri				-								-
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler				-	-13			-4				-17
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri					+10							+10
Şirket Hisse Senetleri					-32							-32
Verilen Krediler					-395							-395
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri												
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar									-8			-8
Dağıtılmamış Kârlar										+8		+8
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM		+51	+82	+4	+10 -440	+88 -1	+198	+12 -4	-8	+8		+453 -453
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM		+51	+82	+4	-430	+87	+198	+8	-8	+8		+438 -438

F 5 ÖZEL KALKINMA BANKALARININ 1972-73 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler								Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam	
	F 1	F 2	R 1	R 5	R 6	R 7	R 8					
Banknot	-1										-1	
Mevduat	-2	-115									-117	
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye					+20						+20	
Ödenecek Vergi + Temettü			+20		+13						+33	
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç								+154			+154	
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller					+50						+50	
Taahhütler		+43									+43	
Kıdem Tazminatı Sor.					+2						+2	
Alınan Dış Kaynaklı Krediler							+767				+767	
Alınan İç Kaynaklı Krediler	+27										+27	
Tahsis Karşılıkları												
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri			-11								-11	
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler			-	-48				+8			-40	
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri				-							-	
Şirket Hisse Senetleri				-9							-9	
Verilen Krediler				-976							-976	
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri												
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar									+4		+4	
Dağıtılmamış Kârlar										+54	+54	
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM	+27 -3	+43 -115	+20 -11	-1033	+85	+767	+162	+4	+4	+54	+1154 -1154	
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+24	-72	+8	-1033	+85	+767	+162	+4	+4	+54	+1105 -1105	

Ek:48

F 5 ÖZEL KALKINMA BANKALARININ 1973-74 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler								Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
	F 1	F 2	R 1	R 5	R 6	R 7	R 8				
Banknot	-										-
Mevduat	+2	+60									+62
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye					-						-
Ödenecek Vergi + Temettü			+9		+2						+11
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç								-50			-50
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller					+50						+50
Taahhütler		+79									+79
Kıdem Tazminatı Sor.					-						-
Alınan Dış Kaynaklı Krediler							+362				+362
Alınan İç Kaynaklı Krediler	+31										+31
Tahsis Karşılıkları											
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri			-								-
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahideki Muhabir											
Banka Tahvilleri											
Muhtelif Finansal Aktifler			-10	-28				-2			-40
D.Y.B. Tahvilleri											
Şirket Tahvilleri				-34							-34
Şirket Hisse Senetleri				-59							-59
Verilen Krediler				-490							-490
KİT Tahvilleri											
İşveren Borçları											
Tüketim Kredileri											
Konut Kredileri											
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar								+2			+2
Dağıtılmamış Kârlar									+76		+76
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	+33	+139	+9 -10	-611	+52	+362	-52	+2	+76	+673 -673	
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+33	+139	-1	-611	+52	+362	-52	+2	+76	+664 -664	

Finansal Araçlar	Kesimler								Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
	F 1	F 2	R 1	R 5	R 6	R 7	R 8				
Banknot	-										-
Mevduat	-1	-113									-114
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye					-						-
Ödenecek Vergi + Temettü			+4		+2						+6
Döviz Alacaklıları											
Muhtelif Finansal Borç								+15			+15
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller					+200						+200
Taahhütler		+1									+1
Kıdem Tazminatı Sor.					+3						+3
Alınan Dış Kaynaklı Krediler						+950					+950
Alınan İç Kaynaklı Krediler	+17										+17
Tahsis Karşılıkları											
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri			-16								-16
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri											
Muhtelif Finansal Aktifler			-2	-54			-11				-67
D.Y.B. Tahvilleri											
Şirket Tahvilleri				-11							-11
Şirket Hisse Senetleri				-62							-62
Verilen Krediler				-948							-948
KİT Tahvilleri											
İşveren Borçları											
Tüketim Kredileri											
Konut Kredileri											
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar								-5			-5
Dağıtılmamış Kârlar									+31		+31
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	+17 -1	+1 -113	+4 -18	-1075	+205	+950	+15 -11	-5	+31		+1223 -1223
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+16	-112	-14	-1075	+205	+950	+4	-5	+31		+1206 -1206

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1963-1975 ORTALAMASI
Mevduat Munzam Karşı.	1247	1385	1412	1296	1300	1289	1292	1294	1296	1297	1297	1297	1297	1308
Tedavüldeki Tahviller	707	1026	1770	2464	3457	4620	5738	7002	6658	8524	11079	14417	17831	6638
Uzun V.Dış Krediler	2576	2437	2304	2337	1286	1171	1032	1244	1191	776	664	567	557	1395
O.V.İç krediler	-	-	-	-	610	657	707	1964	1441	938	1185	7692	14825	2309
Ödenmiş Sermaye	407	433	482	525	896	970	1000	1000	1000	1020	1087	1166	1232	863
Sair Finansal Borç	305	187	187	278	273	472	799	423	472	653	777	1475	10328	1279
Toplam Finansal Borç	5242	5548	6233	6900	6022	9399	10868	12924	13058	13208	16089	26614	46070	13792
Dağıtılmamış Kârlar	-	80	82	128	199	215	245	37	303	395	518	707	998	300
Pasif Toplamı	5442	5548	6237	7022	8021	9394	10813	12964	13361	13603	16607	27321	47088	14092
% DAĞILIMI	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Mevduat Munzamlar Karş.	23,8	25,0	22,6	18,5	16,2	13,7	21,9	10,0	9,7	9,5	7,8	4,7	2,8	9,3
Tedavüldeki Tahviller	13,5	18,5	28,4	35,1	43,1	49,2	53,1	54,0	57,3	62,7	66,7	52,8	37,9	47,1
Uzun V.Dış Krediler	49,1	43,9	36,9	33,3	16,0	12,5	9,5	9,6	8,9	5,7	4,0	2,1	1,2	9,9
O.V.İç Krediler	-	-	-	-	7,6	7,0	6,5	15,1	10,8	6,9	7,1	28,2	31,5	16,4
Ödenmiş Sermaye	7,8	7,8	7,7	7,5	11,2	10,3	9,2	7,7	7,5	7,5	6,5	4,3	2,6	6,1
Sair Finansal Borç	6,8	3,4	3,0	4,0	3,4	5,0	7,4	3,3	3,5	4,8	4,7	5,4	21,9	9,0
Toplam Finansal Borç	100,0	98,6	98,7	98,3	97,5	97,7	97,7	97,7	97,7	97,1	96,9	97,4	97,9	97,8
Dağıtılmamış Kâr	-	1,4	1,3	1,7	2,5	2,3	2,3	,3	2,3	2,9	3,1	2,6	2,1	2,2
Pasif Toplamı	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Hazine Kredileri

Not: 1963 yılına ilişkin finansal bilgiler Amortisman ve Kredi Sandığına aittir. Ancak, 1964 yılında, 440 Sayılı yasa ile Devlet Yatırım Bankasının kurulması ile Amortisman ve Kredi Sandığının aktifi ve pasifi Devlet Yatırım Bankasına devredilmiştir.

F 6 DEVLET YATIRIM BANKASI'NIN 1963-1964 DÖNEMİ FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler									Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
	F 1	F 2	F 4	F 3	R 1	R 2	R 7	R 8				
Banknot												
Mevduat	+8											+8
Mevduat Munzan Karşılık		-39										-39
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye					+26							+26
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç									+124			+124
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller	-	-10	+260	+4								+254
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler								-139				-139
Alınan İç Kaynaklı Krediler					-							-
Tahsis Karşılıkları												
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri					+184							+184
İttaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler			+8		-11				-26			-29
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri												
Şirket Hisse Senetleri							-10					-10
Verilen Krediler		-469			+80		-69					-458
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri												
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar										-1		-1
Dağıtılmamış Kârlar											+80	+80
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM	+8	-518	+268	+4	+290	-79	-139	+124	-26			+676
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+8	-518	+268	+4	+279	-79	-139	+98	-1		+80	+737

Finansal Araçlar	Kesimler										Dağıtılmamış Kârlar	Toplam	
	F 1	F 2	F 4	F 3	R 1	R 2	R 7	R 8	Sabit Varlık				
Banknot													
Mevduat	-13												-13
Mevduat Munzan Karşılık		+6											+6
Altın Alacaklıları													
Ödenmiş Sermaye					+49								+49
Ödenecek Vergi + Temettü													
Döviz Alacaklıları													
Muhtelif Finansal Borç									-4				-4
Reeskont Kredi ve Avans													
Tedavüldeki Tahviller	-	+20	+752	-3									+769
Taahhütler													
Kıdem Tazminatı Sor.													
Alınan Dış Kaynaklı Krediler									-133				-133
Alınan İç Kaynaklı Krediler						-							-
Tahsis Karşılıkları													
Teknik İhtiyatlar													
Vadeli Altın ve Döviz Boçları													
Ufaklık Para													
Devlet Tahvilleri					-63								-63
İtfaya Tabi Hesap.													
Dahildeki Muhabir													
Banka Tahvilleri													
Muhtelif Finansal Aktifler			+3		+9				+17				+29
D.Y.B. Tahvilleri													
Şirket Tahvilleri													
Şirket Hisse Senetleri								-					-
Verilen Krediler		-149			+97		-590						-642
KİT Tahvilleri													
İşveren Borçları													
Tüketim Kredileri													
Konut Kredileri													
KİT Hisse Senetleri													
Sabit Varlıklar										-			-
Dağıtılmamış Kârlar												+2	+2
Banka Hisse Senetleri													
TOPLAM	-13	+26 -149	+755	-3	+155 -63	-590	-133	+13			+2	+855 -855	
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-13	-123	+755	-3	+92	-590	-133	+13			+2	+862 -862	

Finansal Araçlar	Kesimler	F 1	F 2	F 4	F 3	R 1	R 2	R 7	R 8	Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplamı
		Banknot										
Mevduat		+2										+2
Mevduat Munzan Karşılık			-3									-3
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye						+43						+43
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç									-69			-69
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller		-	+17	+728	-4							+741
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler								+33				+33
Alınan İç Kaynaklı Krediler						-						-
Tahsis Karşılıkları												
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri						+154						+154
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler				+6		-31			-109			-134
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri												
Şirket Hisse Senetleri								-				-
Verilen Krediler			-287					-520				-807
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri												
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar												-
Dağıtılmamış Kârlar											+40	+40
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM		+2	+17 -290	+734	-4	+197 -31	-520	+33	-178		+40	+1013 +1013
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM		+2	-273	+738	-4	+166	-520	+33	-178	-	+40	+975 -975

Finansal Araçlar	Kesimler								Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
	F 1	F 2	F 4	F 3	R 1	R 2	R 7	R 8			
Banknot											
Mevduat	-12										-12
Mevduat Munzan Karşılık		-									-
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye					+371						+371
Ödenecek Vergi + Temettü											
Döviz Alacaklıları											
Muhalef Finansal Borç								+15			+15
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller	-	-51	+1029	-1							+977
Taahhütler											
Kıdem Tazminatı Sor.											
Alınan Dış Kaynaklı Krediler								-1051			-1051
Alınan İç Kaynaklı Krediler					+610						+610
Tahsis Karşılıkları											
Teknik İhtiyatlar											
Vadeli Altın ve Döviz Boçları											
Ufaklık Para											
Devlet Tahvilleri					+17						+17
İtfaya Tabi Hesap.											
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri											
Muhalef Finansal Aktifler			+21		+15			+96			+132
D.Y.B. Tahvilleri											
Şirket Tahvilleri											
Şirket Hisse Senetleri							+10				+10
Verilen Krediler		-170					-976				-1146
KİT Tahvilleri											
İşveren Borçları											
Tüketim Kredileri											
Konut Kredileri											
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar											-
Dağıtılmamış Kârlar										+77	+77
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	-12	-221	+1050	-1	+1013	+10	-976	-1051	+111	+77	+2209
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-12	-221	+1050	-1	+1013	-966	-1051	+111	+77	+77	+2251

Finansal Araçlar	Kesimler										Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
	F 1	F 2	F 4	F 3	R 1	R 2	R 7	R 8	Sabit Varlık			
Banknot												
Mevduat	-10											-10
Mevduat Munzan Karşılık		+3										+3
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye					+74							+74
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç									+124			+124
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller	-	+12	+1211	+1								+1224
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler								-	-115			-115
Alınan İç Kaynaklı Krediler					+47							+47
Tahsis Karşılıkları												
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri						-5						-5
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler			+20		-8				-108			-96
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri												
Şirket Hisse Senetleri												-
Verilen Krediler		-45						-1217				-1262
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri												
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar												
Dağıtılmamış Kârlar											+16	+16
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM	-10	+12	+1231	+1	+108	-1217	-115	+124	-108		+16	+1488
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-10	-30	+1231	+1	+108	-1217	-115	-16			+16	+1372

Finansal Araçlar	Kesimler										Dağıtılmamış Kârlar	Toplamı
	F 1	F 2	F 4	F 3	R 1	R 2	R 7	R 8	Sabit Varlık			
Banknot												
Mevduat	-12											-12
Mevduat Munzan Karşılık		+11										+11
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye					+30							+30
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç								+116				+116
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüdeki Tahviller	+10	-3	+1319	-5								+1321
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler								-139				-139
Alınan İç Kaynaklı Krediler					+50							+50
Tahsis Karşılıkları												
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri					+13							+13
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler					-2			-65				-67
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri												
Şirket Hisse Senetleri												-
Verilen Krediler		-403						-944				-1347
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri												
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar									-6			-6
Dağıtılmamış Kârlar										+30		+30
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM	+10 -12	+11 -406	+1319	-5	+93 -2	-944	-139	+116 -65	-6	+30	+1571 -1571	
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-2	-395	+1319	-5	+91	-944	-139	+51	-6	+30	+1491 -1491	

Finansal Araçlar	Kesimler	F 1	F 2	F 4	F 3	R 1	R 2	R 7	R 8	Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
Banknot												
Mevduat		+40										+40
Mevduat Munzan Karşılık												-
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye						-						-
Ödenek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç									+26			+26
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller		-7	-	+872	-1							+864
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler								+212				+212
Alınan İç Kaynaklı Krediler						+1257						+1257
Tahsis Karşılıkları												
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri						+24						+24
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler						-14			-80			-94
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri												
Şirket Hisse Senetleri												-
Verilen Krediler			+717				-2836					-2119
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri												
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar										-2		-2
Dağıtılmamış Kârlar											-208	-208
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM		+40 -7	+717	+872	-1	+1281 -14	-2836	+212	+26 -80	-2		+2423 -2423
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM		+33	+717	+872	-1	+1267	-2836	+212	-54	-2	-208	+3101 -3101

Finansal Araçlar	Kesimler										Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
	F 1	F 2	F 4	F 3	R 1	R 2	R 7	R 8	Sabit Varlık			
Banknot												
Mevduat	+10											+10
Mevduat Munzan Karşılık		-										-
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye					-							-
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç									+152			+152
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller	-4	-29	+591	-3								+555
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler								-53				-53
Alınan İç Kaynaklı Krediler						-523						-523
Tahsis Karşılıkları												
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri						-61						-61
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler						+5			-96			-91
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri												
Şirket Hisse Senetleri												-
Verilen Krediler		-91					-159					-250
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri												
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar									-5			-5
Dağıtılmamış Kârlar											+266	+266
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM	+4	-120	+591	-3	+5	-584	-159	-53	+152	-5	+266	+983
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+6	-120	+591	-3	-579	-159	-53	+56	-5	+266	+919	-919

Finansal Araçlar	Kesimler										Dağıtılmamış Kârlar	Toplam	
	F 1	F 2	F 4	F 3	R 1	R 2	R 7	R 8	Sabit Varlık				
Banknot													
Mevduat	-16												-16
Mevduat Munzan Karşılık		+14											+14
Altın Alacaklıları													
Ödenmiş Sermaye					+20								+20
Ödenecek Vergi + Temettü													
Döviz Alacaklıları													
Muhtelif Finansal Borç									-197				-197
Reeskont Kredi ve Avans													
Tedavüldeki Tahviller	-	+28	+1206	-3									+1231
Taahhütler													
Kıdem Tazminatı Sor.													
Alınan Dış Kaynaklı Krediler									-415				-415
Alınan İç Kaynaklı Krediler				-	-503								-503
Tahsis Karşılıkları													
Teknik İhtiyatlar													
Vadeli Altın ve Döviz Boçları													
Ufaklık Para													
Devlet Tahvilleri					+79								+79
İtfaya Tabi Hesap.													
Dahildeki Muhabir													
Banka Tahvilleri													
Muhtelif Finansal Aktifler					-201				+42				-159
D.Y.B. Tahvilleri													
Şirket Tahvilleri													
Şirket Hisse Senetleri													-
Verilen Krediler		-661						+520					-141
KİT Tahvilleri													
İşveren Borçları													
Tüketim Kredileri													
Konut Kredileri													
KİT Hisse Senetleri													
Sabit Varlıklar										-5			-5
Dağıtılmamış Kârlar											+92		+92
Banka Hisse Senetleri													
TOPLAM	-16	+42 -661	+1206	-3	+99 -704	+520	-415	+42 -197			+92		+1436 -1436
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-16	-619	+1206	-3	-605	+520	-415	-155	-5		+92		+1818 -1818

Finansal Araçlar	Kesimler										Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
	F 1	F 2	F 4	F 3	R 1	R 2	R 7	R 8	Sabit Varlık			
Banknot												
Mevduat	-7											-7
Mevduat Munzan Karşılık		+55										+55
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye					+67							+67
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç								+541				+541
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller		+2	+2082	-1								+2083
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler								-112				-112
Alınan İç Kaynaklı Krediler					+247							+247
Tahsis Karşılıkları												
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri					+1							+1
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler					+169			-67				+102
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri												
Şirket Hisse Senetleri												-
Vérilen Krediler		-318						-2782				-3100
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri												
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar												-
Dağıtılmamış Kârlar											+123	+123
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM	-7	+57 -318	+2082	-1	+484	-2782	-112	+541 -67	-	+123	+3219 -3163	
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-7	-261	+2082	-1	+484	-2872	-112	+474		+123	+3163 -3163	

Finansal Araçlar	Kesimler										Dağıtılmamış Kârlar	Toplamı
	F 1	F 2	F 4	F 3	R 1	R 2	R 7	R 8	Sabit Varlık			
Banknot												
Mevduat	- 37											- 37
Mevduat Munzan Karşılık		+ 50										+ 50
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye					+ 79							+ 79
Ödenecek Vergi + Temettü												
Döviz Alacaklıları												
Muhtelif Finansal Borç									+ 964			+ 964
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller		+ 7	+ 2998	+ 17								+ 3022
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler								- 97				- 97
Alınan İç Kaynaklı Krediler	+ 5934				+ 573							+ 6507
Tahsis Karşılıkları												
Teknik İhtiyatlar												
Vadeli Altın ve Döviz Boçları												
Ufaklık Para												
Devlet Tahvilleri					+ 2							+ 2
İtfaya Tabi Hesap.												
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler					+ 41				- 232			- 191
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri												
Şirket Hisse Senetleri												-
Verilen Krediler		- 588						- 9900				- 10488
KİT Tahvilleri												
İşveren Borçları												
Tüketim Kredileri												
Konut Kredileri												
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar												-
Dağıtılmamış Kârlar											+ 189	+ 189
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM	+ 5934 - 37	+ 57 - 588	+ 2998	+ 17	+ 695	- 9900	- 97	+ 964 - 232	-	+ 189	+ 10813 - 10813	
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+ 5897	- 531	+ 2998	+ 17	+ 695	- 9900	- 97	+ 732	-	+ 189	+ 10528 - 10528	

Finansal Araçlar	Kesimler										Dağıtılmamış Kârlar	Toplamı	
	F 1	F 2	F 4	F 3	R 1	R 2	R 7	R 8	Sabit Varlık				
Banknot													
Mevduat	- 48												- 48
Mevduat Munzan Karşılık		- 54											- 54
Altın Alacaklıları													
Ödenmiş Sermaye					+66								+66
Ödenecek Vergi + Temettü													
Döviz Alacaklıları													
Muhtelif Finansal Borç									+8737				+8737
Reeskont Kredi ve Avans													
Tedavüldeki Tahviller		+3	+3599	-18									+3584
Taahhütler													
Kıdemî Tazminatı Sor.													
Alınan Dış Kaynaklı Krediler								-10					-10
Alınan İç Kaynaklı Krediler	+1135				+5998								+7133
Tahsis Karşılıkları													
Teknik İhtiyatlar													
Vadeli Altın ve Döviz Boçları													
Ufaklık Para													
Devlet Tahvilleri					+10								+10
İtfaya Tabi Hesap.													
Dahildeki Muhabir													
Banka Tahvilleri													
Muhtelif Finansal Aktifler					-117				-7484				-7601
D.Y.B. Tahvilleri													
Şirket Tahvilleri													
Şirket Hisse Senetleri													-
Verilen Krediler		- 575						-11533					-12108
KİT Tahvilleri													
İşveren Borçları													
Tüketim Kredileri													
Konut Kredileri													
KİT Hisse Senetleri													
Sabit Varlıklar													-
Dağıtılmamış Kârlar											+291		+291
Banka Hisse Senetleri													
TOPLAM	+1135 - 48	+3 - 629	+3599	- 18	+6074 - 117	-11533	- 10	+8737 - 7484			+291		+19821 - 19821
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+1087	- 626	+3599	- 18	+5957	-11533	- 10	+1253	-		+291		+12187 - 12187

DEVLET YATIRIM BANKASINCA VERILEN KREDİLERİN SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI

Ek: 53

%

	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1970-1975 ORTALAMASI						
İMALAT SEKTÖRÜ	56,2	70,6	88,3	50,2	63,9	54,46	63,9						
TÜKETİM MALLARI SANAYİ	6,1	7,0	6,0	4,5	9,5	9,94	7,2						
Gıda Sanayi	1,9	-	2,0	3,9	3,9	4,67							
Dokuma ve Giyim	4,2	7,0	4,0	0,6	5,6	5,27							
ARA MALLARI SANAYİ	49,4	61,5	80,4	44,7	53,1	43,97	55,5						
Orman Ürünleri San.					0,1	0,16							
Kağıt	14,2	6,8		1,4	3,4	9,12							
Deri ve Kösele				0,2	0,1								
Kimya	12,2	19,2	21,6	0,9	1,9	0,67							
Petro Kimya				4,4	5,7	3,85							
Gübre				2,3	5,7	5,36							
Petrol Ürünleri	7,8	4,2	9,8	3,7	3,6	0,40							
Plastik İşleme					0,2	0,32							
Seramik	0,8				0,1								
Çimento	2,6	6,9	1,7	1,2	3,6	1,81							
Demir Çelik	0,9	4,6	22,3	19,4	16,5	22,10							
Demir Dışı Metaller	10,9	19,8	25,0	11,2	12,2	0,18							
YATIRIM MALLARI SANAYİ	0,7	2,1	1,9	1,0	1,3	0,55	1,2						
Madeni Eşya Sanayi	0,7	0,7	0,3	0,5	0,5	0,22							
Makina İmalat	-	1,0	1,4	0,2	0,6	0,33							
Elektrik Makina ve Gereç	-	0,4	0,2	0,3	0,2	-							

EMİRET SANDIĞI 1975 YILI FLAŞMANLARININ İHTİYAÇ NEVİNE GÖRE DAĞILIMI

Ek:55

İHTİYACIN NEVİ	GAYRİMENKUL				MENKUL				TOPLAM		
	Adet	%	Miktar	%	Adet	%	Miktar	%	Adet	Miktar	%
Yeni ev arsa ve daire	10815	25,39	155.492.564	27,27	102	2,18	310.178	1,71	10917	155.802.742	26,48
Ev Tamiri	7659	17,98	95.507.900	16,75	76	1,63	506.080	2,79	7735	96.013.980	16,31
Borç Ödemek	8117	19,76	113.868.225	19,97	1221	26,09	3.691.300	20,35	9638	117.559.525	19,96
İş Sermayesi Edinmek	5661	13,29	83.248.677	14,60	25	0,54	96.137	0,53	5686	83.344.814	14,16
Günlük İhtiyaçlar	1945	4,56	20.127.933	3,53	1602	34,23	3.208.801	17,69	3445	23.336.734	3,97
Evlât Evlendirmek	2108	4,95	19.158.599	3,36	204	4,34	852.535	4,70	2312	20.011.135	3,40
Vergi Ödemek	703	1,65	10.263.535	1,80	330	7,07	747.329	4,12	1033	11.010.864	1,87
Hastalık Tedavisi	562	1,32	7.298.514	1,28	76	1,63	250.319	1,38	638	7.548.833	1,28
Okul Taksidi Vermek	392	0,92	5.758.983	1,01	254	5,43	662.076	3,65	646	6.421.059	1,10
Seyahate Çıkmak	30	0,08	5.074.748	0,89	102	2,18	197.715	1,09	443	5.272.463	0,90
Yangın ve Tabii Afet.	140	0,33	1.824.628	0,32	-	-	-	-	140	1.824.628	0,32
Diğer Çeşitli Sebepler	3856	9,05	52.572.117	9,22	687	14,68	626.598	41,99	4543	60.188.715	10,23
YEKÜN	42597	100	570.196.423	100	4679	100	18.139.069	100	47276	588.335.492	100

FİNANSAL ARACILAR'IN 1964-1965 DÖNEMİ KONSOLİDE FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler								Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplamı
	R 1	R 2	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8			
Banknot	-149	-32			+154	+537					+510
Mevduat	-71	+39			+400	+2304					+2672
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları	+7										+7
Ödenmiş Sermaye	+157					+1					+158
Ödenecek Vergi + Temettü	+15										+15
Döviz Alacaklıları							-11				-11
Muhtelif Finansal Borç	+333				+25	-11		+3020			+3367
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller					+24	-3					+21
Taahhütler											
Kıdem Tazminatı Sor.											
Alınan Dış Kaynaklı Krediler							-47				-47
Alınan İç Kaynaklı Krediler											
Tahsis Karşılıkları						+1243					+1243
Teknik İhtiyatlar					-1						-1
Vadeli Altın ve Döviz Boçları							-59				-59
Ufaklık Para	-6										-6
Devlet Tahvilleri	-225										-225
İtfaya Tabi Hesap.	+2										+2
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri											
Muhtelif Finansal Aktifler	+102				-1			-3510			-3409
D.Y.B. Tahvilleri											
Şirket Tahvilleri					-19						-19
Şirket Hisse Senetleri					-174						-174
Verilen Krediler	-611	-920	-215	-65	-1670						-3481
KİT Tahvilleri		+6									+6
İşveren Borçları					-41						-41
Tüketim Kredileri						-60					-60
Konut Kredileri						-233					-233
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar									-350		-350
Dağıtılmamış Kârlar										+115	+115
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	+616 -1062	+45 -952	-215	-65	+603 -1906	+4085 -307	-117	+3020 -3510	-350	+115	+8116 -8116
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-446	-907	-215	-65	-1303	+3778	-117	-490	-350	+115	+3893 -3893

FİNANSAL ARACILARI'IN 1965-1966 DÖNEMİ KONSOLİDE FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Ek:58

Finansal Araçlar	Kesimler	R 1	R 2	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8	Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
Banknot		- 18	- 98			+ 274	+ 655					+ 813
Mevduat		+ 198	- 70			+ 821	+ 2792					+ 3741
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye		+ 294					+ 40	-				+ 334
Ödenecek Vergi + Temettü		+ 21										+ 21
Döviz Alacaklıları								+ 131				+ 131
Muhtelif Finansal Borç		- 215	-			+ 36	+ 5		+ 1157			+ 983
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller						- 8	- 3					- 11
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler								+ 150				+ 150
Alınan İç Kaynaklı Krediler												
Tahsis Karşılıkları							+ 1436					+ 1436
Teknik İhtiyatlar						+ 19						+ 19
Vadeli Altın ve Döviz Boçları								+ 90				+ 90
Ufaklık Para		+ 4										+ 4
Devlet Tahvilleri		+ 23										+ 23
İtfaya Tabi Hesap.		+ 3										+ 3
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler		- 210				- 3			- 1187			- 1400
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri						+ 13						+ 13
Şirket Hisse Senetleri						- 144						- 144
Verilen Krediler		- 730	- 839	- 1325	- 115	- 2487						- 5496
KİT Tahvilleri			+ 8									+ 8
İşveren Borçları						- 94						- 94
Tüketim Kredileri							- 25					- 25
Konut Kredileri							- 263					- 263
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar										- 578		- 578
Dağıtılmamış Kârlar											+ 242	+ 242
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM		+ 543 - 1173	+ 8 - 1007	- 1325	- 115	+ 1163 - 2736	+ 4928 - 291	+ 371	+ 1157 - 1187	- 578	+ 242	+ 8011 - 8011
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM		- 630	- 999	- 1325	- 115	- 1573	+ 4637	+ 371	- 30	- 578	+ 242	+ 5250 - 5250

Finansal Araçlar	Kesimler								Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
	R 1	R 2	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8			
Banknot	+282	+130			+168	+938					+1518
Mevduat	+654	+134			+365	+1731					+2884
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları	-49										-49
Ödenmiş Sermaye	+698					+49	-				+747
Ödenecek Vergi + Temettü	+30										+30
Döviz Alacaklıları							+15				+15
Muhtelif Finansal Borç	+89	-			+41	+21		+1936			+2087
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller					-29	-1					-30
Taahhütler											
Kıdem Tazminatı Sor.											
Alınan Dış Kaynaklı Krediler								-867			-867
Alınan İç Kaynaklı Krediler	+610										+610
Tahsis Karşılıkları							+1759				+1759
Teknik İhtiyatlar					+33						+33
Vadeli Altın ve Döviz Boçları								+22			+22
Ufaklık Para	+3										+3
Devlet Tahvilleri	-233										-233
İtfaya Tabi Hesap.	+3										+3
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri											
Muhtelif Finansal Aktifler	-200								-3010		-3210
D.Y.B. Tahvilleri											
Sirket Tahvilleri					-48						-48
Sirket Hisse Senetleri					-102						-102
Verilen Krediler	-383	-1651	-1020	-158	-1748						-4960
KİT Tahvilleri		+17									+17
İşveren Borçları					-94						-94
Tüketim Kredileri							-39				-39
Konut Kredileri							-252				-252
KİT Hisse Senetleri		+10									+10
Sabit Varlıklar									-220		-220
Dağıtılmamış Kârlar										+366	+366
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	+2369 -865	+291 -1651	-1020	-158	+607 -2021	+4498 -292	+37 -867	+1936 -3010	-220	+366	+10104 -10104
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+1504	-1360	-1020	-157	-1414	+4206	-830	-1074	-220	+366	+6076 -6076

Finansal Araçlar	Kesimler								Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplamı
	R 1	R 2	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8			
Banknot	+101	+34			+110	+599					+844
Mevduat	+474	+187			+713	+3153					+4527
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye	+392					+48	+1				+441
Ödenecek Vergi + Temettü	+25										+25
Döviz Alacaklıları							+1181				+1181
Muhtelif Finansal Borç	+22	-1			+46	+23		+5915			+6005
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller					-30	+2					-28
Taahhütler											
Kıdem Tazminatı Sor.											
Alınan Dış Kaynaklı Krediler							-10				-10
Alınan İç Kaynaklı Krediler	+50										+50
Tahsis Karşılıkları						+2635					+2635
Teknik İhtiyatlar					+55						+55
Vadeli Altın ve Döviz Boçları								-453			-453
Ufaklık Para	-1										-1
Devlet Tahvilleri	-187										-187
İtfaya Tabi Hesap.	+3										+3
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri											
Muhtelif Finansal Aktifler	-413				-10			-4875			-5298
D.Y.B. Tahvilleri											
Şirket Tahvilleri					-12						-12
Şirket Hisse Senetleri					-472						-472
Verilen Krediler	-1577	-1116	-1439	-194	-3507						-7833
KİT Tahvilleri		+4									+4
İşveren Borçları					-161						-161
Tüketim Kredileri							-13				-13
Konut Kredileri							-433				-433
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar									-1304		-1304
Dağıtılmamış Kârlar										+435	+435
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	+1067 -2178	+225 -1117	-1439	-194	+924 -4192	+6460 -44	+1182 -463	+5915 -4875	-1304	+435	+16205 -16205
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-1111	-892	-1439	-194	-3268	+6014	+719	+1040	-1304	+435	+8208 -8208

Finansal Araçlar	Kesimler								Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
	R 1	R 2	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8			
Banknot	+214	-6			+473	+2066					+2747
Mevduat	+920	-38			+696	+4177					+5755
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları	-63										-63
Ödenmiş Sermaye	+154					+4	-				+158
Ödenecek Vergi + Temettü	+435										+435
Döviz Alacaklıları							+4597				+4597
Muhtelif Finansal Borç	+103	-2			+9	+14		-1078			-954
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller					-12						-12
Taahhütler											
Kıdem Tazminatı Sor.											
Alınan Dış Kaynaklı Krediler							+893				+893
Alınan İç Kaynaklı Krediler	+1257										+1257
Tahsis Karşılıkları						+2608					+2608
Teknik İhtiyatlar					+68						+68
Vadeli Altın ve Döviz Boçları							-3300				-3300
Ufaklık Para	-1										-1
Devlet Tahvilleri	-260										-260
İtfaya Tabi Hesap.	-421										-421
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri											
Muhtelif Finansal Aktifler	-256				-35			-7904			-8195
D.Y.B. Tahvilleri											
Şirket Tahvilleri					-30						-30
Şirket Hisse Senetleri					-270						-270
Verilen Krediler	-1183	-2960	-476	-137	-2703						-7414
KİT Tahvilleri		+4									+4
İşveren Borçları					-176						-176
Tüketim Kredileri						+5					+5
Konut Kredileri						+313					+313
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar									+2014		+2014
Dağıtılmamış Kârlar										+242	+242
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	+3083 -2139	+4 -3006	-476	-137	+1246 -3226	+9187 -	+5490 -3300	-8982	+2014	+242	+21096 -21096
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+944	-3002	-476	-137	-1980	+9187	+2190	-8982	+2014	+242	+14577 -14577

Finansal Araçlar	Kesimler								Sabit Varlık	Dağıtılmamış Karlar	Toplam
	R 1	R 2	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8			
Banknot	+496	+61			+12	+1462					+2031
Mevduat	+2031	+75			+979	+8186					+11271
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları											
Ödenmiş Sermaye	+1441					+139	+1				+1581
Ödenecek Vergi + Temettü	-296										-296
Döviz Alacaklıları								-947			-947
Muhtelif Finansal Borç	+27	-			+22	+38		+3407			+3494
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller					-16	-					-16
Taahhütler											
Kıdem Tazminatı Sor.											
Alınan Dış Kaynaklı Krediler								+143			+143
Alınan İç Kaynaklı Krediler	-523										-523
Tahsis Karşılıkları							+2261				+2261
Teknik İhtiyatlar					+112						+112
Vadeli Altın ve Döviz Boçları								-4471			-4471
Ufaklık Para	+1										+1
Devlet Tahvilleri	-1576										-1576
İtfaya Tabi Hesap.	-514										-514
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri											
Muhtelif Finansal Aktifler	-717				-2			+270			-449
D.Y.B. Tahvilleri											
Şirket Tahvilleri					+2						+2
Şirket Hisse Senetleri					-632						-632
Verilen Krediler	-2573	-2210	+163	-159	-4620						-9399
KİT Tahvilleri		+38									+38
İşveren Borçları					-270						-270
Tüketim Kredileri								-1			-1
Konut Kredileri								-1697			-1697
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar									-834		-834
Dağıtılmamış Karlar										+690	+690
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	+3996 -6199	+174 -2210	+163	-159	+1127 -5540	+12086 -1698	+144 -5418	+3677	-834	+690	+21624 -21624
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-2202	-2036	+163	-159	-4413	+10388	-5274	+3677	-834	+690	+14918 -14918

FINANSAL ARACILARIN 1971-1972 DÖNEMİ KONSOLİDE FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Ek:58

Finansal Araçlar	Kesimler	R 1	R 2	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8	Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
Banknot		+260	+60			+396	+1284					+2000
Mevduat		+2505	+634			+1883	+8874					+13896
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye		+1897					+122	-				+2019
Ödenecek Vergi + Temettü		+56										+56
Döviz Alacaklıları								+6492				+6492
Muhtelif Finansal Borç		-30	+4			-12	+41		+1518			+1521
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüdeki Tahviller						-36	-					-36
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler								-217				-217
Alınan İç Kaynaklı Krediler		-503										-503
Tahsis Karşılıkları							+3833					+3833
Teknik İhtiyatlar						+195						+195
Vadeli Altın ve Döviz Boçları								-7893				-7893
Ufaklık Para		-8										-8
Devlet Tahvilleri		-646										-646
İtfaya Tabi Hesap.		+7										+7
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler		+276				-41			-4880			-4645
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri						-115						-115
Şirket Hisse Senetleri						-422						-422
Verilen Krediler		-1740	-358	-911	-271	-10827						-14107
KİT Tahvilleri			-2									-2
İşveren Borçları						-329						-329
Tüketim Kredileri							-12					-12
Konut Kredileri							-777					-777
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar										-933		-933
Dağıtılmamış Kârlar											+626	+626
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM		+5001 -2927	+698 -360	-911	-271	+2474 -11782	+14154 -789	+6492 -8110	+1518 -4880	-933	+626	+30645 -30645
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM		+2074	+338	-911	-271	-9308	+13365	-1618	-3362	-933	+626	+16403 -16403

FİNANSAL ARACILARI'IN 1972-1973 DÖNEMİ KONSOLİDE FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Ek:58

Finansal Araçlar	Kesimler								Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplamı
	R 1	R 2	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8			
Banknot	+813	+141			+408	+3335					+4697
Mevduat	+2669	+42			+1985	+11575					+16271
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları	+1										+1
Ödenmiş Sermaye	+1185					+150	+1				+1336
Ödenecek Vergi + Temettü	+758										+758
Döviz Alacaklıları							+3630				+3630
Muhtelif Finansal Borç	+28	-1			+26	+84		+8558			+8695
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller					+30	+50					+80
Taahhütler											
Kıdem Tazminatı Sor.											
Alınan Dış Kaynaklı Krediler							+655				+655
Alınan İç Kaynaklı Krediler	+247										+247
Tahsis Karşılıkları						+5418					+5418
Teknik İhtiyatlar					+231						+231
Vadeli Altın ve Döviz Boçları							-10020				-10020
Ufaklık Para	-1										-1
Devlet Tahvilleri	+639										+639
İtfaya Tabi Hesap.	+49										+49
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri											
Muhtelif Finansal Aktifler	+94				-65			-8453			-8424
D.Y.B. Tahvilleri											
Şirket Tahvilleri					-106						-106
Şirket Hisse Senetleri					-1250						-1250
Verilen Krediler	-1322	-4468	-4489	-579	-11034						-21892
KİT Tahvilleri		-7									-7
İşveren Borçları					-362						-362
Tüketim Kredileri							-37				-37
Konut Kredileri							-1089				-1089
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar									-265		-265
Dağıtılmamış Kârlar										+746	+746
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	+6483 -1323	+183 -4476	-4489	-579	+2680 -12817	+20612 -1126	+4286 -10020	+8558 -8453	-265	+746	+43453 -43453
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	+5160	-4293	-4489	-579	-10137	+19486	-5734	+105	-265	+726	+25497 -25497

Ek:58 FİNANSAL ARACILAR'IN 1973-1974 DÖNEMİ KONSOLİDE FON KAYNAK VE KULLANIMLARI

Finansal Araçlar	Kesimler								Sabit Varlık	Dağıtılmamış Kârlar	Toplamı
	R 1	R 2	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8			
Banknot	+501	+162			+1679	+3073					+5415
Mevduat	+898	+624			+5160	+10928					+17610
Mevduat Munzan Karşılık											
Altın Alacaklıları	+1										+1
Ödenmiş Sermaye	+652					+206					+858
Ödenecek Vergi + Temettü	+627										+627
Döviz Alacaklıları							+2728				+2728
Muhtelif Finansal Borç	+49	-1			+127	+42		+14497			+14714
Reeskont Kredi ve Avans											
Tedavüldeki Tahviller					+37	+50					+87
Taahhütler											
Kıdem Tazminatı Sor.											
Alınan Dış Kaynaklı Krediler							+265				+265
Alınan İç Kaynaklı Krediler	+573										+573
Tahsis Karşılıkları						+9415					+9415
Teknik İhtiyatlar					+287						+287
Vadeli Altın ve Döviz Boçları							+6280				+6280
Ufaklık Para	-12										-12
Devlet Tahvilleri	-526										-526
İtfaya Tabi Hesap.	+50										+50
Dahildeki Muhabir											
Banka Tahvilleri											
Muhtelif Finansal Aktifler	-1049				+24			-12946			-13971
D.Y.B. Tahvilleri											
Şirket Tahvilleri					-156						-156
Şirket Hisse Senetleri					-1395						-1395
Verilen Krediler	-5066	-15073	-10531	-581	-8561						-39812
KİT Tahvilleri		+4									+4
İşveren Borçları					-860						-860
Tüketim Kredileri						-224					-224
Konut Kredileri						-1507					-1507
KİT Hisse Senetleri											
Sabit Varlıklar									-1432		-1432
Dağıtılmamış Kârlar										+981	+981
Banka Hisse Senetleri											
TOPLAM	+3351 -6653	+790 -15074	-10531	-581	+7314 -10972	+23714 -1731	+9273	+14497 -12946	-1432	+981	+59895 -59895
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-3302	-14284	-10531	-581	-3658	+21983	+9273	+1551	-1432	+981	+33788 -33788

Finansal Araçlar	Kesimler										Dağıtılmamış Kârlar	Toplam
	R 1	R 2	R 3	R 4	R 5	R 6	R 7	R 8	Sabit Varlık			
Banknot	+1188	+200			+740	+4521						+6649
Mevduat	+5903	+791			+4112	+18260						+29066
Mevduat Munzan Karşılık												
Altın Alacaklıları												
Ödenmiş Sermaye	+2174					+101	-1					+2274
Ödenecek Vergi + Temettü	+151											+151
Döviz Alacaklıları							+13612					+13612
Muhtelif Finansal Borç	+578	-			+172	+84		+23601				+24435
Reeskont Kredi ve Avans												
Tedavüldeki Tahviller					+373	+200						+573
Taahhütler												
Kıdem Tazminatı Sor.												
Alınan Dış Kaynaklı Krediler							+940					+940
Alınan İç Kaynaklı Krediler	+5998											+5998
Tahsis Karşılıkları							+15177					+15177
Teknik İhtiyatlar					+355							+355
Vadeli Altın ve Döviz Boçları								+6733				+6733
Ufaklık Para	+5											+5
Devlet Tahvilleri	-3036											-3036
İtfaya Tabi Hesap.	-14265											-14265
Dahildeki Muhabir												
Banka Tahvilleri												
Muhtelif Finansal Aktifler	+75				-54			-24394				-24373
D.Y.B. Tahvilleri												
Şirket Tahvilleri					-228							-228
Şirket Hisse Senetleri					-1412							-1412
Verilen Krediler	-5294	-15951	-8451	-1800	-26685							-58181
KİT Tahvilleri		-68										-68
İşveren Borçları					-1417							-1417
Tüketim Kredileri							-570					-570
Konut Kredileri							-1700					-1700
KİT Hisse Senetleri												
Sabit Varlıklar									-2170			-2170
Dağıtılmamış Kârlar										+1452		+1452
Banka Hisse Senetleri												
TOPLAM	+16072 -22595	+991 -16019	-8451	-1800	+5752 -29796	+38343 -2270	+21285 -1	+23601 -24394	-2170	+1452	+107496 -107496	
NET FON KAYNAK VEYA KULLANIM	-6523	-15028	-8451	-1800	-24044	+36073	+21285	-793	-2170	+1452	+58809 -58809	

ÖZEL SANAYİN SABİT SERMAYE YATIRIMLARI (Gerçekleşenler)

Cari Piyatlarla MİLYON TL

Ek159

Yıllar	İnşaat Sanayi	Madencilik	Enerji	Toplam															
1965	1300			1300															
1966	1600			1600															
1967	2134			2134															
1968	2600	119	150	1869															
1969	3100	150	175	3425															
1970	3890	180	150	4220															
1971	4850	230	181	5254															
1972	6728	263	200	7191															
1973	9600	200	180	9980															
1974	18050	250	170	18470															
1975	17235	300	250	17785															
Kaynaklar:	1965-71 yılları için, Kalkınma Planı Üçüncü Beş Yıllık (KPÜBY) 1973-77, Tablo:32																		
	1972 yılı için, KPÜBY, 1974 yılı programı Tablo:8																		
	1973 ve 1974 yılları için, KPÜBY, 1975 yılı programı Tablo:27																		
	1975 yılı için KPÜBY, 1977 yılı programı, Tablo:8																		

FİNANSAL ARACILAR, FON SUNUCU VE KULLANICI KESİMLER ARASI İLİŞKİLER

Ek:60

31.12.1963 MİLYON T.L.

	F 1	F 2	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8	Dagıtıl- mamış Kârlar	Pasif Toplamı
F 1		1637	4	15	1	—	1378	198	334	3292	2784	828	235	10706
F 2	1386		78	1316	1558	113	5027	405	986	6840	14	6643	1165	25531
F 3		54					7			85	401	13	19	579
F 4	2	1389			353	21	407				2576	494	—	5242
F 5				58					20	5989		102		6169
F 6							8		193	28		217	78	524
R 1	6285	1550	4	547	2135	35								10556
R 2	977	559		3171										4707
R 3		2408												2408
R 4		202												202
R 5		7147	484	—	477	43								8151
R 6		1294			234	11								1539
R 7	399													399
R 8	1624	7235	4	135	334	271								9603
Sabit Varlık	33	2056	5	—	1077	30								3201
Aktif Toplam	10706	25531	579	5242	6169	524	6827	603	1533	16234	5775	8297	1497	89517

	BRÜT		NET	
	Kullanım	Kaynak	Kullanım	Kaynak
R 1	10556	6827	3729	
R 2	4707	603	4104	
R 3	2408	—	2408	
R 4	202	—	202	
R 5	8151	1533	6618	
R 6	1539	16234	—	14695
R 7	399	5775	—	5376
R 8	9603	8297	1306	
Sabit Var.	3201	—	3201	
Dagıt.Kâr.	—	1497	—	1497
Genel Toplam	40766	40766	21568	21568

FİNANSAL ARACILAR, FON SUNUCU VE KULLANICI KESİMLER ARASI İLİŞKİLER

Ek:60

31.12.1964 MİLYON T.L.

	F 1	F 2	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8	Dağıtılmamış Kârlar	Pasif Toplam
F 1		2004	3	7	2		1496	348	340	3907	1897	1348	242	11594
F 2	1769		108	1785	1845	132	5340	623	935	7750	14	8786	1343	30430
F 3		123					6			85	463	10	20	707
F 4	2	1340			613	25	433				2437	618	80	5548
F 5				50					27	7040		103	—	7220
F 6							8		224	31	2	243	94	602
R 1	6860	1887	9	294	2258	31								11339
R 2	1015	697		3250	5									4967
R 3		2991												2991
R 4		247												247
R 5		7640	577		597	53								8867
R 6		1528			328	12								1868
R 7	556													556
R 8	1358	9529	5	161	340	317								11710
Sabit Varlık	34	2444	5	1	1232	32								3748
Aktif Toplam	11594	30430	707	5548	7220	602	7283	971	1526	18813	4813	11108	1779	102394

	BRÜT		NET	
	Kullanım	Kaynak	Kullanım	Kaynak
R 1	11339	7283	4056	
R 2	4967	971	3996	
R 3	2991	—	2991	
R 4	247	—	247	
R 5	8867	1526	7341	
R 6	1868	18813		16945
R 7	556	4813		4257
R 8	11710	11108	602	
Sabit Var.	3748		3748	
Dağıt.Kâr.		1779		1779
Genel Toplam	46293	46293	22981	22981

FINANSAL ARACILAR, FON SUNUCU VE KULLANICI KESİMLER ARASI İLİŞKİLER

Ek:60

31.12.1965 MİLYON T.L.

	F 1	F 2	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8	Dagıtı- nı-mış Kârlar	Pasif Toplam
F 1		2736	—	20	2		1321	313	494	4444	1886	1191	254	12661
F 2	1961		147	1934	1913	141	5758	665	1359	10056	14	11860	1420	37228
F 3		190					5			83	549	8	26	861
F 4	2	1366			1365	22	482				2304	614	82	6237
F 5				47					52	8273		199		8571
F 6					1		9		223	28	2	256	112	631
R 1	7486	2085	10	251	2208	37								12077
R 2	853	1188		3840										5881
R 3		3206												3206
R 4		312												312
R 5		9245	690		779	58								10772
R 6		1658			488	15								2161
R 7	615													615
R 8	1709	12591	6	144	446	324								15220
Sabit Varlık	35	2651	8	1	1369	34								4098
Aktif Toplam	12661	37228	861	6237	8571	631	7575	978	2128	22884	4755	14128	1894	120531

	BRÜT		NET	
	Kullanım	Kaynak	Kullanım	Kaynak
R 1	12077	7575	4502	
R 2	5881	978	4903	
R 3	3206	—	3206	
R 4	312	—	312	
R 5	10772	2128	8644	
R 6	2161	22884		20723
R 7	615	4755		4140
R 8	15220	14128	1092	
Sabit Var.	4098	—	4098	
Dagıt.Kâr		1894	—	1894
Genel Toplam	54342	54342	26757	26757

FİNANSAL ARACILAR, FON SUNUCU VE KULLANICI KESİMLER ARASI İLİŞKİLER

Ek:60

31.12.1966 MİLYON T.L.

	F 1	F 2	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8	Dağıtıl- mamış Kârlar	Pasif Toplam
F 1		3664	3	18	5		1329	216	768	5099	2017	1332	271	14722
F 2	2979		117	2221	1876	158	5979	594	2172	12883	14	12842	1582	43417
F 3		239					12			81	666	28	32	1058
F 4	2	1380			2093	18	525				2337	545	122	7022
F 5				41					88	9710		250		10089
F 6					1		10		242	36	2	288	129	708
R 1	8124	2240	19	128	2423	53								12987
R 2	1231	1121		4360										6712
R 3		4531												4531
R 4		427												427
R 5		11616	895		918	58								13487
R 6		1768			667	14								2449
R 7	525													525
R 8	1820	13350	13	253	598	373								16407
Sabit Varlık	41	3081	11	1	1508	34								4676
Aktif Toplam	14722	43417	1058	7022	10089	708	7855	810	3270	27809	5036	15285	2136	139217

	BRÜT		NET	
	Kullanım	Kaynak	Kullanım	Kaynak
R 1	12987	7855	5132	
R 2	6712	810	5902	
R 3	4531	—	4531	
R 4	427	—	427	
R 5	13487	3270	10217	
R 6	2449	27809	—	25360
R 7	525	5036	—	4511
R 8	16407	15285	1122	
Sabit Var.	4676	—	4676	
Dağıt.Kar.	—	2136	—	2136
Genel Toplam	62201	62201	32007	32007

FİNANSAL ARACILAR, FON SUNUCU VE KULLANICI KESİMLER ARASI İLİŞKİLER

Ek:60

31.12.1967 MİLYON T.L.

	F 1	F 2	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8	Dağıtılmamış Kârlar	Pasif Toplam
F 1		4037	3	30	9		1642	359	936	6037	2032	1411	314	16810
F 2	4204		149	2391	1833	171	6996	715	2508	14646	14	14597	1793	50017
F 3		332					14			96	850	26	50	1368
F 4	2	1329			3122	17	1506				1286	560	199	8021
F 5				20					124	11489		273		11906
F 6					1		11		275	38	2	354	146	827
R 1	8628	2434	39	96	2538	62								13797
R 2	1612	1395		5326	3									8336
R 3		5551												5551
R 4		585												585
R 5		13121	1155		1124	74								15474
R 6		1858			866	16								2740
R 7	503													503
R 8	1821	16285	13	157	697	444								19417
Sabit Varlık	40	3090	9	1	1713	43								4896
Aktif Toplam	16810	50017	1368	8021	11906	827	10169	1074	3843	32306	4184	17221	2502	160248

	BRÜT		NET	
	Kullanım	Kaynak	Kullanım	Kaynak
R 1	13797	10169	3628	
R 2	8336	1074	7262	
R 3	5551	—	5551	
R 4	585	—	585	
R 5	15474	3843	11631	
R 6	2740	32306	—	29566
R 7	503	4184	—	3681
R 8	19417	17221	2196	
Sabit Var.	4896	—	4896	
Dağıt.Kâr.	—	2502	—	2502
Genel Toplam	71299	71299	35749	35749

FİNANSAL ARACILAR, FON SUNUCU VE KULLANICI KESİMLER ARASI İLİŞKİLER

Ek:60

31.12.1968 MİLYON T.L.

	F 1	F 2	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8	Dagıtıl- mamış Kârlar	Pasif Toplam
F 1		5818	24	40	5		1414	366	1040	5684	2557	2021	368	19337
F 2	5225		131	2436	2115	207	7492	983	3317	18058	14	18954	1951	1589
F 3		298					21			97	1055	46	69	1589
F 4	2	1344			4333	18	1627				1171	684	215	9394
F 5									158	13638		441		14237
F 6					7		13		314	43	2	404	170	953
R 1	9325	3139	27	109	2606	70								15276
R 2	1674	1273		6543	3									9493
R 3		7115												7115
R 4		777												777
R 5		15539	1387		1340	74								18340
R 6		1901			1158	18								3077
R 7	548													548
R 8	2513	18351	4	265	774	514								22421
Sabit Varlık	50	5328	13	1	1896	52								7340
Aktif Toplam	19337	60883	1589	9394	14237	953	10567	1349	4829	37520	4799	22550	2773	190780

	BRÜT		NET	
	Kullanım	Kaynak	Kullanım	Kaynak
R 1	15276	10567	4709	
R 2	9493	1349	8144	
R 3	7115	—	7115	
R 4	777	—	777	
R 5	18340	4829	13511	
R 6	3077	37520		34443
R 7	548	4799		4251
R 8	22421	22550		129
Sabit Var.	7340	—	7340	
Dagıt.Kâr.	—	2773	—	2773
Genel Toplam	84387	84387	41596	41596

FİNANSAL ARACILAR, FON SUNUCU VE KULLANICI KESİMLER ARASI İLİŞKİLER

Ek:60

31.12.1969 MİLYON T.L.

	F 1	F 2	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8	Dagıtılmamış Kârlar	Pasif Toplamı
F 1		7113	5	52	8		1680	371	1150	6283	3738	3146	459	24005
F 2	6672		120	2839	2320	215	8205	1198	4000	21215	15	23470	2231	72500
F 3		390					24			147	1184	21	78	1844
F 4	12	1352			5652	13	1707				1032	800	245	10813
F 5									204	16291		581		17076
F 6					11		15		369	44	2	447	195	1083
R 1	10721	3537	33	98	2977	85								17451
R 2	1684	1432		7487	2									10605
R 3		8554												8554
R 4		971												971
R 5		19181	1666		1562	93								22502
R 6		2030			1477	16								3523
R 7	1001													1001
R 8	3835	21623	3	330	917	588								27296
Sabit Varlık	80	6317	17	7	2150	73								8644
Aktif Toplam	24005	72500	1844	10813	17076	1083	11631	1569	5723	43980	5971	28465	3208	227868

	BRÜT		NET	
	Kullanım	Kaynak	Kullanım	Kaynak
R 1	17451	11631	5820	
R 2	10605	1569	9036	
R 3	8554	—	8554	
R 4	971	—	971	
R 5	22502	5723	16779	
R 6	3523	43980	—	40457
R 7	1001	5971	—	4970
R 8	27296	28465		1169
Sabit Var.	8644	—	8644	
Dağıt.Kâr.	—	3208	—	3208
Genel Toplam	100547	100547	49804	49804

FİNANSAL ARACILAR, FON SUNUCU VE KULLANICI KESİMLER ARASI İLİŞKİLER

Ek:60

31.12.1970 MİLYON İ.L.

	F 1	F 2	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8	Dagıtıl- mamış Kârlar	Pasif Toplamı
F 1		7711	2	12	5		2535	364	1623	8349	8335	2863	774	32573
F 2	7273		213	2122	2294	237	9097	1159	4684	25395	15	22368	2337	77194
F 3		459					37			154	1865	45	98	2658
F 4	5	1352			6524	12	2964				1244	826	37	12964
F 5									213	18904		706		19823
F 6					13		18		437	47	2	579	204	1300
R 1	12043	3821	39	88	3454	82								19527
R 2	1834	1402		10323	2									13561
R 3		9030												9030
R 4		1108												1108
R 5		21321	2362		1914	119								25716
R 6		1342			1841	22								3205
R 7	4301													4301
R 8	6968	25799	8	410	1272	743								35200
Sabit Varlık	149	3849	34	9	2504	85								6630
Aktif Toplam	32573	77194	2658	12964	19823	1300	14651	1523	6957	52849	11461	27387	3450	264790

	BRÜT		NET	
	Kullanım	Kaynak	Kullanım	Kaynak
R 1	19527	14651	4876	
R 2	13561	1523	12038	
R 3	9030	—	9030	
R 4	1108	—	1108	
R 5	25716	6957	18759	
R 6	3205	52849	—	49644
R 7	4301	11461	—	7160
R 8	35200	27387	7813	—
Sabit Var.	6630	—	6630	—
Dagıt.Kâr.	—	3450	—	3450
Genel Toplam	118278	118278	60254	60254

FINANSAL ARACILAR, FON SUNUCU VE KULLANICI KESİMLER ARASI İLİŞKİLER

Ek:60

31.12.1971 MİLYON T.L.

	F 1	F 2	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8	Dagıtılmamış Kârlar	Passı Toplam
F 1		12079	1	2	13		2903	429	1635	9811	7388	3679	884	38824
F 2	5381		287	2213	3329	310	12417	1230	5647	33720	16	23362	2598	90510
F 3		590					39			166	2061	55	128	3039
F 4	1	1323			7115	9	2441				1191	978	303	13361
F 5									235	21187	—	1968	—	23390
F 6					18		27		549	51	2	752	227	1626
R 1	14283	6297	51	144	4015	115								24905
R 2	3709	1541		10482	1									15733
R 3		8867												8867
R 4		1267												1267
R 5		26029	2643		2436	130								31238
R 6		2517			2361	25								4903
R 7	8772													8772
R 8	6518	25626	10	506	1334	936								34930
Sabit Varlık	160	4374	47	14	2768	101								7464
Aktif Toplam	38824	90510	3039	13361	23390	1626	17827	1659	8066	64935	10658	30794	4140	308829

	BRÜT		NET	
	Kullanım	Kaynak	Kullanım	Kaynak
R 1	24905	17827	7078	
R 2	15733	1659	14074	
R 3	8867	—	8867	
R 4	1267	—	1267	
R 5	31238	8066	23172	
R 6	4903	64935		60032
R 7	8772	10658	—	1886
R 8	34930	30794	4136	
Sabit Var.	7464	—	7464	
Dagıt.Kâr.	—	4140	—	4140
Genel Toplam	138079	138079	66058	66058

FINANSAL ARACILAR, FON SUNUCU VE KULLANICI KESİMLER ARASI İLİŞKİLER

31.12.1972 MİLYON L.L.

Ek:60

	F 1	F 2	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8	Dagıtıl- mamış Karlar	Pass Toplam
F 1		19105	1	18	23		3581	534	2031	11095	13880	3342	1001	54611
F 2	6863		205	2874	4293	401	16384	1823	7494	42633	16	25908	2970	111864
F 3	51	590					43			253	2259	67	136	3399
F 4	1	1365			8321	6	1958				776	781	395	13603
F 5		15					8		223	2605		1251		26553
F 6					20		38		744	52	2	963	264	2083
R 1	15660	7656	51	266	3220	163								27016
R 2	4059	2071		9962	1									16093
R 3		9778												9778
R 4		1538												1538
R 5		36678	3073		3074	147								42972
R 6		2714			2946	32								5692
R 7	16665													16665
R 8	11148	25429	14	464	1549	1206								39810
Sabit Varlık	164	4925	55	19	3106	128								8397
Aktif Toplam	54611	111864	3399	13603	26553	2083	22012	2357	10492	79089	16933	32312	4766	381074

	BRÜT		NET	
	Kullanım	Kaynak	Kullanım	Kaynak
R 1	27016	22012	5004	
R 2	16093	2357	13736	
R 3	9778	—	9778	
R 4	1538	—	1538	
R 5	42972	10492	32480	
R 6	5692	79089	—	73397
R 7	16665	16933	—	268
R 8	39810	32312	7498	
Sabit Var.	8397	—	8397	
Dagıt.Kâr.	—	4766	—	4766
Genel Toplam	167961	167961	78431	78431

FINANSAL ARACILAR, FON SUNUCU VE KULLANICI KESİMLER ARASI İLİŞKİLER

Ek:60

31.12.1973 MİLYON T.L.

	F 1	F 2	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8	Dagıtılmamış Kârlar	Pasif Toplamı
F 1		23552	4	25	4		5222	682	2439	14430	17510	4515	1421	69804
F 2	14931		320	3192	5563	406	20118	1857	9509	54336	16	31728	3045	145021
F 3	78	633					63			338	3026	221	190	4549
F 4	1	1422			10403	5	2272				664	1322	518	16607
F 5		73					5		249	30531		1691		32549
F 6					29		33		975	66	3	1393	338	2837
R 1	16495	7305	62	96	3318	281								27557
R 2	3429	4395		12744										20568
R 3		14267												14267
R 4		1972			145									2117
R 5		47482	4106		3996	205								55789
R 6		3075			3707	36								6818
R 7	26685													26685
R 8	8004	35914	6	531	2053	1755								48263
Sabit Varlık	181	4931	51	19	3331	149								8662
Aktif Toplam	69804	145021	4549	16607	32549	2837	27713	2539	13172	99701	21219	40870	5512	482093

	BRÜT		NET	
	Kullanım	Kaynak	Kullanım	Kaynak
R 1	27557	27713	—	156
R 2	20568	2539	18029	
R 3	14267	—	14267	
R 4	2117	—	2117	
R 5	55789	13172	42617	
R 6	6818	99701	—	92883
R 7	26685	21219	5466	
R 8	48263	40870	7393	
Sabit Var.	8662	—	8662	
Dagıt.Kâr.	—	5512	—	5512
Genel Toplam	210726	210726	98551	98551

FİNANSAL ARACILAR, FON SUNUCU VE KULLANICI KESİMLER ARASI İLİŞKİLER

Ek:60

31.12.1974 MİLYON TL.

	F 1	F 2	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8	Dağıtılmamış Kârlar	Pasif Toplamı
F 1		30340	2	62	5		6098	861	4118	17503	20238	5947	2119	87293
F 2	23937		260	3780	6387	442	21875	2463	14706	65463	16	43602	3017	185948
F 3	109	712					72			390	3388	171	266	5108
F 4	5935	1479			13401	22	2924				567	2286	707	27321
F 5									376	39983		1879		42238
F 6					33		45		1262	76	3	1482	384	3285
R 1	21095	7486	72	53	5107	347								34160
R 2	7676	5317		22644										35637
R 3		24798												24798
R 4		2533			165									2698
R 5		56361	4717		5355	304								66737
R 6		3391			5111	47								8549
R 7	20405													20405
R 8	7940	47403	8	763	3124	1971								61209
Sabit Varlık	196	6128	49	19	3550	152								10094
Aktif Toplamı	87293	185948	5108	27321	42238	3285	31014	33211	20462	123415	24212	55367	6493	615480

	BRÜT		NET	
	Kullanım	Kaynak	Kullanım	Kaynak
R 1	34160	31014	3146	
R 2	35637	3324	32313	
R 3	24798	—	24798	
R 4	2698	—	2698	
R 5	66737	20462	46275	
R 6	8549	123415	—	114866
R 7	20405	24212	—	3807
R 8	61209	55367	5842	
Sabit Var.	10094	—	10094	
Dağıt.Kâr.	—	6493	—	6493
Genel Toplam	264287	264287	125166	125166

FINANSAL ARACILAR, FON SUNUCU VE KULLANICI KESİMLER ARASI İLİŞKİLER

Ek:60

13.12.1975 MİLYON T.L.

	F 1	F 2	F 5	F 6	F 4	F 3	R 1	R 2	R 5	R 6	R 7	R 8	Dagıtılmamış Kârlar	Pasif Toplamı
F 1		42780	3	110	6		7821	1151	4858	22024	33850	6468	2883	121954
F 2	32425		373	4355	10999	591	30067	3164	19191	83843	16	57438	3400	245862
F 3	126	713					76			595	4338	186	297	6331
F 4	7070	1428			17000	4	8988				557	11023	998	47068
F 5		48							548	55232		2105		57933
F 6					47		54		1617	66	2	1748	367	3901
R 1	39549	9936	90	160	6482	458								56675
R 2	7371	10108		34177										51656
R 3		33249												33249
R 4		3940			558									4498
R 5		83096	5792		7330	315								96533
R 6		3792			6969	58								10819
R 7	13672													13672
R 8	21550	49038	19	8247	4480	2271								85605
Sabit Varlık	191	7734	54	19	4062	204								12264
Aktif Toplam	121954	245862	6331	47068	57933	3901	47006	4315	26214	161760	38763	78968	7945	848020

	BRÜT		NET	
	Kullanım	Kaynak	Kullanım	Kaynak
R 1	56675	47006	9669	
R 2	51656	4315	47341	
R 3	33249	—	33249	
R 4	4498	—	4498	
R 5	96533	26214	70319	
R 6	10819	161760	—	150941
R 7	13672	38763	—	25091
R 8	85605	78968	6637	
Sabit Var.	12264	—	12264	
Dağıt.Kâr.	—	7945	—	7945
Genel Toplam	364971	364971	183977	183977